

Co-funded by the Erasmus Programme
of the European Union

Erasmus+

EU4ED

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

**Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și
Administrative
Departamentul Relații Internaționale**

**Erasmus+ , Activitate Jean Monnet
„Diplomația economică a Uniunii Europene ca instrument al
acțiunii de politică externă” (620069)**

**ACȚIUNEA DE POLITICĂ EXTERNĂ A UNIUNII
EUROPENE:
DIRECȚII, REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE**

**Materialele Mesei Rotunde
cu participare internațională, organizată în cadrul proiectului
620069 Modulul Academic Jean Monnet
„EU Economic Diplomacy as an Instrument of Foreign Policy
Action”**

15 aprilie 2022

Chișinău 2023

CZU 327:061.1EU(082)=135.1=111

A 16

Comitetul științific:

Cristina MORARI, doctor în științe politice, USM

Cristina EJOVA, doctor în științe politice, USM

Valentin BENIUC, doctor habilitat în științe politice, USEM

Victor JUC, doctor habilitat în științe politice, Institutul de Cercetări Juridice, Politice, Sociologice al USM

Responsabilă de ediție:

Liliana BENIUC, doctor în științe politice, conferențiar universitar

Această acțiune este realizată cu suportul Programului Erasmus+ al Uniunii Europene

Publicația de față reflectă numai punctul de vedere al autorilor și Comisia Europeană nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

"**Acțiunea de politică externă a Uniunii Europene: direcții, realizări și perspective**", **masă rotundă (2022; Chișinău)**. Acțiunea de politică externă a Uniunii Europene: direcții, realizări și perspective: Materialele Mesei Rotunde cu participare internațională, 15 aprilie 2022 / comitetul științific: Cristina Morari [et al.]; responsabil de ediție: Liliana Beniuc. – Chișinău: [S. n.], 2023 (CEP USM). – 187 p.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Antetit.: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale [et al.]. – Texte : lb. rom., engl. – Rez. paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – Co-funded by the Erasmus+Programme of the European Union.

ISBN 978-9975-62-581-4 (PDF).

327:061.1EU(082)=135.1=111

A 16

ISBN 978-9975-62-581-4 (PDF)

CUPRINS

PREFAȚĂ	5
Olga BREGA. UE PROMOTOR DE NORME, VALORI ȘI STANDARDE ...	7
Daniela CIUMAC. IDEEA DE EUROPA ȘI IDEALUL PĂCII	14
Leonid MOSCVICIOV. FENOMENELE DE „REGIONALISM” ȘI „REGIONALIZARE” ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ	19
Mădălina MOVILEANU. UNIUNEA EUROPEANĂ, CA ACTOR AL RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE	26
Felicia VASILIEV. DEZVOLTAREA ROLULUI GLOBAL AL UNIUNII EUROPENE ÎN AFACERILE INTERNAȚIONALE	34
Sergiu RUSU. DIPLOMAȚIA ECONOMICĂ A UNIUNII EUROPENE	42
Mirela BOCAN. PERSPECTIVELE ADERĂRII ALTOR STATE LA UNIUNEA EUROPEANĂ	51
Iuliana VÎRLAN. IMPORTANȚA SERVICIULUI DIPLOMATIC ÎN GUVERNAREA DESCHISĂ ÎN CONTEXTUL ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ	57
Antonela ANTON. PREMISE ALE CREĂRII ȘI SPECIFICUL FUNCȚIONĂRII PARTENERIATULUI ESTIC	69
Victoria PLATON. SPECIFICUL DE COOPERARE A UNIUNII EUROPENE CU REPUBLICA MOLDOVA	75
Alexandru MACOVEI. PERSPECTIVE ALE ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA ȘI A ALTOR STATE POST-SOVIETICE LA UNIUNEA EUROPEANĂ	82
Adrian USTIAN. RELAȚIILE UNIUNII EUROPENE CU FEDERAȚIA RUSĂ: EVOLUȚIE ȘI COOPERARE SAU STAGNARE?	88
Aliona RUSU. ASISTENȚA UNIUNII EUROPENE ACORDATĂ UCRAINEI ÎN URMA INVAZIEI MILITARE A FEDERAȚIEI RUSE	94

Nicoleta BOTEZATU. ACTIVITATEA INTERNAȚIONALĂ A UNIUNII EUROPENE ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI DREPTURILOR OMULUI.....	99
Alina ȚURCANU. ANALIZA STRUCTURII PROCESULUI DE GESTIONARE A CRIZELOR POLITICE.....	109
Valeria GATMAN. UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI CONFLICTUL TRANSNISTREAN. „POLITICA PAȘILOR MICI”.....	119
Sayed SAYED. VECTORUL ISRAELIANO-PALESTINIAN ÎN POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE COMUNĂ A UNIUNII EUROPENE.....	125
Mariana BUJAC. COOPERAREA UNIUNII EUROPENE CU CAUCAZUL DE SUD ÎN REGLEMENTAREA CONFLICTELOR REGIONALE.....	131
Tatiana SOLONARU. CONTRIBUȚIA UNIUNII EUROPENE ÎN PROCESUL DE REGLEMENTARE A CONFLICTULUI DIN KARABAHUL DE MUNTE	142
Marcelina SIMION. ACȚIUNILE EXTERNE ALE UNIUNII EUROPENE PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, CLIMEI ȘI SECURITĂȚII ENERGETICE.....	150
Andreea OSTROFEȚ. POLITICA UNIUNII EUROPENE ÎN DOMENIUL DEZVOLTĂRII	159
Victor OSARENOKERE OSAMUDIAMEN, Valentina ȘINGHIREI. UE ȘI ALTE ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE DIN SFERA COMERȚULUI	167
Abechi Joseph OMABA, Valentina ȘINGHIREI. PUBLICITATEA UNIUNII EUROPENE CA PROCES DE COMUNICARE	177

PREFAȚĂ

Culegerea de articole este constituită din materialele științifice ale Mesei Rotunde „**Acțiunea de politică externă a Uniunii Europene: direcții, realizări și perspective**”, care a avut loc la 15 aprilie 2022, organizată în cadrul implementării proiectului **Modulul Academic Jean Monnet „EU Economic Diplomacy as an Instrument of Foreign Policy Action” (620069-EPP-1-2020-1-MD-EP-PJMO-MODULE, Selection 2020)**. La Masa Rotundă au participat studenți și masteranzi ai universităților din Republica Moldova (Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Universitatea de Studii Europene din Moldova), din România (Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași) și doctoranzi din România și Israel.

Uniunea Europeană reprezintă un exemplu notabil de promotor al normelor, valorilor și standardelor în contextul relațiilor internaționale. Într-o lume marcată de schimbări rapide și provocări complexe, ideea de Europa și idealul păcii au devenit fundamentale pentru modul în care statele interacționează în sfera globală. Această culegere de articole aduce în prim-plan o analiză detaliată a diverselor aspecte ale implicării Uniunii Europene în afacerile internaționale, oferind o perspectivă cuprinzătoare asupra rolului său în promovarea stabilității și cooperării globale.

Una dintre temele centrale abordate în această culegere este calitatea de actor al relațiilor internaționale a Uniunii Europene. De la dezvoltarea politicilor externe și diplomația economică până la aplicarea sancțiunilor internaționale, articolele incluse în această lucrare oferă o analiză detaliată a modului în care UE își exercită influența în sfera globală și contribuie la definirea agendei internaționale.

De asemenea, se explorează extensiv relațiile Uniunii Europene cu alte state și organizații internaționale. Parteneriatul Estic și implicațiile acestuia pentru statele partenere, precum și cooperarea cu Caucazul de Sud în reglementarea conflictelor regionale sunt subiecte de importanță majoră în cadrul analizei relațiilor internaționale din perspectiva Uniunii Europene.

Un alt aspect esențial al acestei culegeri îl reprezintă accentul pus pe aspecte specifice ale cooperării Uniunii Europene cu anumite state sau regiuni. De la relațiile cu Republica Moldova și conflictul Transnistrean până la implicarea UE în procesul de reglementare a Conflictului din Karabahul de Munte, fiecare articol furnizează o perspectivă detaliată asupra particularităților și consecințelor acțiunilor UE în contextul respectiv.

Nu în ultimul rând, culegerea de articole examinează contribuția Uniunii Europene în domenii de importanță globală, cum ar fi protecția mediului, dez-

voltarea durabilă și promovarea drepturilor omului. Aceste aspecte subliniază angajamentul UE în promovarea unei agende globale care vizează stabilitatea și prosperitatea comună.

Sperăm că această culegere de articole va constitui o sursă valoroasă pentru cei interesați de relațiile internaționale și de rolul Uniunii Europene în modelarea evoluțiilor globale. Fiecare articol aduce în discuție aspecte relevante și actuale, contribuind astfel la înțelegerea mai profundă a modului în care Uniunea Europeană își îndeplinește rolul de promotor de norme, valori și standarde în arena internațională.

UE PROMOTOR DE NORME, VALORI ȘI STANDARDE

EU PROMOTER OF NORMS, VALUES AND STANDARDS

CZU: 327:061.1 UE:341.231.14

Olga BREGA

studentă, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: olgabrega2@gmail.com

Rezumat: *O caracteristică definitorie a continentului european este respectul pentru valorile umane și demnitatea. În prezent, asistăm la niște provocări fascinante în ceea ce privește Uniunea Europeană – discutăm despre integrarea într-o ordine juridică suprareglementată, conectarea la interese supranaționale, reconfigurarea suveranității, împletirea valorilor naționale cu cele ale Uniunii Europene și armonizarea legislației. Uniunea Europeană trebuie să demonstreze că este capabilă să-și apere valorile creștin-democrate și modelul social într-un climat de competiție globală, abordând în același timp în mod adecvat problema demografică.*

Cuvinte cheie: *valori UE, justiție UE, Uniunea Europeană, drepturi, principii, standardizare*

Abstract: *A defining feature of the European continent is respect for human values and dignity. At present, we are witnessing some fascinating challenges regarding the European Union – we are discussing integration into a super-regulated legal order, connection to supranational interests, reconfiguration of sovereignty, interweaving of national values with those of the European Union and harmonization of legislation. The European Union must demonstrate that it is able to defend its Christian democratic values and social model in a climate of global competition, while adequately addressing the demographic problem.*

Keywords: *EU values, EU justice, European Union, rights, principles, standardization*

1. *Uniunea Europeană în contextul schimbărilor globale.* În prezent, suntem martorii unor fascinante provocări în ceea ce privește Uniunea Europeană – se discută despre integrarea într-o ordine juridică supraetată, despre racordarea la interese supranaționale, despre reconfigurarea suveranității, despre împletirea valorilor naționale cu cele ale Uniunii Europene și despre armonizarea legislației. Dar, crearea unei Europe Unite ridică o problemă delicată- compatibilitatea dintre valorile naționale și cele ale Uniunii Europene. Din nefericire, cele douăzeci și șapte de identități naționale sunt amenințate de acest proces, astfel că ne întrebăm, pe de altă parte, dacă popoarele Europei sunt pregătite să renunțe la elementele lor de specificitate și să îmbrățișeze „unitatea în diversitate”.

Poate dreptul Uniunii Europene, care este caracterizat de multilingvism și „*multijuridism*”, să fie considerat un nou tip de drept, apărut în panorama sistemelor de drept ale lumii?

Apreciem că, doar în măsura în care Uniunea Europeană se fundamentează pe o voință juridică autonomă și pe principii și valori care se situează în zona eternului juridic, atât pentru rațiunea individului, cât și pentru identitatea națională a Statelor Membre, este posibilă „unitatea în diversitate” și deci existența unei noi familii juridice.

Organizații cu vocație în principal economică, Comunitățile Europene nu dispuneau de prerogative în domeniul protecției drepturilor omului. Curtea de Justiție a Comunităților Europene, pe cale de interpretare extensivă, a inclus în nucleul dur al dreptului comunitar această noțiune prin referire la tradițiile constituționale comune statelor membre și în special la Convenția europeană a Drepturilor Omului. În Tratatul de la Maastricht semnat în 1992 s-a făcut trimitere expresă la Convenția europeană. Tratatul de la Maastricht instituie Uniunea Europeană, organizație care pe lângă dimensiunea economică inițială capătă și o importantă vocație politică.

Cu toate acestea, nu se poate vorbi de un sistem propriu-zis de protecție a drepturilor omului în Uniunea Europeană. Protecția drepturilor se realizează doar indirect, prin invocarea drepturilor în fața Curții de Justiție a Comunităților Europene. Această protecție este de altfel limitată prin aceea că o persoană nu poate chema în judecată în fața Curții de Justiție un stat membru, ci doar instituții ale Uniunii Europene.

Prin recent adoptatul Tratat de la Lisabona se promovează Carta Fundamentală a Drepturilor Omului în Uniunea Europeană, parte a proiectului constituțional european eșuat în urma voturilor negative obținute la referendumurile de ratificare organizate în Franța și Olanda în 2005. Tratatul de la Lisabona conferă Cartei valoare juridică, condiționată, însă de ratificarea sa de către statele membre.

Carta Fundamentală are un cadru de protecție mult mai vast decât al Convenției europene și include drepturi de a doua generație, sociale, culturale și economice: libertatea artelor și a științelor, dreptul la educație, libertatea activităților economice, dreptul la diversitate culturală, lingvistică și religioasă, dreptul la integrare al persoanelor cu dizabilități, dreptul la condiții decente de muncă, dreptul la asistență socială etc.

Carta Fundamentală nu conține, însă, dispoziții procedurale și nu prevede un mecanism propriu pentru protecția drepturilor omului, cum este Curtea Europeană a Drepturilor Omului în sistemul Consiliului Europei. Cum ea se aplică în

relațiile dintre persoane și instituțiile europene, ea nu ar putea fi extinsă pentru a imagina un recurs jurisdicțional împotriva unui stat.

Uniunea Europeană are, însă, prin legislația sa, un impact indirect asupra protecției drepturilor omului. Directive europene reglementează astfel chestiuni precum egalitatea de șanse între bărbați și femei sau dreptul la un mediu sănătos. Or, aceste directive trebuie transpuse în drept intern de către statele membre, principiile acestora fiind astfel încorporate în legislațiile naționale.

2. *Valorile Uniunii Europene.* O trăsătură definitorie a continentului european este respectarea valorilor și a demnității umane, astfel cum sunt reflectate în Carta drepturilor fundamentale. Uniunea Europeană trebuie să demonstreze că este în măsură să își apere valorile creștin-democrate și modelul social într-un climat de concurență la nivel mondial, abordând totodată în mod adecvat problema demografică. Principiile subsidiarității și proporționalității trebuie să fie aplicate la nivel structural și într-un mod riguros, pentru a stabili dacă legislația europeană este necesară pentru reglementarea sectoarelor avute în vedere. În acest context, ar trebui să se țină seama de punctul de vedere exprimat de parlamentele naționale, în conformitate cu Protocoalele 1 și 2 din Tratatul de la Lisabona.

Uniunea Europeană este întemeiată pe următoarele valori:

Demnitatea umană este inviolabilă. Trebuie să fie respectată și protejată și constituie baza propriu-zisă a drepturilor fundamentale.

Libertatea de mișcare le dă cetățenilor dreptul de a se deplasa și stabili în mod liber pe teritoriul Uniunii. Libertățile individuale, cum ar fi respectul față de viața privată, libertatea de gândire, libertatea religioasă, libertatea de întrunire, dreptul la informație și libertatea de exprimare, sunt protejate de Carta drepturilor fundamentale a UE.

Democrația reprezentativă este piatra de temelie a funcționării Uniunii Europene. Un cetățean european se bucură automat de drepturi politice. Toți cetățenii din UE au dreptul de a candida și de a vota la alegerile pentru Parlamentul European și la alegerile naționale organizate în țara de reședință sau în țara de origine.

Egalitatea presupune drepturi egale în fața legii pentru toți cetățenii. Principiul egalității între femei și bărbați stă la baza tuturor politicilor europene și reprezintă piatra de temelie a integrării europene. Se aplică în toate domeniile. Principiul plății egale pentru muncă egală a fost integrat în Tratatul de la Roma din 1957.

UE se bazează pe statul de drept. Tot ce face UE derivă din tratate, asupra cărora au convenit toate statele membre, în mod voluntar și democratic. Dreptul și justiția sunt protejate de un organism judiciar independent. Țările membre au

conferit competență judiciară definitivă Curții Europene de Justiție, ale cărei hotărâri trebuie respectate de toată lumea.

Drepturile omului sunt protejate de Carta drepturilor fundamentale a UE. Acestea includ dreptul de a nu fi discriminat pe motive de sex, origine etnică sau rasială, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, dreptul la protecția datelor cu caracter personal și dreptul de a obține acces la justiție.

Încă de la începuturile sale, Uniunea Europeană (UE) a fost un proiect de integrare menit să mențină pacea între statele sale membre - un obiectiv fundamental pe care a reușit să-l atingă timp de peste 60 de ani. Fiind o comunitate de state care împărtășesc aceeași viziune, UE se bazează, de asemenea, pe anumite valori fundamentale, cum ar fi democrația și statul de drept, pe care Uniunea dorește să le promoveze atât pe plan intern, cât și pe plan extern, și care ghidează toate politicile sale.

Pe baza acestei viziuni, UE a elaborat politici specifice pentru a sprijini democrația și pacea în lume. Obiectivul său este și de a include promovarea păcii și a democrației în toate celelalte acțiuni externe ale sale din domeniul precum politicile comerciale, de dezvoltare, de extindere și de vecinătate, politica externă și de securitate comună și relațiile politice și diplomatice cu țări terțe și cu instituții multilaterale. Uniunea și-a creat reputația unei „puteri pașnice”, ghidată de o viziune normativă, și cea a unui actor eficient în domeniul păcii și al democrației.

Consolidarea păcii și a democrației la nivel mondial nu a fost însă niciodată o sarcină ușoară, iar contextul geopolitic actual prezintă noi provocări. Proliferarea și accentuarea gravității și a duratei conflictelor, dintre care unele în vecinătatea imediată a UE, apariția unor noi amenințări, precum terorismul sau proliferarea nucleară, și criza sistemelor liberale au determinat extinderea și intensificarea eforturilor sale. Aceste aspecte au condus, de asemenea, la un nou tip de acțiune, care se articulează în jurul conceptului de „societăți reziliente”, bazate pe pilonii păcii și democrației, care se consolidează reciproc, precum și la acordarea unei atenții speciale statelor fragile. În acest context, sondajele recente au arătat că cetățenii așteaptă ca UE să fie și mai activă în promovarea păcii și a democrației pe plan extern - ceea ce, cu siguranță, îi întărește voința de a realiza noi progrese în acest domeniu esențial.

3. *Standardele Uniunii Europene.* Standardele reprezintă documente care definesc criteriile de calitate pentru produse și servicii, precum și pentru activitatea de producere. Acestea sunt documente coerente și consecvente, elaborate în cadrul comitetelor tehnice care sunt coordonate de către organismul național de standardizare și asigură depășirea barierelor tehnice dintre diferitele domenii de activitate și diferite politici comerciale. Scopul standardelor este de a optimiza

producția, de a aplica pe larg bunele practici dintr-un domeniu, de a servi interesul public și de a promova cooperarea internațională. Standardele europene există practic în toate domeniile economice, în total fiind aproximativ aproximativ 57.000 (standarde europene elaborate de CEN, CENELEC și ETSI).

Vârsta medie a standardelor este un indicator foarte important, deoarece, pe de o parte, el reflectă nivelul de progres tehnologic al economiei, în general, și a industriei, în special, iar în al doilea rând, standardele sunt supuse examinărilor periodice pentru a reflecta cele mai recente practici și cunoștințe.

Standardele asigură sănătatea și securitatea întregii societăți, precum și protecția mediului ambiant. Standardele specifică cerințe care contribuie la asigurarea condițiilor de lucru favorabile și nepericuloase și a securității muncii în vederea prevenirii și evitării accidentelor. Totodată, standardele ajută la prevenirea plasării pe piață a produselor periculoase, asigurând astfel sănătatea și securitatea consumatorilor. În același timp, aplicarea standardelor contribuie la funcționarea corectă a deșeurilor și la reducerea poluării. În acest mod, unele standarde europene (numite „standarde armonizate”) permit companiilor să se asigure că produsele fabricate corespund prevederilor directivelor europene specifice sau reglementărilor în vigoare. Cei care implementează aceste standarde beneficiază de „prezumția de conformitate” cu cerințele legale relevante

Având în vedere alegerea și aspirațiile europene ale Republicii Moldova, integrarea europeană reprezintă nu doar un vector al politicii interne și externe, ci și o forță majoră de coeziune politică și socială. Astfel, la data de 27 iunie 2014, Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. În contextul procesului de integrare europeană, Republica Moldova are obligația de a transpune legislația națională și standardele europene. Deocamdată procesul de implementare a standardelor europene este în derulare, principalele sectoare industriale fiind în continuare dominate de standardele GOST create în anii '70 și '80 și care nu mai reflectă realitățile din ziua de azi în ceea ce privește progresul tehnic și practicile administrative.

Una din constrângerile principale în procesul de implementare a standardelor europene se rezumă la interesul scăzut al sectorului privat privind activitatea de standardizare, luând în considerare faptul că implementarea cu succes a standardelor europene nu este posibilă decât prin implicarea activă a părților interesate, inclusiv a mediului de afaceri. Totodată, aplicarea standardelor poate fi costisitoare, dat fiind faptul că sectorul privat nu dispune de expertiza tehnică necesară. Un alt factor care subminează procesul de implementare a standardelor europene, este orientarea exporturilor către țările CSI în care predomină standardele GOST.

4. *Normele Uniunii Europene*. Nu trebuie să uităm nici de normele care privesc dreptul la un proces echitabil, existând garanții procesuale. Acest principiu presupune ca, în cadrul procedurilor jurisdicționale, părțile să aibă dreptul la o judecată în contradictoriu, în care să își poată prezenta argumentele cu privire la situația de fapt invocată, să ia la cunoștință cererile adversarilor și conținutul documentelor pe care aceștia se sprijină, să fie audiate, să propună probe, iar în apărare, să beneficieze de asistență juridică de specialitate. Dreptul la un proces echitabil guvernează și procedurile administrative și disciplinare, care se derulează în fața instituțiilor naționale sau ale Uniunii.

Drepturile omului sunt esențiale pentru asigurarea dezvoltării economice, precum și a democrației și păcii în lume. Respectarea normelor și valorilor sunt, de asemenea, importante pentru menținerea păcii și prevenirea conflictelor, întrucât încălcările grave ale drepturilor omului se numără adesea printre principalele cauze care conduc la conflicte.

Îmbunătățirea coerenței politicii UE privind drepturile omului cu alte politici externe, cum ar fi ajutorul pentru dezvoltare și sprijinul pentru democrație, este, prin urmare, de o importanță crucială. La nivelul UE, potențialul de acțiune în domeniul drepturilor omului este, de asemenea, semnificativ. UE dispune de o infrastructură a drepturilor fundamentale, care trebuie însă dezvoltată în continuare pentru a aborda provocările vechi și noi deopotrivă.

REFERINȚE:

1. *Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH)*. București 2008. 81 p. ISBN 978-973-0-05673-0
2. BORCHARDT, Klaus-Dieter. *ABC-ul dreptului Uniunii Europene*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2017. 158 p.
3. *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* [online] [cit 06.05.2022]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj
4. JINGA, Ion. *Uniunea Europeană în căutarea viitorului*. Editura C.H. Beck, București 2008, 165 p., ISBN 978-973-115-298-1
5. *Ghid Standardele Europene. De ce sunt importante și ce avantaje aduc?* 12 p. 2015, [online] [cit 12.05.2022]. Disponibil: http://www.crpe.ro/wp-content/uploads/2015/07/Brosura-INS-final-nou-FINAL_NOU_06.07.2015.pdf
6. *Uniunea Europeană: Ce este și ce face?* [online] [cit 04.05.2022]. Disponibil: <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/715cfcc8-fa70-11e7-b8f5-01aa75ed71a1>

7. *Standarde în Europa* [online] [citată 14.05.2022]. Disponibil: https://european-union.europa.eu/not-found_en
8. *Rolul standardelor și importanța standardizării pentru IMM*. In: Enterprise Europe network. 2016, nr. 4.
9. *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene* [online] [citată 05.2022]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF

IDEEA DE EUROPA ȘI IDEALUL PĂCII

THE IDEA OF EUROPE AND THE IDEAL OF PEACE

CZU: 327.57:061.1 UE:339.9

Daniela CIUMAC

studentă, Universitatea de Studii
Europene din Moldova

e-mail danaciumac03@gmail.com

Rezumat: *Promovarea păcii și securității globale este un obiectiv fundamental și pilon central al acțiunii externe a Uniunii Europene (UE), modelat după propriul proiect de pace. Atât în interiorul, cât și în afara UE, există o așteptare larg răspândită în rândul cetățenilor că Uniunea va avea rezultate în acest domeniu crucial. Uniunea Europeană continuă să coopereze multilateral la nivel global și regional, pentru a contracara amenințările globale, cum ar fi proliferarea armelor de distrugere în masă, terorismul și crizele globale de sănătate; inclusiv consecințele economice ale pandemiei de Coronavirus la nivel mondial.*

Cuvinte cheie: *pace, sănătate globală, securitate, Uniunea Europeană*

Abstract: *Promoting global peace and security is a fundamental objective and central pillar of the European Union's (EU) external action, modelled on its own peace project. Both inside and outside the EU, there is a widespread expectation among citizens that the Union will deliver in this crucial area. The EU continues to cooperate multilaterally at global and regional level to counter global threats such as the proliferation of weapons of mass destruction, terrorism and global health crises; including the economic consequences of the Coronavirus pandemic worldwide.*

Key words: *peace, global health, security, European Union*

Pacea la nivel mondial. Promovarea păcii la nivel mondial, în urma propriei „povești de succes”, a devenit unul dintre pilonii fundamentali ai acțiunii externe a UE. Articolul 3 alineatul (5) din Tratatul privind Uniunea Europeană prevede pe primul loc contribuția la pace printre obiectivele relațiilor UE cu lumea largă, alături de securitate, dezvoltarea durabilă, protecția drepturilor omului și altele. Aceste obiective ghidează UE în toate acțiunile sale externe, inclusiv politica externă și de securitate comună a UE (PESC); cooperarea pentru dezvoltare; cooperarea economică, financiară și cooperare tehnică; ajutor umanitar; cooperare comercială comună; și politica de vecinătate. Rezultă că promovarea păcii ghidează orice tip de politică a UE cu comunitatea internațională.

Problemele de securitate și apărare. Încă de la crearea Europei, preocupările în materie de securitate și apărare au fost atât de importantă primordială,

cât și foarte controversate. Primele încercări de a înființa o Uniune a Apărării au eșuat în mare parte. Noile amenințări la adresa securității apărute la sfârșitul Războiului Rece au provocat un interes reînnoit pentru problemele legate de securitate și apărare.

Trei factori determinanți modelează rolul și influența UE în calitate de actor global și regional în domeniul păcii și securității: 1) capacitatea (instituțională, materială, umană și operațională și financiară) de a întreprinde misiuni; 2) dorința de a aloca resurse în scopuri de securitate și apărare, determinată în principal de prioritățile statelor membre; 3) acceptarea (internă și externă) a UE ca actor principal în domeniul păcii și securității. Capacitatea UE de a întreprinde misiuni este influențată nu numai de resursele sale, ci și de nivelul de sofisticare a structurilor sale de comandă. În primul rând, cadrul instituțional de securitate și apărare al UE a suferit numeroase reforme în ultimele două decenii.

Tratatul de la Maastricht (1992) a instituit politica externă și de securitate comună (PESC) cu obiectivul ambițios de a coordona politicile externe ale statelor membre ale UE. Politica europeană de securitate și apărare (PESA) a fost dezvoltată ca parte a PESC.

Deși meritele politicii trebuie recunoscute, eficacitatea PESA a fost îngreunată de numeroase inconsecvențe. Tratatul de la Lisabona (2007) a fost un răspuns relevant la o serie dintre acestea. Acesta a redenumit PESA în Politica de securitate și apărare comună (PSAC). Aceste evoluții promit un cadru instituțional consolidat al UE, înzestrând-o cu capacități consolidate în ceea ce privește controlul politic și comanda strategică. Cu toate acestea, UE încă duce lipsă de desăvârșire de capacitate de planificare militară. Înființarea cooperării structurate permanente a intrat în impas. În plus, absența unei structuri operaționale comune pentru coordonarea pe teren rămâne o problemă stringentă.

O altă dimensiune care condiționează acțiunea este voința de a acționa. Disponibilitatea se referă la puterea pe care statele membre o încredințează UE. Politicile comune de securitate și apărare se încadrează în pilonul interguvernamental al UE, ceea ce implică faptul că statele membre sunt principalii actori responsabili pentru procesul decizional și pentru rezultatele politicii. Astfel, trebuie să se țină seama de faptul că statele membre, deși sunt angajate în realizarea obiectivelor Uniunii, rămân conduse de agenda lor națională. Interesele divergente ale statelor membre ale UE fac dificilă atingerea unei poziții strategice comune la nivel european. Deși este puțin probabil ca preferințele înseși ale statelor membre ale UE să fie modificate cu ușurință, instituțiile europene puternice și coordonate au potențialul de a modela comportamentul statelor membre și de a influența disponibilitatea acestora de a implica resurse financiare și militare. Într-adevăr,

se poate spune că există o legătură puternică între nivelurile de disponibilitate și eventuala capacitate desfășurată. Germania a oferit o ilustrare remarcabilă în acest sens în intervenția din Libia, fiind vizibilă prin absența sa din cadrul operațiunilor. Această reticență continuă de a recurge la forța militară își are rădăcinile în trecutul și istoria militară a Germaniei, iar acum face parte din strategia sa de politică externă.

Un alt factor se referă la importanța acceptării acțiunilor Uniunii Europene și a potențialului său de a juca un rol relevant în menținerea păcii și securității globale. Sprijinul cetățenilor europeni este extrem de important, deoarece oferă UE o pârgie în ceea ce privește autoritatea la nivel global, precum și o influență pozitivă asupra dorinței statelor membre de a-și angaja resursele în întreprinderile UE.

Un exemplu relevant în acest sens este oferit din nou de Germania. Contextul unor probabile niveluri scăzute de sprijin din partea cetățenilor pentru o intervenție în forță în Libia (2011) a condiționat disponibilitatea țării de a participa la operațiunea militară. Prin urmare, ineficiența Uniunii nu poate fi atribuită în întregime configurației instituționale a UE, iar responsabilitatea fiecărui stat membru nu trebuie neglijată.

Cu toate acestea, a privi exclusiv în interior este insuficient. Pentru ca UE să se impună ca lider recunoscut la nivel mondial, acceptarea sa de către actorii externi și organizațiile internaționale este esențială.

Securitatea Uniunii Europene. Conflictelor și amenințările la adresa securității din zilele noastre devin din ce în ce mai complicate și mai prelungite. Acestea sunt legate, printre altele, de inegalitățile adânc înrădăcinate, de sărăcie, de guvernanta slabă și de statul de drept, de lipsa incluziunii și a participării, de criminalitatea organizată și de economiile ilicite, de discriminare și de inegalitățile de gen, de radicalizare și de extremismul violent, de terorism, de strămutarea forțată și de migrație, de schimbările climatice și de degradarea mediului - inclusiv de accesul inegal la resursele naturale, la mineralele și la sursele de energie și de exploatarea nedurabilă a acestora. Aceste provocări nu cunosc frontiere și, prin urmare, necesită răspunsuri globale, precum și cunoștințe locale. UE colaborează cu statele membre ale UE, cu comunitatea internațională, cu țările partenere și cu organizațiile societății civile, în principal pentru: facilitarea tranziției țărilor partenere de la fragilitate la reziliență și de la conflict la pace; elaborarea și implementarea de metodologii pentru a sprijini legătura dintre umanitar, dezvoltare și pace; să pună în aplicare orientări, politici și instrumente pentru prevenirea conflictelor, sensibilizarea la conflicte, reziliența și consolidarea păcii; efectuarea de studii comune și de analize de reziliență pentru a permite un angajament activ, echilibrat și eficient

în situații fragile și de conflict; centru de expertiză pentru cooperarea în materie de programe de reziliență, pace și securitate în ceea ce privește aspectele legate de femei, tineri și copii; furnizarea de expertiză pentru cooperarea privind reforma eficientă a sectorului de securitate, controlul armelor, combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, dezarmarea-demobilizare-reintegrare, combaterea minelor și a explozibililor, armele ușoare de calibrul mic; furnizarea de expertiză și consolidarea capacităților pentru a consolida securitatea regională și națională, inclusiv întregul lanț al justiției penale (aplicarea legii, sistemul judiciar, gestionarea frontierelor, vamă); atenuarea amenințărilor globale și emergente, cum ar fi terorismul și extremismul violent, criminalitatea organizată transnațională (inclusiv criminalitatea de mediu, traficul ilicit și criminalitatea informatică), protecția și reziliența infrastructurilor critice (inclusiv a spațiilor publice, maritime, aeriene și cibernetice) - ca multiplicatori ai provocărilor de securitate globală; sprijinirea domeniilor prioritare de acțiune ale statului într-o manieră ecologică și favorabilă drepturilor omului; lansarea și coordonarea exercițiului anual al Declarației de criză, precum și orice solicitări ad-hoc din partea delegațiilor UE (de exemplu, COVID-19, legate de criză); asigurarea legăturii cu alte servicii ale Comisiei, cu SEAE (Serviciul European de Securitate Externă), cu statele membre ale UE și cu alte părți interesate pentru a asigura o integrare adecvată a dimensiunii externe a politicilor UE și pentru a maximiza sinergiile și a asigura contribuția politicii de cooperare la prioritățile politice ale UE.

Pacea în Europa, însăși ideea europeană nu vor putea fi realizate cât de cât pe deplin atâta timp cât Europa continuă să fie divizată, cât există spații, teritorii, state care nu participă la procesele europene, cele de construcție europeană.

Extinderea europeană ca proces care poate asigura realizarea practică a ideii de Europa și a idealului păcii pe continent s-a mai ciocnit în partea sa estică cu o problemă serioasă – problema ucraineană. După cunoscutele evenimente din Ucraina, venirea la putere a forțelor pro-europene și declararea cursului euro-atlantic al țării, Rusia a trecut la acțiuni deschise și hotărâte cu scopul de a împiedica realizarea acestui curs. În aplicare a fost pus nu doar un război economic, dar și acțiuni politico-militare – anexarea Crimeii, susținerea deschisă militară a separatiștilor din Est, declanșarea unui adevărat război cu numeroase pierderi de vieți umane și distrugerii masive cu o țară și un popor care nu demult era considerat prieten, frate etc. Este o mare tragedie ceea ce se întâmplă și într-adevăr anume în acest punct se vede clar măsura voinței din păcate nu de colaborare, ci de confruntare dintre Occident, Europa, NATO și Rusia.

Criza emigranților a devenit în prezent una din cele mai mari probleme, amenințări la adresa păcii, liniștii, stabilității și democrației europene. Este ceea

ce a creat și continuă să creeze noi amenințări, noi tensiuni deja în interiorul Europei unite. Este ceea ce pune în pericol nu doar pacea în Europa, dar însăși existența culturii, civilizației europene. Încă la o problemă care s-a adăugat la problemele și conflictele existente în Europa. Este vorba evident de cea despre care vorbesc și discută acum toți – problema legată de criza emigranților. A devenit în prezent una din cele mai mari probleme, amenințări la adresa păcii, liniștii, stabilității, democrației europene. Este ceea ce a creat și continuă să creeze noi amenințări, noi tensiuni deja în interiorul Europei unite. Este ceea ce pune în pericol nu doar pacea în Europa, dar însăși existența culturii, civilizației europene.

REFERINȚE:

1. *Sprijinul UE pentru democrație și pace în lume*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus06_ro.pdf
2. *Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) / Tratatul de la Maastricht* [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
3. BENIUC, Liliana. *Rolul Uniunii Europene în asigurarea păcii și securității internaționale*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/26-30_30.pdf
4. ORSINI, Dominique. *Conference Report: The future of peace and security in Europe Ukrainian-Russian-Polish-German quadrilateral discussions*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: https://www.boell.de/sites/default/files/e-paper_the-future-of-peace-and-security-in-europe.pdf
5. VASILESCU, Grigore. *Ideea de Europa și idealul Păcii*. In: Țările post-sovietice între UE și Federația Rusă – analiza circumstanțelor specifice și tendințelor politice. 27 septembrie 2016, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2016, pp. 332-340. ISBN 978-9975-71-829-5.

FENOMENELE DE „REGIONALISM” ȘI
„REGIONALIZARE” ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ
PHENOMENA OF „REGIONALISM” AND
„REGIONALIZATION” IN THE EUROPEAN UNION

CZU: 341.213:061.1 UE:339.92

Leonid MOSCVICIOV

România, doctorand, USM

e-mail: m.leonid@yahoo.com

<http://orcid.org/0000-0001-5032-2575>

Rezumat: *Articolul prezintă premisele și cauzele regionalizării europene prin prisma curentelor teoretice ale relațiilor internaționale. În vederea elucidării viziunilor teoriilor cu privire la regionalizarea europeană au fost aplicate următoarele cuvinte-cheie: „federalism”, „corporație”, „confederație”, „acordul social corporativ”, „uniune primară”, „corp politic unic”. Autorul ajunge la concluzia că regionalismul este un fenomen social-politic, care reprezintă un obiect de studiu important al științelor socioumane. Viziunile refractare privind „Europa regiunilor” sunt clasificate în „dezacord din considerente ideologice”, „dezacord de ordin tactic”, „dezacord condiționat de educația tradițională”.*

Cuvinte-cheie: *regionalizare europeană, federalism, corporație, confederație, fenomen social-politic, Europa regiunilor.*

Abstract: *The article presents the premises and causes of European regionalization through the lens of theoretical currents in international relations. In order to elucidate the perspectives of theories regarding European regionalization, the following keywords were applied: „federalism”, „corporation”, „confederation”, „corporatist social agreement”, „primary union”, „single political body”. The author concludes that regionalism is a socio-political phenomenon, representing an important subject of study in the social sciences. Resistant views on the “Europe of regions” are classified into „disagreement for ideological reasons”, „tactical disagreement” and „disagreement conditioned by traditional education”.*

Keywords: *European regionalization, federalism, corporation, confederation, socio-political phenomenon, Europe of regions.*

Conștientizarea premiselor și cauzelor regionalizării europene, necesității abordării acestui fenomen, rezidă în elaborarea și socializarea teoriilor regionaliste și în studierea teoriilor ce se referă la procesul de integrare europeană, care conțin și unele aspecte cu privire la procesul regionalizării europene. În acest sens, un interes deosebit prezintă teoria federalismului – considerată drept una din cele mai timpurii teorii integraționiste, implicit regionaliste.

Unii savanți, preocupați de cercetarea acestui fenomen, consideră că ideea federalismului a fost abordată în premieră de savantul și juristul german Johannes Althusius (1557-1683), care în lucrarea sa fundamentală „Politica” (1603), bazându-se pe teoria dreptului natural, dezvoltă ideea suveranității populare, elaborează teoria „federalismului suveranității populare”, care se axează pe principiul „corporativității” sau al celui de „uniune” [1]. „Corporația” reprezintă, în opinia autorului, o „uniune benevolă și temporară a oamenilor”. Pentru instituirea așa-numitei „corporații”, era necesară „consolidarea a cel puțin trei oameni”, care intenționau de comun acord să recunoască corporația drept „obligațiune, cauză comună, stil de viață și de producere”. Asemenea conceptualizare a „uniunii” și formei ei de organizare, constituie în opinia autorului, o abordare inedită, a diverselor forme de asociere a oamenilor în diverse forme de uniuni – familie, corporație, oraș, provincie, stat, pe care Johannes Althusius le marchează drept „uniuni publice particulare” și „universale”. Cele particulare sunt constituite prin consolidarea „uniunilor primare”, iar cele universale (cu alte cuvinte statele), sunt formate prin consolidarea uniunilor publice particulare. Astfel fiind spus, orașul este constituit din numeroase familii mici și corporații; provincia, din multiple orașe și familii mari (de meșteșugari n. a); statul, din orașe și provincii, dar nici într-un caz din familii și corporații aparte [1]. Viziunile marelui gânditor german, constituie începutul conceptualizării „acordului social corporativ”, care treptat devine temelia instituirii „federalismului”.

În pofida faptului că noțiunea de „federalism”, este inserționată profund în circuitul științific și analitic, abordarea este departe de a fi una univocă, fapt demonstrat cu lux de amănunte, de cercetătoarea A.B. Habirova în fundamentala cercetare „Federalismul: teorie, instituții, relații (cercetare de drept comparat)”, elaborată de un colectiv de autori la începutul anilor 2000 [2]. Viziunea acestora cu referire la „federalism”, rezidă în determinarea a trei forme de abordare a acestui fenomen prin sintetizarea opiniilor și concluziilor mai multor autori, preocupați în special de federalismul statal.

În primul rând, este vorba de o abordare extinsă a acestei categorii, caracteristică viziunilor expuse în diverse cercetări ale lui Melchior Derouet, care considera federalismul drept „principiu general de organizare, expresie a unei anumite tendințe culturale, stil de viață”; V. Ostrom cărui aparține afirmația că „federalismul reprezintă un sistem social axat pe rațiunea omenească”; R. Watts, care menționa că „federalismul este o teorie normativă” sau J. Smith, care considera federalismul drept ideologie. În al doilea rând, se menționează tratarea concretă a acestui fenomen. Adepții acestei abordări - britanicul K. Weir consideră federalismul drept ideologie sau teorie aplicativă; olandezul F. Delmartino afirmă că

federalismul este un principiu de organizare a relațiilor politice, puterii politice, sistemului politic. În al treilea rând, abordarea ține de tratarea federalismului în legătură cu organizarea statului, realizării puterii de stat. Cercetătorii, care împărtășesc această paradigmă, consideră că „tot ce este federativ se referă la relațiile dintre diferite organe ale puterii”(J. Cann) sau „federalismul este administrarea prin coparticiparea la actul puterii în baza acordului social și al principiului de autoadministrare locală”(D. Elazar).

Daniel Judah Elazar - ilustru specialist în domeniul federalismului, analizează acest fenomen din perspectiva regimului politic sau ca instrument de instituire a „unității” prin „diversitate”; ca structură social-politică, dar și proces al administrării statului; ca manifestare politică, dar și socio-culturală; ca mijloc de realizare a unor scopuri tactice, dar și strategice în administrarea statului [3]. Aceste abordări și viziuni teoretice erau împărtășite, inclusiv de Jean Monnet [4], care considera că scopul integrării europene rezidă în a institui o uniune a oamenilor într-un „corp” politic unic. Alți reprezentanți ai acestui curent teoretic Altiero Spinelli [5], Carl Friedrich [6], dar și Daniel J. Elazar [7] considerau necesar instituirea unei Comunități supranaționale, în baza principiilor federative, reprezentând de fapt o uniune a statelor europene, numită federație, care în viziunea lui Jean Monnet ar fi constituit așa-numitul „corp politic unic” al Europei.

Logica acestor afirmații se bazează pe cunoașterea esenței instituționale a statului federativ, a căror componente pot fi concepute și ca structuri regionale. Din această perspectivă, putem să ne imaginăm că cele 27 de state-membre ale UE reprezintă tot atâtea state-componente ale statului federativ numit „Uniune Europeană”. Acest silogism vine să completeze viziunea unui alt reprezentant al federalismului european Dusan Sidjanski, care afirma că la sfârșitul sec. XX – începutul sec. XXI se va instala. „era federalismului”. În lucrarea sa „Viitorul federalist al Europei” profesorul Sidjanski menționa că în Europa va avea loc „revoluția federalistă”, în rezultatul căreia va fi edificată o „Europă unică”, dar în baza principiilor federaliste. În acest caz interesele naționale vor trece pe planul secund [8, p.9]. Autorul articolului consideră federalismul cea mai optimală formă de organizare social-politică a societății, ce poate garanta identitatea națională și regională în armonie cu exigențele interdependenței și globalizării.

Din altă perspectivă federalismul, în viziunea autorului, este o formă de organizare a comunităților multinaționale, a unor imense spații economice; creează condiții optimale de a uni multiple state garantându-le identitatea și specificitatea lor națională. Asemenea manifestări funcționale ale federalismului se înregistrează la diferite nivele politico-organizaționale ale UE: comunitatea țărilor-membre, statele naționale, uniunile regionale și cele locale. Astfel, la funcțiile tradiționale

ale puterii politice se mai adaugă funcții caracteristice „puterii deștepțe”, care țin cont de opinia publică, de opinia diverselor identități social-politice și culturale, de inițiativele societății civile; aplică concurența de proiecte și principiul de coordonare a acțiunilor. Din această perspectivă Uniunea Europeană, se manifestă ca un centru de coordonare și colaborare între state, regiuni și oameni. Dusan Sidjanski era convins că dezvoltarea de mai departe a multicomponentei culturi europene poate fi asigurată doar de o veritabilă federație capabilă să asigure, pe de o parte, consolidarea comunității europene, pe de alta, dezvoltarea multiplelor culturi naționale și regionale, crearea condițiilor de manifestare a diverselor identități.

În abordatele viziuni teoretice este ușor de observat că federalismul ca formă de organizare a comunităților statale și interstatale include prin definiție și regiunile, implicit regionalismul ca fenomen social cu formele sale de manifestare, inclusiv în sfera culturală. Cu alte cuvinte, federalismul este de neconceput în afara regionalismului. Mai mult, ambele fenomene se manifestă în baza procedurilor democratice și principiului subsidiarității. În acest sens teoria federalistă a integrării europene cu certitudine este o sursă sigură de inspirație, pentru dezvoltarea diverselor perspective științifice cu privire la regionalizarea europeană.

Menționăm în acest sens că și celelalte teorii integraționiste constituie importante surse, pentru a înțelege și conștientiza procesul regionalizării europene, or un număr considerabil de savanți și politicieni ce reprezintă diverse viziuni și convingeri în acest sens, converg într-un singur punct de vedere: diversele forme de organizare social-politică a Uniunii Europene urmează să se manifeste ca structuri decentralizate, capabile să reacționeze constructiv la inițiativele civice, să respecte și să promoveze drepturile omului și diverselor entități sociale, să creeze condiții de manifestare a autonomiei acestora. În acest sens, un deosebit interes științific prezintă abordarea „interguvernamentală” a integrării, implicit regionalizării europene, autor Stanley Hoffmann [9] și teoria „neofuncționalistă”, autor Ernst Bernard Haas [10].

Considerăm că cele mai relevante concepții din perspectiva cercetării obiectului nostru de studii, și-au găsit reflectare inclusiv în teoria „nucleului tare”, autori Wolfgang Schäuble și Karnten Klammers, care consideră că dezvoltarea de mai departe a UE, urmează să se axeze pe principiile federalismului și subsidiarității. „Nucleul” Uniunii Europene, constituit din țările cele mai dezvoltate, inclusiv Franța și Germania, urmează să asigure integrarea treptată a țărilor Europei Centrale și de Vest [11]. În acest context prezintă interes viziunea teoretică asupra „confederației”, autor François Mitterrand, care de asemenea propunea formarea unui grup al țărilor dezvoltate, capabile să asigure extinderea UE conform principiilor confederaliste, precum abordările conceptuale ale prim-ministrului britanic

John Major, cu privire la „integrarea flexibilă” [12], care era convins că integrarea europeană trebuie să se dezvolte pe calea extensivă și nu pe cea intensivă, oferind membrilor Uniunii Europene dreptul și libertatea de a decide, - care din proiectele europene sunt cele mai convenabile și fezabile de realizat.

În aceeași cheie este construită și concepția dezvoltării UE conform celor „trei nivele” cu un nucleu din cinci țări-membre – ce constituia prima centură a Uniunii, cea de a doua centură urma a fi formată din restul țărilor UE, cea de a treia - reprezentând țările candidate la aderare. În opinia lui Edouard Balladur, Franța constituia „centrul” menționatului nucleu [13]. Viziuni asemănătoare se regăsesc în teoria „cercurilor concentrice” [14] și concepția „Europei cu două viteze”, care mai târziu a evoluat în cea a „Europei cu mai multe viteze” [15].

În opinia noastră teoriile, concepțiile și viziunile expuse sunt expresia diverselor forme de organizare a Uniunii Europene, parte din care au un caracter preponderent politic și mai puțin științific. Acest fapt este lesne de înțeles, or o parte din autori ocupau înalte posturi politice, care prin excelență erau și exponenții intereselor propriilor țări. În acest sens viziunile expuse includ într-un fel sau altul: a) interesele „statelor-locomotive” ale UE și dorința de a le situa pe pozițiile cheie în arhitectura decizională a Uniunii Europene; b) promovarea principiului federalist al UE care oferă posibilitatea unui nivel avansat de suveranitate față de „Centru”; c) intenția de a păstra verticala structurilor de administrare a UE – expresie a integrării graduale a statelor europene conform principiilor „celor trei nivele”, „cercurilor concentrice”, „Europei cu mai multe viteze”.

Teoriile și concepțiile menționate, fiind dedicate proceselor de integrare europeană, consolidare a UE, instituire a balanței dintre interesele naționale și unio-nale, eficientizare a procesului de administrare europeană, reflectă prin excelență și dimensiunea regională. În acest sens, conștientizarea și socializarea regionalismului european se realizează inclusiv prin prisma fenomenului federalist și al structurării conceptuale a procesului de integrare europeană din perspectiva continuității acestui proces.

Menționăm în acest context, că regiunile europene sunt prin definiție o componentă firească al federalismului european și celui național. În acest sens regiunile reprezintă subiecții federativi (și viceversa), sau coincid cu formațiunile administrativ-teritoriale ale țărilor-membre și candidate la aderare. În alte cazuri regiunile europene reprezintă unități teritoriale cu extinse autonomii în domeniile cultural, lingvistic dar și politic, fapt ce le conferă dreptul coparticipării la procesele decizionale de nivel național și cel al Uniunii Europene. În ceea ce privește regiunile economice, turistice, ecologice precum regiunile transfrontaliere, fiind administrate atât de agenții statali cât de reprezentanții businessului, societății

civile, rolul și ponderea lor consolidează esențial sistemul federalismului și regionalismului european.

Concluzii. Cele menționate demonstrează, că regionalismul ca fenomen social-politic, este doar la faza incipientă a conștientizării și devenirii sale ca una din direcțiile magistrale ale științelor socio-umane. În ceea ce privește viziunile refractare (anii șaiszeci-șaptezeci) față de „Europa regiunilor”, acestea erau clasificate de către susținătorii regionalizării europene după cum urmează: 1) dezacord din considerente ideologice – caracterul unitar și indivizibil al statului național era considerat drept sursă sigură de loialitate față de puterea centrală; 2) dezacord de ordin tactic – dacă nu se reușește o suficientă consolidare a Europei națiunilor este mai complicat să consolidezi o Europă a regiunilor; 3) împotrivire condiționată de educația tradițională – statul și națiunile „sunt veșnice”(Francois Mauriac), iar regiunile, încă nu sau „născut”; 4) împotrivire care avea la bază necunoașterea fenomenului, or nu se concepea clar - care vor fi hotarele eventualelor regiuni? Cum vor fi acestea administrate? Regionalizarea va consolida sau dimpotrivă va reduce importanța statului? ș.a.m.d. Remarcăm în acest sens, că aceste suspiciuni și neclarități deranjează opinia politică și științifică europeană și până în prezent. Se are în vedere, în primul rând, discuțiile politice și științifice stato-centriste din mediul academic occidental. Astfel, conștientizarea procesului regionalizării europene, reprezintă un parcurs istoric îndelungat și continuu, premisele căruia sau manifestat atât în gândirea filosofică, teoretică și politică europeană, cât în procesul centralizării statelor, formării sistemelor economice naționale, integrării europene și globalizării omniprezente. Abordările conceptuale și teoretico-practice ale regionalismului, care și-au făcut apariția în a doua jumătate a sec. XX, aveau la bază premisele conștientizării și socializării de lungă durată a acestui complicat fenomen.

REFERINȚE:

1. ALTHUSIUS, J. *The Politics of Johanes Althusius. An abridged translation of the Third Edition of «Política Methodistica Digesta, Atque Exemplis Sacris et Profanis Illus-trata»* Boston: BEACON PRESS, 1964. [citat: 20 septembrie 2021]. Disponibil: <http://www.constitution.org/alth/alth.htm>
2. ХАБИРОВА, А.В. *Категориальный статус и проблемнотеоретическое поле понятия «федерализм»*. Ученые записки Казанского Государственного Университета Том 149. кн.3. с. 68-84. //https://kpfu.ru/portal/docs/F_1659999490/149_3_gum_5.pdf
3. ELAZAR, Daniel J. *Exploring Federalism*. University of Alabama Press, 1987. ISBN – 9780817305758. 335 p. [citat: 10 martie 2022]. Dis-

- ponibil: https://books.google.md/books/about/Exploring_Federalism.html?id=0CQBBAQAQBAJ&redir_esc=y
4. MONNET, Jean. *L'Europe et l'organisation de la paix. Centre de Recherches Européennes*, 1964. 14 p.
 5. SPINELLI, Altiero. *The Eurocrats*. Baltimore : John Hopkins University Press, 1966.
 6. FRIEDRICH, Carl J. *Man and His Government: An Empirical Theory of Politics*. New York: McGraw-Hill, 1963. 737 p.
 7. ELAZAR, Daniel J. *Exploring Federalism. Tuscaloosa and London*. The University of Alabama Press, 1987. ISBN 0-8173-0575-0.
 8. SIDJANSKI, D. *L'avenir fédéraliste de l'Europe*. Paris, Presses Universitaires de France, 1992, 443 p. [citat: 10 ianuarie 2022]. Disponibil: DOI: <https://doi.org/10.7202/703269>
 9. HOFFMANN, Stanley. *The European Sisyphus. Essays on Europe, 1964-1994*. New-York: Routledge, 1995. 326 p. eBook ISBN 9780429310652 [citat: 28 februarie 2022]. Disponibil: <https://doi.org/10.4324/9780429310652>
 10. HAAS, Ernst B. *The uniting of Europe: political, social, and economic forces 1950-1957*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1958. 540 p. ISBN 0-268-04347-7. [citat: 20 februarie 2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/100books/file/EN-H-BW-0038-The-uniting-of-Europe.pdf>
 11. DEMPSEY, Judy. *Wolfgang Schäuble's Europe*. [citat: 20 februarie 2022]. Disponibil: <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/73336>
 12. PRISECARU, Petre. *Do we have or need a two speed Europe?* In: Academic journal of economic studies. 2017. No.3 (3). pp. 54 - 61. [citat: 20 februarie 2022]. Disponibil: <http://hdl.handle.net/11159/1007>
 13. BALLADUR, Edouard. *L'Europe autrement (Documents)*. Fayard, 2006. 157 p.
 14. LAVENEX, Sandra. *Concentric circles of flexible 'EUropean' integration: A typology of EU external governance relations*. In: Comparative European Publics. 2011. Vol. 9, No.4/5. pp.372-393. [citat: 20 februarie 2022]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/263328421_Concentric_circles_of_flexible_EUropean_integration_A_typology_of_EU_external_governance_relations
 15. MENELAOS, Markakis. *Differentiated Integration and Disintegration in the EU: Brexit, the Eurozone Crisis, and Other Troubles*. In: Journal of International Economic Law. 2020. Volume 23. Issue 2. June. pp. 489–507. [citat: 20 februarie 2022]. Disponibil: <https://doi.org/10.1093/jiel/jgaa004>

UNIUNEA EUROPEANĂ, CA ACTOR AL RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

EUROPEAN UNION AS AN ACTOR OF INTERNATIONAL RELATIONS

CZU:327.57:061.1 UE:339.94

Mădălina MOVILEANU
studentă, Universitatea de Stat
din Moldova
e-mail: movileanu.m0@gmail.com

Rezumat: *Articolul subliniază importanța Uniunii Europene (UE) în arena internațională, evidențiindu-i rolul ca cel mai mare donator de ajutor din lume și un puternic bloc comercial. Cu relații stabilite cu 150 de țări, UE reprezintă peste un sfert din PIB-ul global, având potențialul de a fi un actor global credibil. Cu toate acestea, termenul “gigant economic, dar pitic politic” a fost folosit pentru a descrie UE, subliniind un decalaj între influența economică și cea politică. Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona a avut ca scop consolidarea rolului global al UE prin crearea Serviciului European de Acțiune Externă. Articolul evidențiază angajamentul UE în promovarea multilateralismului și a ordinii mondiale bazate pe reguli, inclusiv sprijinul pentru organizații precum ONU și Curtea Penală Internațională. UE este un important investitor în dezvoltare, având parteneriate economice strategice cu actori globali. De asemenea, culegerea subliniază relațiile cooperative cu vecinii săi, sprijinindu-i în aderarea la standarde și valori europene. UE acționează în două domenii cheie: politică economică și de securitate, combinând abordări civile și normative. Puterea economică a UE stă la baza influenței sale internaționale, iar politica de extindere în Balcanii de Vest demonstrează eforturile de export al stabilității și prosperității. Prin politica de vecinătate, UE își propune să consolideze legăturile cu țările vecine, facilitând dezvoltarea și stabilitatea în regiune. Articolul subliniază și prioritățile Uniunii Europene în cooperarea cu regiunea Estică, evidențiind impactul pozitiv asupra dezvoltării și colaborării regionale. Prin Parteneriatul Estic, UE a contribuit semnificativ la consolidarea cooperării și la sprijinirea progresului în țările partenere. De asemenea, UE acordă sprijin semnificativ țărilor vecine la Sud, promovând democrația, statul de drept și dezvoltarea economică. În final, articolul subliniază faptul că UE acționează pe baza unor valori comune, cum ar fi drepturile omului și democrația, având un rol important în promovarea acordurilor internaționale pentru pace și securitate. UE își propune să creeze conexiuni transfrontaliere și să dezvolte rețele eficiente în cooperarea cu alte regiuni ale lumii, evidențiind parteneriatele semnificative cu țări precum China, Japonia, Statele Unite, și țările din America Latină și Caraibe. Astfel, UE se afirmă ca un actor global bazat pe valori și interese comune.*

Cuvinte cheie: *cooperare, securitate, actor, relații internaționale*

Abstract: *The article emphasizes the importance of the European Union (EU) on the international stage, highlighting its role as the largest global aid donor and a formidable trading bloc. With established relations with 150 countries, the EU accounts for over a quarter of the global GDP, possessing the potential to be a credible global actor. However, the term “economic giant, but political dwarf” has been used to describe the EU, underscoring a gap between economic and political influence. The implementation of the Lisbon Treaty aimed to strengthen the EU’s global role by establishing the European External Action Service. The article underscores the EU’s commitment to promoting multilateralism and a rules-based world order, including support for organizations like the UN and the International Criminal Court. The EU is a significant investor in development, holding strategic economic partnerships with global actors. Additionally, the collection highlights cooperative relationships with neighboring countries, supporting them in adhering to European standards and values. The EU operates in two key areas: economic and regulatory policy, combining civil and normative approaches. The EU’s economic power forms the basis of its international influence, and its expansion policy in the Western Balkans demonstrates efforts to export stability and prosperity. Through neighborhood policy, the EU aims to strengthen ties with neighboring countries, facilitating development and stability in the region. The article also emphasizes the EU’s priorities in cooperation with the Eastern region, highlighting the positive impact on development and regional collaboration. Through the Eastern Partnership, the EU has significantly contributed to consolidating cooperation and supporting progress in partner countries. Additionally, the EU provides substantial support to southern neighboring countries, promoting democracy, the rule of law, and economic development. In conclusion, the article emphasizes that the EU acts based on common values such as human rights and democracy, playing a significant role in promoting international agreements for peace and security. The EU aims to create cross-border connections and develop efficient networks in cooperation with other regions of the world, highlighting significant partnerships with countries like China, Japan, the United States, and countries in Latin America and the Caribbean. Thus, the EU asserts itself as a global actor based on shared values and interests.*

Keywords: *cooperation, security, actor, international relations.*

Fiind cel mai mare donator de ajutor din lume și un puternic bloc comercial, interacționând sistematic cu 150 de țări de pe tot globul și reprezentând mai mult de un sfert din Produsul Intern Brut (PIB) al lumii, UE a emanat potențialul de a deveni un actor global credibil încă de la început. Declarația de la Saint-Malo din 1998. În ciuda dispozițiilor sale favorabile, totuși, a fost adesea privit ca „un gigant economic, dar un pitic politic” [1] și uneori chiar a fost respins ca un „vierme militar” [2].

Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, ancorând ferm principiile democrației, statului de drept și drepturilor omului în relațiile externe ale UE, a

urmărit să consolideze rolul global al UE prin eliminarea fostei structuri-pilon și introducerea noutății instituționale a unui Serviciu European de Acțiune Externă (SEAE) cuprinzător, care deserveste Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate/vicepreședinte al Comisiei Europene, cu două pălării, pentru a pune în aplicare o politică externă a UE mai eficientă și mai coerentă [3].

Introducere. Într-o lume complexă, conectată și contestată, Uniunea Europeană își menține pe deplin angajamentul în favoarea multilateralismului și a ordinii mondiale bazate pe reguli, în centrul căreia se află Organizația Națiunilor Unite, promovând pacea și securitatea, dezvoltând parteneriate stabile și apărând, totodată, drepturile și libertățile universale. Acest angajament face ca UE să fie un partener fiabil și previzibil pentru țările și organizațiile din întreaga lume, fie că este vorba despre Acordul de la Paris privind schimbările climatice, de obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU, de Curtea Penală Internațională sau de Tratatul de neproliferare a armelor nucleare și de Planul comun de acțiune cuprinzător.

Uniunea Europeană este cel mai mare investitor în dezvoltarea unor relații internaționale solide având în vedere că a încheiat acorduri strategice de parteneriat economic cu actori-cheie din întreaga lume [4]. UE este o mare putere comercială, fiind cel mai mare partener comercial pentru aproape orice țară din lume. Este de menționat și relațiile UE cu vecinii săi, cărora le oferă sprijin de dezvoltare și mobilizare spre o lume cu standarde și valori Europene.

Cum acționează Uniunea Europeană pe plan internațional. Pentru UE sunt discutate două domenii importante de politică: politica economică și de reglementare și politica de securitate. Acestea oferă exemple bune ale eforturilor UE de a avea impact internațional și, de asemenea, despre modul în care o combinație de abordări civile și normative este mai capabilă să surprindă natura și funcționarea actorului său.

Puterea economică a UE este considerată în general atât sursa principală, cât și principala expresie a puterii sale internaționale. Este considerată a fi „nucleul” puterii sale actuale și potențiale și fundamentul actorității sale internaționale. Dezvoltarea puterii economice centralizate (spre deosebire de politică) în UE a fost crucială pentru capacitatea sa de a atrage alți actori către aceasta, făcându-l astfel „noul tip” de actor internațional.

Oficial, țările și regiunile învecinate sunt o prioritate pe agenda politică a UE. Prin Politica Europeană de Vecinătate, UE încearcă să atingă mai multe obiective, inclusiv asigurarea mediului regional mai sigur și mai stabil și extinderea către țările vecine a anumitor norme și libertăți (libera circulație a mărfurilor, serviciilor și capitalurilor).

Putem presupune că, pentru a fi considerată cu adevărat un actor în relațiile internaționale, UE trebuie să mențină coerența geografică între diferitele sale forme de acțiune externă. Balcanii de Vest și Turcia sunt de departe cele două regiuni învecinate cele mai integrate pe piața europeană. Turcia este membră a Uniunii Vamale a UE din anii 1990, iar țările din Balcanii de Vest sunt legate de UE prin diferite acorduri consolidate (Acorduri de stabilizare și asociere: ASA), care includ o componentă comercială. În plus, aceste două cartiere primesc cea mai mare parte a ajutorului pentru dezvoltare din partea UE (41% din ajutorul primit din 2008 până în 2009, fără a lua în calcul ajutorul bilateral oferit de statele membre UE).

În ceea ce privește ceilalți vecini, observăm un paradox: ajutorul european este mai mare în țările în care nu există tratat comercial. Chiar și prin excluderea teritoriilor palestiniene, care primesc o cantitate masivă de ajutor pentru dezvoltare al UE, concluzia este aceeași. Ajutorul este mai mare pentru țările care nu au semnat un acord comercial cu UE (în special Ucraina, Belarus, Caucaz și Libia). Cu toate acestea, pentru regiunea de est, lipsa unui acord comercial nu explică de ce este zona nu este o prioritate pentru UE. Mai degrabă, explicația constă în rezistența din partea Rusiei, care a încercat să-și reconstruiască sau să-și consolideze sfera de influență regională prin promovarea unor asociații regionale alternative în acest domeniu.

Țările care au semnat acorduri comerciale (Africa de Nord, cu excepția Libiei, Republicii Moldova, Libanului, Iordaniei și Siriei - aceasta din urmă a semnat un acord interimar) primesc și ele un ajutor substanțial, iar ponderea UE a ajutorului acordat acestor țări este mare. Cu toate acestea, există diferențe semnificative de la o țară la alta dacă reducem la ajutorul plătit pe cap de locuitor pentru țara beneficiară: Moldova primește cea mai mare sumă de ajutor pe cap de locuitor, confirmând interesul ridicat al UE pentru regiunea de Est, în timp ce Algeria și Siria primesc cele mai mici sume. În restul lumii, există diferențe mari în ceea ce privește relația dintre politica comercială și ajutorul pentru dezvoltare. Țările care au semnat acorduri de liber schimb cu UE primesc mai mult ajutor pentru dezvoltare pe cap de locuitor, iar ponderea UE în ajutorul oficial pentru dezvoltare acordat acestor țări este, de asemenea, mai mare. Acest lucru dă credibilitate ipotezei coerenței în acțiunea externă a UE.

În general, există o relație clară între existența acordurilor comerciale, valoarea ajutorului pentru dezvoltare acordat unei țări beneficiare și ponderea UE în ajutorul acordat în țara respectivă. Singurele excepții de la această regulă sunt majoritatea țărilor din regiunea de Est. Cu toate acestea, nu ar trebui să tragem concluzii și să credem că există o relație de cauzalitate între aceste două dimen-

siuni ale acțiunii externe a UE: semnarea unui acord comercial și acordarea de ajutor pentru dezvoltare într- ambele în decizii politice care nu se încadrează neapărat într-un plan general. De asemenea, am putea presupune că aceste acțiuni rezultă uneori din alegeri unice dictate de circumstanțe particulare, care nu sunt întotdeauna previzibile.

Uniunea Europeană exportator de stabilitate și promotor al prosperității în Balcanii de Vest. UE a elaborat o politică de sprijinire a integrării treptate în Uniune a țărilor din Balcanii de Vest. La 1 iulie 2013, Croația a devenit prima dintre cele șapte țări care s-a alăturat UE, iar Muntenegru, Serbia, Republica Macedonia de Nord și Albania au fost acceptate oficial ca țări candidate. S-au deschis negocieri și capitole de aderare cu Muntenegru și Serbia, iar Bosnia și Herțegovina și Kosovo sunt țări potențial candidate.

Uniunea Europeană și-a reînnoit eforturile pentru a asigura stabilitatea în vecinătate sa. Prin politica sa fermă și credibilă în materie de extindere, UE exportă stabilitate și promovează transformarea politică, economică și socială în Balcanii de Vest. Relațiile dintre UE și Balcanii de Vest au fost impulsionate semnificativ în ultimii ani, inclusiv prin evoluții istorice care sunt semne ale reconcilierii, ale relațiilor de bună vecinătate și ale cooperării regionale. Printre acestea se numără Acordul de la Prespa încheiat între Atena și Skopje în iunie 2018 privind soluționarea diferendelor dintre cele două țări, inclusiv în ceea ce privește numele, rezolvând astfel unul dintre cele mai vechi conflicte din regiune.

În plus, Comisia a prezentat în 2018 o nouă strategie privind o perspectivă credibilă de aderare pentru Balcanii de Vest și un angajament sporit al UE în regiune. Strategia stabilește prioritățile și domeniile cooperării mixte consolidate, abordând provocările specifice cu care se confruntă Balcanii de Vest, în special necesitatea unor reforme fundamentale și a asigurării unor relații de bună vecinătate. Realizarea de progrese pe calea europeană este un proces obiectiv și bazat pe merite, care depinde de rezultatele concrete obținute de fiecare țară.

Strategia a definit, de asemenea, acțiunile specifice pe care UE le va întreprinde în următorii ani pentru a sprijini eforturile de transformare din Balcanii de Vest în domenii de interes comun. În prezent, Comisia pune în aplicare o serie de inițiative emblematiche, printre care se numără, de exemplu, investiții de 700 de milioane EUR care vor atrage după sine 2,4 miliarde EUR pentru conexiuni rutiere și feroviare și rețele de energie electrică sau eliminarea tarifelor de roaming în țările din Balcanii de Vest [7].

Cooperarea Uniunii Europene cu țările din vecinătate — la Est. Prin intermediul Parteneriatului Estic, Uniunea Europeană a contribuit la crearea a 10 000 de locuri de muncă, la formarea a 20 000 de persoane și la acordarea a

peste 100 000 de împrumuturi destinate întreprinderilor. Am îmbunătățit accesul la servicii juridice gratuite, am investit în legăturile de transport, am promovat egalitatea de gen și am ajutat mii de studenți să circule între Europa și regiunea Parteneriatului Estic.

Țările din vecinătatea estică beneficiază de Planul de investiții externe, care se bazează pe experiența Comisiei Europene în implementarea facilităților regionale de investiții. Începând din 2008, Facilitatea de investiții pentru vecinătate a utilizat granturi în valoare de 2 miliarde EUR pentru a mobiliza fonduri de peste 16 miliarde EUR de la instituțiile financiare internaționale partenere. Planul de investiții externe va permite majorarea finanțării pentru proiectele care beneficiază deja de sprijinul UE, precum și finanțarea unor noi proiecte.

Cooperarea Uniunii Europene cu țările din vecinătate — la Sud. În vecinătatea sudică a UE au fost convenite prioritățile parteneriatului cu Liban, Iordania, Algeria și Egipt, care includ promovarea democrației, a statului de drept, a drepturilor omului, a dezvoltării economice și a coeziunii sociale. În septembrie 2016, UE și-a consolidat sprijinul pentru Tunisia; a fost lansat parteneriatul UE-Tunisia pentru tineret, iar Tunisia a devenit prima țară arabă care participă pe deplin la programul UE de cercetare și inovare Orizont 2020 și la „Europa creativă”.

În martie 2019, UE a găzduit a treia ediție a Conferinței de la Bruxelles privind sprijinirea viitorului Siriei și al regiunii. Cu ocazia conferinței, sprijinul comunității internaționale pentru găsirea unei soluții politice durabile care să pună capăt crizei din Siria a fost reînnoit și au fost abordate cele mai critice probleme umanitare care îi afectează pe sirieni în interiorul țării, precum și pe refugiați și comunitățile-gazdă, în special în Iordania, Liban și Turcia. Participanții s-au angajat să acorde 8,3 miliarde EUR pentru contribuția UE reprezentând aproximativ două treimi din această sumă totală.

UE analizează în mod constant problemele structurale și nevoile emergente în regiune. Ca urmare a crizei prelungite din Libia, UE și-a intensificat cooperarea cu partenerii internaționali, inclusiv în cadrul grupului operativ format din Uniunea Africană, Uniunea Europeană și Organizația Națiunilor Unite în vederea accelerării acțiunilor în Libia și de-a lungul rutei de migrație, pentru a oferi protecție și a crește numărul returnărilor umanitare voluntare, precum și pentru a consolida reintegrarea și relocarea migrantilor vulnerabili. În paralel, UE continuă să răspundă nevoilor populației libiene prin inițiative de promovare a dezvoltării socioeconomice a municipalităților libiene.

Un adevărat actor global care se bazează pe valori internaționale comune. Politica externă și relațiile noastre diplomatice sunt concepute pe baza

unor valori comune: drepturile omului, libertățile fundamentale, democrația și statul de drept. Aceste relații vizează numeroase aspecte fundamentale diferite și acoperă majoritatea regiunilor și țărilor din lume. UE promovează acordurile internaționale în domeniul neproliferării și al dezarmării și sprijină negocierile privind denuclearizarea. În cazul Republicii Populare Democrate Coreene (RPDC), UE a introdus măsuri restrictive, menținând, în același timp, canalele de dialog deschise cu toate părțile. Uniunea Europeană a jucat un rol esențial în intermedierea și menținerea acordului nuclear cu Iranul (Planul comun de acțiune cuprinzător), care continuă să împiedice Iranul să dezvolte o armă nucleară.

În 2018, UE și-a prezentat viziunea cu privire la o strategie nouă și cuprinzătoare pentru o mai bună conectare a Europei și a Asiei. Această strategie va contribui la crearea unor conexiuni transfrontaliere și a unor rețele de transport, de energie, digitale și umane eficiente. Uniunea Europeană a negociat cu Japonia un acord de parteneriat economic, care este cel mai mare acord comercial negociat vreodată de UE și primul acord comercial care include un angajament de respectare a Acordului de la Paris privind schimbările climatice. UE a încheiat, de asemenea, cu Japonia, un acord care a creat cea mai mare zonă din lume de fluxuri libere de date, bazată pe un nivel ridicat de protecție.

În legătură cu China, UE urmărește o abordare realistă, asertivă și multidimensională în vederea asigurării unor relații echitabile, echilibrate și reciproc avantajoase. UE depune eforturi pentru a ajunge la o relație economică mai echilibrată cu China, urmărind, totodată, o implicare mai mare în ceea ce privește chestiunile mondiale și multilaterale, inclusiv reforma Organizației Mondiale a Comerțului. Pentru UE, Canada este un partener care împărtășește aceeași viziune la nivel mondial, relațiile bilaterale devenind din ce în ce mai importante prin Acordul de parteneriat strategic (APS) și prin Acordul economic și comercial cuprinzător (CETA).

UE negociază în prezent noul acord care va governa relațiile sale cu 79 de țări din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP), Acordul post-Cotonou [5]. Uniunea Europeană (UE) și țările din America Latină și Caraibi (ALC) au dezvoltat una dintre cele mai integrate relații politice și economice și au încheiat 27 de acorduri de asociere, acorduri comerciale sau acorduri politice și de cooperare [6]. Parteneriatul UE-SUA prosperă de peste șase decenii, având la bază o fundație solidă formată din istoria noastră comună. Suntem în continuare parteneri și prieteni naturali și continuăm să lucrăm îndeaproape cu Statele Unite într-o gamă largă de aspecte care variază de la comerț la politica externă și la chestiuni de securitate și apărare. Parteneriatul transatlantic trebuie să rămână ancora stabilității mondiale și motorul prosperității noastre comune.

Concluzii: Uniunea Europeană joacă un rol cheie în conceperea politicii de dezvoltare și în furnizarea de ajutor la nivel mondial. Pe plan internațional, ajută la negocierea acordurilor de cooperare pentru dezvoltare și este reprezentat pe teren de delegațiile UE din întreaga lume. În lumea globalizată, performanțele interne ale unui stat au, în cele mai multe cazuri, repercusiuni asupra statutului internațional pe care acesta îl deține și, evident, asupra rolului său în lume. Din acest punct de vedere, un stat poate deține unul dintre cele două categorii principale de roluri internaționale: generator de securitate sau generator de insecuritate. Este evident că poate exista și o poziție de mijloc, însă ea este ne semnificativă în raport cu configurarea mediului internațional de securitate.

REFERINȚE:

1. PRISĂCARU, Ghiorgi. *Istoria și evoluția Uniunii Europene*. Curs pentru învățământ la distanță. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://ru.scribd.com/doc/26959180/Istoria-Si-Evolutia-Uniunii-Europene>
2. POPESCU, Liliana. *Construcție Europeană*. 2008. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://pdfslide.net/download/link/126440142-curs-construcție-europeana-pdf>
3. *Înaltul Reprezentant pentru afaceri externe și politica de securitate/ Serviciul European pentru Acțiune Externă*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/media/31125/background-highrepresentative_ro.pdf
4. *Uniunea Europeană. Ce este și ce face*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/ro/>
5. *S-au încheiat negocierile post-Cotonou privind noul Acord de parteneriat dintre UE și statele din Africa, zona Caraibilor și Pacific*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_21_1552
6. *Relațiile UE-America Latină și zona Caraibilor: Consiliul adoptă concluzii*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2019/05/13/eu-latin-america-and-caribbean-relations-council-adopts-conclusions/>
7. *Comisia adoptă un program de investiții de 4 miliarde EUR pentru proiecte de infrastructură în 10 state membre*. [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_19_1872

DEZVOLTAREA ROLULUI GLOBAL AL UNIUNII EUROPENE ÎN AFACERILE INTERNAȚIONALE

DEVELOPING THE EUROPEAN UNION'S GLOBAL ROLE IN INTERNATIONAL AFFAIRS

CZU: 327:061.1 UE:339.94:341.123.042

Felicia VASILIEV

studentă, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: feliciavasilev12@gmail.com

Rezumat: *Acest articol are ca punct de plecare dezvoltarea rolului global al Uniunii Europene în afacerile internaționale și ceea ce face ca influența sa să fie atât de evidentă. Rezultatul evaluării noastre arată că acordurile pe care UE le-a semnat cu alte țări puternice pentru a asigura un loc pe piața economică și o modalitate sigură de a vinde și cumpăra produse, sunt cele care consolidează rolul global al UE. De asemenea, rolul global al UE constă în ajutorul umanitar acordat țărilor din afara UE în timpul războaielor, catastrofelor naturale sau provocate de om. Toți membrii G7 sunt o țară UE care ajută la asigurarea rolului său global și aderarea la Adunarea Generală a ONU cu priorități speciale, garantează că UE va continua să fie o putere influentă cu un rol global important.*

Cuvinte cheie: *Uniunea Europeană, afaceri externe, acorduri, ajutor umanitar, G7, Adunarea Generală a ONU.*

Abstract: *This article takes as its starting point the development of the global role of the European Union in international affairs and what makes its influence so obvious. The result of our assessment shows that the agreements that EU signed with other powerful countries to assure a place in the economic market and a secure way to sell and buy products, are the one that solidify EU's global role. Also the EU's global role consist in the humanitarian aid provided to non-EU countries during wars, natural or man-made catastrophes. All members of the G7 are an EU country that helps to secure its global role and the membership of the UN General Assembly with special priorities, assure that EU will continue to be an influential power with a big global role.*

Keywords: *European Union, external affairs, agreements, humanitarian aid, G7, UN General Assembly.*

De-a lungul anilor, Uniunea Europeană a devenit un jucător cheie pe scena internațională în multe domenii, de la rolul său în afacerile economice și financiare până la importanța politicii sale de dezvoltare, angajamentul său de a lupta împotriva schimbărilor climatice și angajamentul său în apărarea drepturilor

omului. UE la fel promovează o politică internațională foarte activă ce se bazează pe relațiile economice între statele care nu sunt membre.

Principala țară parteneră în afacerile externe ale UE sunt SUA, care este cel mai mare partener comercial al Uniunii Europene, ambele sisteme fiind un simbol al democrației, promotori ai păcii și securității internaționale. SUA și UE sunt cele mai mari și mai puternice sisteme din lume, care joacă un rol major în organizațiile internaționale. Uniunea Europeană și Statele Unite sunt principalii actori comerciali și investitori la nivel mondial. UE este cea mai mare economie din lume, reprezentând 25,1% din PIB-ul mondial și 17% din schimburile comerciale. SUA este a doua cea mai mare economie, reprezentând 21,6% din PIB-ul mondial și 13,4% din schimburile comerciale [1].

SUA și UE au încheiat mai multe acorduri și parteneriate de mare însemnătate pe parcursul anilor, cele mai importante fiind următoarele. *Parteneriatul Economic Transatlantic (TEP)* a fost creat în cadrul summit-ului UE-SUA de la Londra din 18 mai 1998 [2], unde a fost adoptată o declarație comună privind Parteneriatul Economic Transatlantic (TEP) și au fost identificate o serie de elemente pentru o inițiativă de intensificare și extindere a cooperării multilaterale și bilaterale, inclusiv a acțiunilor comune în domeniul comerțului și investițiilor. *Parteneriatul Transatlantic pentru Comerț și Investiții (TTIP)*, semnat în anul 2013 [3], a deschis piața SUA pentru firmele din UE și a contribuit la reducerea birocrăției cu care se confruntă firmele, care fac exporturi și stabilesc reguli pentru a înlesni exportul, importul și investițiile, astfel încât să devină mai echitabile.

Dialogul Transatlantic al Consumatorului (Transatlantic Consumer Dialogue) a fost fondată în 1998 ca forum pentru discuții transatlantice pe drepturile intelectuale, societatea pe internet, și alimente între și între instituțiile de consumatori din SUA și Uniunea Europeană [4]. Membrii includ Organizația Europeană a Consumatorilor, Uniunea pentru Libertăți Civile Americane, Fundația Electronic Frontier, Privacy International, Uniunea Consumatorilor și Consumer Federation of America. Dialogul transatlantic pentru consumatori organizează o conferință o dată pe an, alternativ în SUA și UE. Unele activități au fost finanțate de Open Society Institute. Alte forumuri de cooperare americano-europene sunt *Consiliul de Afaceri Transatlantic (Transatlantic Business Council)* și *Dialogul Transatlantic al Legiuitorilor (Transatlantic Legislators Dialogue)* [5].

China are o prezență evidentă pe piața mondială, fiind un suplător de resurse umane, materii prime și produse ieftine. Astfel, China este cea mai mare sursă de import a UE și al doilea partener comercial major. Un acord major între UE și China este “*Dialogul economic și comercial la nivel înalt (HED)*” [6]. HED tratează chestiuni de importanță strategică pentru comerțul, investițiile și relațiile

economice UE-China și oferă impulsul pentru progrese concrete în dialogurile sectoriale. În cadrul noii Comisii, HED oferă o platformă mai largă de dialog pe probleme de interes comun pentru Europa și China, într-o gamă largă de domenii economice și comerciale.

A doua reuniune a HED a avut loc la Bruxelles în perioada 7-8 mai 2009, în timp ce a treia a avut loc în perioada 20-21 decembrie 2010. Conflictele majore cu care se confruntă UE și China, este că China deseori profită de criza datoriilor europene, chiar înainte de deschiderea summitului G20, Hu Jintao, președintele Republicii Populare Chineze, a declarat următoarele: „China dorește ca, împreună cu Europa, să construiască un parteneriat de la egal la egal bazat pe respect reciproc, pe prietenie și pe încredere reciprocă, un parteneriat de cooperare caracterizat de avantaje reciproce, de rezultate benefice pentru ambele părți și de un climat de dezvoltare comună”. Această declarație, făcută în plină criză a datoriei publice europene, a venit să sublinieze faptul că economia chineză nu va putea aștepta mult timp înainte să reacționeze la reducerea creșterii economice din Europa. Există deci în mod clar un dezechilibru ale cărui cauze trebuie analizate, iar căile și mijloacele necesare pentru depășirea acestuia trebuie propuse în cadrul unui parteneriat reînnoit, care să se bazeze pe principiul reciprocității și al concurenței echitabile.

India este una dintre primele țări care a stabilit relații cu Uniunea Europeană, iar viteza comerțului a crescut cu o viteză incredibilă. Cooperări istorice indo-europene s-au realizat în cadrul următoarelor formate: *Declarația politică comună (The Joint Political Statement)*, *Acordul de cooperare (Cooperation Agreement)* și *Planul de acțiune comun (Joint Action Plan)*. Economia Indiei este una dintre cele mai mari din lume, care înregistrează o dezvoltare foarte rapidă. Înaintea pandemiei Covid-19 produsul său intern brut creștea cu circa 6% pe an. UE este cel mai mare partener comercial al Indiei, în timp ce India este al nouălea partener comercial al UE. În 2019 UE realiza 11,1% din comerțul Indiei, înaintea SUA și China (10,7%) [7]. Legăturile mai strânse au contribuit deja la creșterea volumului comerțului și investițiilor între cei doi parteneri. De exemplu, comerțul cu bunuri a crescut cu 72% în ultimul deceniu, în timp ce participarea UE la investițiile străine a crescut de la 8% la 18% în aceeași perioadă, acest lucru făcând din UE cel mai mare investitor străin în India. În jur de 6000 de firme europene operează în India, asigurând 1,7 milioane de locuri de muncă direct și 5 milioane indirect. Totuși încercările de a negocia un acord de liber schimb nu au reușit până acum.

Relația dintre Japonia și Uniunea Europeană se bazează pe valori comune ale democrației, drepturilor omului și economiei de piață, la fel au relații politice și comerciale puternice. Acorduri importante între UE și Japonia sunt următoarele:

Declarație comună (Joint declaration), semnată în anul 1991 conform căreia Comunitatea Europeană și statele sale membre și Japonia se vor strădui cu fermitate să se informeze și să se consulte reciproc cu privire la probleme internaționale majore, care sunt de interes comun pentru ambele părți, fie ele politice, economice, științifice, culturale sau de altă natură. Ei se vor strădui, ori de câte ori este cazul, să-și coordoneze pozițiile. Ei își vor consolida cooperarea și schimbul de informații atât între cele două părți, cât și în cadrul organizațiilor internaționale. Printre celelalte acorduri bilaterale japonezo-europene sunt *Planul de acțiune pentru cooperarea UE-Japonia (2001)* și *Acordul de liber schimb (Free Trade Agreement) (2011)*. *Acordul de parteneriat economic dintre UE și Japonia* a intrat în vigoare la 1 februarie 2019. Întreprinderile din UE exportă deja peste 58 miliarde EUR în bunuri și servicii în valoare de 28 miliarde EUR în Japonia în fiecare an. Acordul de parteneriat economic UE-Japonia reduce barierele comerciale cu care se confruntă întreprinderile europene atunci când exportă în Japonia și le ajută să concureze mai bine pe această piață. Acordul comercial cu Japonia elimină tarifele și alte bariere comerciale și facilitează importul și exportul întreprinderilor de ambele părți, de asemenea asigură deschiderea piețelor de servicii, în special a serviciilor financiare, a telecomunicațiilor și a transporturilor.

Relațiile dintre UE și Coreea de Sud au demarat în anul 1997 odată cu încheierea acordului privind cooperarea și asistența administrativă reciprocă în chestiuni vamale. Începând din anul 2011, *Acordul comercial dintre UE și Coreea de Sud* a eliminat taxele vamale pentru aproape toate produsele (98,7 %) [8], inclusiv pentru produsele pescărești și agricole. De asemenea, a eliminat barierele netarifare (NTB) din calea exporturilor de produse esențiale din UE către Coreea de Sud, cum ar fi automobilele, produsele farmaceutice, produsele electronice și produsele chimice. Nu în ultimul rând, piețele de servicii atât din UE, cât și din Coreea de Sud s-au deschis în mare măsură întreprinderilor și investitorilor unii de la alții. În primii cinci ani ai acordului, exporturile UE către Coreea de Sud au crescut cu 55 %, întreprinderile europene au economisit 2.8 miliarde EUR sub formă de taxe vamale reduse, iar comerțul cu mărfuri între UE și Coreea de Sud a atins un nivel record de peste 90 miliarde EUR.

Ajutorul umanitar este un domeniu în cadrul acțiunii externe a UE, care răspunde necesităților în cazul dezastrelor naturale sau provocate de om. Direcția Generală Protecție Civilă și Operațiuni Umanitare Europene a Comisiei finanțează operațiuni de ajutor și coordonează politicile și activitățile statelor membre. Parlamentul și Consiliul acționează în calitate de colegiuitori în definirea politicii de ajutor umanitar a UE și participă la dezbaterile internaționale privind desfășurarea unor acțiuni umanitare mai eficiente.

Comisia definește politica europeană pentru dezvoltare și caută să asigure o distribuție cât mai eficientă a ajutoarelor în zonele afectate de dezastre. De la izbucnirea pandemiei de COVID-19, Comisia Europeană și-a sporit în mod constant răspunsul umanitar, care s-a ridicat la 420 de milioane EUR începând din octombrie 2020. Comisia a mobilizat fonduri pentru a sprijini activitatea Organizației Mondiale a Sănătății. Prin acest sprijin specific, care se ridică la 30 de milioane EUR, au fost îmbunătățite reacția și pregătirea pentru situații de urgență în 10 țări.

În anul 2022 în contextul invadării a Federației Ruse asupra Ucrainei UE alocă încă 50 de milioane de euro sub formă de fonduri umanitare pentru a sprijini persoanele afectate de războiul Rusiei împotriva Ucrainei [9]. 45 de milioane de euro pentru proiecte umanitare în Ucraina și 5 milioane de euro pentru Republica Moldova. Cu această sumă, finanțarea totală a ajutorului umanitar acordat de UE ca răspuns la război se ridică la 143 de milioane de euro. Finanțarea alocată face parte din pachetul de sprijin de 1 miliard de euro promis de Comisia Europeană în cadrul evenimentului global de promisiuni „Stand Up For Ukraine”, care a avut loc la 9 aprilie [10]. Această nouă finanțare va răspunde celor mai presante nevoi umanitare prin furnizarea de servicii medicale de urgență, acces la apă potabilă și igienă, adăpost și protecție, asistență în numerar și sprijin împotriva violenței bazate pe gen.

În același timp, se asigură că UE este bine reprezentată pe plan internațional, atât în discuțiile legate de politica pentru dezvoltare, cât și în negocierea acordurilor internaționale cu privire la dezvoltare și ajutor umanitar. Pentru aceasta, colaborează strâns cu sau în cadrul unor organizații internaționale precum Organizația Națiunilor Unite și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și participă la reuniunile unor grupări informale precum Grupul celor 7 (G7) și Grupul celor 20 (G20).

Grupul G7 (inițial G8) a fost înființat în 1975 ca forum informal reunind liderii principalelor națiuni industrializate din lume. De-a lungul anilor, summiturile anuale ale G7 au devenit o platformă pentru stabilirea direcției discursurilor multilaterale și a răspunsurilor politice la provocările globale. G7 completează rolul G20, grup considerat în general ca fiind cadrul pentru coordonarea economică globală. Summitul reunește lideri din următoarele țări: *Canada, Franța, Germania, Italia, Japonia, Regatul Unit, Statele Unite*. Împreună, acestea, deși cuprind aproximativ 14% din populația lumii, însumează 60% din produsul intern brut la nivel mondial. De asemenea, ele totalizează aproximativ 72% din cheltuielile militare din lume, iar patru din cele șapte, adică Franța, Rusia, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii dețin peste 95% din armamentul nuclear al lumii.

Între 1997 și 2014, G7 a fost cunoscut ca “Grupul celor Opt” (G8), format din țările G7 plus Rusia. La 2 martie 2014, din cauza implicării Rusiei în conflictul din Ucraina, participanții din șapte țări (fără Rusia), împreună cu reprezentanții Uniunii Europene și a Comisiei Europene au suspendat participarea sa la summit-ul din Sochi și în schimb s-au întrunit la Bruxelles în formatul G7, efectiv excluzând Rusia din acest grup. Principalul domeniu de activitate al grupului G7 este economia mondială. G7 poate stabili agenda globală, deoarece deciziile luate de aceste mari puteri economice au un impact real. Atunci când liderii G7 convin asupra direcției de urmat pe o anumită problemă de politică, decizia se propagă în multe alte organizații și instituții internaționale. Unele critici se concentrează pe afirmația că membrii G7 nu fac suficient pentru a ajuta problemele globale, din cauza politicii stricte de brevete și a altor probleme legate de globalizare. În *Unraveling Global Apartheid*, analistul politic Titus Alexander a descris G7, așa cum era în 1996, drept „cabinetul” guvernării minorităților globale, cu un rol de coordonare în afacerile mondiale. Fundația Heritage a criticat G8 pentru susținerea securității alimentare fără a face loc libertății economice. Astfel, deși deciziile adoptate în cadrul G7 nu sunt obligatorii din punct de vedere juridic, ele exercită o influență politică puternică.

UE este dedicată multilateralismului, în centrul acestuia aflându-se Organizația Națiunilor Unite. Acest angajament se întemeiază pe convingerea că, pentru a putea răspunde crizelor, provocărilor și amenințărilor la nivel mondial, comunitatea internațională are nevoie de un sistem multilateral eficient, fondat pe norme și valori universale. De-a lungul anilor, UE a stabilit o relație solidă cu ONU. Cooperarea are loc într-o gamă largă de domenii abordate de diferitele organisme ale ONU. De asemenea, UE participă la Adunarea Generală anuală a ONU. În temeiul unei rezoluții adoptate de Adunarea Generală a ONU în mai 2011, UE poate lua cuvântul înaintea altor grupuri importante atunci când se exprimă în numele statelor membre ale UE și este invitată să intervină în dezbaterile generale în deschiderea Adunării Generale.

Reprezentanții externi ai UE – președintele Consiliului European, Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, Comisia Europeană și delegația UE – pot, prin urmare, să prezinte pozițiile UE și ale statelor sale membre în cadrul ONU. În plus, UE a obținut dreptul de a prezenta verbal propuneri și amendamente, o posibilitate pe care niciun alt observator nu o are la dispoziție, precum și dreptul la o replică unică în urma unui discurs privind pozițiile UE.

Din 2011, președintele Consiliului European se adresează Adunării Generale în numele UE. În cadrul ONU UE este observator permanent în cadrul Adunării

Generale a ONU din 1974 are statut de observator în majoritatea agențiilor specializate ale ONU; este membru cu drepturi depline de vot în cadrul a 3 organisme ale ONU; este singura parte nestatală la peste 50 de convenții ale ONU. În fiecare an, Consiliul UE adoptă prioritățile UE în cadrul ONU și pentru Adunarea Generală a ONU, ținând seama de agenda ONU și de problemele de interes mondial. Aceste priorități orientează activitatea UE pentru anul următor.

Consiliul a adoptat prioritățile UE pentru ONU și pentru cea de a 76-a Adunare Generală a ONU (septembrie 2021 – septembrie 2022) în iulie 2021, subliniind că multilateralismul rămâne cel mai eficace mijloc de guvernare a relațiilor mondiale într-un mod care să aducă beneficii tuturor. După cum s-a dovedit în contextul pandemiei de COVID-19, cooperarea multilaterală este mai necesară ca niciodată. Prin urmare, trebuie menținută ordinea internațională bazată pe norme – cu ONU în centru – și trebuie consolidate cooperarea și solidaritatea internaționale. UE va continua să sprijine ONU, forum indispensabil pentru găsirea unor soluții multilaterale la provocările globale, și să facă dovada poziției sale de lider la nivel mondial, în perspectiva unei lumi mai sigure și mai bune pentru toți.

REFERINȚE:

1. *Rezumatul evaluării impactului cu privire la viitorul Relațiilor comerciale UE-SUA*. [online] [citată 06.05.2022]. Disponibil: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/october/tradoc_151844.pdf
2. *Transatlantic Economic Partnership 1998*. [online] [citată 06.05.2022]. Disponibil: <http://tracker.borderlex.eu/doc/713/Transatlantic%20Economic%20Partnership%20document%201998.pdf>
3. *Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții (TTIP)*. [online] [citată 07.05.2022]. Disponibil: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153782.pdf
4. *Transatlantic Consumer Dialogue (TACD)* [online] [citată 07.05.2022]. Disponibil: <https://www.consumersinternational.org/what-we-do/consumer-protection/global-policy-cooperation/transatlantic-consumer-dialogue-tacd/>
5. *Transatlantic Legislators' Dialogue*. [online] [citată 07.05.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/tld/en/about/overview>
6. *Mihai DRAGHICI. Dialogul economic și comercial la nivel înalt (HED)*. [online] [citată 19.07.2022]. Disponibil: <https://www.mediafax.ro/externe/reuniunea-ue-china-a-vizat-provocarile-economice-globale-si-problemele-din-retelele-de-aprovizionare-21015593>

7. *UE-India: întărirea cooperării de la comerț la mediu.* [online] [citat 12.07.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/world/20210408STO01627/ue-india-intarirea-cooperarii-de-la-comert-la-mediu>
8. *Acordul de liber schimb între UE și Coreea de Sud.* [online] [citat 12.07.2022]. Disponibil: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-liber-schimb-intre-ue-si-coreea-de-sud>
9. *Răspunsul UE la invadarea Ucrainei de către Rusia.* [online] [citat 12.07.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-response-ukraine-invasion/>
10. *Stand Up for Ukraine: private sector can now donate in-kind support via new system.* [online] [citat 12.07.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/ip_22_2142

DIPLOMAȚIA ECONOMICĂ A UNIUNII EUROPENE

ECONOMIC DIPLOMACY OF THE EUROPEAN UNION

CZU: 339.9:327:061.1 UE:339.542.2

Sergiu RUSU

student, Universitatea de Stat din
Moldova

e-mail: rususergiu31@gmail.com

Rezumat: *Diplomația economică este definită în mod tradițional ca luarea deciziilor, elaborarea politicilor și susținerea intereselor de afaceri ale statului trimițător. Diplomația economică necesită aplicarea expertizei tehnice care analizează efectele situației economice a unei țări (statul primitor) asupra climatului său politic și asupra intereselor economice ale statului trimițător. Acest articol definește, oferă exemple și demonstrează diplomația economică a Uniunii Europene. De asemenea, sunt menționate obiectivele și domeniile diplomației economice. Serviciile diplomatice și economice ale UE vor fi prezente în articol. În sfârșit, principalele piețe ale UE, rolul lor și modul în care funcționează.*

Cuvinte cheie: *diplomație, economie, instrument economic, comerț, acorduri comerciale, investiții.*

Abstract: *Economic diplomacy is traditionally defined as the decision-making, policy-making and advocating of the Sending state's business interests. Economic diplomacy requires application of technical expertise that analyze the effects of a country's (Receiving State) economic situation on its political climate and on the sending State's economic interests. This article defines, gives examples and demonstrates the economic diplomacy of the European Union. The objectives and areas of economic diplomacy are also mentioned. EU diplomatic and economic services will be present in the article. Finally, the main markets of the EU, their role and how they work.*

Keywords: *diplomacy, economy, economic instrument, trade, trade agreements, investment.*

Conceptul de „diplomație economică” este un domeniu specific de activitate diplomatică modernă legat de utilizarea problemelor economice ca obiect și mijloacele de luptă și cooperare în relațiile internaționale. Cu alte cuvinte, aceasta se presupune în cadrul unei acțiuni oficiale diplomatice, concentrându-se pe creșterea exporturilor, atragerea investițiilor străine și participarea în cadrul organizațiilor economice internaționale, de exemplu, acțiunile s-au concentrat pe confirmarea intereselor economice ale țării la nivel internațional. Diplomația economică, precum și diplomația, în general, este o parte integrantă a politicii ex-

terne, a activităților internaționale ale statului, și anume politica externă definește scopurile și obiectivele diplomației economice.

Obiectivele diplomației economice: a) promovarea intereselor economice naționale pe arena mondială; b) securitatea economică prin mijloace diplomatice; c) sporirea competitivității internaționale.

Problemele diplomației economice: a) extinderea cooperării economice reciproc avantajoase; b) utilizarea resurselor naționale în scopuri de politică externă sau pentru a obține un avantaj în detrimentul partenerilor comerciali; c) consolidarea competitivității internaționale a țării; d) obținerea de beneficii și avantaje competitive pe piața mondială; e) asigurarea intereselor naționale într-o lume care se globalizează rapid; f) asigurarea securității economice externe, altfel spus, avertizări sau de prevenirea riscurilor dezvoltării echilibrate a economiei, ca urmare a denaturării relațiilor economice externe; g) asigurarea țării condițiilor economice internaționale de colaborare, care favorizează, în final, sporirea nivelului și calității vieții populației; h) dezvoltarea relațiilor economice externe naționale în perspectivă; este vorba nu doar despre formularea obiectivelor comune, dar și de sarcinile concrete referitoare la relațiile economice cu regiuni separate și țări importante; i) ascensiunea nivelului de dezvoltare economică a țării; j) rezolvarea unor probleme globale (migrație, sărăcie, maladii, subdezvoltare, climă, mediu, ecologie etc.).

Contextul internațional este dominat de competiția dintre marile puteri și punerea sub semnul întrebării pe scară largă a globalizării și prezintă provocări fără precedent pentru sistemul multilateral bazat pe reguli. Există mai multe cauze binecunoscute pentru această evoluție, inclusiv concurența economică generală mai acerbă din cauza, în principal, a apariției de noi puteri globale, la noile tehnologii și la o lume mai conectată. În plus, intervențiile de denaturare ale statelor pe piețe afectează tot mai mult activitatea comercială, economică și de investiții, în timp ce unilateralismul și protecționismul au atins niveluri fără precedent la nivel global. În acest context, diplomația economică a devenit o prioritate pentru multe țări din întreaga lume. În sfera dezvoltării, se pune un accent tot mai mare pe mobilizarea sectorului privat resurse pentru dezvoltare în efortul de a avansa către investiția considerabilă prin cerințele “Agendei 2030 a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD)”.

Relațiile Uniunii Europene cu țările în curs de dezvoltare trec rapid dincolo de cele tradiționale, apare relația donator-beneficiar, și par din ce în ce mai mult a fi parteneriate economice egale. În acest context, UE trebuie să devină mai eficientă atât în apărare, cât și în avansare interesele sale economice dincolo de frontierele sale și sprijinirea rolului sectorului privat. Necesitatea asertivității

a fost subliniată de Consiliul European din iunie în “Strategic Agenda 2019-2014”. UE a răspuns deja în mai multe moduri, inclusiv inițiative de politică comercială, cazuri de concurență, “screening-ul” investițiilor străine și apeluri pentru măsuri de politică industrială. Lucrările privind instituirea diplomației economice europene au fost lansate de UE în 2016. De atunci, au fost depuse eforturi importante atât în UE sediul central și în delegațiile UE din întreaga lume pentru a oferi o bază solidă pentru o diplomație economică mai integrată și mai proactivă.

Diplomația economică înseamnă, în esență, o abordare coerentă și concentrată pentru politica economică externă (de exemplu, comerț, climă, dezvoltare, întreprindere) și instrumente (inclusiv granturi, împrumuturi și garanții, precum diplomatice și publice, instrumente diplomatice), bazate pe o viziune strategică a intereselor economice ale UE. În prezent diplomația economică europeană necesită o coordonare și consecvență sporită la sediu între Comisii de servicii, Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), precum și cu statele membre și instituții financiare precum Banca Europeană de Investiții (BEI) și printre alți actori, inclusiv Camerele de Comerț ale UE și alt sector privat al UE organizații. Aceasta include, în special, utilizarea rețelei extinse de delegații ale UE din întreaga lume pentru a optimiza pârghiile de care dispune UE pentru a ajuta întreprinderile europene, în special întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), care reușesc pe piețele globale. Exemple de acțiuni a diplomației economice europene includ o mai bună valorificare a oportunităților create de comerț și acorduri de investiții, depășind barierele persistente de acces pe piață pentru companiile din UE. Un proces important a diplomației economice este promovarea proiectelor comerciale strategice paneuropene, angajarea în decor standardelor internaționale pentru noile tehnologii și consolidarea afacerilor europene cu organizații din străinătate. Diplomația economică europeană a fost implementată în deplină coerență și complementaritate cu cel mai larg context al principiilor și valorilor de bază ale UE, precum și politicilor, priorităților și instrumentelor existente în politica UE, cum ar fi politica comercială, cooperarea în materie de reglementare, dialogurile macroeconomice, și cooperarea pentru dezvoltare – bună guvernare fiscală, extindere și vecinătate politici, printre altele – inclusiv Planul de investiții externe (EIP). Pentru dezvoltare, în special a țărilor membre, diplomația economică europeană se desfășoară cu respectarea deplină a normelor internaționale, angajamentelor și cadrele globale UE care ne ghidează politica de dezvoltare: (the Agenda 2030, Consensul european pentru dezvoltare și „Noua Alianță pentru dezvoltare durabilă și locuri de muncă”) și ar trebui să contribuie la obiectivul de mobilizarea mai multor resurse din sectorul privat.

Rezultatele procesului de implementare a ghidurilor diplomației economice europene. Atingerea împreună a priorităților diplomației economice europene convenite și a planurilor de acțiune diplomației economice europene concrete la nivelul UE cu ambasadele statelor membre, BEI și organizațiile din sectorul privat al UE în în jur de 110 țări terțe și pentru peste 1.000 de acțiuni concrete, este un lucru grozav realizare în sine:

1. Consolidază rolul delegațiilor Uniunii Europene și realizează acțiunile externe ale UE mai coerent, eficient și vizibil atât față de circumscripțiile Uniunii Europene, cât și față de autorităților locale și aduce rezultate mai bune cu privire la prioritățile diplomației economice și a acțiunilor.

2. Implicarea activă a câtorva sute de oficiali ai Uniunii Europene în sediu, a Delegațiilor și câteva mii de oficiali ai statelor membre care au activat, a contribuit la procesul diplomației economice de a aduce o evoluție semnificativă a mentalității, axată pe o diplomație economică europeană mai proactivă care implică acțiuni concrete în întreaga lume și stimularea locurilor de muncă și a creșterii economice în Europa.

3. Implementarea a sute de acțiuni concrete aduce Uniunii Europene mai aproape de preocupările companiilor sale și ale cetățenilor săi și, în același timp, proiectele au imagine utilă, atât pentru partenerii săi, cât și pentru concurenții săi, a unei UE care este hotărâtă pentru a-și apăra mai bine companiile de nedreptate.

Prioritățile și planurile de acțiune a diplomației economice europene identificate surprind și la rândul ei completează aspecte a obiectivelor de politică existente ale UE, de exemplu, negocierea acordurilor comerciale și implementarea și accesul pe piață, dar abordează și domenii cheie legate de îmbunătățirea mediului de afaceri și facilitarea investițiilor, a cooperării sectorului privat, precum și urmărirea oportunităților economice în sectoare strategice. Acțiunile concrete propuse variază de la monitorizare și informații, comune sau un “advocacy” separat al UE și al statelor membre cu un rol mai proactiv pentru afacerile din UE, organizațiilor pentru sprijinul specific sectoarelor sau companiilor individuale, mai orientate cu sprijin din partea BEI, instrumente extinse pentru a sprijini internaționalizarea întreprinderilor mici și mijlocii, și alte domenii esențiale pentru promovarea intereselor economice ale UE. În multe cazuri, Delegațiile UE și ambasadele statelor membre au întreprins deja acțiuni concrete în acest sens.

Pe măsură ce procesul de implementare a orientărilor diplomației economice europene avansează spre maturitate în 2019-2020, o viziune mai strategică a intereselor acestei diplomații este în curs de dezvoltare pe o gamă mai largă de aspecte sectoriale sau tematice și la nivel bilateral sau regional, în cea mai mare parte

provenind din actualul proces ascendent inițiat de delegațiile UE. Totuși, trebuie să fie de așteptat ca următorii pași ai diplomației economice a UE o să fie dominat de sediul central de priorități strategice ale UE care pot include aspecte precum promovarea rolului internațional euro, atenție specială acordată sectoarelor sau tehnologiilor industriale specifice, concentrându-se pe probleme, țări sau regiuni în care companiile din UE se confruntă cu practici discriminatorii. De asemenea, este de așteptat ca diplomația economică să fie integrată mai sistematic în documente strategice și în dialoguri politice la nivel înalt atât în cadrul UE cu un număr tot mai mare de țări terțe și pe un număr tot mai mare de teme și domenii de importanță economică. În cele din urmă, abordarea UE față de diplomația sa economică se bazează pe cel puțin doi piloni principali care vor continua să rămână valabile chiar dacă conținutul diplomației economice va evolua, care de fapt, deschide noi orizonturi de cooperare cu țările partenere ale UE din jurul lumii:

În primul rând, diplomația economică europeană se referă la propriile interese ale UE, dar integrarea în UE în sine se bazează pe principiul că un interes propriu durabil, care este unul care se bazează pe un respect solid de interesul partenerului. Diplomația economică UE este astfel solid ancorat în urmărirea condițiilor de concurență echitabilă pentru toate companiile și s-a concentrat puternic pe eliminarea pieței distorsionate. Majoritatea priorităților și acțiunilor diplomației economice identificate se referă la îmbunătățiri la mediul de afaceri și investiții, eliminând distorsiunile pieței sau practicile denaturante ale altora și îmbunătățirea rolului sectorului privat și al resurselor acestora. Astfel, majoritatea priorităților diplomației economice, în majoritatea țărilor, a devenit deja prioritate comună și cu autoritățile locale.

În al doilea rând, UE contribuie în mod constant prin politicile sale comerciale și alte politici la crearea unui sistem internațional bazat pe reguli. Diplomația economică demonstrează într-un mod unic că este posibil, chiar și în mediul internațional dificil de astăzi, să avansăm și să apărăm propriile interese fără a cădea în capcana creșterii protecționismului și/sau unilateralism care subminează internaționalul bazat pe reguli de sistem. Dimpotrivă, propriile interese pot fi apărate și promovate, în același timp, contribuind la apariția sistemului multilateral îmbunătățit, bazat pe reguli, pe care îl necesită un secol XXI pașnic și prosper. În contextul mai larg al adaptării necesare a UE și a acțiunilor sale externe la un mediu internațional care este în prezent foarte provocator și este susceptibil să se deterioreze, în plus, diplomația economică apare ca un instrument indispensabil pentru apărare și avansare a intereselor globale ale UE.

Uniunea Europeană este implicată în diplomația economică de la înființarea pieței unice și de la negocierile ulterioare pentru acordurile comerciale și de par-

teneriat economic, desfășurate de Direcția Generală Comerț (DG Comerț) a UE pentru toate statele membre ale UE (SM).

Diplomația economică europeană este o nouă acțiune a UE care urmărește să îmbunătățească coordonarea dintre instituțiile UE și statele membre într-un efort de a le consolida relațiile economice și comerciale și de a le consolida capacitatea de a concura cu țări importante precum SUA, China și Rusia. Diplomația economică face parte dintr-un efort mai amplu de consolidare a acțiunii externe a UE, inițiat de Tratatul de la Lisabona și dezvoltat în continuare odată cu dezvoltarea “Strategiei globale a UE pentru politica externă și de securitate” (EUGS) în iunie 2016. Noutatea importantă prevăzută de Tratatul de la Lisabona se referă la extinderea competențelor UE în domeniul acțiunii externe, inclusiv a diplomației economice, a ajutorului extern și a implementării comerțului, principalele componente ale diplomației comerciale sau corporative, care a fost odată ferm sub control, ale statelor membre individuale.

De la publicarea “*Strategiei globale a Uniunii Europene*”, statele membre europene au decis în cadrul Consiliului European să acorde spațiu instituțiilor UE să dezvolte diplomația economică și să exploateze potențialul acțiunii comune sub umbrela UE. De atunci, au avut loc multe întâlniri și consultări cu părțile interesate și beneficiari relevanți. Procesul este provocator, iar în negocieri au fost avansate până acum o serie de contradicții, dar și potențiale propuneri de legătură.

Latura economică a “*Strategiei globale a Uniunii Europene*”, este descrisă în lucrarea de reflecție *Harnessing Globalization* și în analiza aprofundată Strategia Uniunii Europene de diplomație economică, ambele publicate în 2017. Aceste orientări vor fi puse în aplicare prin dezvoltarea unei abordări mai proactive a acțiunii externe a UE și a rolului delegațiilor UE din întreaga lume.

Diplomația economică a UE se bazează pe o coerență sporită a politicilor și instrumentelor externe și pe o cooperare mai strânsă între statele membre, Banca Europeană de Investiții (BEI), organizațiile comerciale europene (EBO) și întreprinderile UE din domeniul extern. Scopul este de a face UE mai eficientă în urmărirea intereselor economice ale UE și în sprijinirea companiilor UE pe piețele globale, încurajând astfel locurile de muncă și creșterea în Europa. Sprijinul acordat întreprinderilor din UE pentru accesul pe piață în țările terțe, atât sub formă de sprijin financiar direct, cât și indirect și de asistență tehnică, este de obicei etichetat ca diplomație comercială sau corporativă și, în trecut, a intrat în competența națională a statelor membre. Aceștia acționează în acest domeniu conform propriilor strategii de diplomație economică, implementate prin intermediul rețelelor diplomatice și al agențiilor și personalului tehnic dedicat, cunoscute sub denumirea de “organizații de promovare a comerțului” (TPO).

Există priorități diferite în rândul statelor membre cu privire la conținutul și acoperirea principală a diplomației economice, și în special între dimensiunile înalte și scăzute ale diplomației economice a UE. În categoria „*înaltă diplomație*” se pot include sarcini precum proiectarea valorilor UE în afacerile internaționale și valorificarea celor mai extreme ramificații ale globalizării, în timp ce partea inferioară a diplomației economice include promovarea afacerilor și potrivirea comercială. Sunt prezente diferențe între statele membre în ceea ce privește dezvoltarea economică, structurile specifice dedicate internaționalizării și accesului pe piață și riscul de concurență reciprocă între diferitele strategii naționale ale statelor membre individuale ale UE.

Concentrându-se pe sectorul privat, o problemă importantă se referă la definirea nevoilor și așteptărilor beneficiarilor, adică acele companii și întreprinderi care sunt menite să beneficieze de serviciile diplomației, și solicită o acțiune europeană mai unită în diplomația de afaceri.

După cum a subliniat BusinessEurope, numărul de actori implicați într-o astfel de strategie de internaționalizare este masiv, estimat la aproximativ 1.200 în întreaga Uniune Europeană. În plus, există multe agenții și programe naționale care funcționează bine, care ar trebui păstrate și sprijinite de Uniunea Europeană, dar riscul de duplicare rămâne ridicat. Comisia Europeană a fost foarte activă în sprijinirea directă a companiilor UE din străinătate încă din primii ani ai crizei financiare, iar multe acțiuni dezvoltate de “Comisia DG” sunt implicate în prezent în diplomația economică. Astăzi, există 63 de programe în derulare pentru internaționalizare, dar unele probleme legate de implementare au fost ridicate de către “OPC-urile” statelor membre individuale, cum ar fi mai multe episoade de acțiuni suprapuse și chiar competiție între politicile UE și cele naționale. Negocierile desfășurate la nivelul UE au implicat organizarea unui grup de coordonare interservicii gestionat de Serviciul “European de Acțiune Externă” (SEAE) pentru a asigura complementaritatea diplomației economice cu politicile și obiectivele existente ale UE și anume comerț, dezvoltare, știință și tehnologie, inovare, climă, economia circulară și energie. politică. Coordonarea cu “OPT-urile MS” încă lipsește, totuși. Într-adevăr, astfel de eforturi sunt gestionate de “DG Grow”, care găzduiește bi-anul informal.

Piața internă:

1. Piața internă a Uniunii Europene este teritoriul tuturor statelor membre ale UE.
2. Scopul acestei piețe este de a defini spațiul în care se aplică cele patru libertăți fundamentale, și anume libera circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalului.

3. Piața internă se bazează pe trei piloni - punerea în aplicare corespunzătoare a normelor existente, utilizarea eficientă a procedurilor de încălcare a dreptului comunitar și transparența condițiilor.

4. În special, cetățenii și antreprenorii din statele membre ale UE beneficiază de o piață internă funcțională, dar aprofundarea a patru libertăți contribuie în mod semnificativ la obținerea unei creșteri economice mai ridicate, a unui nivel de trai mai ridicat și a unei poziții europene mai puternice pe arena internațională.

5. Este un instrument important al diplomației economice.

Piața valutară:

1. Piața valutară este piața pe care se desfășoară comerțul cu monede străine (valute).

2. Această piață asigură manifestarea cererii și ofertei de monede străine, precum și formarea prețului (cursului) acestora, exprimat în monedă națională.

3. În zona euro, puterea monedei comune este instrumentul diplomației economice, din acest motiv are o importanță majoră.

4. Țările care nu au o monedă comună pot aplica politica monetară internă ca instrument al diplomației economice.

Concluzii. Analizând cele menționate mai sus am ajuns la concluzia că diplomația economică a Uniunii Europene presupune o acțiune oficială diplomatică, care se concentrează în primul rând pe creșterea exporturilor, atragerea investițiilor străine și participarea în cadrul organizațiilor economice internaționale.

Diplomația economică, precum și diplomația, în general, este o parte integrantă a politicii externe, a activităților internaționale ale statului. Ea a devenit o prioritate pentru multe țări din întreaga lume. În sfera dezvoltării, se pune un accent tot mai mare pe mobilizarea sectorului privat resurse pentru dezvoltare.

Diplomația economică europeană a fost implementată în deplină coerență și complementaritate cu cel mai larg context al principiilor și valorilor de bază ale UE, precum și politicilor, priorităților și a instrumentelor UE, cum ar fi politica comercială, cooperarea în materie de reglementare, dialogurile macroeconomice, și cooperarea pentru dezvoltare.

Diplomația economică europeană se desfășoară cu respectarea deplină a normelor internaționale a angajamentelor și cadrele globale care se referă la propriile interese ale UE. Diplomația economică demonstrează într-un mod unic că este posibil, chiar și în mediul internațional dificil de astăzi, să avansăm și să apărăm propriile interese. Important de menționat că diplomația economică apare ca un instrument indispensabil pentru apărare și avansare a intereselor globale ale UE.

Diplomația economică a UE se bazează pe o coerență sporită a politicilor și instrumentelor externe și pe o cooperare mai strânsă între statele membre, “Ban-

ca Europeană de Investiții” (BEI), “organizațiile comerciale europene” (EBO) și întreprinderile UE din domeniul extern. Scopul este de a face UE mai eficientă în urmărirea intereselor economice ale UE și în sprijinirea companiilor UE pe piețele globale, încurajând astfel locurile de muncă și creșterea în Europa.

REFERINȚE:

1. ȘERBAN Radu. *Diplomație economică europeană*. București: 2009
2. ДЕГТЕРЕВ Денис. *Экономическая дипломатия: экономика, политика, право*. М.: МГИМО, 2010.
3. TĂRĂȚĂ Orest. *Diplomația economică ca instrument de realizare a intereselor naționale*. Administrarea Publică, nr. 4: 2014
4. PANGRATIS Angelos. *EU economic diplomacy: Enhancing the impact and coherence of the EU's external actions in the economic sphere*. : 2020.
5. BusinessEurope. *EU Foreign Economic Diplomacy*,: 2016
6. ЗОHOBA Т. В. *Экономическая дипломатия*. В: «Внешнеэкономические связи», март: 2006.
7. *Diplomație economică*. [online] [citat: 07.05.2022]. Disponibil: <https://mfa.gov.md/ro/content/diplomatie-economica>
8. Economic diplomacy. [online] [citat: 07.05.2022]. Disponibil: <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/DiplomaciaEconomica.aspx>
9. MACCANICO, Andrea. *Strengthening European Commercial Diplomacy: Prospects and Challenges*. [online] [citat: 09.05.2022]. Disponibil: <https://www.iai.it/en/publicazioni/strengthening-european-commercial-diplomacy-prospects-and-challenges>
10. WOOLCOCK Stephen. *European Union Economic Diplomacy*: 2012

PERSPECTIVELE ADERĂRII ALTOR STATE LA UNIUNEA EUROPEANĂ

THE PROSPECTS OF OTHER STATES ACCESSING THE EUROPEAN UNION

CZU: 339.923:061.1 UE:339.924

Mirela BOCAN

studentă, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: mirelabocan7@gmail.com

Rezumat: *Articolul examinează evoluția Uniunii Europene (UE) de-a lungul decadelor, evidențiind patru etape distincte de constituire a comunității. De la formarea primei comunități europene în anii '50 și până la extinderea semnificativă din 2004, procesul de integrare a adus beneficii economice și sociale membrilor săi. Criteriile de aderare au fost stabilite la Copenhaga în 1993, punând accent pe respectarea democrației și a economiei de piață. Extinderea UE în Balcanii de Vest și Turcia a avut un impact pozitiv în promovarea stabilității și a valorilor europene. Totuși, articolul recunoaște și provocările cu care se confruntă UE, atât pe plan intern, cât și extern. Concluzionând, articolul subliniază importanța continuării procesului de extindere pentru a consolida pacea și prosperitatea în Europa.*

Cuvinte cheie: *Uniunea Europeană, Tratatul de la Maastricht, extinderea UE, țări candidate, integrare.*

Abstract: *This article examines the evolution of the European Union (EU) over the decades, highlighting four distinct stages in the formation of the community. From the establishment of the first European community in the 1950s to the significant expansion in 2004, the integration process has brought economic and social benefits to its members. The accession criteria were established in Copenhagen in 1993, emphasizing the importance of democracy and a market economy. The EU's expansion into the Western Balkans and Turkey has had a positive impact in promoting stability and European values. However, the article acknowledges the challenges facing the EU, both internally and externally. In conclusion, the article emphasizes the importance of continuing the expansion process to strengthen peace and prosperity in Europe.*

Keywords: *European Union, Treaty of Maastricht, EU expansion, candidate countries, integration.*

Ideea de a crea o comunitate europeană este mult mai veche decât se putea crede. Totuși, aceasta a apărut și s-a dezvoltat furtunos, abia după ce Europa s-a pomenit fărâmițată de cele două mari războaie mondiale și , astfel, apăruse

dorința de a crea o securitate pe plan internațional, care ar garanta o dezvoltare armonioasă tuturor statelor.

În general, Europa are o istorie destul de variată și bogată ce a contribuit la constituirea unei forțe europene ce evoluează și în prezent, iar forțele ei sunt îndreptate spre a se dezvolta în mai multe domenii și a ajuta și țările ce fac parte din această comunitate să se integreze cu succes, contribuind cu reforme în toate sferile sociale, economice și politice.

Uniunea Europeană, cunoscută la nivel mondial, a putut fi creată datorită unor premise care au fost inevitabile. Acest întreg proces s-a datorat în primul rând istoriei Europei, care a fost distrusă după cel de-Al Doilea Război Mondial, apoi fricii pericolului dinspre Est și desigur concilierii franco-germane. Din perspectivă ideologică, ideea europeană și ideologia europenismului s-au constituit pe parcursul secolelor îndelungate și au contribuit la formarea unei conștiințe, culturi și mentalități europene, fără de care, apariția Uniunii Europene ar fi fost imposibilă.

Procesul de integrare și unificare europeană, timp de șapte decenii a trecut prin mai multe faze și etape. Distingem patru etape ale constituirii acestui proces:

- *Prima etapă (din 1951 – mijlocul anilor 70), considerată “veacul de aur al Comunității”*. Etapa este semnificativă prin mai multe realizări importante: s-a constituit prima comunitate europeană – CECO, prin semnarea Tratatului de la Paris (1951-52), a fost constituită Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea EUROATOM, prin semnarea Tratatelor de la Roma (1957-58), a fost formată Uniunea Vamală, s-a format relativ reușit Piața Agrară Unică, a avut loc prima extindere europeană – la CEE au aderat trei noi membri: Marea Britanie, Danemarca și Irlanda;

- *A doua etapă (mijlocul anilor 70 – începutul anilor 90), etapă caracterizată prin adoptarea programului de colaborare valutară și constituirea unui mecanism eficient de consultări*. Etapa este marcată de anumite reușite, printre care lansarea sistemului monetar european, semnarea Actului Unic European, instituirea Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), semnarea acordului Schengen, decizia de creare a Uniunii Europene, dar și de o primă etapă de o anumită criză, cunoscută sub numele de „scleroza europeană”, care s-a caracterizat printr-un nivel diferențiat de dezvoltare a țărilor membre CEE și a statelor recent aderate;

- *A treia etapă (din 1992 – 2004), caracterizată prin constituirea și evoluția Uniunii Europene*. Etapa dată se evidențiază prin semnarea și intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, constituirea Uniunii Economice și Monetare, trece-

rea la valuta unică euro, au fost semnate Tratatul de la Amsterdam (1997-99) și de la Nisa (2001-2003);

- *A patra etapă (2004-2007), numită și etapa contemporană*, etapa în care a fost elaborat primul proiect al Constituției Europene și propus spre aprobare Tratatul de la Lisabona (2007 – intrat în vigoare în 2009) prin care se punea scopul de a consolida capacitatea de funcționare a UE prin sporirea eficienței instituțiilor comunitare.

Uniunea Europeană este plină de perspective, însă pentru ca acestea să fie îndeplinite trebuie să fie punctate anumite obiective după care aceasta acționează. Astfel, obiectivele Uniunii Europene sunt: a) promovarea progresului economic și social (piața unică a fost instituită în 1993, iar moneda unică a fost lansată în 1999); b) afirmarea identității Uniunii Europene pe scena internațională (prin ajutor umanitar pentru țările care nu sunt membre, o politică externă și de securitate comună, implicare în rezolvarea crizelor internaționale, poziții comune în cadrul organizațiilor internaționale); c) instituirea cetățeniei europene (care nu înlocuiește cetățenia națională, dar o completează, conferind un plus de drepturi civile și politice cetățenilor europeni); d) dezvoltarea unei zone de libertate, securitate și justiție (legată de funcționarea pieței interne și în particular de libera circulație a persoanelor); e) înființarea și consolidarea dreptului comunitar (corpul legislației adoptate de către instituțiile europene, împreună cu tratatele fondatoare).

Uniunea Europeană a fost creată pentru a consolida pacea, prosperitatea și valorile europene pe continent. Prin urmare, Uniunea Europeană este deschisă pentru toate țările democratice europene care își doresc să facă parte din comunitate.

Comunitatea Economică Europeană, înființată în anii 1950 și cunoscută în prezent sub numele de Uniunea Europeană, a avut inițial șase membri: Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Țările de Jos. În 1973, au devenit state membre Danemarca, Irlanda și Regatul Unit. Grecia a aderat în 1981, urmată de Spania și Portugalia în 1986. Austria, Finlanda și Suedia li s-au alăturat în 1995. În anul 2004, Uniunea a cunoscut cea mai mare extindere din istoria sa, odată cu aderarea Ciprului, Estoniei, Letoniei, Lituaniei, Maltei, Poloniei, Republicii Cehe, Slovaciei, Sloveniei și Ungariei. Trei ani mai târziu, în 2007, au aderat la Uniune Bulgaria și România. Croația a devenit stat membru la 1 iulie 2013, numărul membrilor fiind acum de 28.

La Consiliul European de la Copenhaga din 1993 Uniunea a făcut un pas decisiv către extindere, convenind ca „statele asociate din Europa Centrală și de Est să devină membri ai Uniunii Europene dacă o cerere este formulată în

acest sens”. Prin urmare, extinderea era mai degrabă o chestiune de timp. În ceea ce privește planificarea, Consiliul European a hotărât ca „aderarea să aibă loc de îndată ce țările asociate au capacitatea să ducă la îndeplinire obligațiile de stat membru prin satisfacerea condițiilor economice și politice stabilite”. Tot cu această ocazie au fost formulate criteriile de aderare, cunoscute sub numele de „criteriile de la Copenhaga”.

Pentru a deveni stat membru, o țară candidată trebuie să îndeplinească următoarele condiții: 1) instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului și protecția minorităților; 2) o economie de piață funcțională, precum și capacitatea de a face față presiunilor concurențiale din piața internă; 3) capacitatea de a-și asuma obligațiile de stat membru, inclusiv adeziunea la obiectivele politice, economice și monetare ale Uniunii Europene.

După cum s-a subliniat în concluziile Consiliului European de la Madrid din 1995, calitatea de stat membru presupune de asemenea crearea condițiilor pentru o integrare armonioasă prin adaptarea structurilor administrative. Oricât de important este ca legislația comunitară să fie transpusă în legislația națională, este și mai important ca această legislație să fie efectiv pusă în practică prin structuri administrative și judiciare adecvate. Muntenegru, Albania, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Serbia și Turcia sunt țări candidate. Sunt în curs de desfășurare negocieri de aderare cu Albania, Muntenegru, Serbia și Turcia. De asemenea, Comisia a recomandat deschiderea negocierilor de aderare cu fosta Republică iugoslavă a Macedoniei. Bosnia și Herțegovina și Kosovo sunt țări potențial candidate.

Negocierile de aderare se referă la capacitatea țării candidate de a-și asuma obligațiile care decurg din calitatea de membru. Ele se concentrează pe condițiile și calendarul în care țara candidată adoptă, pune în practică și aplică normele UE – aproximativ 100 000 de pagini. Normele ca atare nu sunt negociabile. Deschiderea negocierilor de aderare este decisă de către Consiliul European la recomandarea Comisiei, odată ce țara candidată îndeplinește într-o măsură suficientă criteriile politice de la Copenhaga și, eventual, alte condiții.

Strategia de pre-aderare a fost proiectată pentru a pregăti țările candidate pentru viitorul statul de stat membru al Uniunii Europene. Aceasta include Acordurile de asociere, Parteneriatele de aderare, asistența de pre-aderare, cofinanțarea de la instituțiile financiare internaționale, participarea la programele, agențiile și comitetele UE, Programul național pentru adoptarea Acquis-ului, Rapoartele regulate de progres și dialogul politic. Deși responsabilitatea pentru îndeplinirea criteriilor de aderare aparține exclusiv statelor candidate, Uniunea Europeană a contribuit substanțial în ceea ce privește eforturile de pre-aderare, prin diferite instrumente financiare prin care acordat statelor candidate fonduri nerambursabile.

Extinderea UE este atât în interesul statelor membre, cât și al țărilor în curs de aderare. Bunăoară, Europa se transformă într-un loc mai sigur și mai prosper, ce promovează democrația și libertățile fundamentale ale statului de drept și a pieței unice. Beneficiile pieței unice sunt considerabile: un nivel de trai mai ridicat generat de creșterea economică, bunuri de consum mai sigure, prețuri mai mici și o gamă mai largă de opțiuni în sectoare precum telecomunicațiile, serviciile bancare și transportul aerian, pentru a aminti doar câteva dintre acestea. Pe măsură ce UE se extinde, de aceste beneficii se bucură un număr tot mai mare de persoane. Alte avantaje ale extinderii sunt:

- Extinderea zonei de pace, prosperitate și stabilitate a UE spre Europa Centrală, de Răsărit și de Sud, care își va avea finalitatea ultimă în extinderea zonei de securitate europeană;

- Creșterea economică a pieței europene care adaugă la cei 370 de milioane de cetățeni alte 100 milioane, proveniți din PECOS, cu repercusiuni pozitive asupra dinamicii creării de noi locuri de muncă în toată Europa extinsă;

- Îmbunătățirea calității vieții cetățenilor UE prin extinderea politicilor de mediu, a noului spațiu de libertate, securitate și justiție;

- Fortificarea rolului UE în lume;

- Democratizarea spațiului ex-comunist, ex-socialist prin instaurarea regimurilor democratice, a statului de drept, prin respectarea drepturilor fundamentale ale omului și a minorităților în toată Europa;

- Realizarea unor reforme economice profunde, liberalizarea economică, crearea unor economii de piață viabile și competitive, integrarea lor pe piața europeană și mondială.

În prezent politica de extindere continuă să aibă un efect stabilizator în Balcanii de Vest și constituie un punct de sprijin pentru reformele democratice din Turcia. Această transformare politică determină schimbări reale pe teren. Aderarea Croației este cel mai bun exemplu în acest sens: sfâșiată de conflict cu numai două decenii în urmă, această țară este actualmente o democrație stabilă, capabilă să își asume obligațiile de stat membru al UE și să se conformeze normelor europene.

Desigur că pe lângă avantaje, Uniunea Europeană se luptă și cu anumite probleme de ordin intern și extern. Printre problemele de *ordin intern* se numără: lipsa Constituției; problemele legate de tranziția democratică în țările Europei de Est; probleme legate de extindere, vecinătate, de politica externă și de securitate; probleme legate de integrarea și unificarea culturală europeană; confruntări de ordin confesional, a diferitor minorități. Problemele de *ordin extern* sunt următoarele: corelația dintre integrare și globalizare, influența și repercusiunile globalizării asupra proceselor integraționiste europene; probleme legate de locul

și rolul UE pe arena internațională; probleme legate de competiția globală în care UE trebuie să facă față.

Concluzii: Uniunea Europeană este o entitate statală economică, politică, de securitate și de apărare, capabilă să se descurce în fața obstacolelor datorită politicilor și programelor sale. Construcția europeană a fost una din marile provocări ale sec. XX. După ce Europa a fost focarul unor mari civilizații, dar și teatrul de desfășurare a unor războaie devastatoare, europenii au înțeles în sfârșit că singura garanție a securității colective este o organizare supranațională. Această organizare socială inedită, realizată prin diminuarea progresivă a prerogativelor naționale, a fost posibilă mai întâi datorită unificării vamale și pieței comune, urmată de integrarea politică și unirea monetară pentru ca, în final, să se ajungă la o nouă identitate colectivă, anume cetățenia europeană.

Extinderile succesive au jucat un rol esențial în garantarea democrației și asigurarea stabilității în Europa. Acest lucru a fost evidențiat de membrii comitetului care a acordat Uniunii Europene Premiul Nobel pentru Pace în 2012. Această transformare politică determină schimbări reale pe teren. Aderarea Croației este cel mai bun exemplu în acest sens: sfâșiată de conflict cu numai două decenii în urmă, această țară este astăzi o democrație stabilă, capabilă să își asume obligațiile de stat membru al UE și să se conformeze normelor europene.

REFERINȚE:

1. EȘANU, Rodica; GORAȘ-POSTICĂ, Viorica; GROSU, Vitalie; SCLIFOS, Lia; SOLOVEI, Rodica; VASILESCU Grigore. *Integrare europeană pentru tine*. Chișinău, 2009
2. UNIUNEA EUROPEANĂ. *Extinderea valorilor și normelor europene la mai multe țări*. Luxemburg, 2014
3. PASCARIU, Carmen Gabriela. *Integrare economică europeană. Suport de curs*.
4. ROȘCA, Ludmila. *Filosofia Integrării Europene. Curs universitar*. Chișinău, 2017
5. ILAȘCIUC, Andrei. *Programe și strategii europene*
6. BÎRZEA, Cezar. *Politicile și instituțiile Uniunii Europene*. București, 2000
7. URBAN, Eugen. *ABECEDAR European*. Agenția Monitor Media, 2007
8. NEAGU, Cornelia. *Note de curs – Istoria construcției europene*. 2006
9. Politica de extindere a UE. [online] [cit.: 07.05.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/> (vizitat 11.04.2022)

IMPORTANȚA SERVICIULUI DIPLOMATIC ÎN GUVERNAREA DESCHISĂ ÎN CONTEXTUL ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ

THE IMPORTANCE OF THE DIPLOMATIC SERVICE IN OPEN GOVERNANCE IN THE CONTEXT OF THE ACCESSION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA TO THE EUROPEAN UNION

CZU: 339.923:061.1 UE:354.11(478)

Iuliana VÎRLAN

doctorandă, Universitatea Liberă
Internațională din Moldova

e-mail: iuliana.virlan@gmail.com

Rezumat: Scopul acestui articol este de a prezenta modul în care valorile și principiile Guvernării Deschise sunt implementate de către serviciul diplomatic al Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană, în special în ceea ce privește colaborarea cu societatea civilă și participarea cetățenilor la elaborarea politicilor. Republica Moldova a făcut pași semnificativi privind Agenda de Integrare Europeană, dar se află încă în faza de tranziție. Tânărul stat se confruntă în continuare cu mai multe provocări legate de implementarea principiilor și valorilor democratice. Republica Moldova este membră a Parteneriatului Guvernelor Deschise (PGD) din 2011.

Cuvinte-cheie: serviciul diplomatic, Guvernare Deschisă, Parteneriatul Guvernelor Deschise, Republica Moldova, cetățeni.

Abstract: The purpose of this article is to present how Open Government values and principles are implemented by the diplomatic service of Moldova in the context of admission to the European Union, particularly in regard to their work with civil society and citizens' participation in policy-making. The Republic of Moldova has made significant steps ahead toward its EU integration Agenda, but it is still in the transition phase. The young state is still confronting with several challenges related to the implementation of democratic principles and values. The Republic of Moldova is a member of the Open Government Partnership (OGP) since 2011.

Keywords: diplomatic service, Open Government, Open Government Partnership, Republic of Moldova, citizens.

Politica externă a Republicii Moldova pe plan internațional începe să se dezvolte odată cu desprinderea de la URSS. Republica Moldova și-a declarat independența la 27 august 1991, astfel, a devenit subiect al dreptului internațional prin desfășurarea procesului de recunoaștere de către alte state și stabilire a

relațiilor diplomatice. Primul stat, care a recunoscut independența Republicii Moldova, imediat după proclamarea independenței a fost România.

Țara fost acceptată ca membră a OSCE la 30 ianuarie 1992, Europa luând astfel act de cunoștință despre existența sa. La 2 martie, 1992, Republica Moldova devenit membru cu drepturi depline al ONU. În scurt timp, a fost recunoscută oficial de 112 state ale lumii, ceea ce i-a permis lansarea procesului de înființare a misiunilor diplomatice peste hotarele țării.

Înființarea serviciului diplomatic al Republicii Moldova a fost un proces complicat, deoarece nu existau norme juridice care să permită îndeplinirea funcțiilor externe, lipseau cadrele diplomatice profesionale, lipsa de experiență de lucru în domeniul relațiilor internaționale, dar și o bază de date privind normele și principiile dreptului internațional. Dat fiind faptul că, în calitatea sa de republică unională, RSSM avea Minister al Afacerilor Externe, ale cărui funcții se limitau la așa-numitele „relații de prietenie între orașele înfrățite”, paralel cu înființarea misiunilor diplomatice a început procesul de reorganizare a instituțiilor statale de specialitate.

În vederea creării unei baze juridice pentru înființarea și activitatea misiunilor diplomatice, la 4 august 1992, a fost adoptată Legea cu privire la statutul diplomatic al Republicii Moldova în alte state. La 27 decembrie 2001 a fost adoptată Legea privind serviciul diplomatic, care a sistematizat procedura de numire a ambasadorilor. Alte acte care constituie fundamentele juridice ale serviciului diplomatic sunt: Constituția Republicii Moldova, Legea cu privire la Statutul consular, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice și Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare.

„Prima misiune diplomatică a fost inaugurată la București, în ianuarie 1992, în frunte cu ambasadorul Aurelian Dănilă. În 1994, funcționau primele 8 ambasade: în România, SUA, Austria, Belgia, Rusia, Belarus, Bulgaria, Ucraina și o reprezentanță permanentă la ONU. Iar în anul 1997 activau 14 misiuni diplomatice, ele fiind inaugurate în statele cu care Republica Moldova întreține relații de prietenie și exista un anumit nivel de colaborare în domeniile economico-comerciale și politice” [8, p.79]. În prezent, Republica Moldova este reprezentată de 44 misiuni diplomatice: ambasade, reprezentanțe diplomatice permanente, consulat generale și consulat. Țara are stabilite relații diplomatice cu peste 140 de state.

Inițial, pentru Republica Moldova, o trăsătură distinctivă o constituia promovarea femeilor în calitate de ambasadori. *„În perioada anilor 1995-2009 în funcția de ambasador au fost promovate 11 femei: Iulia Gorea-Costin, Natalia*

Gherman, Raisa Grecu, Lidia Guțu, Victoria Iftodi, Mariana Durleșteanu, Natalia Solcan, Larisa Miculeț, Tatiana Lopicus, Zinaida Kistruga, Daniela Cujbă [7, p. 161].

Ancorarea Republicii Moldova în dezvoltarea vectorului european constituie un deziderat fundamental al politicii interne și externe a țării și al Guvernului. Aceasta înregistrând rezultate preponderent pozitive, angajând societatea într-un val plin de speranțe legate de perspectiva integrării europene. Interesele obscure ale unor forțe politice de la Chișinău, au făcut ca statul să fie mult mai izolat pe arena internațională, au intensificat crizele politice și polarizarea nejustificată a societății Republicii Moldova. În consecință, s-a ajuns la reluarea dilemei de alege în termeni de opțiune geopolitică: integrarea europeană sau eurasiatică. Cu toate acestea, rezultatele alegerilor prezidențiale din 2020 și alegerilor parlamentare din 2021, au demonstrat că o mare parte a populației optează pentru o politică externă pentru plasarea Republicii Moldova pe harta societăților europene mai dezvoltate și mai europene. Aceasta constituind scopul strategic al Republicii Moldova la etapa actuală, iar realizarea obiectivelor stabilite este imposibilă fără un serviciu diplomatic contemporan.

Din 2010, autoritățile de la Chișinău au început să promoveze o agendă pro-europeană. Din anul 2014, a început implementarea Acordului de Asociere UE - Republica Moldova, liberalizarea regimului de vize și integrarea treptată în piața internă a UE, astfel de facto a avut loc integrarea Republicii Moldova în spațiul politic și economic european. În perioada anilor 2016-2020, Igor Dodon, fostul Președinte al Republicii Moldova a fost ocolit pe arena internațională, din cauza declarațiilor anti-europene, anti-române, anti-ucrainene și anti-americane. Astfel, capacitatea diplomatică de a dezvolta relații bilaterale cu partenerii-cheie a fost limitată.

„Fiecare, vizită a actualei Președinte a Republicii Moldova, Maia Sandu, este examinată minuțios și există o presiune constantă pentru a privi călătoriile străine prin prisma rezultatelor cuantificabile imediate. Orice beneficii semnificative ale politicii externe necesită eforturi diplomatice multiple și susținute, nu doar convorbiri telefonice sau deplasări ocazionale în afara țării. Politica externă constituie un proces în care trebuie să investești mult astăzi pentru a obține rezultate concrete în câteva luni sau câțiva ani. În acest sens, diplomația activă este o investiție care a adus deja câteva rezultate imediate, de exemplu, accesarea primelor tranșe de vaccinuri atât de necesare Republicii Moldova în perioada pandemică generată de COVID-19. Totuși, stabilirea unei baze solide pentru parteneriate pe termen mai lung este strict necesară” [4, p. 4].

De-a lungul anilor Republica Moldova și-a creat o imagine de un partener internațional inconsecvent. Actorii interni au manipulat cu politica externă în scopuri politice și interese personale. Astfel, țara noastră continuă să se confrunte cu o mulțime de probleme precum ar fi: integritatea și independența sectorului de justiție, corupția, problema transnistreană, amenințările hibride, etc. Între timp, Republica Moldova continuă să se confrunte cu o mulțime de crize – epidemiologică, economică, energetică, instituțională și de securitate.

Guvernarea deschisă reprezintă o caracteristică esențială a unui stat democratic și un factor important în modernizarea activității publice. Aderarea Republicii Moldova încă din anul 2012 la Parteneriatul Guvernelor Deschise a exprimat dorința de a angaja politici necesare pentru un executiv mai deschis și mai transparent, mai responsabil și mai eficient. Aceste deziderate s-au reflectat în angajamentele asumate de Guvernul Republicii Moldova prin cele patru planuri de acțiuni implementate până în prezent, începând cu anul 2012 și s-au concretizat prin măsuri privind deschiderea datelor publice, modernizarea serviciilor publice prin valorificarea potențialului tehnologic și al inovațiilor, încurajarea dialogului și colaborarea permanentă între instituțiile publice și societatea civilă.

În perioada anilor 2019-2022, Guvernul Republicii Moldova și-a ghidat activitatea conform angajamentelor asumate în Programele de activitate ale Guvernului, Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 și a reafirmat angajamentele Republicii Moldova cu privire la respectarea principiilor de bază ale PGD prin aprobarea și implementarea Planului de acțiuni pentru o guvernare deschisă pe anii 2019-2020, dar și crearea noului concept pentru elaborarea Programului pentru o guvernare deschisă pe anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada anilor 2021-2022.

Agenda guvernamentală deschisă, fie ca parte a planurilor naționale de acțiune sau ca parte a reformelor mai ample din sectorul public, provoacă în mod predominant și solicită o orientare din ce în ce mai cantitativă, eficientă și către rezultate imediate în Guvern. Acest lucru afectează și schimbă rolul și sarcina diplomaților de astăzi. Activitatea corpului diplomatic este afectată de creșterea extraordinară a actorilor societății civile atât la nivel național, cât și internațional și este un fapt bine cunoscut că diplomația publică în general este cea mai diversă, constructivă și credibilă atunci când este condusă de Guverne în strânsă colaborare cu societatea civilă. Pe de altă parte, procesul de globalizare continuă le oferă diplomaților un mediu din ce în ce mai bogat, mai complex, mai interesant și totuși mai provocator în care să lucreze.

Diplomația publică este unul dintre cele mai noi concepte ale diplomației.

Edmund Gillon a impus termenul de diplomație publică în mediul academic al SUA, în 1965. Diplomația publică se referă la „*totalitatea activităților unui Guvern care lucrează cu agențiile non-statale și ajunge la opinia publică și privată în străinătate, care acoperă informații, printre altele, cultură, educație, precum și imaginea țării*” [6, p.77]; „*influența atitudinilor publice privind formarea și executarea politicii externe*”. [3, p.13]

Diplomația digitală este un nou tip al diplomației, care a luat amploare în mod special atunci când izolarea a fost impusă la nivel mondial din cauza pandemiei generate de COVID-19. Diplomatul Mircea Malița, afirmă că „*principalele forme ale noii diplomației sunt multilateralitatea și diplomația la nivel înalt. Am mai putea menționa și diplomația tehnică*” [5, p.320] sugerând importanța tehnologiilor moderne în relațiile internaționale, în special, al organizațiilor interguvernamentale și al diplomației digitale. Cristina Bodoni menționează faptul că „*diplomația digitală este mai mult decât diplomație publică 2.0; ea este o diplomație a secolului XXI, al cărei obiectiv central și permanent este protejarea intereselor și securității naționale în relațiile externe ale statelor, în toate spațiile naturale și virtual cunoscute de către om*” [1, p.156].

Este foarte important ca serviciul diplomatic să includă pe agenda sa principiile guvernării deschise și să contribuie la o comunicare mult mai eficientă între Guvern și cetățenii. Astfel, prezentăm mai jos un model practic care ar asigura o abordare incluzivă, deschisă și participativă a angajării cetățenilor în procesele de luare a deciziilor și modalități prin care serviciul diplomatic ar putea include elementele acestui cadru în activitatea lor zilnică. Această poate contribui, de asemenea, la „infuzarea” unei abordări bazate pe dovezi a ciclului de luare a deciziilor.

Nivelul 1. Asigurarea accesului la informații. Guvernul difuzează informații publice cu privire la elaborarea politicilor, ceea ce le permite cetățenilor să aibă acces la informații relevante despre politicile guvernamentale, deciziile și acțiunile în conformitate cu cadrul legal existent. Astfel, serviciile diplomatice ar trebui să le ofere cetățenilor acces la informațiile despre elaborarea politicilor, în special când vine vorba de diaspora care este interesată să se implice în crearea politicilor de acasă.

Analizând paginile web a 44 de instituții ale serviciului diplomatic al Republicii Moldova peste hotare, am constatat faptul că acestea relevă rezultate interesante în ceea ce privește implicarea cetățenilor în elaborarea politicilor. Prin intermediul site-urilor misiunilor diplomatice sunt prezentate informații utile și importante despre aceste instituții; știri și evenimente; date de contact, etc. 42 de instituții ale serviciului diplomatic al Republicii Moldova nu au nici un meca-

nism legat de un feedback pentru cei care accesează pagina web sau orice mecanism care să-i implice în discuții cu privire la elaborarea politicilor, excepție făcând doar Ambasada Republicii Moldova în Emiratele Arabe Unite și Ambasada Republicii Moldova în Federația Rusă, deoarece au informat despre inițierea de către Biroul Relații cu Diaspora al Cancelariei de Stat a procesului de elaborare a proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului național de stimulare a veniturilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2022-2026. În această ordine de idei, s-a prezentat proiectul pentru consultare publică pe link-ul (https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/8484) și s-a încurajat implicarea activă a tuturor persoanelor interesate, cu sugestia de a prezenta propunerile, recomandările la poșta electronică a persoanei responsabile indicate în anunț.

Diplomația digitală constituie o parte componentă a diplomației publice 2.0 când are drept ca relațiile publice de implementare în relațiile cu cetățenii, reprezentanții mass-mediei, cu partenerii economici din țările acreditate, în special pe rețelele de socializare, pentru că constituie un spațiu datorită metodelor gratuite oferite ce pot fi utilizate în diferite situații, generând informații importante asupra cărora strategiile de comunicare politico-diplomatică pot fi dezvoltate și reajustate.

Este important de remarcat faptul că instituțiile serviciului diplomatic al Republicii Moldova au pagini web standardizate, același model fiind practic aplicat de toate misiunile diplomatice, consulate și reprezentanțe permanente pe lângă organizații internaționale. Acesta este un factor foarte important, având în vedere că cetățenii trebuie să poată recunoaște cu ușurință paginile web oficiale. Un alt element important constă în faptul că adresele de e-mail folosesc și numele de domeniu oficial: de exemplu, @mfa.gov.md. Ajustarea tuturor adreselor de e-mail a Autorităților publice centrale, a început în anul 2011 ca parte a lansării platformei e-Transformarea de către Agenția de Guvernare Electronică. Pe lângă paginile web ale serviciului diplomatic, în prezent, cetățenii urmăresc liderii politici, ambasadori, consulii, președinții, prim-miniștrii prin intermediul rețelelor sociale, care devin un loc foarte popular de interacțiune.

Twiplomacy este o tendință emergentă a diplomației de astăzi, astfel diplomații din diferite colțuri ale lumii au stabilit o rețea virtuală prin crearea de conținuturi pe acesta platformă de socializare. Pentru mulți reprezentanți ai serviciului diplomatic, astăzi, Twitter a devenit un canal foarte puternic pentru diplomația digitală.

„Potrivit raportului Twiplomacy 2014, fostul prim-ministru moldovean, Iurie Leancă și-a lansat contul personal pe Twitter la data de 3 iunie 2013. Profilul, gestionat de însuși prim-ministru împreună cu o echipă responsabilă al Partidu-

lui Liberal Democrat, reflecta viziunile sale, și a fost relativ activ. Leancă, în general posta în limba română, dar în jur de 72% dintre tweet-urile sale constituiau retweet-uri de la alți utilizatori” [2, p.47].

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (MAEIE) în anul 2012 și-a creat un cont pe Twitter, la solicitarea prim-ministrului, Iurie Leancă. Postările erau în limba engleză și erau realizate la două zile, de obicei, acestea prezentau activitățile Natalia Gherman, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, dar și al lui Iulian Groza, ministrul adjunct al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova [2, p.47].

Actualul, ministru de Externe și Integrare Europeană, Nicu Popescu, postează pe paginile sale de Twitter, Facebook, Instagram, Telegram, dar și pe pagina web personală nicupopescu.eu. Conținuturile publicate sunt realizate în limba română și reflectă activitatea zilnică a diplomatului moldovenesc sau unele redistribuiri de pe pagina MAEIE.

Astfel, pentru a facilita o comunicare mai eficientă între diplomați și cetățeni se propune diseminarea informațiilor de interes public prin intermediul paginilor web, paginilor instituțiilor diplomatice pe rețelele de socializare, dar și pe conturile personale a diplomaților acreditați în străinătate sau prin intermediul mass mediai. Evident, că mijloacele tradiționale (evenimente culturale, mese rotunde, conferințe, panouri informative din cadrul instituțiilor acreditate în țările străine, etc.) nu trebuie neglijate, deoarece nu toată lumea este în mediul online. Informația trebuie prezentată într-un limbaj clar și accesibil pentru toată lumea, cu scopul de a obține un feedback.

Nivelul 2. Consultații. Pentru a obține feedback la orice document privind politicile publice, strategii sectoriale, inițiative locale, etc, Guvernul ar trebui să ia în considerare opiniile cetățenilor. Pentru a avea un răspuns din partea acestora este important ca Guvernul să furnizeze informații în prealabil și să le desfășoare. Dacă Guvernul reușește să pună la dispoziție informații clare și într-un mod ușor de utilizat, acestea ar facilita într-adevăr o mai mare participarea cetățenilor la procesele de consultare.

Consultările implică atât platforme online, cât și acțiunile offline, unde cetățenii își pot exprima opiniile cu privire la problemele abordate. Câteva exemple de instrumente de consultare publică includ:

- *Politică publică* - încurajează cetățenii să se implice în mod constructiv ca factorii de decizie în domeniul public.
- *Dezbateri publice* - permit cetățenilor să conștientizeze drepturile și responsabilitățile lor civice; să delibereze în mod colectiv asupra problemelor prioritare sau să-și exprime opiniile și preocupările.

- *Bugetele publice* - permit cetățenilor să înțeleagă și să influențeze deciziile cu privire la alocarea resurselor publice, monitorizarea cheltuielilor publice și tragerea la răspundere a reprezentanților guvernamentali în gestionarea resurselor financiare publice.

Consultările realizate de serviciul diplomatic au loc de obicei în format fizic sau în mediul online prin intermediul platformelor de comunicare, buletine informative. Cea mai utilizată fiind platforma www.particip.gov.md, lansată de Guvern în anul 2012, aceasta reprezintă sistemul informatic de consultare publică a actelor normative în Republica Moldova. Însă, reprezentanții societății civile consideră că platforma nu este promovată adecvat și informația nu este suficient vehiculată, adică cetățenii nu sunt informații de ce proiect de lege este promovat și când. În perioada decembrie 2020 – ianuarie 2021, sistemul a fost în proces de testare. În acest context, ar fi binevenit de promovat platforma www.particip.gov.md pe paginile web ale serviciului diplomatic pentru a informa mai multe persoane despre existența și utilitatea acesteia.

Serviciul diplomatic al Republicii Moldova, deși nu organizează un număr impunător de consultări privind politicile publice, realizează astfel de activități. De exemplu, la data de 24 mai 2019, în incinta Ambasadei Republicii Moldova din Polonia a avut loc întâlnirea cu diaspora a reprezentanților Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale din Republica Moldova, Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, Biroului Relații cu Diaspora al Cancelariei de Stat al Republicii Moldova, Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare din Moldova și ai Organizației Internaționale pentru Migrație, Misiunea în Moldova.

La data de 23 iunie, 2020, BRD în cooperare cu Casa Națională de Asigurări Sociale a organizat o sesiune online cu diaspora. Au fost abordate aspecte de interes privind Acordurile internaționale în domeniul securității sociale încheiate de Republica Moldova cu alte state, implementarea acestora și perspectivele pe care le oferă pentru cetățenii RM aflați la muncă peste hotare. La sesiune au participat reprezentanți ai diasporei moldovenești din Turcia, Italia, Federația Rusă, Israel, Germania, Belgia, Cipru, Polonia, Austria, Kazahstan, Marea Britanie. La data de 22 octombrie, BRD a organizat o sesiune online cu diaspora dintr-o serie de țări din Orientul Mijlociu, la care au fost invitați factori de decizie din cadrul unor ministere și instituții ale Republicii Moldova: MSMPS; MECC; Biroul Migrație și Azil; MAEIE; Cancelaria de Stat. Diaspora a fost reprezentată de cetățeni moldoveni stabiliți în Liban, Siria, Regatul Hașemit al Iordaniei, Emiratele Arabe Unite și Statul Qatar. La dialog au participat, și ambasadele țării noastre acreditate în Republica Turcia (acreditată prin cumul în Regatul Hașemit al Iordaniei și Republica Liban), în Emiratele Arabe Unite și în Statul Qatar. Dialogul a cuprins

o gamă largă de subiecte de interes prioritar pentru cetățenii moldoveni stabiliți în țările respective: facilitarea perfectării documentelor de identitate și a altor acte, facilitarea comunicării cu instituțiile de stat din Republica Moldova și cu misiunile diplomatice, modalitățile de sprijin pentru păstrarea identității lingvistice și culturale, facilitarea perfectării documentelor pentru pensii sau facilități sociale.

Nivelul 3. Participarea în luarea deciziilor. Participarea activă în luarea deciziilor înseamnă că cetățenii independent își asumă un rol în modificarea procesului de elaborare a politicilor. Pentru a sugera diferite opțiuni politice, cetățenii au nevoie de date pe baza cărora să-și creeze analizele, să argumenteze diferitele alternative și soluții pe care le propun. Astfel, Platforma www.date.gov.md este un pilon-cheie pentru agenda de Modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare) și are drept scop facilitarea accesului cetățenilor la datele ministerelor și instituțiilor administrației publice centrale. Inițiativa Date Deschise exprimă interesul executivului pentru dezvoltarea unei guvernări transparente și aplicarea inovațiilor în sprijinul cetățenilor. În acest fel, autoritățile devin mai receptive, iar cetățenii pot participa activ la procesul de luare a deciziilor. Accesul la date guvernamentale cu caracter public reprezintă o inițiativă inovatoare în cadrul guvernelor.

Este important de menționat că tehnologiile moderne joacă un rol important în acest proces și poate să ducă la consolidarea societății. Permite fiecărui cetățean să participe la crearea unei comunități mai active și interconectate. Modelul de democrație participativă permite cetățenilor să acorde prioritate la ceea ce este important pentru ei, pe baza nevoilor reale. Astfel, se deschid oportunități pentru dezbateri publice, sesiuni de comunicare interactive pe problemele comunității, sesiuni participative ale diferitelor grupuri comunitare pentru a dezbate domeniile prioritare pentru finanțare sau pentru renovare, pentru subvenționare, etc. Tehnologia ar putea aduce într-adevăr o valoare suplimentară, care ar putea fi utilizată în organizarea sondajelor de opinie.

Prin intermediul serviciul diplomatic, sunt asigurate măsurile necesare ca diaspora să poată vota și să-și facă vocea auzită. Astfel, o cotă mai mare de alegători pot participa la vot, fapt confirmat de alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, atunci când 212 145 de alegători și-au exercitat dreptul constituțional de vot, în cadrul celor 150 de secții de votare constituite peste hotare. Este important de menționat faptul, că în urma înregistrării prealabile a cetățenilor RM pe platforma <http://inregistrare.cec.md/> sau prin cererea scrisă, individuală sau colectivă, depusă la Comisia Electorală Centrală, misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale Republicii Moldova, numărul de secții de votare au fost deschise cu

11 mai multe în comparație cu numărul celor 139 de secții de votare la scrutinul prezidențial din 2020. Deși, este o procedură opțională, aceasta oferă posibilitatea de a stabili numărul estimativ al alegătorilor aflați peste hotarele țării și din stânga Nistrului, în vederea constituirii secțiilor de votare suplimentare, precum și de a determina numărul estimativ al buletinelor de vot ce vor fi distribuite secțiilor de votare respective.

Nivelul 4. Participarea în procesul de evaluare și monitorizare. Varietatea instrumentelor digitale ajută la monitorizarea calității serviciilor publice, la ierarhizarea anumitor instituții, la semnalarea problemelor și domeniilor care necesită o atenție deosebită - toate acestea făcând parte din activitate de monitorizare și evaluare în care cetățenii ar trebui să se poată angaja pentru a-le reaminti funcționarilor guvernamentali despre responsabilitatea acestora, dar și despre angajamentele, promisiunile realizate. Astăzi, cetățenii și societatea civilă joacă un rol important atunci când vine vorba de sporirea responsabilității funcționarilor publici, reducerea corupției și îmbunătățirea calității serviciilor. De aceea, monitorizarea și evaluarea, reprezintă adevărate instrumente de responsabilizare socială și sunt esențiale pentru nivelul 4, deoarece implicarea cetățenilor în elaborarea politicilor și funcționarea acestora constituie adevărate beneficii atât pentru cetățenii, cât și pentru sectorul public. Locuitorii pot contribui foarte mult la îmbunătățirea transparenței și influențarea în luarea deciziilor, iar funcționarii publici beneficiază de un management transparent și legitim.

Furnizarea eficientă a serviciilor publice către cetățeni este crucială pentru reducerea sărăciei și realizarea obiectivelor de dezvoltare. Cu toate acestea, nu este suficient axarea doar pe mecanismele „de ofertă”. Există, necesitatea „cererii” de a furniza servicii, astfel încât utilizatorii serviciilor publice să fie mai bine informați cu privire la drepturile lor și la posibilitatea de a-și exercita drepturile prin monitorizarea calității serviciilor publice și tragerea la răspundere a persoanelor competente. Experiențele din întreaga lume au demonstrat că utilizarea informațiilor privind performanța furnizorilor de servicii atât din partea Guvernului, cât și a actorilor societății civile pot duce la îmbunătățirea considerabilă a transparenței publice și responsabilității care, la rândul lor, conduce la standarde de calitate mai înalte în livrarea serviciului.

Observăm faptul că în Republica Moldova serviciul diplomatic nu este implicat în procesul de monitorizare și evaluare, deși acesta ar putea juca într-adevăr un rol mult mai mare în asigurarea angajamentului cetățenilor în monitorizare și evaluare. Misiunile diplomatice ar putea să le ofere reprezentanților diasporei posibilitatea de a prezenta un feedback prin intermediul mediului online și offline. De exemplu, ar putea fi organizate sondaje simple pentru cei care beneficiază

de serviciile misiunii sau pe pagina web poate fi creată o rubrică specială pentru un feedback ce referire la utilitatea informației reflectate pe site, funcționalitate paginii, etc. Serviciul diplomatic poate fi un intermediar și facilitator în procesul de implicare a cetățenilor în activitatea de monitorizare și evaluare a diferitor politici, strategii, etc. Acestea ar putea oferi spații special amenajate fie în mediul online sau offline, unde să fie lăsate feedbackuri și apoi redirecționate către instanțele vizate.

Pentru a realiza cele patru niveluri de implicare a cetățenilor este nevoie de o voință politică, angajament, sprijin și îmbunătățiri semnificative în sectorul public. Sectorul public ar trebui să creeze o viziune pe termen lung privind implicarea cetățenilor în elaborarea politicilor, deschiderea către schimbare, să devină receptiv la noi idei și să accepte că ideile bune ce pot veni de la oricine, de pretutindeni, să răspundă nevoile oamenilor. Societate are nevoie de persoane competente, capabile să realizeze sisteme de management al administrației publice eficiente, credibile, de încredere și să ofere soluții la problemele cetățenilor.

Implicarea activă a serviciului diplomatic în stabilirea unei comunicări eficiente între cetățeni și Guvern va determina realizări de politici mai bune, axate pe necesitățile cetățenilor, o mai mare încredere în instituțiile statutului, planuri de acțiuni determinate cu termeni bine stabiliți, creșterea integrității publice, utilizarea mai eficientă a resurselor, îmbunătățirea serviciilor, transparență, eficientizarea timpului, simplificarea unor proceduri, diminuare corupției, informarea cetățenilor, inovare, asigurarea accesului la informații publice, antrenarea cetățenilor în procesul decizional, sporirea credibilității Republicii Moldova pe arena internațională, dezvoltarea de noi parteneriate, etc.

În această ordine de idei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova ar putea începe să joace rolul de „lider” în sectorul public și să fie printre primele ministere care a promovat reformele ambițioase ale guvernării deschise în activitatea lor.

Concluzii. Serviciul diplomatic moldovenesc trebuie să se ocupe de nevoile imediate ale țării, să promoveze o politică externă a țării, să mobilizeze sprijinul internațional în depășirea crizelor, să contribuie la crearea unui mediu non-conflictual în relațiile sale cu toți actorii regionali și globali, să construiască parteneriate economice și de securitate solide și pe termen lung, să valorifice pe deplin oportunitățile oferite de partenerii internaționali pentru a avansa dezvoltarea economică și democratică a țării, să participe la consolidarea rezistenței împotriva amenințărilor hibride externe. Diplomația Republicii Moldova ar trebui să găsească instrumente și sinergii în parteneriatele regionale și multilaterale, de asemenea aceasta ar trebuie să se implice activ, să participe la crearea și imple-

mentarea unor pachete de reforme în domeniul securității, justiției, economic, anticorupție, materie civilă.

REFERINȚE:

1. BODONI, C. *Rolul diplomației digitale în sistemul de securitate internațional după declararea pandemiei cu SARS-CoV-2*. In: Gândirea militară românească. București: Ed. Centrul tehnic-editorial al armatei. 2021. p. 156.
2. CREȚU, V. *The Role of Diplomatic missions in Open Government*. Chișinău. 2014. p. 47.
3. CULL, N. J. *The evolution of a phrase*. In: Routledge Handbook of Public Diplomacy. Londra: Ed. Routledge. 2020. p 13.
4. GROZA, I., POPESCU, N. *Politica externă a Republicii Moldova: O diplomație inteligentă pentru o țară puternică*. [online] [citat: 07.05.2022]. Disponibil: <https://ipre.md/2021/05/07/moldovas-foreign-policy-smart-diplomacy-for-a-stronger-country/>
5. MALIȚĂ, M. *Diplomația. Școli și Instituții*. București: Ed. Politică. 1975. p. 320.
6. RANA, K. S. *21st Century Diplomacy a Practitioner's Guide*. Londra: Ed. The Continuum International Publishing Group. 2011. p. 77. ISBN: 978-1441168382
7. TEOSA, V., VASILESCU G., Ciobu E., *Serviciul diplomatic: teorie și practică*. Chișinău: Ed. CEP USM. 2011. p. 79, 161. ISBN 978-9975-70-722-0

PREMISE ALE CREĂRII ȘI SPECIFICUL FUNCȚIONĂRII PARTENERIATULUI ESTIC

PREMISES FOR THE CREATION AND SPECIFIC FUNCTIONING OF THE EASTERN PARTNERSHIP

CZU: 339.923:061.1 UE:339.94(4-11)

Antonela ANTON

studentă, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: antonella.ant17@gmail.com

Rezumat: *Articolul prezintă definiția Parteneriatului Estic, premisele și circumstanțele creării Parteneriatului Estic, precum și oportunitățile statelor de a accesa Uniunea Europeană. Mai mult, articolul își propune să prezinte problemele de cooperare dintre statele UE și membrii Parteneriatului estic, rolul Rusiei în dezvoltarea lentă a statelor membre și planurile de consolidare a asocierii politice.*

Cuvinte cheie: *Parteneriatul Estic, politică bilaterală, Uniunea Europeană, Rusia, Moldova, Georgia, Ucraina, Azerbaidjan, Armenia, Belarus.*

Abstract: *The article presents the definition of Eastern Partnership, premises and circumstances of Eastern Partnership's creation, and the opportunities of states to access the European Union. Furthermore, the article aims to present the problems in cooperation between EU states and EaP members, the role of Russia in slow development of member states and plans for strengthening political association.*

Keywords: *Eastern Partnership, bilateral policy, European Union, Russia, Moldova, Georgia, Ukraine, Azerbaijan, Armenia, Belarus.*

Parteneriatul Estic reprezintă inițiativa de consolidare și aprofundare a relațiilor de cooperare a statelor membre a Uniunii Europene cu statele din Europa de Est și Caucazul de Sud, care sunt : Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina. În contextul sesiunii Consiliului European, care avuse loc la 20 martie 2009, șefii de stat și guvern ai Uniunii Europene au aprobat inițiativa polono-suedeză de formarea a Parteneriatului ca parte a Politicii Europene de Vecinătate (PEV).

La 23 mai 2008, Suedia și Polonia au propus crearea unui Parteneriat Estic, a cărui esență era de a consolida relațiile Uniunii Europene cu țările din spațiul Estic, în raport cu vecinii din zona mediteraneană. Deși actorii principali ai propunerii de crearea a Parteneriatului propriu-zis rămân a fi Polonia și Suedia, în diferite metode, proiectul a fost susținut de țările Baltice, Germania și Ungaria.

Statele care s-au împotrivit proiectului fuseseră România și Bulgaria, care susțineau un alt proiect în contextul spațiului sud-estic, Sinergia Mării Negre, însă ulterior, acestea și-au schimbat poziția și susțin Parteneriatul Estic.

La 20 iunie 2008, liderii UE au salutat propunerea polono-suedeză, și au chemat Comisia Europeană pentru propunerea unor modalități relevante de implementare a proiectului dat în primăvară 2009. Un factor care a sporit atenția Uniunii Europene asupra spațiului estic, fuseseră războiul ruso-georgian din august 2008, astfel în scurt timp, Uniunea Europeană și-a comunicat intențiile și viziunile sale referitor Parteneriatului Estic. În legătură cu următoarele evenimente, Comisarul European a PEV declară ulterior că, acest instrument oferă oportunitatea fiecărei țări, destul de bine pregătite, de a obține statutul de stat asociat la UE.

La 14 ianuarie 2009, premierul ceh prezintă în fața Parlamentului European, *prioritățile președinției cehe a UE*, conform căruia, Parteneriatul Estic rămâne a fi prioritatea președinției cehe. La 18 februarie 2009, Parlamentul European aprobă rezoluția referitoare la aspectele principale ale politicii externe și de securitate comune (PESC) în 2007, a cărei temă este necesitatea unei prezențe mai puternice a Uniunii Europene în vecinătatea estică. La data de 23 februarie 2009, la ședința Consiliului Uniunii Europene, s-a discutat inițiativa Parteneriatului Estic în baza documentelor Președinției cehe a UE, și desigur ultimul pas în cadrul procesului propriu-zis, fuseseră aprobarea de către Consiliul European la nivel de lideri de stat ai Parteneriatului Estic.

Pe baza faptului că Parteneriatul Estic este partea componentă a politicii europene de vecinătate (PEV), concepția proiectului inițiat fuseseră lansată pe un teren deja pregătit. Beneficiile oferite de politica europeană de vecinătate țin în mare parte de dezvoltarea economică, socială, desigur posibilitatea de acces pe piața internă și integrarea statelor membre în alte domenii precum: Educația, Probleme de mediu, Cultură, Cercetare, Pregătire profesională și Tineretul. Începând cu 2005, statele din PEV, au încheiat Planurile de Acțiuni individuale cu Uniunea Europeană, astfel Republica Moldova fiind prima țară care a semnat la 22 februarie 2009, documentul în cauză, care, stabilește programul, obiectivele și prioritățile relațiilor dintre Uniunea Europeană și statele din PEV, fiind prevăzute pe trei ani.

De la constituirea sa, Parteneriatul Estic prevede instaurarea unei zone comerciale cu adevărat libere și totodată, eliminarea treptată a tuturor obstacolelor din planul liberei circulații a persoanelor și cooperarea pe plan de securitate energetică. Structura operațională a viitorului cadru multilateral al Parteneriatului Estic urma să fie ierarhizat în 4 trepte:

- 1) reuniuni bianuale la nivel de șefi de stat și de guvern;

2) reuniuni anuale la nivel de miniștri de externe ai Uniunii Europene și partenerii din Europa de Est care vor evalua progresele Parteneriatului Estic și vor trasa noi obiective;

3) reuniuni la nivel de înalți funcționari ce se vor organiza pe patru platforme tematice de cooperare și anume (democrația, buna guvernare și stabilitatea; integrarea economică și convergența cu politicile Uniunii Europene; securitatea energetică; contactele inter-umane);

4) reuniuni la nivel de experți care, de asemenea, se vor întruni pe cele patru platforme tematice menționate mai sus.

Parteneriatului Estic nu aveau o idee exactă despre perspectivele programului. Toate cele șase state au sperat, în diferite grade, să devină într-o zi membri cu drepturi depline ai familiei Uniunii Europene, ceea ce a contribuit la excesul de încredere în aceste țări și la un „sindrom de nerăbdare”. De fapt, niciuna dintre țările Parteneriatului Estic nu este pregătită să se conformeze pe deplin cu standardele Uniunii Europene, deoarece nu doar componentele politice, ci și cele economice sunt șchiopate în aceste țări.

Dintre toate cele șase țări, numai Ucraina și Georgia se puteau lăuda cu reforme politice și economice, deși reformele începute după revoluțiile din cele două foste republici sovietice nu au adus până atunci rezultatul dorit. În timp ce Azerbaidjanul este una dintre cele mai atractive țări din punct de vedere al bogăției resurselor energetice și al locației, standardele politice încă șchiopătoare nu îl fac un candidat pentru aderarea la UE în viitorul apropiat. Europeanii înțeleg însă că țara joacă un rol indispensabil în sistemul de securitate energetică.

În plus, Azerbaidjanul este situat în Caucazul de Sud – o regiune puternic dependentă de Rusia, despre care se știe că este geloasă pe orice integrare occidentală. Inițiative precum Parteneriatul Estic sunt adesea suprimate sever, așa cum s-a putut observa cu războiul din Georgia din 2008. Armenia – o altă țară din Caucazul de Sud – este un partener strategic al Rusiei și în ultimii ani a fost considerată doar un adăpost sudic al Rusiei. Prin urmare, deși Caucazul de Sud este un element important în politicile energetice și de securitate politică ale UE, acesta primește mai puțină atenție din partea UE decât celelalte trei țări ale Parteneriatului Estic.

Trebuie menționat că există o discrepanță în relație. În primele zile, cea mai mare parte a resurselor Parteneriatului Estic a mers către Ucraina, deoarece era considerată cea mai importantă pondere în echilibrul geopolitic al Europei de Est. Mărimea sa, poziția pe harta politică, accesul la Marea Neagră în sud și la joncțiunea statelor central-europene în vest, precum și resursele sale naturale, baza economică și tehnologică fac din Ucraina o țintă cheie a jocului geopolitic.

Cine are Ucraina în sfera sa de influență va avea poziția dominantă în Europa de Est. Deloc surprinzător, inițial Polonia și apoi Lituania au început să manifeste mult mai mult interes pentru Ucraina.

Cu toate acestea, din anul 2010, politica externă poloneză a devenit mult mai pragmatică, iar Varșovia și-a redus activitatea în acest sens. Creșterea prezenței poloneze în zona post-sovietică pentru a scoate țările CSI din sfera de influență a Rusiei este mai mult o chestiune de ideologie decât un calcul pragmatic al intereselor naționale. Varșovia are în mod clar un interes mai scăzut pentru „politica estică” acum decât îl avea atunci când a conceput Parteneriatul Estic. Factorul rus, de altfel, este deosebit de semnificativ în cazul Ucrainei. Pentru Moscova, a pierde Ucraina în sens politic și geopolitic ar echivala cu a pierde o parte din pe sine. Prea multe legături și interese are Federația Rusă față de Ucraina.

În prezent doar Lituania dintre țările Uniunii Europene este activă în sprijinul său pentru Parteneriatul Estic. Lituania este cea care încearcă să ofere inițiativei regionale „al doilea vânt”. Suedia a păstrat tăcere cu privire la Parteneriatul Estic de ceva timp, în timp ce Letonia și-a limitat implicarea la retorică cu privire la necesitatea dezvoltării instituțiilor democratice și a respectării drepturilor omului în țările Parteneriatului estic, dar nu se grăbește să se alăture Lituaniei în activitatea practică în acest post.

Absența unei abordări comune a Uniunii Europene față de Parteneriatul Estic, precum și schimbarea priorităților de politică externă ale țărilor Parteneriatului estic estompează perspectivele parteneriatului. Parteneriatul Estic nu a început niciodată cu adevărat în Belarus, deoarece Uniunea Europeană nu a acceptat politica promovată de autoritățile din Belarus.

În plus, țara a devenit deja membră a Uniunii Vamale Eurasiatice, creația Moscovei. Ucraina, ca unul dintre cei mai promițători candidați pentru o strânsă cooperare cu UE, depinde încă în multe privințe de Rusia, ceea ce nu îi permite să ducă o politică de apropiere de valorile europene. Rusia poate fi fie un imperiu, fie o democrație, dar nu poate fi ambele, și totuși fără Ucraina, Rusia încetează să mai fie un imperiu.

În timp ce legătura Moldovei cu România o face o țară mai promițătoare pentru o mai bună integrare în Uniunea Europeană, conflictul nerezolvat asupra regiunii prorusești a Transnistriei este un obstacol. În mod similar, cel puțin trei conflicte „înghețate” slăbesc regiunea Caucazului de Sud – conflictele din Osetia de Sud și Abhazia, dintre Rusia și Georgia și conflictul din Nagorno-Karabah dintre Armenia și Azerbaidjan.

Rusia este prezentă ca factor în toate țările Parteneriatului Estic, iar orice manevre de politică externă trebuie să țină cont de acest lucru. Există, totuși,

cazuri de rezistență la influența rusă: de exemplu, Moscova s-a exprimat puternic în primele etape ale proiectului de construire a conductei de petrol Baku-Tbilisi-Ceyhan, dar conducta a fost totuși construită, iar partenerii occidentali au jucat un rol important. rol semnificativ în ea. Acest lucru ia permis lui Baku să conducă o politică economică parțial independentă de Rusia, făcând Azerbaidjanul mai atractiv pentru cooperarea cu UE. Acest exemplu arată că viitorul Parteneriatului estic depinde nu numai de țările participante însăși, ci și de dorința și coeziunea UE de a le sprijini și de parteneriatul în viitor.

Moldova în contextul Parteneriatului Estic. Inițial, Chișinău ezita să se pronunțe referitor Concepției de Parteneriat Estic, dând de înțeles că nu sunt mulțumiți de esența acestuia, de asemenea, președintele Voronin declarase că Parteneriatul ar fi un *al doilea CSI deja sub controlul Europei*, adăugând că seamănă cu un cerc în jurul Rusiei. Acesta a explicat nemulțumirea prin faptul că RM este cu mult înaintea statelor caucaziene în procesul de integrarea europeană. Un alt detaliu care trezise nemulțumire a fost faptul că Parteneriatul Estic nu prevedea acordarea unei perspective clare de aderare la Uniunea Europeană celor 6 state. Totuși după inițierea Parteneriatului Estic, Republica Moldova reușește să fie mai puțin reformistă și mai mult democrată, și devine singura țară care își dezvoltase relațiile cu UE pe parcursul anului și a ales să continue pe aceeași cale și după alegerile parlamentare anticipate din noiembrie 2010.

În anul 2011, Uniunea Europeană începe să negocieze cu Republica Moldova pe marginea creării zonei de liber schimb aprofundat și cuprinzător. Negocierile despre liberalizarea regimului de vize s-au desfășurat într-un timp record (planul de acțiuni privind liberalizarea a fost efectuat în 6 luni). Când a început Parteneriatul Estic era considerat unul dintre cele mai promițătoare proiecte ale Uniunii Europene. Dar, de-a lungul timpului, un aer de pesimism din ce în ce mai mult a planat asupra acestei grupări de șase state. Totuși, prin intermediul politicii europene de vecinătate, Uniunea Europeană colaborează cu vecinii din est pentru a ajunge la cea mai strânsă asociere politică și la cel mai înalt grad de integrare economică posibilă. După 2020, toți partenerii au convenit să ajungă la rezultate concrete, concentrându-se pe aspecte precum: emanciparea femeilor și echilibrul de gen, construirea unei economii mai solide, îmbunătățirea conectivității, combaterea schimbărilor climatice, investiții în oameni ș.a.

Consolidarea economiei este esențială pentru a răspunde așteptărilor cetățenilor, a reduce inegalitatea, interconexiuni puternice între UE și Parteneriatul Estic, precum și în rândul țărilor partenere, sunt factori importanți pentru dezvoltarea economică, integrarea regională, comerț și mobilitate. Scopul este de

a crea locuri de muncă decente și oportunități economice, asigurând prosperitatea oamenilor locuind în țările partenere.

Administrații publice transparente, centrate pe cetățeni, alegeri libere și corecte sunt esențiale pentru democrație. Împreună cu o societate civilă angajată, mass-media liberă, plurală și independentă, precum și protecția ale drepturilor cetățenilor, acestea sunt ingrediente cheie pentru societăți rezistente, echitabile, incluzive și democratice.

Bună guvernare și instituții democratice, statul de drept, politici anticorupție de succes, lupta împotriva crimei organizate, respectarea drepturilor omului și a securității, inclusiv sprijinirea populațiilor afectate de conflict, sunt precondiții importante pentru o economie de piață funcțională și pentru o creștere durabilă și sunt coloana vertebrală a statelor și societăților puternice și rezistente.

REFERINȚE:

1. *Parteneriatul Estic*. [online] [citat: 07.05.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/?fbclid=IwAR0ib22E1O8DNdbzE4RXCcek1eRoe2rSw8a8HFgspgwx5unqr3CIqzuS-Qo>
2. *Parteneriatul Estic: oportunități sau barieră pentru integrare* [online] [citat: 07.05.2022]. Disponibil: http://www.e-democracy.md/monitoring/politics/comments/200903312/?fbclid=IwAR3xOrCEqwEmKVVWq_Kk-rOpplclgUIHPRwsPzVPZYxs-YWGGnz8jtqUt-Yu4
3. *High hopes about Eastern Partnership* [online] [citat: 07.05.2022]. Disponibil: <http://www.visions.az/en/news/488/eb4ed489/>
4. *New perspectives for Youth in the EaP region* [online] [citat: 07.05.2022]. Disponibil: <https://euneighbourseast.eu/news-and-stories/stories/the-eastern-partnership-european-school-new-perspectives-for-youth-in-the-eap-region/>

SPECIFICUL DE COOPERARE A UNIUNII EUROPENE CU REPUBLICA MOLDOVA

THE SPECIFICS OF COOPERATION BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU: 339.923:061.1 UE:339.94(478)

Victoria PLATON

studentă, Universitatea de
Stat a Moldovei

e-mail: platonvictoria9@gmail.com

Rezumat: *Articolul reprezintă o analiză a specificului cooperării Uniunii Europene cu Republica Moldova în perioada 1991-2022. Cei doi parteneri își aprofundează relațiile prin Acordul de Asociere UE-Republica Moldova, semnat în iunie 2014. Acordul de Asociere include și o Zonă de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între UE și Republica Moldova. Acest articol determină, de asemenea, rolul UE în transformarea internă și stabilizarea Republicii Moldova. Asistența UE este utilizată pentru realizarea reformelor cheie în domeniul justiției, educației, dezvoltării economice și sectorului energetic.*

Cuvinte-cheie: *Parteneriatul Estic; Republica Moldova; UE; Asistență; Dezvoltare economică.*

Abstract: *The article is an analysis of the specifics of the European Union cooperation with the Republic of Moldova from 1991 to 2022. The two sides deepen their relations through the EU-Moldova Association Agreement, which was signed in June 2014. The Association Agreement, which includes a Deep and Comprehensive Free Trade Area. This article also determines the role of the EU in the internal transformation and stabilization of the country. EU assistance is used for key reforms in the justice, education, economic development and energy sectors.*

Keywords: *Eastern Partnership; Republic of Moldova; EU; Assistance; Economic development*

Republica Moldova a devenit stat independent la data de 27 august 1991, în contextul destrămării Uniunii Sovietice. Republica Moldova s-a luptat cu întrebări legate de identitatea sa națională, inclusiv de existența sa continuă ca națiune separată. În anii 1990, unii politicieni moldoveni s-au concentrat asupra opțiunii de reintegrare într-o Românie Mare. Totuși, acest lucru nu a funcționat așa cum se aștepta, sau cel puțin s-a sperat, deoarece mulți ani a fost sub conducerea sovietică și acest lucru a schimbat profund societatea moldovenească. Majoritatea moldovenilor erau destul de mulțumiți de Republica Moldova ca stat suveran. În

2001, partidul comunist a devenit partidul de guvernare, iar liderul său Vladimir Voronin a devenit președinte. Politica lor s-a bazat pe noțiunea sovietică a culturii moldovenești unice. Această poziție a făcut relația cu România mai tensionată.

În 2003, Guvernul Republicii Moldova a declarat că va stabili calea pentru a se integra în Uniunea Europeană și, prin urmare, va lucra la implementarea mai multor reforme pentru a îndeplini cerințele UE. În 2004, Republica Moldova s-a implicat în „Politica Europeană de Vecinătate” (PEV) a Uniunii Europene, lansată imediat după extinderea UE la 25 de state membre în 2004. PEV a urmărit crearea unor țări sigure și prospere la granițele UE, oferind țărilor vecine tot felul de ajutor, dar cel mai important; ajutor financiar. Republica Moldova a aderat oficial la PEV în urma semnării Planului de Acțiuni cu UE (PAUEM), la 22 februarie 2005. Prin acest Plan de Acțiuni, atât Republica Moldova, cât și UE și-au asumat un șir de angajamente comune și unilaterale, îndeplinirea cărora a avut ca rezultat general dinamizarea relațiilor moldo-comunitare în domenii, precum: dialogul politic; reformele democratice; soluționarea conflictului transnistrean; dezvoltarea comerțului și reformele economice; justiție și afaceri interne; impulsarea contactelor interumane.

Deși PEV nu a oferit Republicii Moldovei nici o perspectivă europeană, totuși, prin beneficiile și oportunitățile sale, ea a depășit obiectivele politice ale Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC) aflat încă în vigoare între țara noastră și UE. De exemplu, spre deosebire de APC, PEV a permis UE să se implice direct în găsirea unei soluții politice viabile pentru conflictul separatist din regiunea transnistreană a țării. Datorită PEV, UE și-a sporit vizibilitatea și autoritatea politică în Republica Moldova. Actualmente, UE este prezentă în țara noastră la nivelul Politicii Externe și Securitate Comune (PESC) prin Reprezentantul Special al UE pentru Republica Moldova și participarea negocierilor/consultările în problema transnistreană în calitate de observator în formatul „5+2”. De asemenea, UE este prezentă în Republica Moldova și la nivelul Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA) prin Misiunea UE de asistență la frontiera moldo-ucraineană (EUBAM). În cadrul PEV, Republicii Moldovei i s-a acordat perspectiva integrării economice în spațiul comunitar, precum și cea a introducerii graduale a regimului de călătorii fără vize în UE pentru cetățenii moldoveni. Printre beneficiile concrete aduse țării noastre de PEV se numără, nu în ultimul rând, și creșterea substanțială a asistenței financiare din partea UE care a crescut de patru ori de la 10 milioane Euro în 2003 la 40 milioane Euro în 2007 pe când în 2022 UE acordă 150 milioane EUR.

Republica Moldova a aderat la Parteneriatul Estic al UE în 2009, Parteneriatul Estic (PaE), ca dimensiune regională a Politicii Europene de Vecinătate, re-

prezintă una dintre cele mai de succes inițiative care a adus transformări dinamice pozitive într-o regiune extinsă. Republica Moldova s-a schimbat esențial în ultimul deceniu datorită platformei unice a PaE, dezvoltând o colaborare durabilă cu Uniunea Europeană (UE) și țările partenere. Eforturile colective au adus beneficii considerabile, inclusiv cetățenilor moldoveni în diferite domenii de activitate. În cadrul parteneriatului estic al UE, a fost posibilă semnarea Acordului de Asociere și Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, care a intrat în vigoare în 2016. Acordul promovează: 1) eliminarea taxelor de import pentru majoritatea mărfurilor comercializate între UE și Republica Moldova; 2) oferă acces reciproc larg la comerțul cu servicii pentru ambii parteneri. 3) atât companiile din UE, cât și din Republica Moldova pot crea o filială sau o sucursală în mod nediscriminatoriu. Aceasta înseamnă că primesc același tratament ca și companiile autohtone de pe piața partenerului atunci când înființează o afacere.

Din 2014, relațiile se bazează pe Acordul de Asociere UE-Republica Moldova, care oferă bazele pentru o asociere politică mai puternică și o integrare economică între UE și Republica Moldova. Asistența și sprijinul UE pentru reformele democratice au adus beneficii tangibile cetățenilor moldoveni. Beneficiile cheie ale acestei relații includ o zonă de liber schimb profundă și cuprinzătoare (ZLSAC), care deschide piața UE pentru afaceri și produse moldovenești, precum și călătoriile fără viză în Spațiul Schengen pentru cetățenii moldoveni începând cu 28 aprilie 2014. La 2 iunie 2021, Comisia Europeană a anunțat un Plan de redresare economică pentru Republica Moldova. Comisia a alocat până la 600 de milioane de euro pentru următorii trei ani pentru a promova investițiile în Republica Moldova și de a sprijini redresarea din criza COVID-19 în țară, în schimbul unor reforme structurale.

UE sprijină Republica Moldova cu investiții concrete pentru a ajuta redresarea post-pandemie și pentru a îmbunătăți viața cetățenilor moldoveni. În următorii ani, UE va investi în următoarele cinci proiecte emblematice: Construcția unui terminal de marfă interioară în Chișinău; Reabilitarea sistemelor de termoficare la clădirile rezidențiale din Chișinău și Bălți; Ancorarea Republicii Moldovei în Rețeaua Transeuropeană de Transport; Modernizarea infrastructurii școlare. De asemenea UE sprijină activ creșterea și crearea de locuri de muncă în Republica Moldova. În ansamblu, UE estimează că din 2009, peste 19.531 de IMM-uri moldovenești au beneficiat de sprijinul UE pentru accesul la finanțare în Republica Moldova în cadrul programului EU4Business. Începând cu anul 2015, conform cantităților comercializate, principalele articole pe care Republica Moldova le-a expediat în Europa au fost produse vegetale, în special cereale, precum nuci și fructe comestibile. În 2020, UE a reprezentat aproximativ 67% din totalul ex-

porturilor și 53% din totalul comerțului. IMM-urile sprijinite de UE au generat venituri suplimentare de 345 de milioane EUR și au crescut exporturile cu 3%. De asemenea și regiunea Transnistria înregistrează o apropiere socială prin întreprinderi sociale și întreprinderi mici, susținute cu infrastructură precum reabilitarea podurilor care permite a 60.000 de oameni să se deplaseze în siguranță peste râu.

La domeniul ce ține de “Cooperare și dezvoltare” Programul „EU4Moldova: Regiuni Focale” (2019-2025) sprijină dezvoltarea socio-economică inteligentă, incluzivă și durabilă în regiunile Cahul și Ungheni, pentru a asigura o mai bună calitate a vieții cetățenilor. Programul are un buget total de 23 de milioane de euro. Este finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF).

Uniunea Europeană oferă asistență financiară pentru dezvoltarea comunităților rurale astfel au fost implimentate următoarele reforme: 1) ocolirea rutieră în orașul Ungheni, finanțată integral de UE, a fost deschisă pe 3 august 2018. Aproximativ 700 de kilometri de drumuri au fost reabilitate; 2) transportul public a fost îmbunătățit în Chișinău și Bălți cu troleibuze moderne; 3) sisteme de încălzire cu biomasă a fost instalate în peste 225 de școli, grădinițe, centre comunitare și primării, reducând încălzirea și diversificând sursele de energie ale țării. 47 dintre aceste locații au fost dotate și cu sisteme solare de apă caldă. Au fost înființate 35 de noi afaceri cu biomasă; 4) a fost construită o nouă infrastructură de alimentare cu apă potabilă cu sprijinul UE. Ca urmare, aproximativ 15.700 de persoane au acces la apă potabilă suficientă și sigură; 5) în 2022 a fost posibilă Conectarea energetică la Rețeaua Europeană Continentală ce va permite Republicii Moldova să facă schimb de energie cu Ucraina și România, în regim sincron.

UE continuă să acorde atenție deosebită consolidării standardelor democratice, supremației legii și eforturilor de combatere a corupției la nivel înalt în Republica Moldova. Asistența UE în Republica Moldova se bazează pe o condiționalitate strictă și este legată de progrese satisfăcătoare în reforme, astfel, s-a implimentat un program împotriva corupției ce se concentrează pe abordarea nevoilor stringente din țară care sunt strâns legate de procesele de reformă inițiate de Guvernul Republicii Moldova și obligațiile acestora față de implementarea standardelor internaționale împotriva corupției. Proiectul este conceput pentru a produce impact legislativ, politic și instituțional prin abordarea recomandărilor în așteptare din cea de-a patra rundă de evaluare a GRECO - Grupul de state împotriva corupției al Consiliului Europei. În acest scop, Proiectul va realiza un set cuprinzător de intervenții, inclusiv revizuri legislative/de reglementare

și strategice, evaluări de risc și activități de consolidare a capacităților menite să sporească capacitățile instituțiilor de a implementa recomandările GRECO. În 2018, drept consecință a regresului aferent principiilor democratice și a statului de drept, UE și-a recalibrat asistența acordată Republicii Moldova.

Bazându-se pe progresul inițial și pozitiv în domeniul statului de drept realizat de Guvernul Republicii Moldova din iunie până în noiembrie 2019, UE a reluat plățile în cadrul programelor de sprijin bugetar în Iulie și Octombrie 2019, și a plătit prima tranșă de asistență macro-financiară în octombrie 2019. În urma instalării Guvernului Sandu UE a revenit la angajamentul de a aduce beneficii tangibile cetățenilor Republicii Moldova și de a lucra cu cei din Republica Moldova, care susțin procesul de reformă pe baza principiului condiționalității și respectului pentru statul de drept și standardele democratice. În 2019, UE a lansat un program de 8 milioane EUR pentru a contribui la prevenirea și lupta împotriva corupției, în special prin creșterea nivelului de participare a cetățenilor la luarea deciziilor. Datorită sprijinului bugetar din partea UE pentru reforma poliției, participarea globală a femeilor în poliție a crescut până la aproape 18% la sfârșitul anului 2018, față de 14% în 2015. La data de 3 martie 2022 Președinta Maia Sandu a semnat cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul libertății, securității și justiției se monitorizează prin intermediul reuniunilor anuale ale Subcomitetului de asociere pentru libertate, securitate și justiție. Autoritățile moldovenești cooperează cu următoarele agenții specializate ale UE:

1) *Europol*. Cooperare cu Oficiul European de Poliție (Europol) se bazează pe Acordul de cooperare operațională și strategică din 18 decembrie 2014. Din 2013 Republica Moldova are un ofițer de legătură detașat la Europol.

2) *Eurojust*. Acordul de cooperare între Republica Moldova și Eurojust a fost semnat la 10 iulie 2014. Frontex Relațiile Republicii Moldova cu Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (FRONTEX) se bazează pe Aranjamentul de lucru cu privire la stabilirea cooperării operaționale din 12 august 2008. Actualmente implementarea aranjamentului se realizează prin intermediul Planului de cooperare pentru anii 2018 – 2020. Cooperarea include schimbul de informații, formarea profesională, cercetarea și dezvoltarea, analiza riscurilor și operațiuni comune.

3) *Centrul European pentru Monitorizarea Drogurilor și Dependenței de Droguri*. La 12 iulie 2012 a fost semnat Memorandumul de Înțelegere cu Centrul European pentru Monitorizarea Drogurilor și Dependenței de Droguri (EMCD-DA).

4) *CEPOL*. Acordul între Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne și Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL) a fost semnat la 10 decembrie 2012.

UE a reacționat rapid și a răspuns nevoilor urgente ale țărilor din Parteneriatul Estic în timpul pandemiei de COVID-19. Ca parte a Team Europe, UE a mobilizat un pachet ambițios de sprijin în valoare totală de peste 980 milioane EUR pentru a ajuta la abordarea nevoilor imediate, cum ar fi sprijin pentru sectorul sănătății și comunitățile vulnerabile, precum și nevoile pe termen scurt pentru a sprijini redresarea socială și economică din cele șase țări.

În acest context, un pachet de răspuns la COVID-19 adaptat pentru Moldova, în valoare de peste 87 milioane EUR sub formă de granturi, este mobilizat cu ajutorul unei combinații de fonduri existente și noi pentru a oferi oamenilor sprijin concret.

Sprijin pentru sectorul sănătății și nevoile de urgență: Furnizare de dispozitive medicale, kituri de testare, măști, ochelari de protecție, costume de protecție, halate și alte echipamente.

Sprijin pentru societatea civilă și grupurile vulnerabile: Granturi de urgență pentru sprijinirea cetățenilor vulnerabili și vârstnici, precum și furnizarea de echipamente de protecție pentru lucrătorii sociali. În cadrul Facilității UE pentru Societatea Civilă, în luna mai, UE a lansat o cerere de propuneri de proiecte – „*Sprijin pentru Societatea Civilă din Republica Moldova*” – pentru sprijinirea serviciilor sociale, a dezvoltării economice și grupurilor vulnerabile afectate de pandemie.

Sprijin pentru IMM-uri și gospodăriile de fermieri mici: Prin Inițiativa EU4-Business, IMM-urile și persoanele fizice, care desfășoară activități independente pot accesa granturi, împrumuturi și consiliere în afaceri pentru a rezista crizei. De asemenea, UE grăbește înființarea unui nou Centru de Inovare TIC la Cahul pentru IMM-uri inovatoare și înființarea unui fond inițial pentru companii inovatoare din Moldova.

Sprijin pentru mediu și tranziția verde: Programul de Eficiență Energetică a fost lansat împreună cu BEI și BERD pentru a promova eficiența energetică în clădirile publice, cu accent pe renovarea spitalelor.

Sprijin pentru stabilitatea macro-financiară: În afară de pachetul de răspuns la COVID-19, în cazul în care sunt îndeplinite toate condițiile, Moldova va beneficia de 30 milioane EUR (din care un grant de 10 milioane EUR) în cadrul programului de asistență macro-financiară în curs de desfășurare și din sprijinul bugetar al UE. În plus, Moldova va avea acces la 100 milioane EUR sub formă de noi împrumuturi de asistență macrofinanciară de urgență din partea UE, în

condiții foarte favorabile, pentru a acoperi nevoile de finanțare imediate și urgente.

În stadiul actual UE sprijină Republica Moldova astfel a alocat 93 de milioane EUR sub formă de asistență umanitară pentru a ajuta civilii afectați de războiul din Ucraina. Această sumă include 85 de milioane EUR pentru Ucraina și 8 milioane EUR pentru Republica Moldova. Datorită implicării tineretului, UE contribuie la Educația cât și formarea societății tinere, astfel odată cu implementarea unui nou program pentru Parteneriatul Estic „EU4Youth”, au apărut noi oportunități de dezvoltare. Datorită acestui proiect, elevii beneficiază de burse (Erasmus+), școli dotate cu echipamente tehnice și materiale digitale, lucrări de reparație a instituțiilor școlare, instruire intensivă a profesorilor cât și noi programe școlare.

Concluzii. Relațiile dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova s-au intensificat în ultimii ani. Uniunea Europeană reprezintă cel mai mare donator al Republicii Moldova, sprijinind reformele politice și economice, și oferind ajutor umanitar. Republica Moldova este cel mai mare beneficiar al ajutorului UE pe cap de locuitor în vecinătatea europeană. Asistența Uniunii Europene este utilizată pentru reforme-cheie în sectoarele justiție, educație, dezvoltare economică și energie. Aflându-se la periferia de Sud-Est a arealului european de mijloc, Republica Moldova nicidecum nu dorește a fi o extremitate - țară cu economia, cultura și mentalitatea scăzută. Generațiile actuale și viitoare de cetățeni moldoveni vor avea multe de înfruntat, pentru a reînvia țara și pentru a ridica calitatea guvernării, afacerilor și vieții ei până la nivelul statelor europene modern.

REFERINȚE:

1. GUDÎM, Anatol. *Republica Moldova și Uniunea Europeana ca parteneri*. Chișinău 2002. p1-7. [online] [citată 27.04.2022]. Disponibil: <https://www.cisr-md.org/pdf/0208%20Republica%20Moldova%20si%20Uniunea%20Europeana%20ca%20parteneri.pdf>
2. *10 ani de Parteneriat Estic este un motiv bun pentru a afla ce înseamnă acest lucru pentru Republica Moldova*. [online] [citată 28.04.2022]. Disponibil: <https://www.euneighbours.eu/ro/east/stay-informed/cards/10-ani-de-parteneriat-estic-este-un-motiv-bun-pentru-afla-ce-inseamna>
3. *Relațiile UE cu Republica Moldova*. [online] [citată 29.04.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/moldova>
4. *Relațiile RM – UE*. [online] [citată 29.04.2022]. Disponibil: <https://ue.mfa.gov.md/ro/content/libertate-securitate-%C8%99i-justi%C8%99ie>

PERSPECTIVE ALE ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA ȘI A ALTOR STATE POST-SOVIETICE LA UNIUNEA EUROPEANĂ

PERSPECTIVES OF THE ACCESSION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND OTHER POST-SOVIET STATES TO THE EUROPEAN UNION

CZU: 339.923:061.1 UE:339.924(478)

Alexandru MACOVEI

student, Universitatea „Alexandru
Ioan Cuza”, Iași, România

e-mail:

macoveialexandru272@gmail.com

Rezumat: *Articolul prezintă o analiză a perspectivei de extindere a Uniunii Europene. Pentru a prezenta dificultățile cu care se confruntă statele candidate, autorul a analizat atât poziția unor state membre cât și problemele interne. Astfel, au fost analizate poziția Bulgariei față de Macedonia de Nord, atitudinea Franței față de Albania. Deși UE a acordat statutul de țară candidată Ucrainei și Republicii Moldova, aceste două țări se confruntă cu mari dificultăți interne, care împiedică corespunderea lor criteriilor de la Copenhaga. În pofida problemelor existente, autorul sugerează că procesul de extindere este benefic atât pentru statele candidate, cât și pentru UE. Raționamentele autorului sunt bazate pe informațiile publicate pe paginile oficiale ale UE, cât și articolele publicistice din presa internațională.*

Cuvinte-cheie: *extindere, aderare la UE, Macedonia de Nord, Albania, Ucraina, Republica Moldova, avantajele aderării, criteriile de la Copenhaga, negocierile de aderare la UE.*

Abstract: *The article presents an analysis of the perspective of the enlargement of the European Union. In order to present the difficulties faced by the candidate states, the author analyzed both the position of some member states and the internal problems. Thus, Bulgaria's position towards North Macedonia, France's attitude towards Albania were analyzed. Although the EU has granted candidate country status to Ukraine and the Republic of Moldova, these two countries face great internal difficulties, which prevent them from meeting the Copenhagen criteria. Despite the existing problems, the author suggests that the enlargement process is beneficial both for the candidate states and for the EU. The author's reasoning is based on the information published on the official pages of the EU, as well as the publicist articles in the international press.*

Key words: *enlargement, accession to the EU, North Macedonia, Albania, Ukraine, Republic of Moldova, advantages of accession, Copenhagen criteria, EU accession negotiations.*

Ultimul stat care a aderat la Uniunea Europeană a fost Croația la 1 iulie 2013 [1], devenind cel de-al 28-lea stat membru, astăzi fiind al 27-lea stat după retragerea Marii Britanii 31 ianuarie 2020, proces politic cunoscut pe arena internațională cu termenul de „Brexit” [2]. Totuși, scepticismul britanic nu a exercitat o influență negativă asupra viziunii de aderare la UE a statelor balcanice, precum Muntenegru, Macedonia de Nord, Bosnia și Herțegovina sau Kosovo. Însă, procesul de aderare depinde în mare parte și de voința celor 27 de state membre. Susținătorii aderării statelor ex-iugoslave la UE consideră că această decizie va contribui la creșterea nivelului de trai și la contrabalansarea influenței ruse și chineze în regiune [4].

Bulgaria blochează în prezent negocierile de aderare cu Macedonia de Nord, din cauza unei dispute privind limba și istoria țării. Mișcarea Bulgariei reprezintă o provocare suplimentară pentru fosta republică iugoslavă, care a trebuit să fie de acord să adauge cuvântul „Nord” la numele său oficial pentru a-și clarifica raportul cu Grecia. Bulgaria dorește să obțină garanții că Macedonia de Nord nu va susține nicio cerere a minorității macedonene din Bulgaria și va evita menționarea în documentele oficiale ale UE a „limbii macedonene”, despre care se spune că derivă din limba bulgară [3].

Olanda și Franța au rezerve privind negocierile cu Albania, din cauză că infracțiunile și corupția sunt la un nivel prea ridicat în țara respectivă [5]. Pentru a rupe blocajul, comisarul pentru extindere al UE, Oliver Varhelyi, a prezentat o strategie simplificată de negociere pentru viitorii candidați la aderare, propunerile sale principale fiind următoarele: 1) Condensarea celor 35 de categorii actuale de negociere în șase grupuri tematice - scopul acestui lucru este de a accelera negocierile și de a îmbunătăți „controlul politic” asupra acestora; 2) Pentru a integra mai strâns națiunile critice în procesul de aderare și a evita „surprizele” de ultim moment, noul plan propune Comisiei Europene și reprezentanților tuturor celor 27 de state membre ale UE să călătorească împreună în potențiale state membre pentru a avea o viziune clară asupra reformelor din țările respective; 3) Să întârzie sau să întrerupă complet negocierile cu țările cărora le lipsește progresul în materie de reformă, deși această opțiune există deja, este folosită rar; 4) Să definească și să publice mai clar condițiile pe care statele potențiale la aderare trebuie să le îndeplinească. 5) Problema statului de drept va fi în centrul tuturor negocierilor viitoare în toate cele șase grupuri tematice [6].

Acum orientându-ne geografic în partea de Est a continentului, putem deduce că valorile europene s-au dezvoltat tot mai mult și în rândul statelor fost sovietice: în Republica Moldova - odată cu venirea la putere a noii conduceri pro-europene, în Ucraina, Georgia etc. - state care au ca obiectiv major ruperea definitivă

de Rusia și apropierea tot mai mult de Occident. Războiul din Ucraina a făcut ca cele 3 state practic să grăbească și mai mult procesul de aderare la marea familie europeană, semnând în februarie-martie 2022 cererea de aderare la UE. Însă noi trebuie să înțelegem că procedurile complexe de aderare la Uniunea Europeană durează ani întregi, uneori chiar decenii. Așadar, integrarea în UE este un proces pe termen lung. Drept exemplu, Polonia și Ungaria au avut nevoie de zece ani, de la depunerea cererii de aderare și până la momentul efectiv, adică din 1994 și până în 2004 [7]. Tot de zece ani a avut nevoie și Croația, din 2003 în 2013, iar României și Bulgariei le-au trebuit doisprezece ani: din 1995 și până în 2007 [8]. Astfel, nimic nu prezintă că, într-o procedură normală, Ucraina, Moldova și Georgia ar putea avansa mai repede.

Pentru a obține statutul de candidat la aderare, o țară trebuie să îndeplinească „criteriile de la Copenhaga”, precum: să dețină instituții stabile care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectul și protecția minorităților; să aibă o economie de piață funcțională și capacitatea de a face față concurenței și pieței Uniunii Europene; să aibă capacitatea de a implementa obligațiile care decurg din calitatea de membru, și, foarte important, să subscrie la obiectivele uniunii politice, economice și monetare [9].

Pentru Ucraina, marea problemă este, în primul rând, războiul. Nu se poate pune problema aderării până la instaurarea păcii și începerea reconstrucției, iar unele orașe, precum Mariupol, sunt făcute una cu pământul. În plus, țările fostei URSS suferă de un nivel ridicat de corupție. În urma unor investigații am dedus că, conform Barometrului Global al Corupției din decembrie 2020, elaborat de Transparency International, Ucraina se află pe cel mai jos loc din Europa, exceptând Rusia [10]. Economia Ucrainei este într-o mare măsură afectată de război, pentru a mai putea corespunde criteriilor de la Copenhaga. În ceea ce privește Republica Moldova cel mai mare obstacol este sărăcia. Moldova este una dintre cele mai sărace țări din Europa. Președintele Republicii Moldova, dna Maia Sandu, a declarat la semnarea cererii de aderare: „Vrem să trăim în pace și libertate și să fim parte a lumii libere” [11]. În final, toate cele trei state au probleme teritoriale, cu regiuni separatiste: Ucraina-Donbas și mai nou Luhansk-ul, Republica Moldova - Transnistria, Georgia - Oseția de Sud, Abhazia. Fără o reglementare clară a statutului lor nu se poate imagina aderarea. În cele din urmă, un proces de aderare bine structurat, chiar dacă va fi mai îndelungat, este în interesul tuturor statelor candidate, care își vor reforma cu adevărat instituțiile și economiile, nu doar de ochii Bruxelles-ului și al Uniunii, pentru că ar preveni multe necazuri și neînțelegeri ulterioare.

Avantajele aderării la Uniunea Europeană. Un prim avantaj al aderării la UE vizează posibilitatea celor trei state de a participa la procesele din econo-

mia, politica și cultura europeană și cea mondială. Istoria dezvoltării UE arată că și statele mici au jucat un rol important în luarea unor decizii strategice. Integrarea acestora în Uniunea Europeană va fi o expresie firească a identității de valori și principii, a vocației sale de țară democrată, profund atașată prin tradiții, cultură și civilizație, în spațiul unic european. Un alt avantaj ar fi identificarea unor noi posibilități pentru promovarea intereselor naționale pe plan european. În ultimele decenii, ca urmare a aprofundării cooperării între statele Uniunii Europene, de la una sectorială la una mai largă, mai comprehensivă, tot mai multe împuterniciri ale statelor-membre din diferite domenii au fost transferate instituțiilor europene și sunt administrate în comun de către statele-membre. Or, anume aceasta și oferă țărilor din UE posibilitatea de a influența „construcția” politicilor europene și a promova astfel interesele lor naționale. Statele care au aderat și care urmează să adere la UE sunt conștiente de faptul că renunță la o parte din suveranitatea lor națională în schimbul obținerii unor noi câștiguri politice. Avantajele aderării la UE se pot împărți în trei mari categorii: 1) economice (creștere economică, creșterea nivelului de trai al populației etc.); 2) stabilitate politică; 3) securitate. Integrarea va avea efecte pozitive asupra modernizării societății în ansamblu, asupra imaginii externe a țării, precum și asupra vieții cetățenilor (cum spre exemplu, libera circulație a persoanelor).

Beneficiile economice de care s-ar putea bucura cetățenii statelor aderate ar fi: creșterea economică, creșterea investițiilor străine directe, crearea unor noi structuri de producție, care să permită fabricarea unor produse finite cu valoare adăugată mai mare și calitate superioară, conform standardelor UE, protecție sporită a consumatorilor, creșterea economiilor și investițiilor populației, micșorarea fiscalității prin politici de impozitare mai relaxate, extinderea piețelor de capital (noi fluxuri de capital, diversificarea produselor financiare), dezvoltarea afacerilor și a sectorului privat, stimularea concurenței, accesul pe piața muncii din statele UE, îmbunătățirea substanțială a standardului de viață al populației. Aceste avantaje economice generale presupun, însă și anumite presiuni concurențiale ale pieței unice, de concurența acerbă cu firmele din statele membre dezvoltate, să se i-a în considerare necesitatea transformărilor tehnologice - care pot duce, pe termen scurt, și la creșterea șomajului, odată cu restructurarea întreprinderilor și a unor întregi sectoare industriale.

Accesul la fondurile structurale comunitare va oferi posibilitatea Republicii Moldova să asigure o dezvoltare echilibrată a regiunilor, precum și o dezvoltare rurală susținută, să modernizeze infrastructura de transporturi și de mediu, să creeze noi oportunități de ocupare a forței de muncă, mai ales în mediul rural,

să promoveze politici sociale, care să conducă la standarde de viață de o calitate superioară ;

Concluzie finală. Pentru mine, o eventuală integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană este cel mai bun mod de transformare, de rupere definitivă de Federația Rusă. Un viitor European înseamnă mai multe locuri de muncă și salarii mai bune, comerț mai extins și investiții sporite, și nu în ultimă instanță un sprijin în consolidarea respectării drepturilor omului și în promovarea libertății de circulație a cetățenilor noștri.

REFERINȚE:

1. Extinderea Uniunii. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/167/extinderea-uniunii>
2. Brexit: relațiile UE-Regatul Unit. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/content/news/Brexit-UK-withdrawal-from-the-eu.html?locale=ro>
3. Bulgaria blochează negocierile de aderare la UE a Macedoniei de Nord. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://romania.europalibera.org/a/bulgaria-blocheaz%C4%83-negocierile-de-aderare-la-ue-a-macedoniei-de-nord/30955501.html>
4. SCHWARZ Karl-Peter. Power games in the Balkans. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.gisreportsonline.com/r/power-balkan/>
5. France: EU's 'endless soap opera' of accession needs reform. [online] [citată 11.05.2022]. Disponibil: <https://www.dw.com/en/france-deal-with-endless-soap-opera-of-eu-accession-process-before-seeking-new-members/a-50839909>
6. RIEGERT, Bernd. EU accession: Old aims, new rules. [online] [citată 11.05.2022]. Disponibil: <https://www.dw.com/en/eu-accession-of-balkan-countries-old-aims-new-rules/a-52272497>
7. 15 ani de la aderarea Poloniei la UE. [online] [citată 11.05.2022]. Disponibil: <https://instytutpolski.pl/bucuresti/2019/04/30/15-ani-de-la-aderarea-poloniei-la-ue/>
8. Scurt istoric al relațiilor dintre România și Uniunea Europeană. [online] [citată 11.05.2022]. Disponibil: https://romania.representation.ec.europa.eu/despre-noi/scurt-istoric-al-relatiilor-dintre-romania-si-uniunea-europeana_ro
9. Aderarea la UE. Criteriile de la Copenhaga. [online] [citată 11.05.2022].

Disponibil: <https://legal-easy.ro/aderarea-la-ue-criteriile-de-la-copenha-ga/>

10. Ukraine in the Corruption Perceptions Index 2020. [online] [citat 11.05.2022]. Disponibil: <https://ti-ukraine.org/en/research/ukraine-in-the-corruption-perceptions-index-2020/>
11. RIEGERT Bernd. Extinderea UE: Se va accelera procesul de aderare? [online] [citat 11.05.2022]. Disponibil: <https://www.dw.com/ro/extinderea-ue-se-va-accelera-procesul-de-aderare/a-61062233>

RELAȚIILE UNIUNII EUROPENE CU FEDERAȚIA RUSĂ: EVOLUȚIE ȘI COOPERARE SAU STAGNARE?

RELATIONS OF THE EUROPEAN UNION WITH THE RUSSIAN FEDERATION: EVOLUTION AND COOPERATION OR STAGNATION?

CZU: 339.923:061.1 UE:338.124.4(470)

Adrian USTIAN

student, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: ustian.adrian@gmail.com

Rezumat: *Articolul prezintă o analiză complexă a relațiilor dintre Uniunea Europeană și Federația Rusă, până în 2014 și după 2014. Acest articol își propune să evidențieze principalele probleme prezente în relațiile dintre Federația Rusă și Uniunea Europeană. Acest articol își propune și să determine relațiile dintre Uniunea Europeană și Federația Rusă în viitorul apropiat: evoluție și cooperare sau stagnare?*

Cuvinte cheie: *Uniunea Europeană, Federația Rusă, relații economice, cooperare, sancțiuni, evoluție, stagnare.*

Abstract: *The article presents a complex analysis of the relations between the European Union and the Russian Federation, until 2014 and after 2014. This article aims to highlight the main issues present in the relations between the Russian Federation and the European Union. This article also aims to determine the relations between the European Union and the Russian Federation in the near future: evolution and cooperation or stagnation?*

Keywords: *European Union, Russian Federation, economic relations, cooperation, sanctions, evolution, stagnation.*

Relațiile între Uniunea Europeană și Federația Rusă au drept bază juridică - Acordul de parteneriat și cooperare (APC) din iunie 1994, care a fost valabil inițial pe o perioadă de zece ani, iar ulterior a fost reînnoit automat în fiecare an. El stabilește principalele obiective comune și cadrul instituțional pentru contacte bilaterale - printre care consultări regulate cu privire la drepturile omului și summit-uri prezidențiale de două ori pe an.

La summit-ul de la Sankt Petersburg, din 2003, UE și Rusia și-au consolidat cooperarea prin crearea a patru „spații comune”: un spațiu economic; un spațiu de libertate, de securitate și de justiție; un spațiu de securitate externă; un spațiu de cercetare, educație și cultură. La nivel regional, UE și Rusia, împreună cu

Norvegia și Islanda, au înființat în 2007 noua politică a *Dimensiunii nordice*, ce se axează pe cooperarea transfrontalieră în regiunea Mării Baltice și a Mării Barents. În iulie 2008, au început negocierile pentru un nou acord între UE și Rusia, care urma să includă „angajamente obligatorii din punct de vedere juridic” în domenii precum dialogul politic, justiția, libertatea, securitatea, cooperarea economică, cercetarea, educația, cultura, comerțul, investițiile și energia. În 2010 a fost lansat un „Parteneriat pentru modernizare”. Negocierile pentru acordul de facilitare a eliberării vizelor a fost încheiat în 2011. UE a fost o fermă susținătoare a aderării Rusiei la Organizația Mondială a Comerțului (OMC) (realizată în 2012). Intervenția Rusiei în Crimeea a dus însă la suspendarea tuturor acestor discuții și demersuri. În 2014, Consiliul European a decis să înghețe cooperarea cu Rusia (cu excepția cooperării transfrontaliere și a contactelor interpersonale), precum și finanțarea UE în beneficiul țării prin intermediul instituțiilor de finanțare internaționale.

Totuși, în ultimii ani, chestiunea vecinătății comune a devenit un motiv important de fricțiuni. Anexarea ilegală a Crimeii de către Rusia în martie 2014, dovezile că Rusia sprijină combatanții rebeli din estul Ucrainei și încercările ei de a perturba accesul la Marea Azov au provocat o serie de crize la nivel internațional. UE și-a revizuit relația bilaterală cu Rusia, întrerupând summit-urile periodice, și a suspendat dialogul pe tema vizelor și discuțiile despre un nou acord bilateral care să înlocuiască APC.

Din martie 2014, UE, precum și SUA, Canada, Australia și alte țări occidentale, au impus progresiv măsuri restrictive împotriva Rusiei, ca reacție la anexarea ilegală a Crimeii și la destabilizarea Ucrainei. Sancțiunile UE s-au extins substanțial după doborârea avionului de pasageri MH17, în iulie 2014, deasupra unui teritoriu controlat de rebelii susținuți de Rusia în estul Ucrainei. Sancțiunile sunt prelungite și actualizate periodic. Măsurile restrictive ale UE au diferite forme. Măsurile diplomatice au constat în excluderea Rusiei din G8, suspendarea procesului de aderare a Rusiei la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și la Agenția Internațională a Energiei și întreruperea summit-urilor bilaterale regulate UE-Rusia.

Sancțiunile economice vizează schimburile din anumite sectoare. Ele limitează accesul anumitor bănci și societăți ruse la piețele de capital primare și secundare din UE. Acestea impun interdicții la export și la import în comerțul cu arme și o interdicție a exporturilor de produse cu dublă utilizare în scopuri militare. Sancțiunile restricționează, de asemenea, accesul Rusiei la anumite tehnologii sensibile, care pot fi utilizate pentru producția și explorarea petrolieră. Se aplică restricții specifice privind relațiile economice cu Crimeea și Sevastopol,

inclusiv interzicerea importului de mărfuri de pe peninsulă, interzicerea exportului anumitor bunuri și tehnologii, restricții asupra investițiilor și interdicția de a furniza servicii turistice. Măsurile privind cooperarea economică suspendă noile operațiuni de finanțare în Rusia ale Băncii Europene de Investiții și ale Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. În ciuda sancțiunilor, UE rămâne cel mai mare partener comercial al Rusiei, iar Rusia este al patrulea partener al UE. Relațiile comerciale și economice sunt însă perturbate de numeroși factori, cum ar fi embargoul Rusiei asupra unor produse agricole din UE, diferendele din cadrul OMC și limitările serioase impuse companiilor din UE pentru a participa la licitațiile publice din Rusia.

Începând cu august 2014, Rusia a replicat la sancțiunile UE, impunând contra-sancțiuni la produsele agricole, la materiile prime și la produsele alimentare, sub pretext că încalcă normele de securitate alimentară. Acest lucru a întărit politica Rusiei de substituire a importurilor în sectorul agricol. De asemenea, Rusia aplică o „listă neagră” unor resortisanți ai UE și SUA care i-au criticat acțiunile, refuzându-le dreptul de a intra pe teritoriul Rusiei. Lista nu este publicată oficial, ceea ce exclude posibilitatea unei căi de atac legale, spre deosebire de interdicția de călătorie impusă de UE. Pe listă se află mai mulți deputați în Parlamentul European și, începând cu 30 aprilie 2021, președintele Parlamentului European, David Sassoli, vicepreședinta Comisiei Europene pentru valori și transparență, Věra Jourová, și șase oficiali din statele membre ale UE.

Participarea Rusiei la eforturile depuse de grupul de țări E3+3, ce au dus la acordul nuclear cu Iranul în 2015, a trezit speranțe într-o cooperare mai strânsă la nivel mondial. Cu toate acestea, intervenția Rusiei în războiul civil sirian și, ulterior, în Libia și în diverse conflicte din regiunea subsahariană, precum și campaniile de dezinformare și eforturile de a influența alegerile în UE și în alte țări occidentale provoacă și ele tensiuni serioase.

Strategia globală de securitate a UE din 2016 caracterizează relațiile cu Rusia drept „o provocare strategică majoră”. În martie 2016, Consiliul a stabilit cinci principii directe care urmează să fie aplicate în relațiile UE cu Rusia: (1) aplicarea acordurilor de la Minsk privind conflictul din estul Ucrainei, ca o condiție esențială pentru orice modificare substanțială a poziției UE față de Rusia; (2) consolidarea relațiilor cu partenerii estici ai UE și cu alți vecini, inclusiv cu cei din Asia Centrală; (3) creșterea rezilienței UE (de exemplu în ceea ce privește securitatea energetică, amenințările hibride sau comunicarea strategică); (4) o cooperare selectivă cu Rusia pe teme de interes pentru UE; (5) necesitatea de a realiza contacte interpersonale și de a susține societatea civilă din Rusia.

UE a adoptat cinci pachete de sancțiuni ca răspuns la atacul militar fără precedent și neprovocat al Rusiei împotriva Ucrainei. Măsurile respective sunt menite: să reducă capacitatea Kremlinului de a finanța războiul și să impună costuri economice și politice clare elitei politice ruse responsabile de invazie. Măsurile includ: sancțiuni individuale, sancțiuni economice, restricții referitoare la mass-media, măsuri diplomatice, restricții privind relațiile economice cu zonele care nu sunt controlate de guvern din oblastele Donețk și Luhansk.

Măsuri restrictive individuale: 1093 de persoane și 80 de entități fac obiectul înghețării activelor și al unei interdicții de călătorie, întrucât acțiunile lor au subminat integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei. Lista persoanelor și entităților sancționate este revizuită în mod constant și face obiectul unor reînnoiri periodice din partea Consiliului. Printre persoanele sancționate se numără: Vladimir Putin, Serghei Lavrov, membri ai Dumei de Stat a Rusiei, membri ai Consiliului Național de Securitate și funcționari de rang înalt. În iulie și septembrie 2014, UE a impus sancțiuni economice vizând schimburile cu Rusia în anumite sectoare economice. În martie 2015, liderii UE au decis să alinieze regimul sancțiunilor existente la punerea în aplicare deplină a acordurilor de la Minsk, care era prevăzută pentru sfârșitul lunii decembrie 2015. Deoarece acest lucru nu s-a întâmplat, Consiliul a prelungit sancțiunile economice până la 31 iulie 2016. Începând cu 1 iulie 2016, sancțiunile economice au fost prelungite cu perioade succesive de câte șase luni. Decizia de a le prelungi a fost luată de fiecare dată în urma unei evaluări a punerii în aplicare a acordurilor de la Minsk.

Sancțiunile economice au fost prelungite până la 31 iulie 2022. Aceste sancțiuni vizează sectoarele financiar, comercial și energetic, precum și sectoarele transporturilor, tehnologiei și apărării.

Sectorul financiar: restricționarea accesului anumitor bănci și societăți ruse la piețele de capital primare și secundare din UE; interzicerea tranzacțiilor cu Banca Centrală a Rusiei și cu Banca Centrală a Belarusului; excluderea din sistemul SWIFT a anumitor bănci ruse și belaruse; interzicerea furnizării de bancnote exprimate în euro către Rusia și Belarus; interzicerea finanțării sau a investițiilor publice în Rusia; interzicerea investițiilor în proiecte cofinanțate de Fondul de investiții directe al Rusiei și a contribuției la astfel de proiecte

Energie: interzicerea importurilor de cărbune din Rusia; interzicerea exporturilor către Rusia de produse și tehnologii din sectorul rafinării petrolului; interzicerea unor noi investiții în sectorul energetic rus

Transporturi: închiderea spațiului aerian al UE pentru toate aeronavele ruse și înmatriculate în Rusia; închiderea porturilor UE pentru navele ruse; interzicerea intrării în UE a operatorilor de transport rutier ruși și belaruși; interzicerea

exporturilor către Rusia de produse și tehnologii din sectorul aviației, din industria maritimă și din industria spațială

Apărare: interzicerea exporturilor către Rusia de produse cu dublă utilizare și de produse tehnologice care ar putea contribui la capacitățile de apărare și securitate ale Rusiei; interzicerea comerțului cu arme

Restricții referitoare la mass-media: La 2 martie 2022, UE a aprobat suspendarea activităților de radiodifuziune în UE ale Sputnik și Russia Today până când agresiunea împotriva Ucrainei nu va fi oprită și până când Federația Rusă și canalele mass-media asociate nu vor înceta să desfășoare campanii de dezinformare și de manipulare a informațiilor împotriva UE și a statelor membre ale acesteia. Sputnik și Russia Today se află sub controlul direct sau indirect permanent al autorităților Federației Ruse și sunt esențiale pentru promovarea agresiunii militare împotriva Ucrainei și pentru destabilizarea țărilor învecinate.

Măsuri diplomatice: În 2014 a fost anulat summit-ul UE-Rusia, iar statele membre ale UE au decis să nu desfășoare summit-uri bilaterale periodice cu Rusia. Discuțiile bilaterale cu Rusia în materie de vize au fost suspendate. În locul summit-ului G8 de la Soci, în perioada 4-5 iunie 2014 a avut loc la Bruxelles o reuniune G7, fără participarea Rusiei. De atunci, reuniunile au continuat în formatul G7. Țările UE au sprijinit, de asemenea, suspendarea negocierilor privind aderarea Rusiei la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și la Agenția Internațională a Energiei (AIE). În februarie 2022, UE a decis că diplomații ruși, alți funcționari și oameni de afaceri ruși nu mai pot beneficia de dispozițiile privind facilitarea eliberării vizelor, care permit accesul privilegiat în UE.

Uniunea Europeană condamnă în cei mai puternici termeni posibili agresiunea militară neprovocată și nejustificată a Federației Ruse împotriva Ucrainei. Prin acțiunile militare ilegale, Rusia încalcă legislația internațională, principiile Cartei ONU și subminează stabilitatea și securitatea la nivel european și mondial, astfel relațiile actuale dintre Uniunea Europeană și Federația Rusă au degradat extrem de mult.

În **concluzie**, pot afirma, că în urma acțiunilor autorităților de la Kremlin, Rusia nu mai poate fi considerată un „partener strategic”, fapt statuat de o rezoluție a Parlamentului European din martie 2019. Reluarea relațiilor apropiate va fi posibilă doar dacă Rusia cooperează deplin pentru încheierea războiului din Ucraina și începe să respecte legile internaționale. Federația Rusă este condamnată la stagnare, regres economic, social și politic, dacă nu cooperează pentru încheierea războiului din Ucraina și nu începe să respecte legile internaționale.

REFERINȚE:

1. BORDACHEV, T. (2016), Russia and the European Union: Three questions concerning new principles in bilateral relations, Valdai Discussion Club Report [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <http://valdaiclub.com/files/10754/>).
2. Council of the European Union (2021), Russia: EU prolongs economic sanctions over the destabilisation of Ukraine by six months [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/07/12/russia-euprolongs-economic-sanctions-over-the-destabilisation-of-ukraine-by-six-months/>)
3. European Council (2020), EU restrictive measures in response to the crisis in Ukraine[online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/ukrainecrisis/>).
4. CHRISTEN E., FRITZ O., HINZ J., SINABELL F. (2017). Russia’s and the EU’s sanctions: economic and trade effects, compliance and the way forward. European Parliament’s Committee on International Trade [online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603847/EXPO_STU\(2017\)603847_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603847/EXPO_STU(2017)603847_EN.pdf)).
5. Măsuri restrictive ale UE împotriva Rusiei cu privire la Ucraina (retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>)
Relațiile UE-Rusia[online] [citat: 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/177/russia>)

ASISTENȚA UNIUNII EUROPENE ACORDATĂ UCRAINEI ÎN URMA INVAZIEI MILITARE A FEDERAȚIEI RUSE

EUROPEAN UNION ASSISTANCE TO UKRAINE FOLLOWING THE MILITARY INVASION OF THE RUSSIAN FEDERATION

CZU: 339.96:061.1 UE:355.4(470:477)

Aliona RUSU

studentă, Universitatea de Studii
Europene din Moldova

e-mail: alionarusu007@gmail.com

Rezumat: *Acest material abordează problema solidarității europene în contextul crizei din Ucraina și reflectă rolul Uniunii Europene și al unora dintre statele membre direct implicate în primirea refugiaților Uniunea Europeană - un pilon al stabilității pe continent – unită, solidară, în conformitate cu principiile și valorile sale, în combaterea acțiunilor de agresiune militară din țara din vecinătatea estică. Criza din Ucraina este una dintre cele mai grave din Europa de la cel de-al Doilea Război Mondial la nivel mondial, fiind o provocare directă pentru tot ceea ce reprezintă ordinea internațională bazată pe reguli și comunitatea transatlantică.*

Cuvinte cheie: *Uniunea Europeană, Ucraina, solidaritate, unitate, Rusia, invazie rusă, refugiați.*

Abstract: *This material addresses the issue of European solidarity in the context of the crisis in Ukraine and reflects the role of the European Union and some of the Member States directly involved in the reception of refugees The European Union - a pillar of stability on the continent – a united, in solidarity, in accordance with its principles and values, in combating the actions of military aggression in the country in its eastern neighborhood. The crisis in Ukraine is one of the worst in Europe since the Second World War Worldwide, being a direct challenge to everything that represents the international order based on rules and transatlantic community.*

Keywords: *European Union, Ukraine, solidarity, unity, Russia, Russian invasion, refugees.*

În anul 2021 Rusia a pornit o concentrare de forțe militare de mare amploare în apropierea frontierei de Est a Ucrainei, fapt care a stârnit o mare îngrijorare în Ucraina, în Europa și în întreaga lume. La 21 februarie 2022, după mai multe săptămâni de tensiuni extreme, președintele Vladimir Putin a decis să recunoască drept entități independente zonele necontrolate de guvern din oblastele (regiuni administrative) Donețk și Luhansk din Ucraina și să trimită trupe ruse în zonele respective. Această decizie a venit ca urmare a unui vot favorabil din partea Du-

mei de Stat a Rusiei (Camera inferioară a Parlamentului Rusiei) la 15 februarie. La 24 februarie 2022, Rusia a început invadarea Ucrainei și a început bombardamentele în orașe, cauzând moartea a mii de civili ucraineni, iar victimele continuă să crească pe măsură ce războiul e plină desfășurare. Mii de oameni fug din calea războiului, iar țările vecine s-au mobilizat pentru a primi refugiați.

Uniunea Europeană a condamnat cu fermitate atât decizia lui Putin de a recunoaște zonele necontrolate de guvern din Donețk și Luhansk, cât și agresiunea militară neprovocată și nejustificată a Rusiei împotriva Ucrainei. Liderii UE au cerut în repetate rânduri Rusiei să înceteze imediat acțiunile militare, să retragă necondiționat toate forțele și echipamentele militare din Ucraina și să respecte pe deplin integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei. Aceștia au evidențiat faptul că Ucraina are dreptul de a-și alege propriul destin și au felicitat poporul ucrainean pentru curajul de care dă dovadă apărându-și țara. Ca răspuns la agresiunea militară, UE a extins masiv sancțiunile împotriva Rusiei, adăugând un număr semnificativ de persoane și de entități pe lista sancțiunilor și adoptând măsuri fără precedent.

Uniunea Europeană a dat dovadă de unitate și de putere și a oferit Ucrainei sprijin umanitar, politic, financiar și material coordonat. Comunitatea a întreprins acțiuni concrete în sprijinul Ucrainei și al poporului ucrainean: primirea refugiaților; ajutor umanitar; sprijin în materie de protecție civilă- materiale de îngrijire medicală, cum ar fi: truse de prim ajutor, îmbrăcăminte de protecție și dezinfectanți. Pe lista ajutoarelor se mai află și corturi, echipamente de stingere a incendiilor, generatoare de energie și pompe de apă; fondul fiduciar pentru solidaritatea cu Ucraina; sprijin pentru statele membre; asistență macrofinanciară; sprijin pentru forțele armate ucrainene.

Președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a anunțat un pachet de urgență în valoare de 500 de milioane EUR, care va fi folosit pentru a face față consecințelor umanitare ale crizei. Din totalul de 500 de milioane EUR, 330 de milioane vor fi alocate unui program de sprijin de urgență care va contribui la asigurarea accesului la bunuri și servicii de bază, precum și la protecția populației. Programul urmărește să ajute la atenuarea suferinței ucrainenilor, oferindu-le protecție și acces la bunuri și la servicii de bază. La 4 martie 2022, UE a activat Directiva privind protecția temporară pentru milioanele de ucraineni care au fugit din calea războiului. Obiectivul este de a atenua presiunea asupra sistemelor naționale de azil și de a permite persoanelor strămutate să se bucure de drepturi armonizate în întreaga UE. Printre aceste drepturi se numără:

- ✓ dreptul de ședere
- ✓ accesul la piața forței de muncă și la locuințe

- ✓ asistența medicală
- ✓ asistența socială
- ✓ accesul la educație pentru copii

Protecția temporară este un mecanism de urgență care poate fi activat în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate și care urmărește să ofere o protecție imediată și colectivă persoanelor strămutate care nu se pot întoarce în țara lor de origine. Protecția temporară va dura cel puțin un an (până la 4 martie 2023) și până la trei ani, în funcție de evoluția situației din Ucraina.

Comisarul pentru Vecinătate și Extindere, Oliver Varhelyi, a declarat: *„Odată cu invazia rusă a Ucrainei, războiul a revenit, din păcate, în Europa și, în aceste vremuri negre, trebuie să ajutăm Ucraina și vecinii săi care sunt afectați. Primul pachet de ajutor de urgență este deja în curs de livrare. Și, ca parte a celor 500 de milioane de euro, pregătim de urgență un pachet de 330 de milioane de euro pentru a ajuta oamenii din Ucraina și cei care sunt forțați să plece, în special copiii și persoanele în vârstă. În același timp, lucrăm pentru a atinge obiective pe termen lung, de la securitatea energetică până la redresarea economică și reziliența.”*

Pe lângă acest ajutor, fiecare țară membră UE a anunțat că sprijină Ucraina fie în bani, fie în echipamente militare și umanitare. Pentru prima dată în istoria sa, UE finanțează cumpărarea de arme și ajută Ucraina. *„Tabuul conform căruia UE nu-și poate folosi resursele proprii pentru a livra arme unei țări care este agresată tocmai a căzut”*, a declarat la Bruxelles șeful diplomației europene Josep Borrell. Tot atunci el a declarat faptul că UE a oferit 1 miliard de euro Ucrainei și a îndemnat cei 27 state membre să intensifice ajutorul militar pentru ucraineni.

Experții consideră că Vladimir Putin a reușit să scoată Uniunea Europeană din inerție și mai ales din intențiile sale pur pacifice. Într-o schimbare majoră de atitudine, pentru prima dată după 70 de ani, Germania a revenit asupra politicii externe privind interzicerea tuturor exporturilor de arme letale în zonele de conflict și livrează Ucrainei 1.000 de lansatoare de rachete antitanc, 500 de rachete sol-aer Stinger, nouă obuziere, 14 vehicule blindate și 10.000 de tone de combustibil. De asemenea și Suedia a surprins opinia publică internațională cu acest gest, la care li se alătură Belgia, Franța, Polonia, Slovacia și multe altele. Ele au anunțat ajutoare importante pentru Kiev, în timp ce România a anunțat că furnizează combustibil, veste antiglonț, căști, muniție și alte echipamente militare în valoare de 12,2 milioane de lei. În plus, Bucureștiul a anunțat că 11 spitale militare sunt pregătite să primească ucraineni răniți în război.

În paralel, europenii au anunțat interzicerea totală a spațiului european pentru toate avioanele rusești și belaruse, 5 pachete de sancțiuni globale asupra hi-

drocarburilor rusești, o serie de măsuri economice specifice, sancțiuni împotriva unui număr de 217 persoane și 18 entități ca și interzicerea canalelor media finanțate de statul rus (Russia Today și Sputnik) ca și a sucursalelor acestora, precum și deconectarea a 7 bănci rusești de la sistemul interbancar internațional SWIFT.

Uniunea Europeană (UE) este gata să trimită echipe de anchetatori în Ucraina pentru a ajuta la colectarea de dovezi despre crimele de război (unde a alocat peste 7 milioane de euro) de care sunt acuzate forțele ruse în regiunea Kiev, a anunțat zilele trecute președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen care preciza că *”UE este gata să întărească acest efort, trimițând echipe de anchete pe teren pentru a susține serviciile ucrainene însărcinate cu urmărirea în justiție. Eurojust (Agenția de cooperare judiciară a UE) și Europol (Agenția europeană pentru combaterea crimei organizate) sunt gata să-și ofere ajutorul”*.

O delegație a Uniunii Europene, formată din președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, șeful diplomației UE, Josep Borrell, și premierul slovac Eduard Heger, au vizitat Kievul zilele trecute ca semn al *„sprijinului de neclintit”* pentru Ucraina, liderii europeni au discutat cu omologii lor ucraineni despre asistența militară în fața Rusiei și despre viitoarele sancțiuni împotriva Moscovei. Șefa Comisiei Europene i-a înmînat un chestionar președintelui ucrainean Volodymyr Zelensky care la sfîrșitul lunii februarie a semnat cererea de aderare la UE, ce va duce Ucraina, cu un pas mai departe spre acordarea statutului de candidat la UE. Adresându-se președintelui ucrainean, președintele Comisiei, Ursula von der Leyen, a declarat că UE va sprijini Ucraina pentru a se asigura că procesul de finalizare a cererii sale de aderare la UE va dura *„săptămâni, nu ani”*, deoarece procesul a fost accelerat din cauza războiului.

REFERINȚE:

1. *„Asistența UE pentru Ucraina”*. [online] [cit 10.05.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_ro
2. *„Flux constant” de ajutoare militare oferite Ucrainei. Ce au furnizat SUA, NATO și UE până acum*. [online] [cit 10.05.2022]. Disponibil: <https://romania.europalibera.org/a/ajutor-militar-sua-nato-ue-ucraina-razboi-rusia/31742792.html>
3. *„Masacrul din Ucraina. UE va ajuta la strângerea de probe privind crimele de război ale armatei ruse”*. [online] [cit 10.05.2022]. Disponibil: https://adevarul.ro/international/europa/masacrul-ucraina-ue-ajuta-strangerea-probe-privind-crimele-razboi-1_624bfe6e5163ec42710b209d/index.ht

4. „UE acordă Ucrainei asistență macrofinanciară de urgență în valoare de 300 milioane EURO”. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://jurnaluldearges.ro/ue-acorda-ucrainei-asistenta-macrofinanciara-de-urgenta-in-valoare-de-300-milioane-eur-168487/>
5. „Ursula von der Leyen și Josep Borrell au ajuns cu trenul în Ucraina”. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ursula-von-der-leyen-a-plecat-cu-trenul-din-polonia-spre-kiev-1898581>
6. „Răspunsul UE la invadarea Ucrainei de către Rusia”. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-response-ukraine-invasion/>
7. „RĂZBOI ÎN UCRAINA. UE își dublează ajutorul acordat Kievului. Câți bani merg către armata ucraineană?”. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.national.ro/stiri-externe/razboi-in-ucraina-ue-isi-dubleaza-ajutorul-acordat-kievului-cati-bani-merg-catre-armata-ucrainean-756962.html>
8. „Διαδικασίες ταχείας ένταξης της Ουκρανίας στην ΕΕ υποσχέθηκε η Φων ντερ Λάιεν στον Ζελένσκι. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: https://www-capital-gr.translate.google/diethni/3626920/diakasies-taxeias-entaxis-tis-oukranias-stin-ee-uposxethike-i-fon-nter-laien-ston-zelezenski?_x_tr_sl=el&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=op,sc
9. „Πόλεμος στην Ουκρανία: Fast track διαδικασίες για την ένταξη της χώρας του στην ΕΕ υποσχέθηκε η Φων ντερ Λάιεν στον Ζελένσκι”. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: https://www-protothema-gr.translate.google/world/article/1231009/polemos-stin-oukrania-fast-track-diakasies-gia-tin-edaxi-tis-horas-tou-stin-ee-uposhethike-i-fon-der-laie/?_x_tr_sl=el&_x_tr_tl=ro&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=op,sc
10. „Ουκρανία: Η ΕΕ ενισχύει την αλληλεγγύη της προς όσους εγκαταλείπουν τις εμπόλεμες περιοχές”. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: https://www-epixeiro-gr.translate.google/article/333474?_x_tr_sl=el&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=op,sc
11. „The EU is paying 35 times as much for Russian fuel as it's given Ukraine for defense, chief diplomat says”. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.businessinsider.in/politics/world/news/the-eu-is-paying-35-times-as-much-for-russian-fuel-as-its-given-ukraine-for-defense-chief-diplomat-says/articleshow/90686530.cms>

ACTIVITATEA INTERNAȚIONALĂ A UNIUNII EUROPENE ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI DREPTURILOR OMULUI

INTERNATIONAL ACTIVITY OF THE EUROPEAN UNION IN THE FIELD OF HUMAN RIGHTS PROTECTION

CZU: 327:061.1 UE:341.231.14

Nicoleta BOTEZATU

studentă, Universitatea de Studii

Europene din Moldova

e-mail: botezatu.nicolleta@gmail.com

Rezumat: *Acest articol este despre relația strânsă dintre UE și drepturile omului. Uniunea Europeană respectă și promovează principiile universale, astfel cum sunt enunțate în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional privind Pactul internațional privind drepturile civile și politice și Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale. Activitatea Uniunii se bazează pe un instrument internațional și religios major pentru protecția drepturilor omului, inclusiv Convenția europeană a drepturilor omului. Aceste instrumente protejează valorile comune privind libertățile fundamentale și principiile fundamentale, care sunt universale, indivizibile și interdependente. Respectul pentru aceste valori este o condiție pentru o dezvoltare eficientă în orice societate. Alte surse importante privind definirea priorităților Uniunii Europene sunt Declarația și Programul de Acțiune al Conferinței Internaționale a Drepturilor Omului, Declarația Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare, Summit-ul Internațional pentru Dezvoltare și a IV-a Conferință Internațională pentru Femei.*

Cuvinte cheie: *UE, drepturile omului, activitate, ONU, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Parlamentul European, crime împotriva umanității, jurnaliști, genocid, pace*

Abstract: *This article is about the close relation between UE and human rights. The European Union respects and promotes universal principles as set out in the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on International Covenant on Civil and Political Rights, and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. The Union's work is based on a major international and religious instrument for the protection of human rights, including the European Convention on Human Rights. These instruments protect common values regarding fundamental freedoms and fundamental principles, which are universal, indivisible and interdependent. Respect for these values is a condition for effective development in any society. Other important sources on defining the European Union's priorities are the Declaration and Program of Action of the International Conference on Human Rights, the Declaration of the International Conference on Population and Develop-*

ment, the International Summit on Development and the Fourth International Conference on Women.

Keywords: *UE, human rights, activity, ONU, European Convention on Human Rights, European Parliament, crimes against humanity, journalists, genocide, peace*

Ideea unei Europe unite a fost susținută de-a lungul secolelor de împărați și intelectuali deopotrivă, dar numai după cel de-al doilea război mondial statele europene au instituționalizat forme de cooperare internațională, cu competențe în domenii specifice. Începutul procesului de integrare europeană, caracterizat prin trăsături originale și specifice, care constituie baza actualei structuri a Uniunii Europene, poate fi considerat anul 1950, când ministrul francez al afacerilor externe, Robert Schuman, a propus implicarea câtorva state europene într-un proiect de cooperare mai strânsă, comparativ cu formele tradiționale existente la acel moment. Acest nou tip de cooperare presupunea transferul de suveranitate către o organizație cu puteri de constrângere asupra membrilor săi. Inițiativa a constat în integrarea producției de cărbune și oțel a Franței și Germaniei, în cadrul unei organizații deschise participării și altor state europene. Pentru întemeierea unei Europe unite, primul pas către o cooperare largită a fost: o integrare sectorială ce ar fi putut influența și alte sectoare economice. Aceasta era ideea declarată, însă obiectivul politic imediat îl constituia alipirea Germaniei la Europa și eliminarea rivalităților existente între Franța și Germania privind zonele strategice ale Ruhr-ului și Saar-ului [1].

În prezent, Uniunea Europeană este o uniune economică și politică între 27 de țări europene. De mai bine de jumătate de secol, UE asigură pacea, stabilitatea și prosperitatea, ajută la creșterea nivelului de trai, lansând și moneda europeană unică: euro. Ca urmare a eliminării controalelor la frontieră între țările UE, oamenii pot călători liber pe aproape întregul continent. De asemenea, le este mult mai ușor să trăiască și să muncească într-o altă țară din Europa. Toți cetățenii UE au dreptul și libertatea de a alege țara UE în care doresc să studieze, să lucreze, sau să se pensioneze. Fiecare stat membru al UE trebuie să le acorde cetățenilor Uniunii exact același tratament pe care îl acordă propriilor cetățeni în ceea ce privește ocuparea locurilor de muncă, securitatea socială și impozitele [2].

Drepturile omului sunt drepturi și libertăți fundamentale de care trebuie să se bucure toate ființele umane, indiferent de naționalitatea, sexul, originea națională sau etnică, rasa, religia, orientarea sexuală sau limba lor ori de alte caracteristici ale acestora. Printre drepturile omului se numără drepturile civile și politice, cum ar fi dreptul la viață, la libertate și la libertatea de exprimare, drepturile economice, sociale și culturale, inclusiv dreptul de a participa la viața culturală, dreptul la

hrană, dreptul la muncă și dreptul la educație. Drepturile omului sunt apărate și garantate de legislația și tratatele naționale și internaționale. Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO) stă la baza sistemului internațional de apărare a drepturilor omului. Aceasta a fost adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Anual, la această dată, se sărbătorește Ziua Internațională a Drepturilor Omului. Cele 30 de articole ale DUDO consacră drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale ale tuturor oamenilor. Declarația reprezintă o viziune a demnității umane care depășește autoritatea și frontierele politice, determinând guvernele să se angajeze să garanteze drepturile fundamentale ale fiecărui om [3].

Convenția europeană a drepturilor omului, adoptată în 1950, a fost ratificată de cele 47 de țări membre ale Consiliului Europei. Toate cele 27 de state membre ale UE sunt părți la această convenție. În 2000, Parlamentul European, Comisia Europeană și Consiliul au proclamat Carta drepturilor fundamentale a UE. Acest document a stabilit drepturile și libertățile fundamentale recunoscute de Uniunea Europeană. Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona în 2009, drepturile, libertățile și principiile prezentate în cartă au devenit obligatorii din punct de vedere juridic pentru UE și pentru statele membre atunci când pun în aplicare dreptul Uniunii. Tratatul solicită, de asemenea, Uniunii Europene să adere la Convenția europeană a drepturilor omului. El stabilește obligația: de a respecta drepturile fundamentale în interiorul Uniunii Europene și de a promova și a consolida drepturile omului în acțiunea externă a UE. Consiliul asigură că, drepturile fundamentale sunt luate în considerare la elaborarea legislației și a acțiunilor UE. De asemenea, acesta acționează pentru promovarea drepturilor omului în relațiile cu țările terțe și cu instituțiile internaționale, precum și cu ocazia negocierii acordurilor internaționale. [4]

În cei 70 de ani de la adoptarea Declarației universale a drepturilor omului, primul document internațional care stabilea standarde comune de atins pentru toate statele, rolul central și importanța morală, juridică și politică a drepturilor omului pe plan internațional au devenit incontestabile. În pofida progreselor considerabile înregistrate în multe domenii precum recunoașterea, codificarea și punerea în aplicare, drepturile omului au fost însă și ținta unui număr tot mai mare de atacuri. Pe câmpul de luptă sau pe scena politică, drepturile omului sunt în prezent deseori respinse din motive ideologice. Nici UE nu a fost cruțată de reacțiile ostile la care asistăm în zilele noastre. În statele sale membre, un val populist a capacitat unele forțe politice, care pun din ce în ce mai des sub semnul întrebării importanța drepturilor fundamentale ale omului, cum ar fi dreptul la libertatea de exprimare. În aceste vremuri tulburi pentru drepturile omului, sondajele de opinie

arată că cetățenii europeni percep drepturile omului ca fiind una dintre cele mai importante valori pentru ei personal și una dintre valorile care reprezintă cel mai bine însăși Uniunea Europeană. Lăsând în urmă cel de al Doilea Război Mondial și atrocitățile sale, țările europene erau hotărâte să asigure o pace durabilă, iar Uniunea pe care au creat-o se bazează pe respectarea democrației, a statului de drept și a drepturilor omului, care îi ghidează și modelează legislația și politicile. Printre acțiunile recente întreprinse în UE se numără o nouă legislație privind protecția datelor și accesul la justiție, Pilonul european al drepturilor sociale și inițiative de combatere a inegalității, a discriminării și a discursurilor de incitare la ură. Se recunoaște, de asemenea, faptul că trebuie depuse mai multe eforturi pentru a finaliza cadrul juridic vizând combaterea discriminării și pentru a consolida mecanismele interne de apărare a statului de drept. În plus, drepturile omului reprezintă un obiectiv general al acțiunii externe a Uniunii. UE își menține cu fermitate angajamentul în ceea ce privește promovarea drepturilor omului, astfel cum sunt consacrate în tratatele internaționale, în relațiile sale cu țările terțe și cu alte instituții regionale și globale multilaterale. În timpul ultimului mandat al Parlamentului, UE a aplicat și a aprofundat în mod constant o serie de abordări politice care îi consolidează rolul și imaginea de putere normativă care îi inspire pe alții prin exemplul său. Menținerea și consolidarea acestei politici rămân esențiale pentru păstrarea imaginii și a credibilității UE ca putere normativă, bazată pe valori și având capacitatea de a acționa într-o perioadă în care principiul multilateralismului este din ce în ce mai contestat. [5]

Drepturile omului sunt valori fundamentale ale întregii comunități internaționale. La peste 70 de ani de la adoptarea Declarației universale a drepturilor omului, acestea au devenit o piatră de temelie a sistemului internațional și au atins un nivel de recunoaștere aproape universal. Cu toate acestea, rămân multe de făcut în practică pentru ca toți oamenii să se poată bucura de drepturile lor fundamentale.

La nivel mondial, în pofida progreselor înregistrate în ultimele decenii în mai multe domenii, drepturile omului se confruntă cu multiple provocări. Regimurile autoritare tot mai asertive și-au pus amprenta pe drepturile omului, ascunzându-se în spatele unei fațade de legitimitate înșelătoare, limitând libertățile politice și civile fundamentale și hărțuind apărătorii drepturilor omului. Unele state se opun drepturilor omului, deoarece consideră că ele contravin tradițiilor lor religioase și culturale, în pofida faptului că susțin universalitatea. În plus, cele mai violente conflicte civile din ultimii ani, cum ar fi cele din Siria și Irak, au facilitat la comiterea unor atrocități pe scară largă, rezultând în crime împotriva umanității, crime de război și chiar genocid. Numeroase rapoarte indică tendințe negative în

cea ce privește respectarea drepturilor și libertăților la nivel mondial. De exemplu, în 2018, mai multe țări au înregistrat mai degrabă o scădere a egalității în fața legii și a libertății individuale decât o creștere, conform indicelui Raportului V-Dem 2018. Freedom House a constatat, de asemenea, că „drepturile politice și libertățile civile s-au deteriorat în întreaga lume, ajungând în 2017 la cel mai scăzut nivel după mai bine de un deceniu”, iar această tendință a continuat în 2018. Începând din 2013, libertatea presei s-a deteriorat în toate regiunile lumii, cu excepția Asiei, unde a stagnat la un nivel foarte scăzut, potrivit clasamentului mondial al libertății presei întocmit de organizația Reporteri fără frontiere pentru anii 2018 și 2019. UE însăși se întemeiază pe respectarea drepturilor omului, precum și pe respectarea demnității umane, a libertății, a democrației, a egalității și a statului de drept. Conform criteriilor de la Copenhaga, toate țările candidate la UE trebuie să dispună de instituții stabile care să garanteze respectarea drepturilor omului și statul de drept, dacă vor să se alăture UE.

În conformitate cu cadrul UE, majoritatea statelor membre ale UE sunt evaluate pozitiv în ceea ce privește respectarea acestor valori comparativ cu restul lumii. De exemplu, în raportul Freedom House din 2018, toate statele membre ale UE au fost calificate drept „libere”, deși unele dintre ele au înregistrat regres în ultima perioadă. Această poziție a statelor membre ale UE este confirmată de indicele democrației din anul 2018 al Economist Intelligence Unit, care include, printre altele, în punctajul său respectarea libertăților civile. Conform indicelui, toate statele membre ale UE sunt fie democrații „depline”, fie democrații „viciate”, dar punctajele tind să se deterioreze față de anul anterior. Alte clasificări, care se concentrează pe drepturi și libertăți specifice, cum ar fi libertatea presei, arată că situația în rândul statele membre ale UE este mult mai variată. Conform indicelui din 2019 al libertății presei la nivel mondial, nouă state membre ale UE se numără printre cele 15 țări aflate în fruntea clasamentului în ceea ce privește libertatea presei. Cu toate acestea, șase state membre se confruntă încă cu probleme semnificative, iar situația dintr-un stat membru al UE, Bulgaria, este clasificată drept „deficitară”.

Ascensiunea partidelor populiste în câteva state membre, unele dintre aceste partide atrăgând suporteri prin atacarea minorităților și reducerea drepturilor femeilor, a pus în pericol drepturile fundamentale în UE. Recentele asasinat ale jurnaliștilor în UE reprezintă, de asemenea, o tendință îngrijorătoare, chiar dacă numărul deceselor a scăzut la nivel mondial în 2017 (deși nu și în cazul jurnaliștilor, de două ori mai multe dintre ele fiind ucise în 2017 comparativ cu 2016). În plus, dezvoltarea de noi tehnologii a deschis noi căi prin care aceste drepturi pot fi amenințate, atrăgând după sine provocări în ceea ce privește protecția datelor,

dar și libertatea de exprimare, fiind necesare contramăsuri în ceea ce privește discursurile de incitare la ură în mediul online și răspândirea de știri false, în vederea asigurării unui echilibru între reducerea acestor practici și protejarea dreptului persoanelor de a se exprima în mod liber. Criza migrației a creat, de asemenea, presiuni semnificative asupra obligațiilor statelor membre în materie de drepturi ale omului [6].

În fața acestor provocări multiple, potențialul acțiunilor de sprijinire a drepturilor omului în lume este cu atât mai semnificativ. Drepturile omului sunt esențiale pentru asigurarea dezvoltării economice, precum și a democrației și păcii în lume. Puternic înrădăcinată în drepturile universale ale omului, Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a ONU recunoaște legăturile puternice dintre dezvoltarea durabilă și drepturile omului și subliniază necesitatea de a combate discriminarea și a promova egalitatea, în special egalitatea de gen. Deși nu sunt explicit încadrate în limbajul drepturilor, majoritatea obiectivelor subliniate în cadrul obiectivelor de dezvoltare durabilă care urmează să fie realizate până în 2030 sunt strâns legate de drepturile omului. Drepturile omului sunt, de asemenea, esențiale pentru menținerea păcii și prevenirea conflictelor, întrucât încălcările grave ale drepturilor omului se numără adesea printre principalele cauze care conduc la conflicte – fapt recunoscut și în Strategia globală a UE din 2016. Strategia evidențiază, de asemenea, legătura strânsă dintre drepturile omului, democrație și statul de drept, ca diverse fațete ale „societăților reziliente”. Îmbunătățirea coerenței politicii UE privind drepturile omului cu alte politici externe, cum ar fi ajutorul pentru dezvoltare și sprijinul pentru democrație, este, prin urmare, de o importanță crucială. La nivelul UE, potențialul de acțiune în domeniul drepturilor omului este, de asemenea, semnificativ. UE dispune de o infrastructură a drepturilor fundamentale, care trebuie însă dezvoltată în continuare pentru a aborda provocările vechi și noi deopotrivă. Caracterul eterogen al standardelor privind drepturile omului în rândul statelor membre ale UE, precum și regresele înregistrate în ultimii ani, constituie, de asemenea, un motiv de îngrijorare. UE a adoptat mai multe directive de referință pentru protecția unor aspecte specifice ale drepturilor fundamentale, cum ar fi Directiva privind egalitatea de tratament și Directiva privind drepturile cetățenilor.

Printre măsurile suplimentare adoptate de UE s-ar putea număra: acordarea de sprijin pentru o mai bună punere în aplicare a legislației UE existente, adoptarea de noi directive care să acopere lacunele actuale în domeniul protecției care, printre altele, creează o ierarhie artificială a motivelor și finalizarea aderării Uniunii Europene la Convenția europeană a drepturilor omului, care ar permite cetățenilor să sesizeze Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu numai în

legătură cu tratamentul din partea statelor membre individuale, ci și din partea UE însăși. Până în prezent, cetățenii puteau să depună plângeri împotriva UE în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene, dar această aderare ar conduce la un control extern sporit. Amenințările sistemice la adresa statului de drept din unele state membre ale UE trebuie, de asemenea, abordate într-un cadru UE adecvat și eficace. Cetățenii europeni percep drepturile omului ca fiind una dintre cele mai importante valori, pentru ei personal, și una dintre valorile care reprezintă cel mai bine însăși Uniunea Europeană.

Din lista celor 12 valori menționate de sondajul Eurobarometru Standard 88 din 2017,2 doar valoarea păcii este mai importantă. În medie, 42 % dintre cetățenii europeni menționează drepturile omului ca fiind una dintre cele mai importante valori pentru ei personal și 33 % ca fiind una dintre cele trei valori care reprezintă cel mai bine UE. Cu toate acestea, percepția asupra importanței personale a drepturilor omului variază în mod semnificativ între statele membre. Drepturile omului reprezintă cea mai importantă valoare pentru cei mai mulți cetățeni în Cipru (62 %) și Suedia (60 %) și pentru cei mai puțini în Cehia (32 %), Croația (33 %) și Ungaria (34 %). Chiar dacă este a doua valoare personală cea mai importantă pentru UE în ansamblu, ea se situează pe primul loc în nouă state membre, și anume în Belgia, Cipru, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, România, Spania și Suedia. Proportia cetățenilor care percep drepturile omului ca fiind una dintre cele trei valori care reprezintă cel mai bine UE variază de la 47 % în Belgia la 21 % în Croația. În șapte state membre, drepturile omului reprezintă valoarea percepută ca fiind cea care caracterizează UE mai bine decât orice altă valoare. Aceste state membre sunt Belgia, Cipru, Irlanda, Letonia, Portugalia, România și Regatul Unit. Potrivit unui studiu al Centrului de Cercetare Pew din 2016, țările europene au opinii destul de diferite cu privire la importanța promovării drepturilor omului în afara Uniunii Europene. În cadrul unui eșantion de zece state membre ale UE, ponderea persoanelor care consideră că îmbunătățirea drepturilor omului în întreaga lume ar trebui să fie unul dintre cele mai importante obiective de politică externă este cea mai ridicată în Spania (63 %) și cea mai scăzută în Ungaria (17 %) [7].

Prin politica sa de cooperare pentru dezvoltare, Uniunea Europeană (UE) și-a propus să devină un promotor al drepturilor omului la nivel global. Respectarea drepturilor omului a devenit un standard politic fundamental al integrării europene (Criteriile de la Copenhaga 1993), dar și o clauză de condiționalitate pentru țările terțe cu care Uniunea Europeană are relații economice sau acordă asistență externă pentru dezvoltare. În acest sens, Comisia Europeană elaborează anual rapoarte de monitorizare în statele în curs de dezvoltare cărora le sunt alo-

cate asistență europeană pentru dezvoltare pentru a se asigura că acestea respectă drepturilor omului, sugerând totodată recomandări de politici, decizii administrative sau modificări legislative acolo unde este cazul. Protecția drepturilor omului este considerată ca fiind unul din domeniile cel mai bine reglementate din punct de vedere legal și instituțional. Pe de o parte avem sistemul Națiunilor Unite, care este o forță globală în promovarea și implementarea drepturilor omului cu caracter universal, pe de altă parte avem și sisteme regionale de protecție a drepturilor omului, așa cum e sistemul interamerican, african și sistemul european prin Consiliul Europei și a Uniunii Europene. Dat fiind faptul că obiectul acestui studiu este integrarea principiului de respectare a drepturilor omului în politica europeană de cooperare pentru dezvoltare, ne vom concentra în faza introductivă pe analiza sistemului Uniunii Europene de protecție a drepturilor omului precum și integrarea acestuia cu sistemul Națiunilor Unite. Obiectivele urmărite de aceștia fiind:

- ✓ „promovarea unor politici coerente și consecvente în sprijinul drepturilor omului și al democratizării. Acest lucru se aplică atât coerenței între politicile Comunității Europene, cât și între aceste politici și acțiunile externe ale UE. De asemenea, se referă la promovarea unei acțiuni consecvente și complementare a UE și a statelor membre, în special în promovarea și integrarea drepturilor omului prin dezvoltare și prin alte forme de asistență oficială pentru dezvoltare;

- ✓ acordarea unei priorități mai mari principiilor de respectare a drepturilor omului și a democratizării în relațiile Uniunii Europene cu țările terțe și adoptarea unei abordări mai proactive, în special prin utilizarea oportunităților oferite de dialogul politic, comerțul și asistența externă pentru dezvoltare;

- ✓ adoptarea unei abordări mai strategice din partea Inițiativei Europene pentru Democrație și Drepturile Omului (IEDDO), astfel încât aceasta să adapteze programele și a proiectele în teren la angajamentele UE privind drepturile omului și democrația”.

Concluzii. Consiliul a recunoscut comunicarea drept o contribuție importantă în consolidarea coerenței și consecvenței politicii UE privind drepturile omului și democratizarea în țările în curs de dezvoltare, adoptând pe baza acesteia o serie de linii directoare în materie de dialog și cooperare cu țările terțe în vederea respectării drepturilor omului. Cu toate acestea, Parlamentul European a identificat în câteva rapoarte anuale privind drepturile omului cazuri în care clauza obligatorie care face din drepturile omului o condiție pentru încheierea de relații cu țările terțe a fost ignorată. [8] De asemenea, în pofida eforturilor mari pe care le-au întreprins instituțiile UE pentru a asigura respectarea drepturilor omului în țările partenere, s-a văzut dificultatea Uniunii de a se poziționa față de

anumite crize.

Respectul drepturilor omului a devenit o condiție de aderare la UE dar și unul din principiile ce guvernează în general relațiile externe ale Uniunii. Respectul drepturilor fundamentale trebuie să meargă dincolo de simplele declarații de principii: luarea în considerare a acestor drepturi este o realitate ce se impune cu putere în relațiile UE cu statele candidate la aderare, atât în momentul negocierii cât și al încheierii acordurilor de asociere. Acordurile de asociere cuprind astfel prevederi referitoare la drepturile omului sub forma unor cauze de condiționare. Apartenența la Consiliul Europei și aderarea la Convenția Europeană a Drepturilor Omului constituie uneori o etapă prealabilă pentru aderarea la UE. Această condiție necesară, dar nu suficientă este deosebit de importanta mai ales pentru statele fost comuniste undă respectul drepturilor omului nu fusese una din preocupările majore și unde s-au făcut pași importanți spre o schimbare de legislații, mentalități și practice. [9]

„Drepturile omului sînt respectate în măsura în care sînt cunoscute și devin cunoscute doar în măsura în care sînt însușite. Propagarea cunoștințelor în ceea ce privește respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului reprezintă un domeniu esențial de activitate a autorităților statale. A devenit o necesitate ca fiecare individ să posede cunoștințe suficiente pentru a conștientiza datele problemei, iar ulterior pentru a cultiva și promova toleranța și respectul între toți membrii societății” [10].

REFERINȚE:

1. Scurt istoric despre Uniunea Europeană [online] [citată 8.04.2022]. Disponibil: <http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/EU.pdf>
2. Avantajele ce le oferă Uniunea Europeană [online] [citată 8.04.2022]. Disponibil: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/ro/>
3. Despre ce sunt drepturile omului [online] [citată 8.04.2022]. Disponibil: <https://historia-europa.ep.eu/sites/default/files/Discover/EducatorsTeachers/ActivitiesForYourClassroom/hr-introduction-ro.pdf>
4. Aderarea UE la Convenția europeană a drepturilor omului [online] [citată 8.04.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/human-rights/>
5. Legătura dintre Uniunea Europeană și drepturile omului [online] [citată 8.04.2022]. Disponibil: https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus23_ro.pdf
6. Situația actuală [online] [citată 8.04.2022]. Disponibil: https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus23_ro.pdf

7. Implicarea UE și așteptările cetățenilor [online] [citat 8.04.2022]. Disponibil: https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus23_ro.pdf
8. Protecția drepturilor omului cetățenilor [online] [citat 9.04.2022]. Disponibil: https://www.fidh.org/IMG/pdf/rapport_disputed_entities_romanian.pdf
9. Condiția ce a devenit obligatorie pentru aderarea la UE [online] [citat 9.04.2022]. Disponibil: <https://www.qreferat.com/referate/stiinte-politice/UNIUNEA-EUROPEANA-SI-DREPTURIL443.php>
10. Respectarea drepturilor omului [online] [citat 9.04.2022]. Disponibil: <https://rm.coe.int/16806f11f5>

ANALIZA STRUCTURII PROCESULUI DE GESTIONARE A CRIZELOR POLITICE

ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF THE POLITICAL CRISIS MANAGEMENT PROCESS

CZU: 327.56:32.001:342.591

Alina ȚURCANU

doctorandă, lector universitar,
Universitatea de Studii Europene
din Moldova

e-mail: alinaturcanu27@mail.ru

Rezumat: *Rezolvarea crizelor politice reprezintă conceptul cheie al acestei studii. Există limite clare între conceptele de criză și managementul crizei, managementul riscului și managementul conflictului. Un element anticroză prezintă o nuanță mai politică decât celelalte concepte, în plus, este ușor de determinat în timp și reprezintă fie o reacție la o criză care s-a deja produs, fie o soluție care începe cu o situație pre-criză. Cu toate acestea, multe mecanisme și metode din domeniul economic sunt aplicabile și funcționează în sfera politică. Rezolvarea crizelor politice este adesea precedată de prevenirea acestora, și deși aceste concepte sunt interconectate, trebuie să le examinăm împreună, fără să ne separăm de ele.*

Cuvinte-cheie: *criză politică, risc politic, managementul conflictului.*

Abstract: *Resolving political crises is the key concept of this study. There are clear boundaries between the concepts of crisis and crisis management, risk management and conflict management. An anti-crisis has a more political color than other concepts, in addition, it is easy to determine over time and is either a response to a crisis that has already occurred, or a solution begins with a pre-crisis situation. However, many mechanisms and methods in economics are applicable and work in politics. Resolving political crises is often preceded by resolving them, and although these concepts are intertwined, we need to examine them in a bunch and without detaching ourselves from each other.*

Keywords: *political crisis, political risk, conflict management.*

Procesul de soluționare a crizelor politice este destul de complex și contradictoriu. Caracterul contradictoriu al acesteia este acela că este în același timp o parte a științei politice, dar include și metodologia și instrumentele diverselor științe, de la psihologie la relațiile internaționale. Cu toate acestea, suntem interesați tocmai de aspectul politic al soluționării situațiilor de criză. Ei folosesc

atât metodele proprii dezvoltate de-a lungul deceniilor existenței acestei direcții, cât și metodele de gestionare a conflictelor și gestionarea anticriză sunt utilizate în mod activ.

Trebuie remarcat faptul că soluționarea crizelor politice este în mare parte de natură aplicată și este în primul rând relevantă deoarece fiecare criză politică este unică și, prin urmare, necesită metode speciale de rezolvare a acesteia. Cu toate acestea, există unele abordări comune pentru soluționarea crizelor și situațiilor de conflict în politică care se aplică în situații de criză de diferite grade. Rezolvarea crizei politice ar trebui să fie văzută ca un sistem întreg care include: dezvoltarea măsurilor de prevenire a crizei politice, dezvoltarea și punerea în aplicare a măsurilor speciale în gestionarea crizelor în vederea evitării, depășirea, completarea și rezoluția, politica de comunicare în situații de criză, dezvoltarea unor strategii și tactica, minimizarea pierderilor și, de asemenea, adoptarea deciziilor politice în situații de criză.

Una dintre cele mai importante funcții ale politicii este tratarea unei societăți care s-a aflat într-o situație de criză. Din capacitatea autorităților de a face un diagnostic corect, de a alege cele mai eficiente mijloace și metode de “vindecare” depinde de redresarea organismului social și de a salva adesea viețile și sănătatea multor oameni.

Termenul “gestionarea crizelor” a venit din domeniul relațiilor internaționale și a intrat în uz după criza din Caraibe din 1962 și a fost folosit în mod activ de fostul secretar al Apărării al SUA, R. McNamara. “Gestionarea crizelor” se referă adesea la acțiunile celor două părți, să realizeze obiective incompatibile: să obțină un avantaj față de inamic și, în același timp, să împiedice o coliziune globală cu el. Cu alte cuvinte, nu este vorba atât de rezolvare, ci de realizarea propriilor scopuri în prezența unei restricții - o ciocnire globală. [7, p. 14] În acest sens, cercetătorul australian J. Richardson a sugerat că este de preferat folosirea unui alt termen - “diplomația de criză” - pe care el îl înțelege ca o activitate menită să sporească tensiunile, însă acest termen se aplică mai mult relațiilor internaționale decât științei politice.

Pentru a înțelege esența unui astfel de proces ca soluționarea crizelor politice, este în primul rând necesar, să punem un cadru clar care să o delimiteze de alte concepte similare. Sintetizând abordările diferiților cercetători, autorul observă că există o sucursală suficient de tehnologică de activitate care este delimitată doar în terminologie - Managementul conflictelor și gestionarea conflictelor - concepte utilizate în mod obișnuit în conflictologie. Totuși, termenul similar “Issues management” este prezent și în sfera “relațiilor publice”. Potrivit lui Haywood, acesta, fiind cea mai importantă componentă a PR în manage-

mentul afacerilor și al crizelor, reprezintă o “punte între planificarea strategică și planificarea politicii de comunicare”.

Cu atât mai mult, științele politice occidentale disting termenii “Crisis Management” (managementul crizelor), “Risk management” (managementul riscului), “Risk Communication” (comunicarea riscurilor). În plus, termenul de “gestionare anti-criză” este utilizat în mod activ în economia națională, care vizează retragerea organizațiilor economice din criză. Distanța dintre conflict politic, risc și crizele descrise, trebuie spus că „gestionare include conceptul de comunicare. Există următoarea definiție a comunicării de risc - o comunicare care implică non-profesioniști cu informațiile pe care le permite să facă o judecată independentă cu privire la riscurile de securitate ale vieții sau a mediului.”

Definirea general acceptată a managementului riscului este următoarea: “Gestionarea riscului este definirea acțiunilor de control al riscului, alegerea strategiei (inclusiv inacțiunea completă) și alegerea modurilor de a îndeplini sarcinile și de a atinge obiectivele, responsabilitatea individuală și colectivă în determinarea gradului de risc, gradul de control riscurile și reacția la acestea. Gestionarea riscurilor poate fi deschisă și închisă pentru publicul țintă extern. “Folosind aceste definiții, putem spune că comunicarea cu privire la riscuri este mai importantă în situațiile de criză, în funcție de tipul de criză, iar gestionarea riscurilor este mai aproape de gestionarea problemelor, deoarece poate fi definită ca gestionarea problemelor pe termen lung în agenda publică.

În știința modernă, există o lipsă de coordonare în delimitarea conceptelor de “problemă”, “criză” și “gestionarea crizelor” și neînțelegerea a ceea ce includ aceste concepte. Studiind problema, criza și gestionarea crizelor, trebuie să observăm că multe concepte și termeni sunt folosiți ca sinonime, în funcție de ce și cum le folosește cercetătorul. Mulți cercetători vorbesc despre similitudinea obiectivelor gestionării problemelor și a crizelor, similitudinea căreia, la o examinare mai atentă, este foarte departe de adevăr. Gestionarea crizelor este mai publică. Gestionarea problemelor, dimpotrivă, este mai puțin publică, deși este la fel de importantă. În studiul de gestionare a problemelor și a crizelor, este important să se înțeleagă compatibilitatea aspectelor lor teoretice și aplicate.

Consilierul pe Relații Publice, Howard Chase, în 1976 a introdus termenul “Managementul problemelor”. El a descris managementul problemelor drept management, al cărui scop este păstrarea pozițiilor obținute, reducerea riscurilor, păstrarea imaginii organizației și a resurselor acesteia. Acest lucru se realizează prin: anticiparea, cercetarea și clasificarea problemelor, evaluarea impactului problemei asupra organizației. Gestionarea problemelor include, de asemenea,

recomandări și strategii pentru minimizarea riscurilor și utilizarea oportunităților oferite, implementarea strategiei programului. [1, p.147]

Otto Lerbinger consideră că gestionarea crizelor constă în 3 etape:

1) El numește planificarea circumstanțelor neprevăzute, se referă la etapa anterioară crizei.

2) Criza directă.

3) Recuperarea după criză. [2, p.34]

Dacă vom da o definiție generală a gestionării crizelor, va arăta astfel: “Gestionarea crizelor implică minimizarea riscurilor și a crizelor înainte și după declanșarea crizei, care afectează participanții. Aceasta implică interacțiunea tuturor părților interesate și a actorilor-cheie, în care se creează opinia publică, apare o nouă viziune a actorului care acționează. De asemenea, are loc într-un regim cu timp limitat și necesită luarea unor decizii urgente. Aceasta presupune o comunicare sporită cu mass-media. “

Specialistul în gestionarea crizelor Ефим Островский abordează un spectru mai larg. El scrie: “Gestionarea crizelor este gestionarea apariției crizei, ego-ul creării unei crize. Programați criza astfel încât să conducă la recuperare, în același mod, cum medicul face acest lucru cu pacientul. Schimbând domeniul de aplicare, puteți reforma criza. “Astfel, în urma acestei analize comparative, se poate rezuma: gestionarea problemelor este activă atunci când încercăm să identificăm schimbările potențiale din cadrul organizației și dincolo de ea și când deciziile care sunt relevante pentru schimbările în dezvoltarea organizației afectează situația înainte ca schimbările să afecteze negativ organizația însăși. Gestionarea problemelor implică, de asemenea, identificarea unor schimbări potențiale care pot influența pozitiv organizația.

Aceste schimbări pozitive potențiale, împreună cu utilizarea Managementului de Probleme, pot fi aduse în sfera socială chiar de către organizație. Cu alte cuvinte, managementul pro-variabil este implicat în prognozarea tendințelor și evenimentelor viitoare și permite influențarea dezvoltării organizației. Gestionarea crizelor, dimpotrivă, este un management mai reactiv față de situație, în centrul căruia se află situația, care a avut deja loc și care poate fi numită criză și care afectează organizația. Gestionarea crizelor este mai imediată, cu un obiect clar de gestionare și având o anumită limită de acțiuni, publicul țintă și informația, care trebuie dezvoltate și rezolvate într-un timp scurt. Pentru o înțelegere clară a managementului anticriză în politică, sunt necesari termenii și metodologia științei economice, deoarece termenul de “gestionare anticriză” a venit tocmai din economie.

Dacă vorbim despre acest tip de management, putem deduce următoarea definiție cumulativă: “Managementul anticriză este managementul capabil să an-

ticipeze sau să atenueze crizele, precum și conducerea capabilă să mențină sistemul în modul de supraviețuire în perioada crizelor pentru a scoate organizația din criză cu daune minime “.

Directorul Grupului de gestionare a crizelor, Елена Афанасьева, face o încercare de a uni criza și gestionarea anti-criză într-o singură categorie. Specialiștii în faliment înțeleg mai bine gestionarea crizei. Printre acestea se numără marketingul, aranjamentele financiare, restructurarea organizațională, remanierea personalului și reînnoirea tehnologică și reînnoirea nomenclatorului produselor. Dar nu este o chestiune de metode, ideea este, în ce scop sunt aplicate aceste metode.

Experții sunt conștienți de existența principalelor secțiuni ale gestionării crizelor. Prin tradiție, ele sunt de obicei desemnate prin abrevieri engleze CP, SS, CR. CA, CM, CP.

CP - crisis planning, planificarea crizelor. Această secțiune este dedicată muncii într-o situație non-criză și explică cum să se facă o situație de criză înainte de criză, și anume să se creeze condiții obiective pentru apariția unei fracturi de criză.

CC - crisis controlling, controlul crizelor. Este folosit în situația de înainte de criză și este dedicat modului în care, în practică, trebuie să se realizeze premiile obiective pentru criză, adică “să-i descopere” într-o asemenea măsură încât situația să fie rezolvată de o criză.

CA - crisis action, acțiuni de criză. Obiectul său este inițierea practică a unei crize pe baza condițiilor prealabile pe deplin pregătite, a acțiunilor direct în momentul crizei și imediat după aceasta.

CR - crisis reaction, reacție la criză. Se referă la situația post-criză, atunci când a avut loc o criză - o fractură și este necesară consolidarea completă a consecințelor acesteia, pentru a nu permite revenirea situației în statul precedent de criză. [4, p. 23]

Când vorbim despre sfera politică a societății, este evident că crizele de aici au o natură foarte specială, deoarece orice criză economică sau socială poate duce la o criză politică, plină de schimbare a puterii sau chiar de reînnoire a întregului sistem politic. Este evident că atât gestionarea crizelor, cât și gestionarea anticrizelor sunt dedicate sferei economice și lucrează cu firme și diverse organizații financiare. Din partea noastră, studiul necesită aspectul politic al problemei. Desigur, o parte din metodologia, strategia și mecanismele de gestionare a crizelor și de gestionare a crizelor sunt aplicabile în politică. Și avem dreptul să folosim termenul “gestionarea crizelor în politică”, care implică un sistem de măsuri de combatere a crizelor politice. Acest termen se referă la un concept foarte larg, care include nu numai

lupta cu criza însăși, ci și monitorizarea crizei sistemului politic, prognozarea crizelor, dezvoltarea unei strategii pe termen lung și pe termen scurt pentru gestionarea crizelor, dezvoltarea unui sistem de măsuri pentru supraviețuirea și funcționarea organizațiilor politice sau lideri politici în perioade de criză.

Cu toate acestea, în acest studiu, accentul principal se pune pe soluționarea crizelor politice. Acest lucru se face din mai multe motive:

1. Conceptul de gestionare anticriză este foarte voluminos și depășește sfera acestui studiu, dar soluționarea crizelor politice, dimpotrivă, este strict concentrată și are limite clar definite.

2. Soluționarea crizelor politice este limitată în timp și se limitează la numărul de actori activi și, adesea, la un actor, în urma cărora este nevoie de luarea unor decizii urgente în condiții extreme. Aceasta necesită mobilizarea tuturor resurselor majore.

3. Din punct de vedere metodologic, atunci când se studiază esența soluționării crizelor politice, se folosește nu numai o parte a metodologiei de gestionare a crizelor economice, ci și metodologia conflictualității politice, teoria relațiilor internaționale și a relațiilor publice în situații de criză.

Cu alte cuvinte, soluționarea crizelor politice este aplicabilă atunci când criza a apărut deja sau situația se apropie de o criză. Scopul acestui proces sunt:

1. Prevenirea prăbușirii unui sistem sau organizație politică, precum și haosul social sau catastrofa socială;

2. menținerea controlabilității sistemului sau organizației politice;

3. necesitatea luării unor decizii imediate într-o perioadă limitată de timp;

4. tranziția situației de criză la un canal mai pașnic.

În științele politice, este comună divizarea soluționării și gestionării unei crize politice. Rezolvarea crizei politice presupune eliminarea parțială a cauzelor acestei crize. Acordul prevede formarea unui cadru legal pentru finalizarea crizei, impactul asupra pozițiilor părților, măsuri de reducere a severității crizei politice sau reducerea crizei, inclusiv măsurile de presiune puternică pe bază și în conformitate cu legislația națională și dreptul internațional actual.

Soluționarea crizei politice poate fi atât completă, cât și incompletă, oricum soluționarea se termină prin rezolvarea crizei, fie prin înghețarea acesteia, fie prin transferul către un canal mai pașnic. Când vorbim despre o criză politică specifică, în funcție de evoluția situației și de participanții săi, tehnologiile de gestionare a crizelor și de gestionare anticriză sunt adesea aplicate. În plus, analizăm crizele politice în integritatea și dinamica lor.

Este foarte important să se facă distincția între procesul de soluționare a unei crize politice și tehnologia de rezolvare a unei crize politice. Unul dintre cele mai

relevante concepte din științele politice a fost numit “tehnologie”. Prin tehnologie se înțelege un sistem de elemente strict coordonate: obiective - proceduri (reguli) - mijloace - operațiuni (acțiuni) - motive (stimulente). Vorbind, în general, tehnologiile politice sunt seturi de metode, metode, procedee cele mai eficiente pentru realizarea funcțiilor sistemului, menite să sporească eficiența procesului politic și să obțină rezultatele dorite în sfera politicii.

Politicile tehnologice includ ambele metode de realizare a unui rezultat local imediat (tactici) imediate și obținerea unui efect profund (global), durabil (strategie). Utilizarea anumitor tehnologii politice determină eficiența managementului politic, reglementarea proceselor politice, stabilitatea sistemului politic și întregul spațiu politic. Tehnologiile politice sunt determinate de tipul dezvoltării sociale (dominarea proceselor evolutive sau revoluționare din ea), natura regimului (democratică, autoritară, totalitaristă etc.). [4, p.103]

În ciuda similarității structurale a acestor concepte, ele poartă o relație dialectică. Pe de o parte, tehnologia unei crize politice, desigur, este mai îngustă decât întregul proces de reglementare și a tehnologiei de decontare organic încorporată a procesului de reglementare, pe de altă parte, reglementarea tehnologiei - este un element separat, și ambele aceste concepte sunt câteva lucruri diferite, în cazul în care conceptul de gestionare răspunde la întrebarea ce trebuie să facă în caz de criză, atunci tehnologiile răspund la întrebarea cum să pună în practică acest lucru.

În structura soluționării crizelor politice, un rol esențial îl joacă strategia și tactica. O trăsătură distinctivă a acestui tip de management este o combinație de direcții strategice și tactice, o reacție operativă la schimbările actuale în mediul extern, dezvoltarea și utilizarea opțiunilor alternative care iau în considerare posibilele transformări în sfera economică, politică, socială și în alte domenii.

O trăsătură caracteristică a sistemului politic este aceea că situațiile de criză pot apărea în toate etapele ciclului său de viață (formare, creștere, maturitate, recesiune). Severitatea crizei poate fi redusă, dacă ținem cont de caracteristicile ei, trebuie să o analizăm în timp. În soluționarea crizei un rol crucial îl are strategia. Atunci când inevitabilitatea crizei devine evidentă, este imposibil să o eliminăm sau să o încetinim, strategia se concentrează pe problemele de ieșire din criză, toate eforturile sunt concentrate pe căi și mijloace de a ieși din ea. Căutarea unor modalități de ieșire din criza politică are legătură directă cu eliminarea cauzelor care contribuie la apariția ei. Adică, gestionarea crizei politice este adesea asociată cu soluționarea acesteia. Se efectuează o analiză aprofundată a mediului extern și intern, se alocă componentele, ceea ce contează cu adevărat, informațiile sunt colectate și urmărite pentru fiecare componentă, iar cauzele crizei sunt determi-

nate pe baza unei evaluări a situației reale. Diagnosticarea corectă, completă și la timp a stării sistemului este prima etapă în elaborarea unei strategii de soluționare a crizelor politice. [6, p. 122]

Pentru procesul de dezvoltare a strategiilor și tacticii, în primul rând, este stabilirea de obiective și obiective în construirea unui program anticriză- răspuns. Înainte de a da argumente cu privire la procesele de planificare (strategia și tactica), este necesar să se ofere metode cantitative pentru calcularea relațiilor dintre obiectiv și sarcină. Este important să înțelegem că atunci când rezolvăm orice problemă, suntem obligați să cheltuim bani, resurse umane, intelectuale și alte resurse. Cu cât cheltuim mai mult resurse, cu atât riscul unui rezultat negativ este mai mic și cu atât mai mare este implementarea și strategia cu succes.

Există un al treilea parametru de care avea nevoie: timpul. Este clar că, indiferent de resursele pe care le cheltuim, indiferent de modul în care ne planificăm riscurile, totuși, este nevoie de timp pentru a lucra și este foarte specific în fiecare caz, va fi necesar să analizăm următorul lanț logic “probabilitatea de a obține rezultatul - resurse - timp”.

Strategia și tactica se corelează cu obiectivele și scopurile stabilite, care derivă direct din strategie. Din acest punct de vedere, modelul construit de Павел Бобровников, în care corelează matematic scopurile și sarcinile, este destul de interesant. [7, p. 47] Atâta timp cât riscul rămâne ridicat, activitățile planificate pot fi văzute ca un obiectiv. Esența este foarte simplă, nu există nici o cunoaștere a modului în care să se atingă acest obiectiv. Și într-o anumită etapă, imaginea începe să fie mai clar trasată, intrăm într-o perioadă de progres, gradul de incertitudine în atingerea rezultatelor începe să scadă drastic. Există două căi cele mai probabile, prin cunoașterea proprie sau prin cunoașterea dobândită.

În mod firesc, o evaluare numerică a modificării stării procesului este importantă și este necesară o anumită funcție, care ar descrie comportamentul său cu un grad de precizie bun. Павел Бобровников a sugerat că funcția care descrie tranziția de la conceptul de obiectiv la conceptul problemei, are următoarea formă:

$$p(t) = \text{scale} - \text{ARCTANGENT}((t \sim \text{bias}) * \text{resources} / \text{resource capacity}),$$

unde “p” este măsura incertitudinii procesului, “t” este timpul, “scale” este indexul relativității măsurătorilor, “părtinire” (b) este schimbarea inițială a timpului, “resurselor” la investiții în procesele de realizare a obiectivului, “capacitatea resurselor” (c) - capacitatea energetică a procesului și ARCTANGENT –tangența cu arcul. Această abordare permite alegerea a cea mai optimă cale de dezvoltare, cu condiția corectitudinii formulei date.

După definirea obiectivelor și scopurilor strategiei de soluționare a crizelor politice, se identifică următoarele elemente:[1, p. 156]

1. Analiza factorilor externi pentru a identifica cauzele crizei. Atunci când analizează situația externă, cantitatea mare de informații primite nu poate duce decât la confuzie, cu toate acestea, o analiză incompletă poate distorsiona situația reală. Pentru a forma o imagine clară și inteligibilă a evoluției situației, rezultatele obținute trebuie comparate corect, un singur întreg. Având suficiente informații extinse despre mediul extern, îl putem sintetiza prin crearea de scenarii - aceasta este o descriere realistă a tendințelor ce pot apărea în viitor în industria unuia sau a celuilalt. De obicei, se creează mai multe scenarii, în care se testează una sau o altă strategie anticriză.

2. Analiza stării sistemului politic într-o situație de criză. Odată cu analiza mediului extern, este important să efectuăm un studiu aprofundat al stării sale reale. Înarmat cu această cunoaștere, managerul poate dezvolta o strategie de gestionare a crizelor realizabilă pentru a face schimbările necesare.

3. Determinarea eficacității strategiei actuale. Eficacitatea strategiei depinde de viteza cu care sunt luate măsurile de depășire a crizei.

4. Forța și slăbiciunea, oportunitățile și amenințările. Cea mai convenabilă și mai bună metodă de a evalua poziția strategică este analiza SWOT. Forța este ceea ce a reușit sistemul, punctele sale forte. Slăbiciunea este absența unui lucru important în funcționare, ceva ce nu poate fi comparat cu alții. Atunci când sunt identificate punctele tari și punctele slabe, ambele liste sunt atent studiate și evaluate. În același timp, o strategie de succes împotriva crizei are drept scop eliminarea deficiențelor care au contribuit la situația de criză. Oportunitățile și amenințările determină în mare măsură strategia anti-criză.

5. Identificarea problemelor care au provocat criza. Studiem toate rezultatele din momentul crizei și determinăm la ce să ne concentrăm. Fără o formulare clară a problemelor care au cauzat criza, este imposibil să se înceapă dezvoltarea unor măsuri anticriză fără a fi conștienți de acestea. Fie se face o mică schimbare în strategie, fie strategia este complet revizuită și se dezvoltă una nouă.

După elaborarea unei strategii clare și bine dezvoltate, se desfășoară activități tactice, de exemplu organizarea unui miting de susținători ai unui politician sau o întâlnire cu reprezentanții opoziției etc. Planificarea strategică și operațională este interdependentă și nu se poate angaja separat de alta. Planificarea tactică ar trebui să se desfășoare în cadrul strategiei alese. Acesta poate duce la o îmbunătățire pe termen scurt, dar nu va elimina cauzele care stau la baza crizei.

Pentru a rezolva cu succes criza politică, sunt necesare trei resurse și două condiții limită:

- Prima resursă- suficient timp pentru a rezolva problema.

- A doua resursă - suficient volum în domeniul de aplicare al competențelor managerilor de criză, pentru a alege metodele de rezolvare a problemei.

- A treia resursă - suficiente fonduri pentru rezolvarea problemei

Prima condiție limită este că niciuna dintre resurse nu ar trebui să fie zero. A doua condiție limită este că lipsa unei resurse este completată de o creștere a celorlalte două; lipsa a două resurse este compensată de creșterea resurselor rămase.

Soluționarea crizelor politice este conceptul cheie al acestui studiu. Există limite clare între conceptele de gestionare a crizelor și a crizelor, gestionarea riscurilor și gestionarea conflictelor. O anticriză are un colorit mai politologic decât alte concepte, în plus, este ușor de determinat în timp și fie este un răspuns la o criză deja apărută, fie o soluționare începe cu o situație dinainte de criză. Cu toate acestea, multe mecanisme și metode din economie sunt aplicabile și lucrează în politică. Soluționarea crizelor politice este adesea precedată de rezolvarea lor și, deși aceste concepte sunt delimitate între ele, trebuie să le examinăm într-o grămadă și fără să ne detașăm una de cealaltă.

REFERINȚE:

1. CHASE, W.H. Issue Management: Origins of the Future. Ed. Issue Action Pubns, 2007. 170 p. ISBN-13: 978-0913869017
2. LERBINGER, O. The Crisis Manager, racing Risk and Responsibility. Ed. Lawrence Erlbaum Associates, 2006. 400 p. ISBN-13: 978-0805823875
3. ȚVEATCOV, N. Problema Soluționării conflictelor politice în Republica Moldova, Autoreferatul tezei de doctor în științe politice, (citată 14.03.2022) Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2009/14488/nicolai_tveatcov_abstract.pdf
4. АНОХИН, М.Г. Политические технологии. (citată 14.03.2022) Disponibil: <https://repository.rudn.ru/en/records/manual/downloadfile/fb0dacad-78a4-e911-80c8-30e1715d1da7/>
5. АРИСТОТЕЛЬ. Политика. Москва. 2015. 217 p. ISBN 978-5-8291-1677-4
6. ИВАНОВА, Е.Н. Антикризисное управление в России, Ed. Инфра-М, 2021. 143 p. ISBN-978-5-16-013487-1
7. ЛЕБЕДЕВА, М.М. Политическое урегулирование конфликтов, (citată 14.03.2022) Disponibil: <http://regionica.narod.ru/education/uregulir.konflikt.pdf>

**UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI CONFLICTUL
TRANSNISTREAN. „POLITICA PAȘILOR MICI”
THE EUROPEAN UNION AND THE TRANSNISTRAN
CONFLICT. „SMALL STEPS POLICY”**

CZU: 327:061.1 UE:327.5(478)

Valeria GATMAN
studentă, Universitatea de Stat
din Moldova
e-mail: valeriagatman810@gmail.com

Rezumat: *Prezentul articol analizează rolul Uniunii Europene în conflictul transnistrean și acțiunile întreprinse de UE pentru soluționarea acestuia. Vom vorbi despre începutul conflictului transnistrean și cauza apariției acestuia, apoi despre rolul EUBAM, strategiile UE de sprijinire a reintegrării Republicii Moldova, de ce este importantă UE pentru conflictul transnistrean și ce pași ar fi întreprinși pentru rezolvarea acestuia.*

Cuvinte cheie: *conflict, Transnistria, Moldova, Uniunea Europeană, rezoluție, EUBAM, pas, politic.*

Abstract: *The present article analyzes the role of the EU in the Transnistrian conflict and the actions taken by the EU to resolve it. We will talk about the beginning of the Transnistrian conflict and the cause of its emergence, then about the role of EUBAM, EU strategies to support Moldova's reintegration, why the EU is important for the Transnistrian conflict and what steps would be taken to resolve it.*

Keywords: *conflict, Transnistria, Moldavia, European Union, Resolution, EUBAM, step, political.*

Procesele politice care au dus la proclamarea independenței Republicii Moldova au provocat, în același timp, și separatismul în partea de Est a țării. Deși în anul 2022 se împlinesc deja 31 ani de la adoptarea Declarației de independență a Republicii Moldova, statalitatea este știrbită de conflictul din regiunile de Est (Transnistria) care, decurgând cu intensitate diferită în diferite perioade, rămâne încă nesoluționat, „înghețat”. Conflictul din raioanele de Est ale Republicii Moldova, intrat în circuitul uzual cu denumirea de „conflict transnistrean”, face parte sub aspect tipologic din categoria celor care au trecut, în decursul dezvoltării lor, prin faza confruntărilor armate. Acest articol are ca scop de a evidenția acțiunile întreprinse de către Uniunea Europeană în reglementarea conflictului Transnistrean. Pentru perceperea informației într-un mod mai eficient articolul va fi împărțit în patru compartimente esențiale: EUBAM în soluționarea con-

flictului Transnistrean, strategia de susținere a UE pentru reintegrarea Moldovei, importanța UE pentru conflictul Transnistrean și „pașii UE”, care ar duce la soluționarea conflictului.

Introducere. În septembrie 1990 a fost proclamată așa-numita „Republica Sovietică Socialistă Nistreană în componența Uniunii Sovietice”. Instigând și exploatănd nemulțumirea populației rusofone față de pierderea poziției dominante a limbii ruse și frica reunirii Moldovei cu România, autoritățile noii republici transnistrene și-au extins teritoriul recurgând la violență. De-a lungul anilor, actorii internaționali au încercat să promoveze o reglementare pașnică a conflictului, dar implicarea lor în procesul de negociere, fiind ghidați de interese politice. Din cauza nesoluționării conflictului transnistrean, Uniunea Europeană a fost antrenată în rezolvarea problemelor din regiune prin instituirea Misiunii EUBAM la 30 noiembrie 2005, dar din septembrie 2005 a fost extins formatul de negocieri în formula „5+2” prin includerea Uniunii Europene și SUA în calitate de observatori, ceea ce a deschis perspective promițătoare în eforturile de identificare a soluției corespunzătoare conflictului.

EUBAM în soluționarea conflictului Transnistrean. Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM) dezvoltă și promovează măsuri tehnice de consolidare a încrederii între Chișinău și Tiraspol în domeniul transporturilor, vamal, veterinar și fitosanitar, precum și în domeniul aplicării legii. Misiunea este un susținător al redeschiderii coridoarelor de transport internaționale, care traversează Transnistria. Într-adevăr, în anul 2012, propunerile EUBAM au ajutat la redeschiderea traficului feroviar de mărfuri prin Transnistria, care a fost suspendată timp de șase ani.

Rolul EUBAM nu este doar de a asigura inițierea măsurilor de consolidare a încrederii, ci și de a se asigura că acestea să fie durabile. În anul 2010, legătura de transport feroviar de călători între Chișinău și Odessa prin Transnistria a fost reactivată după o pauză de patru ani. Legătura reluată a fost văzută ca un pas pozitiv în contactele interpersonale și în cooperarea practică între cele două maluri ale Nistrului. Cinci ani mai târziu, numărul redus al pasagerilor i-a pus în pericol viabilitatea, reducând frecvența serviciului la doar două ori pe săptămână. În urma unei evaluări conduse de EUBAM în luna iunie 2016, au fost convenite îmbunătățiri ale serviciului, pentru a reduce timpul de călătorie și pentru ca această rută să devină mai atractivă pentru călătorii transfrontalieri. S-au anulat șase stații puțin utilizate, iar în luna decembrie 2016 Serviciul Vamal al Moldovei a introdus controlul vamal la gara feroviară din Chișinău. Tiraspolul a redus, de asemenea, staționarea la Bender de la 25 de minute până la 3. Aceste schimbări au revitalizat serviciul, timpul de călătorie a fost redus cu 45 de minute, iar capa-

citătea de transportare a trenului a crescut până la 90%. Au crescut și veniturile obținute de Serviciul Vamal al Moldovei.

Misiunea, de asemenea, are un rol activ în monitorizarea segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene cu lungimea de 453 km, precum și a liniei administrative de 411 km din Republica Moldova. Birourile teritoriale EUBAM din Chișinău, Kuciurhan și Podilsk asigură o prezență permanentă la frontiera, linia administrativă și contribuie la asigurarea respectării drepturilor omului ale călătorilor, care traversează segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene; menținerii liberei circulații a persoanelor și mărfurilor pe linia administrativă și pe segmentul transnistrean al frontierei cu Ucraina; soluționării problemelor transfrontaliere pe măsura apariției acestora.

Strategia de susținere a UE pentru reintegrarea Moldovei. UE are o strategie de susținere a reintegrării Moldovei promovată pe trei nivele.

Primul nivel este exercitarea presiunilor asupra Transnistriei. Restricțiile de călătorie, dar mai ales lansarea misiunii de asistență la frontieră (EUBAM) și noul regim vamal introdus în martie 2006 sunt rezultatele implicării Uniunii Europene în procesul de reglementare transnistreană. Anume UE a exercitat presiuni asupra Ucrainei pentru a o face să implementeze noul regim vamal și a forțat indirect companiile transnistrene să se înregistreze la Chișinău. Combinația dintre noul regim vamal și EUBAM creează tensiuni sociale, politice substanțiale în Transnistria. Elitele au acces mai puțin la beneficiile corupte provenite din trafic și contrabandă. Populația este afectată de inflație și criza economică. Relansarea dialogului moldo-rus a contribuit la sistarea sprijinului rus pentru Transnistria. Anume UE a creat această situație din jurul Transnistriei și a pus bazele reintegrării spațiului economic unic al Republicii Moldova.

Al doilea element strategic al UE vizează europenizarea Moldovei, spre a o face mai atractivă pentru locuitorii Transnistriei. Planul de acțiuni, acordul de facilitare a vizelor, asistența economică, asistența pentru serviciile vamale și de grăniceri și mai ales facilitarea comerțului fac parte din această strategie. Acest regim de facilitare a comerțului este aplicat doar statelor balcanice și Moldovei. Astăzi UE oferă Moldovei un nivel de asistență financiară aproape comparabil cu statele balcanice, care au o perspectivă de aderare la UE. În 2006-2008 exportul regiunii transnistrene în UE a crescut cu 59%, mai mult decât creșterea exporturilor în Rusia. Este mare dorința universităților transnistrene de a primi acreditare la Chișinău, astfel obținând acces la proiecte de cooperare internațională și burse europene pentru studenți. Adică, sunt doar câteva exemple prin care UE face Moldova atractivă și indispensabilă unor segmente importante ale societății transnistrene.

Al treilea element de strategie ține de promisiunea unor beneficii economice și mai mari în cazul reintegrării țării. Într-o Moldovă reunificată și locuitorii Transnistriei vor beneficia de asistența UE. Importante sunt discuțiile de finanțare internațională a unor proiecte de infrastructură a coridoarelor transeuropene de transport, care ar traversa Moldova, inclusiv Transnistria. Nu Rusia și nu Moldova vor finanța astfel de proiecte, ci anume UE și SUA.

Importanța UE pentru conflictul Transnistrean. Republica Moldova trebuie să caute oportunități de “modernizare” a mecanismelor de soluționare a conflictului transnistrean, ținând cont de experiența altor conflicte din Europa de Sud-Est. O atenție deosebită trebuie acordată contribuției UE la reglementarea unor conflicte. Implicarea UE în soluționarea conflictului transnistrean ar fi binevenită din patru motive fundamentale:

- UE deține întregul spectru de pârgii politice, economice și de securitate pentru a impulsiona negocierile dintre Moldova și Transnistria, inclusiv utilizând cadrul de relații UE – Rusia și UE-Ucraina. OSCE din păcate nu are aceste capacități;

- Implicarea directă a UE în soluționarea conflictului transnistrean ar putea constitui un mecanism de asociere, iar apoi integrare în UE pentru Moldova;

- UE este singura organizație europeană cu experiență în domeniul gestiunii civile a crizelor. O dimensiune de care trebuie să se țină cont în eforturile de reîntregire a Moldovei ține de aspectele non-militare de garanție a soluționării conflictului. O forță de menținere a păcii în Transnistria, indiferent de componența sa, nu va putea asigura întreg spectrul de acțiuni menite să reîntrească Moldova, și să garanteze viabilitatea statului. Moldova va avea nevoie de o operațiune internațională civilă care ar facilita reîntregirea țării prin asigurarea unei forțe de poliție internațională în Transnistria, și a unei forțe de control al frontierei cu Ucraina

- UE are interese clare și “urgente” (Declarația lui Solana din 19.02.2003) ce ține de soluționarea conflictului transnistrean fără întârziere.

Pașii Uniunii Europene care ar duce la soluționarea conflictului. O implicare a UE în procesul de reglementare transnistreană se poate face prin următorii pași:

- obținerea creării unor posturi vamale mixte moldo-ucrainene cu participare a Uniunii Europene pe segmentul transnistrean al frontierei;

- contribuția Uniunii Europene la lucrările Comisiei Constituționale trebuie încurajate. UE trebuie să participe nu doar prin expertiza juridică realizată de experții UE, ci prin implicare și mediere politică în lucrările acestei comisii. UE deține pârgiile politice și economico-financiare de a influența atât lideri trans-

nistreni cât și mediatorii. Rolul de mediator al UE la lucrările Comisiei va ajuta Moldova să își promoveze mai bine propria viziune a soluționării conflictului transnistrean;

- invitarea reprezentanților UE la toate ședințele sau rundele de negocieri dintre Moldova și Transnistria, fie că este vorba de Comisia constituțională, Comisia unificată de control (CUC) sau formatul pentalateral de negocieri. Motivul ar fi că UE va avea în 3-4 ani mai multe interese de securitate în regiune decât oricare alt actor internațional. O astfel de prezență din partea UE pot fi transformate și în garanții implicite în procesul de soluționare al conflictului. Moldova are nevoie de astfel de garanții.

Cooperarea dintre Uniunea Europeană și Rusia în reglementarea transnistreană trebuie prezentată drept un impuls care ar dezvolta un cod de cooperare în domeniul securității dintre acești actori. Astfel s-ar realiza dorința mai veche a Rusiei de a crea instituții comune cu UE responsabile de probleme de securitate în Europa. În plus o cooperare în problema transnistreană dintre UE și Rusia poate mari încrederea reciprocă între părți și ar contribui la cristalizarea unor mecanisme de cooperare în sfera securității, de care până acum s-a vorbit doar, și pe care și Rusia și le dorește. Cazul Transnistriei trebuie să devină o realizare în practica a intențiilor de cooperare în sfera securității dintre UE și Rusia. Moldova are tot interesul ca reglementarea transnistreană să devină una din sferele de cooperare mai intensificate dintre Rusia și UE, fapt care ar putea contribui la o reunificare durabilă a Moldovei.

Concluzie. Uniunea Europeană este singurul actor european care poate activa întreg spectrul de instrumente necesare pentru reglementarea transnistreană – economice, politice și de securitate. Rusia, Ucraina și OSCE nu posedă aceste capacități, și nici un interes clar de a le aplica. După cum arată experiența internațională de reglementare a altor probleme stringente și complicate, apăsarea acestui conflict este posibilă doar dacă se va proceda respectând principiile dreptului internațional și luând în considerație interesele legitime ale părților implicate.

REFERINȚE:

1. Final Report on the Conflict in the Left Bank Dniester Areas of the Republic of Moldova by the Personal Representative of the Chairman. In: Office of the CSCE Council Adam Daniel Rotfeld (Poland) Director of SIPRI. Prague, 31 January 1993, p.3.
2. GRECU Mihai, ȚĂRANU Anatol. *Politica de epurare lingvistică în Transnistria*. Cluj Napoca: Editura Napoca Star, 2005, pg. 15-34.

3. Meyer M., Borgen Chr. Dezghețarea unui conflict „înghețat”: Aspecte legale ale crizei separatiste din Moldova. Chișinău, 2006, p.8.
4. POPESCU Nicu. Noile oportunități de soluționare ale problemei transnistrene prin mecanismele Europei moderne, Institutul de Politici Publice, EURO Journal.org.
5. Soluționarea conflictului. [online] [citat 9.04.2022]. Disponibil: <https://eubam.org/ro/what-we-do/conflict-resolution/>

VECTORUL ISRAELIANO-PALESTINIAN ÎN POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE COMUNĂ A UNIUNII EUROPENE

ISRAELI-PALESTINIAN VECTOR IN THE EU'S COMMON FOREIGN AND SECURITY POLICY

CZU:327.57:061.1 UE:327.5(569.4)

Sayed SAYED

Israel, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

<https://orcid.org/0000-0001-8595-0918>

e-mail: saied.saied@gmail.com

Rezumat. *Articolul reflectă direcția Orientului Mijlociu din politica externă a statelor vest-europene și a Uniunii Europene. Interesul UE este determinat de legăturile economice, geopolitice și istorice. UE se implică activ în regiune, abordând probleme precum statutul Ierusalimului, refugiații palestinieni și conflictele care implică Siria, Israelul și Libanul. UE este un susținător major al Palestinei, oferind ajutor financiar substanțial și asistență umanitară. Cooperarea cu țările din Orientul Mijlociu se bazează pe Parteneriatul euro-mediteranean, deși progresul este împiedicat de disparitățile dintre țările participante. Poziția UE cu privire la conflictul israeliano-palestinian se concentrează pe ocuparea de către Israel a teritoriului străin. UE se opune controlului israelian asupra Ierusalimului de Est și a Înălțimilor Golan. UE, împreună cu ONU, SUA și Rusia, formează Cvartetul, încercând să rezolve conflictul. În timp ce UE urmărește detensionarea, o rezoluție de durată necesită implicarea SUA. În ciuda influenței tot mai mari a Bruxelles-ului, conducerea supremă în afacerile din Orientul Mijlociu rămâne la Washington. Franța, activă în regiune, acordă prioritate intereselor națiunilor arabe. Evoluția rolului UE indică impactul său tot mai mare asupra geopoliticii globale, în special în Orientul Mijlociu.*

Cuvinte-cheie: *Orientul Mijlociu, Uniunea Europeană, conflictul israeliano-palestinian, Parteneriatul euro-mediteranean, implicarea SUA, cooperare, politica de securitate și apărare comună*

Abstract. *The article reflects the Middle East direction in the foreign policy of Western European states and the European Union. The EU's interest is driven by economic, geopolitical, and historical ties. The EU actively engages in the region, addressing issues such as the status of Jerusalem, Palestinian refugees, and conflicts involving Syria, Israel, and Lebanon. The EU is a major supporter of Palestine, providing substantial financial aid and humanitarian assistance. Cooperation with Middle Eastern countries is based on the Euro-Mediterranean Partnership, though progress is hindered by dispa-*

rities among participating nations. The EU's position on the Israeli-Palestinian conflict centres on Israel's occupation of foreign territory. The EU opposes Israeli control over East Jerusalem and the Golan Heights. Together with the UN, US, and Russia, the EU forms the Quartet, attempting to resolve the conflict. While the EU aims for de-escalation, a lasting resolution requires US involvement. Despite Brussels' growing influence, ultimate leadership in Middle East affairs remains in Washington. France, active in the region, prioritizes Arab interests. The evolution of the EU's role signifies its increasing impact on global geopolitics, especially in the Middle East.

Keywords: *Middle East, European Union, Israeli-Palestinian conflict, Euro-Mediterranean Partnership, US involvement, cooperation, Common Security and Défense Policy.*

One of the primary directions in the foreign policy activities of leading Western European states and the European Union as a whole is the Middle East. This is driven by their economic and geopolitical interests, as well as by centuries-old historical, cultural, and spiritual connections between European countries and the Middle East. Among the key proposals of the European Union regarding the Middle East are those related to the status of Jerusalem, Palestinian refugees, and issues associated with the Syrian-Israeli and Lebanese-Israeli conflicts. The EU also provides extensive economic, social, and humanitarian assistance to Palestinians through a special peace partnership program.

The European Union is a major sponsor of Palestine. For example, in 1996, the EU assumed responsibility for approximately 85% of all foreign financial aid to the Palestinian National Authority [1]. From 1993 to 2013, EU countries provided humanitarian assistance to the Palestinian National Authority amounting to 5 billion euros [2]. In March 2013, the European Commissioner for Enlargement and European Neighbourhood Policy, Štefan Füle, disclosed a list of 80 infrastructure projects in Gaza and the West Bank that were destroyed by Israel during the „Operation Cast Lead”, the construction of which had been financed by the European Union [3]. Israel and the EU actively cooperate in various fields, including economic, scientific, technological, and humanitarian domains. For instance, in 2015, the volume of trade between Israel and the European Union reached 34 billion dollars [4].

The European Union's main allies in the region are the historical partners of European countries. This is primarily due to geographical proximity and close political, trade, and economic ties, as well as the impact of migration flows from Maghreb countries to Western European countries. EU cooperation with countries in the Middle East region is based on the Euro-Mediterranean Partnership (EMP). Other organizations, such as the Western Mediterranean „5+5” Dialogue

and the Union for the Mediterranean, have been created based on the EMP. The cooperation process within the framework of the Mediterranean partnership is progressing very slowly, largely due to significant disparities in the development of participating countries—more developed Western European countries and less developed Maghreb countries. Another inhibiting factor is the unresolved Palestinian-Israeli conflict.

The French initiative of the Union for the Mediterranean followed the continuation of the „Barcelona Process” In July 2008, a summit of Euro-Mediterranean cooperation was held in Paris, France (which held the presidency of the European Union at the time). The summit involved 27 EU member states, five European countries not part of the EU but with direct relevance to the region (Albania, Bosnia and Herzegovina, Monaco, Montenegro, and Croatia), and 11 Mediterranean coastal countries: Algeria, Egypt, Israel, Lebanon, Morocco, Syria, Tunisia, Turkey, the Palestinian National Authority, Jordan, and Mauritania.

The primary motivation of the EU, which determines its areas of common interest with Middle East countries, is the safeguarding of its own security. The EU is concerned about potentially dangerous issues (Islamic organizations, immigration flows, demographic challenges, etc.) and their exacerbation in close proximity to Europe.

The EU’s position regarding the Israeli-Palestinian conflict is based on the assertion that Israel is deemed a state occupying foreign territory. The EU categorically does not recognize the extension of Israeli jurisdiction over East Jerusalem and the Golan Heights. EU member states unanimously support numerous resolutions from the General Assembly and the Security Council of the United Nations, urging Israel to withdraw its forces from occupied territories and dismantle all Jewish settlements established during the occupation [5]. The EU undertakes a range of both political and practical measures and stands as the largest donor in efforts to construct a Palestinian state, aimed at establishing a Palestinian state founded on the supremacy of law and respect for human rights. The EC consistently calls for intra-Palestinian reconciliation and the conduct of democratic elections.

Together with the UN, the US, and the Russian Federation, the EU forms the „Quartet”, which in 2002 launched the „Roadmap for Peace”, aimed at resolving the conflict. The EU welcomed the Arab Peace Initiative as a significant contribution from Arab countries. By providing humanitarian and economic aid to Palestinians, the EU implements an effective policy of conflict containment. Additionally, the EU carries out a mission to assist Palestinians in establishing a civilian police force and a criminal justice system on the West Bank of the Jordan

River. However, to address regional and global security issues, the EU needs to enhance the effectiveness and consistency of its foreign policy. Presently, there is a discrepancy within the EU between “ambitions” and „capabilities”, and there is a clear need for the definition of clearer priorities and more balanced decisions. Within the framework of the ENP, the European Union must bolster its civilian and military capabilities and increase their funding to support its political decisions.

There is currently a desire among Europeans to distance themselves from US influence. Whereas previously the European Union often limited itself to the role of responding to initiatives from the leading global player - the US, now, with a clear foreign policy strategy, the EU can avoid dominant American influence. This undoubtedly contributes to advancing its own political priorities, goals, and instruments for their implementation. The European Union adheres to a broad understanding of the boundaries of the Middle East region. According to the EU’s interpretation, the Middle East region includes traditional participants in the Middle Eastern conflict, as well as Mediterranean states in North Africa (Algeria, Libya, Tunisia, Egypt) and countries on the Arabian Peninsula (Saudi Arabia, Yemen, Iraq, Iran, UAE).

Simultaneously, anti-Israel boycott campaigns organized by non-governmental, trade union, and religious European organizations inflict significant damage on Israel’s economic interests and image. At the same time, the EU, equally with the US, appears to have acquiesced to Israel’s policy of settling occupied territories and, it seems, will continue to distance itself from any serious confrontation with Israel [6].

The increasing significance of the EU in the negotiating process for the Israeli-Palestinian conflict reflects the trend towards the establishment of a common foreign policy for this integration alliance. Considering the strengthening role of the EU on the global stage, its influence on processes in the Middle East region has undoubtedly increased. In its Middle Eastern policy, the EU attempts to employ unique approaches, which encompass not only the tools of „soft diplomacy” (financial and humanitarian aid to the Palestinian National Authority) but also previously unapplied levers of power politics. Simultaneously, the European Union takes the initiative in creating new alliances to stabilize the situation in the region and establish a platform that would allow countries to address their economic problems, as well as security issues. This pertains to the Union for the Mediterranean. However, the EU’s involvement in Middle East resolution reflects all the complexities and contradictions in the process of forming a common foreign policy for this alliance.

France, traditionally active in the Middle East, is considerably more interested in Syria, Lebanon, and Iraq than in Israel. Its economic and political interests are primarily tied to the Arab world. In the Arab-Israeli conflict, despite external rhetoric emphasizing its objectivity, France has demonstrated and continues to demonstrate a commitment to safeguarding the interests of the Arab side. This is particularly noticeable as the Arab population of the country gains greater influence. In essence, France is increasingly taking on the role of advocate for anti-Israeli forces in Western Europe. France also serves as the driving force behind European Middle Eastern initiatives within the EU, and its position often diverges from that of the United States [7]. For example, Paris supports Syrian demands for the release of the Golan Heights by Israel.

„The level of economic and political ties between Germany and Israel, as well as the Jewish world in general, is comparable to the level of Arab-German relations, and significantly higher in the academic sphere. The much greater tolerance of German society towards Jews and Israel than in other European countries also plays a role”. Israel’s relations with Germany „remain significantly more balanced than with other European countries”.

The EU is prepared to work with its partners on resuming peace negotiations based on the following parameters: 1) An agreement on the borders of two states, based on the borders of June 4, 1967, with equivalent land swaps agreed upon by both parties. The EU recognizes changes in borders existing prior to 1967, including with regard to Jerusalem, only by mutual agreement of the parties. 2) Security measures that respect Palestinian sovereignty, demonstrate that the occupation has ended for Palestinians, and, for Israelis, protect their security, prevent the resurgence of terrorism, and effectively counter security threats, including new and critical threats in the region. 3) A just, fair, agreed-upon, and realistic solution to the refugee issue. 4) The fulfilment of the aspirations of both sides to Jerusalem. A negotiated path must be found to settle the status of Jerusalem as the future capital of both states.

Conclusion: The policy that the EU is currently pursuing in the Israeli-Palestinian direction is geared towards de-escalating the conflict. However, as of today, resolving the Middle East crisis remains unattainable without US involvement, whose voice can be decisive and can outline concrete steps towards resolving this age-old standoff. The European Union still does not play the leading role in Middle East resolution, a role that belongs to Washington. Nevertheless, over the past decade, Brussels has significantly increased its influence and presence in the region, both through multilateral formats like the Quartet of international mediators and through its own initiatives, particularly within the framework of the

Barcelona Process. If the EU overcomes its internal socio-economic difficulties, further strengthening of its positions can be expected. Such a development implies that participation in the resolution of the Israeli-Palestinian conflict will remain a significant component of the EU's foreign policy strategy in the region.

REFERENCES:

1. РЫЖОВ, И.В., ЗОЛИНА, Д.М., ИНТЯКОВ, А.А. *Роль ведущих европейских держав в процессе урегулирования ближневосточного конфликта*. In: Вестник Нижегородского ун-та им. Н.И. Лобачевского. 2008. №5. pp. 214.
2. BICHARA, Khader. *The European Union and the Palestinian Question (1957-2013): soft diplomacy and hard realities*. In: Arab Study and Research Center at Louvain University. Louvain-la-Neuve-Belgium, 2013. pp. 13.
3. *EU Financial Assistance to the occupied Palestinian territory*. In: Directorate General for Internal Policies Policy. Department on Budgetary Affairs of the European Parliament. Brussels, 2013. pp. 4-6.
4. Какими будут теперь отношения между Великобританией и Израилем? // <http://9tv.co.il/news/2016/06/24/227530.html>
5. BOLBORICI, Ana-Maria. *Diplomatia Uniunii Europene și criza din Orientul Mijlociu la începutul secolului al XXI-lea*. Iași, 2016.
6. КРЫЛОВ, А.В. *Противодействие стран ЕС поселенческой политике Израиля: мифы и реальность*. In: Вестник МГИМО-Университета. 2014. №6. pp. 169.
7. DOT-POUILLARD, Nicolas. *La France et la question palestinienne: la fin d'une politique française au Proche-Orient?* // <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01565558/document>

COOPERAREA UNIUNII EUROPENE CU CAUCAZUL DE SUD ÎN REGLEMENTAREA CONFLICTELOR REGIONALE

COOPERATION OF THE EUROPEAN UNION WITH THE SOUTH CAUCASUS IN THE REGULATION OF REGIONAL CONFLICTS

CZU: 327.56:061.1 UE:327(479)

Mariana BUJAC

studentă, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: marisabujac@gmail.com

Rezumat. *Relațiile dintre Uniunea Europeană și statele din regiunea Caucazului de Sud au fost mult timp în umbra cercetării academice, puțină atenție fiind acordată analizei politicii externe a Uniunii Europene în această regiune geografică. Lucrurile s-au îmbunătățit ușor odată cu apariția în Caucazul de Sud a diverselor mecanisme și instrumente ale UE, precum instituția Reprezentantului Special, includerea regiunii în politica europeană de vecinătate și Parteneriatul Estic, care au plasat relațiile UE cu statele din regiunea Caucazului de Sud într-un domeniu prioritar. Cu toate acestea, contribuția Uniunii Europene la eforturile de soluționare a conflictelor din Caucazul de Sud rămâne încă sub-cercetată. Prin urmare, acest articol își propune să prezinte unele perspective privind cooperarea Uniunii Europene în procesul de soluționare a conflictelor de lungă durată din regiunea Caucazului de Sud, și anume conflictul Nagorno-Karabah dintre Armenia și Azerbaidjan, conflictele Abhazia și Osetia de Sud din Georgia. În acest scop, autorul va oferi o perspectivă empirică asupra relațiilor UE cu republicile din Caucazul de Sud, punând accentul pe strategia Uniunii Europene de soluționare a conflictelor. Evaluarea strategiei UE de soluționare a conflictelor se va face prin aplicarea instrumente analitice ale neofuncționalismului și interguvernamentalismului, care sunt considerate a fi metode eficiente de abordare a unei ample probleme și de examinarea în detaliu a logicii Uniunii Europene.*

Cuvinte cheie: *Uniunea Europeană, conflicte regionale, conflicte de lungă durată, Caucazul de Sud, soluționarea conflictelor, Nagorno-Karabah, Abhazia, Osetia de Sud, Strategia UE de soluționare a conflictelor.*

Abstract. *The relations between the European Union and the states of the South Caucasus region have long been in the shadow of academic research, with little attention being paid to the analysis of the European Union's foreign policy in this geographical region. Things improved slightly with the appearance in the South Caucasus of various EU mechanisms and instruments, such as the institution of the Special Representative, the inclusion of the region in the European neighbourhood policy and the Eastern Part-*

nership, which placed the EU's relations with the states of the South Caucasus region in - a priority area. However, the European Union's contribution to conflict resolution efforts in the South Caucasus still remains under-researched. Therefore, this article aims to present some perspectives on the cooperation of the European Union in the process of solving long-standing conflicts in the South Caucasus region, namely the Nagorno-Karabakh conflict between Armenia and Azerbaijan, the Abkhazia and South Ossetia conflicts in Georgia. For this purpose, the author will offer an empirical perspective on the EU's relations with the republics of the South Caucasus, emphasizing the European Union's conflict resolution strategy. The evaluation of the EU conflict resolution strategy will be done by applying the analytical tools of neo-functionalism and intergovernmentalism, which are considered to be effective methods of approaching a broad problem and examining in detail the logic of the European Union.

Keywords: European Union, regional conflicts, long-term conflicts, South Caucasus, conflict resolution, Nagorno-Karabakh, Abkhazia, South Ossetia, EU Conflict Resolution Strategy.

Rolul Uniunii Europene în soluționarea conflictelor din regiunea Caucazului de Sud ar putea fi evaluat în două perioade diferite. *Prima perioadă* poate fi descrisă ca tranziție „de la un profil scăzut la o atenție sporită”, care a durat până în anul 2003, când a fost desemnat Reprezentantul Special al UE pentru Caucazul de Sud. *A doua perioadă* este caracterizată de „creșterea rolului/ activității de facilitare-mediere” a Uniunii Europene, care ar cuprinde perioada din 2003 până în prezent. Aceasta este o clasificare condiționată, pe care autorul a conceput-o pentru a explica mai bine rolul UE în soluționarea conflictelor din regiunea Caucazului de Sud.

Profilul Uniunii Europene în problemele de securitate din Caucazul de Sud înainte de anul 2003. UE a menținut o abordare distanțată față de procesul de soluționare a conflictelor din Caucazul de Sud. Poziția adoptată de UE privind soluționarea conflictelor din regiunea Caucazului de Sud a fost în principiu implicarea politică pasivă, care se limita doar la declarații și comunicări politice. Cu toate acestea, de la obținerea independenței acestor republici în anul 1991 și de la intrare în vigoare a Acordurilor de Parteneriat și Cooperare în anul 1999, Uniunea Europeană a folosit în mod activ diferitele sale programe de asistență, care au vizat promovarea democrației, societății civile, economiei etc.

Relațiile Uniunii Europene cu statele din Caucazul de Sud au fost menținute prin acordarea ajutorului unilateral al UE, sub formă de asistență financiară, ajutor umanitar, securitate alimentară, reabilitare și asistență tehnică [1]. Programele UE de Asistență Tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente (TACIS), Coridorul de transport Europa-Caucaz-Asia (TRACECA) și Transportul intersta-

tal de petrol și gaze către Europa (INOGATE) au fost și instrumente ale politicii externe a UE în regiune [2]. În Abhazia și Osetia de Sud, Uniunea Europeană a fost deosebit de activă în acordarea asistenței financiare de reabilitare economică. UE și-a propus să devină cel mai mare donator în Abhazia prin alocarea unei sume considerabile de bani (aproximativ 25 milioane EUR) pentru proiecte umanitare, de reabilitare și de reconstrucție în urma conflictului georgian-abhaz [1]. Proiectele finanțate de UE au fost depolitizate și nu au fost dependente de progresul în domeniul soluționării conflictelor.

În Osetia de Sud participarea Uniunii Europene a fost puțin mai vizibilă decât în Abhazia. Proiectele UE în Osetia de Sud nu s-au limitat doar la infrastructură, agricultură, reabilitare economică și proiecte aferente, care nu au avut nicio relevanță directă pentru procesul de soluționare a conflictelor. În Osetia Sud, Consiliul UE a adoptat trei acțiuni comune în cadrul alocării 500.000 EUR pentru PESC, care au fost destinate Misiunii OSCE din Georgia, pentru a o ajuta să finanțeze Comisia Mixtă de Control (CMC) [3]. Pentru a supraveghea modul în care au fost folosiți banii alocați, Comisia Europeană a început să participe la negocierile Comisiei Mixte de Control începând cu anul 2001. Acest lucru nu a implicat participarea deplină a UE în formatul CMC, deși acesta era obiectivul de lungă durată al Georgiei.

Cu toate acestea, Uniunea Europeană a reușit să-și folosească puterea financiară pentru a câștiga cel puțin o oarecare influență politică în procesul de negociere în jurul conflictului din Osetia de Sud, chiar dacă era destul de banal. Pe lângă asistența pentru activitatea CMC, UE a finanțat proiecte în Osetia de Sud în valoare de aproximativ 8 milioane EUR între anii 1997 și 2006 [4], care au fost direcționate către activități de reabilitare în diverse domenii.

În pofida contribuțiilor financiare acordate statelor din regiunea Caucazului de Sud, Uniunea Europeană nu a jucat un rol politic semnificativ în procesul de soluționare a conflictelor. În Abhazia, UE în mod similar nu a fost implicată în procesul de negocieri, deși trei state membre - Germania, Franța și Regatul Unit - au fost membri ai Grupului de prieteni al Secretarului General al ONU. Asistență financiară a UE în Abhazia nu a fost direcționată spre schimbarea procesului de soluționare a conflictului sau spre promovarea cooperării și interacțiunii dintre părți. Cea mai mare realizare a UE în Abhazia a fost finanțarea unor proiecte pentru societatea civilă. În general, UE părea că acordă mai multă importanță Osetiei de Sud în comparație cu Abhazia, datorită faptului că conflictul din Osetia de Sud era considerat a fi mai ușor de soluționat decât conflictul din Abhazia. În plus, soluționarea timpurie a conflictului din Osetia de Sud părea a fi mai dezirabilă din cauza apropierii geografice a regiunii de capitala Georgiei, Tbilisi.

Cu privire la Nagorno-Karabah, modelul de implicare a Uniunii Europene prin programele economice și de consolidare a încrederii nu a fost eficient, mai ales din cauza faptului că Baku în mod oficial a respins orice astfel de activitate înainte de soluționarea definitivă a conflictului. Această participare indirectă a UE la soluționarea conflictelor din republicile din Caucazul de Sud probabil a servit convingerea că promovarea dezvoltării economice și a societății civile printr-o astfel de politică ar reduce pericolul escaladării conflictelor, creându-se astfel premisele unei stabilități de durată. Cu toate acestea, în comparație cu alte regiuni problematice, care se aflau în imediata vecinătate a UE, cum ar fi statele Est-europene și Balcanii de Nord, regiunea Caucazului de Sud nu a ocupat primul loc pe agenda de politică externă a UE. Nu a existat o strategie clară sau politică a UE față de statele din regiune, dat fiind faptul că agenda UE a fost suprasolicitată cu alte sarcini, cum ar fi extinderea (2004), Constituția UE (2005) etc. Totuși, asigurându-și în același timp un anumit rol în regiune prin proiecte de asistență, UE a preferat, în primul rând, să-și mențină distanța politică și și-a limitat rolul politic doar la sprijinirea activităților ONU și OSCE. Cu toate acestea, schimbările politice, care au avut loc în urma valului de extindere din anul 2004, au condiționat efecte și revizuirii ale politicii externe europene față de Caucazul de Sud. Mai mult, în cazul integrării europene a Turciei, UE extinsă ar deveni un vecin imediat al regiunii Caucazului de Sud. Prin urmare, reducerea potențialelor amenințări reprezentate de conflictele nerezolvate din Caucazul de Sud a devenit una dintre problemele vizibile pe agenda de politică externă a UE.

Creșterea atenției Uniunii Europene asupra regiunii Caucazului de Sud a fost condiționată și de implicarea intereselor economice europene într-o regiune, care devenea în mod constant un nod strategic datorită vastelor sale resurse de hidrocarburi și a poziției sale de coridor pentru infrastructura critică de energie și transport care leagă Asia Centrală și Caucaz, în special Bazinul Caspic cu Europa. Preocuparea UE pentru propria sa securitate energetică și obiectivul său de a-și diversifica sursele de energie brută a determinat sporirea interesului față de regiunea Caucazului de Sud. În acest context, UE a transmis intermitent unele semnale că este dispusă să joace un rol mai important în regiune. De exemplu, au existat mai multe dezbateri în cadrul UE începând cu anul 1999 privind eficientizarea rolului UE în regiunea Caucazului de Sud [4].

Încercările de a defini locul regiunii Caucazul de Sud pe agenda politică a UE au continuat și în anul 2001. La început, Parlamentul European a elaborat o strategie a UE consacrată regiunii caucaziene sub denumirea de „Dimensiunea Sudică” [5]. Apoi, președinția suedeză a UE a declarat Caucazul de Sud drept una dintre principalele priorități de politică externă a UE în prima jumătate a

anului 2001, iar în același an a avut loc prima vizită a Troicii UE în regiune [6].

În Strategia Europeană de Securitate din 2003, Uniunea Europeană a subliniat că ar trebui „să manifeste un interes mai puternic și mai activ pentru problemele Caucazului de Sud, care va fi la vremea potrivită și o regiune învecinată”. [7] În cele din urmă, dezbaterea asupra rolului UE în regiune a condus la desemnarea unui Reprezentant Special al UE în regiunea Caucazului de Sud în anul 2003. Această decizie a deschis calea pentru o activitate mai activă de mediere/facilitare a UE în vederea rezolvării conflictelor în regiunea Caucazului de Sud.

Mandatul Reprezentantului Special includea, în general, sarcini de „contribuire la prevenirea conflictelor”, „asistență la soluționarea conflictelor”, „intensificarea dialogului UE cu principalii actori interesați din regiune”, „asistență Consiliului în dezvoltarea în continuare a unei politici cuprinzătoare față de Caucazul de Sud” și alte sarcini similare de asistență [8]. Reprezentantul Special a fost însărcinat să călătorească în regiune de mai multe ori pe an și să organizeze întâlniri cu oficialii părților în conflict, precum și cu membrii societății civile.

Includerea celor trei republici în Politica Europeană de Vecinătate în 2004 constituie următoarea etapă în relațiile UE-Caucazul de Sud, fiind o decizie mult așteptată, deoarece în perioada inițială de lansare a politicii europene de vecinătate Georgia, Armenia și Azerbaidjan au fost excluse, fiind menționate doar în nota de subsol a PEV ca posibili vecini. Cu toate acestea, se poate presupune pe bună dreptate că decizia de a include Armenia, Azerbaidjanul și Georgia în PEV mai devreme decât se aștepta a fost influențată într-o măsură considerabilă de Revoluția Trandafirilor din Georgia din noiembrie 2003, care a fost tratată de UE ca un precursor al unui proces de consolidare a statului democratic în regiune. Este de remarcat faptul că regiunea a devenit un vecin și mai apropiat de granițele UE odată cu aderarea României și Bulgariei și o posibilă extindere viitoare spre Balcani și poate chiar Turcia. Prin urmare, s-a presupus că UE nu-și putea permite să ignore regiunea Caucazului de Sud și să o excludă de beneficiile oferite de politicile europene

După includerea statelor din Caucazul de Sud în politica europeană de vecinătate în anul 2004, la 14 noiembrie 2006 au fost adoptate Planuri de Acțiune PEV (PA) pentru Georgia, Armenia și Azerbaidjan, cu scopul de a le ajuta să se apropie de standardele europene. În ciuda evidentelor încercări de a-și spori profilul în soluționarea conflictelor din Caucazul de Sud în contextul PEV, UE a eșuat. Atât Documentul de Strategie al PEV, cât și PA individuale au atins problema soluționării conflictelor, dar în toate documentele aceste referințe erau destul de ambigue. De exemplu, Documentul de Strategie al PEV este foarte vag în

acest sens: „Este nevoie de eforturi sporite pentru a promova soluționarea conflictelor din regiune și pentru a dezvolta relații de bună vecinătate. Fiecare dintre cele trei țări trebuie să facă pași concreți. PEV ar trebui să consolideze contribuția UE la promovarea acestor obiective” [9]. PEV ar fi putut fi mai eficientă și mai de succes în Caucazul de Sud, dacă ar fi dezvoltat un mecanism sau o politică de intensificare a rolului UE în soluționarea conflictelor dincolo de facilitarea și lăsarea soluționării problemelor în seama statelor. Astfel, PEV a continuat atitudinea tradițională și menținută de UE față de problemele regiunii.

Un model similar a fost urmat în planurile de acțiune PEV, care nu au determinat ca soluționarea conflictelor să devină o prioritate în relațiile UE cu țările implicate. Rezolvarea conflictelor a fost lăsată la marginea planurilor de acțiuni individuale pentru fiecare dintre republici și a fost inclusă într-o listă mai mare de priorități la categoria „dialog politic și reformă”. În ciuda așteptării de a ridica profilul UE în soluționarea conflictelor din regiune, prevederile planurilor de acțiune au fost orientate spre consolidarea democrației, construirea statului și dezvoltarea economiei.

PEV atribuie importanță contactelor interpersonale, socializării, măsurilor de consolidare a încrederii și cooperării regionale, ceea ce mărturisește ideea că, concentrându-se pe dialog și cooperare, UE spera să creeze un mediu de securitate în care conflictele aflate în așteptare ar putea fi rezolvate. Prin urmare, PEV a fost abordată ca o „politică de prevenire indirectă a conflictelor” și o expresie a faptului ca UE să se abțină de la rolul activ, direct implicat în soluționarea conflictelor. Ambiguitatea politicii UE față de problema soluționării conflictelor s-a manifestat în procesul de elaborare a planurilor de acțiuni ale politicii europene de vecinătate. De exemplu, în PA cu Azerbaidjan, Uniunea Europeană a subliniat importanța respectării suveranității și integrității teritoriale, în timp ce în PA cu Armenia a menționat dreptul la autodeterminare, care demonstrează absența oricărei soluții rezonabile a UE privind soluționarea conflictelor în Caucazul de Sud.

Același lucru a fost și în cazul Georgiei. Aproape în fiecare dintre declarațiile sale, UE și-a exprimat sprijinul fără echivoc pentru integritatea teritorială a Georgiei. Cu toate acestea, UE a fost precaută să-și asume un rol de mediere directă în soluționarea conflictului din Abhazia înainte de confruntarea militară din 8 august 2008 între Georgia cu Rusia și părea să renunțe la această misiune în favoarea altor organizații, monitorizând în liniște influența crescândă a Rusiei asupra stării de lucruri. Astfel, chiar dacă PA PEV trebuia să stabilească soluționarea conflictelor ca una dintre prioritățile de acțiune, UE la acea vreme încă evita orice implicare directă în soluționarea conflictelor. Uniunea Europeană a preferat

ca planurile de acțiuni să se concentreze asupra problemelor de „soft power” ca mijloc de soluționare a conflictelor, cu un accent deosebit pe problemele de reformă politică și economică, care ar contribui la consolidarea statului democratic al republicilor și a capacității acestora de a rezolva conflictele aflate în curs.

După evenimentele tragice din august 2008, UE nu a avut de ales decât să se implice direct în soluționarea conflictelor din Georgia. Președinția franceză a Consiliului UE, condusă de președintele Nicolas Sarkozy, a negociat un acord de încetare a focului în șase puncte la 12 august 2008, iar după aceste evoluții, UE a stabilit o funcție suplimentară de Reprezentant Special al UE pentru Georgia și a desfășurat o misiune de monitorizare a UE pe teritoriile controlate de Georgia. Implicarea UE în regiunea Caucazului de Sud și rolul său în facilitarea conflictului georgian va fi explicată prin abordări interguvernamentaliste și neofuncționale, după cum urmează:

- Abordarea îndepărtată a UE și rolul său indirect în facilitarea soluționării conflictelor se datorează lipsei de interes din partea statelor membre ale UE (ipoteză interguvernamentalistă);

- Creșterea ulterioară a profilului UE în regiune după evenimentele din august 2008 din Georgia s-a datorat inițiativei și rolului de conducere al unui stat membru UE (ipoteză interguvernamentalistă);

- Miza UE pe necesitatea cooperării regionale și soluționarea problemelor practice (economie, probleme de frontieră) corespunde convingerii europene că cooperarea pe problemele practice va duce la extinderea cooperării pe problemele de înaltă politică, care ulterior va duce la stabilirea păcii în cazurile conflictuale relevante (presupoziție neofuncționalistă).

O altă etapă a PEV a fost promovarea cooperării regionale în domenii, precum economie, afaceri, politică socială, comerț, mediu, justiție, afaceri (în special, managementul frontierelor, migrație și azil, lupta împotriva criminalității organizate, traficul de ființe umane, imigrația ilegală, terorismul, spălarea banilor etc.), proiecte comune de infrastructură și securitate în sectoarele energiei și transporturilor, civile dezvoltarea societății și alte domenii problematice, care sunt destul de substanțiale și necesită un angajament puternic din partea statelor relevante. Totuși, făcând acest lucru, nu s-a făcut o diferențiere adecvată între regiunile relevante. De exemplu, dacă cooperarea regională ar putea fi un exercițiu util în țările din Europa de Est, din Caucazul de Sud sau din Orientul Mijlociu, efectul ar fi fost mai degrabă invers, întrucât aceste două regiuni diferă de cele dintâi în ceea ce privește contextele de securitate.

Deși în planurile de acțiuni ale PEV fiecare dintre cele trei republici și-a indicat prioritățile individuale de acțiune, iar interacțiunea lor în formatul PEV

se baza în general pe domenii prioritare, UE nu a ratat șansa de a sublinia necesitatea cooperării regionale, în special în domeniile menționate, fiind convinsă că acest lucru este indispensabil pentru a obține rezultate bune. Ideea de cooperare regională a fost menționată în planul de acțiune pentru fiecare dintre cele trei republici. De exemplu, în PA a Azerbaidjan, consolidarea cooperării regionale a fost plasată sub prioritatea numărul zece, în timp ce în PA a Armenia a fost atribuit locurile numărul opt și cinci în PA al Georgiei. În acest context, având în vedere obstacolele din calea cooperării regionale atotcuprinzătoare, este puțin naiv să presupunem că obiectivul PEV „de a promova o cooperare mai strânsă între vecinii UE” ar putea avea succes în Caucazul de Sud înainte de a găsi un remediu pentru problemele regiunii. Ideea de cooperare regională nu poate fi promovată în mod egal în regiunea Sudului Mediteranei, Europa de Est și Caucazul de Sud fără a ține cont de situația de pe teren. Chiar și dincolo de PEV în sine, UE a încercat să sublinieze un rol special pentru PEV în promovarea cooperării regionale în Caucazul de Sud. De exemplu, în rezoluția din 20 mai 2010 „cu privire la necesitatea unei strategii a UE pentru Caucazul de Sud”, Parlamentul European a făcut o referire implicită la intenția UE de a se concentra în continuare pe problema cooperării regionale în cadrul PEV [10]. Următorul fragment din rezoluție servește ca o bună fundamentare a acestui punct de vedere: „Parlamentul European recunoaște cooperarea regională ca o condiție necesară pentru consolidarea încrederii și securității, în conformitate cu prioritățile PEV. În cadrul acestei premise, mult va depinde de capacitatea UE de a găsi echilibrul corect prin cooperarea cu statele din regiune pe o bază bilaterală, prin planurile de acțiuni individuale aprobate” [10].

Începând cu anul 2009 cooperarea între UE și statele Caucazului de Sud au continuat în cadrul Parteneriatului Estic, deseori caracterizat ca o continuare a PEV în multiple dimensiuni și implică încheierea de Acorduri de Liber Schimb Cuprinzător cu țările care sunt dornice și capabile de o integrare economică mai profundă cu UE. Parteneriatul Estic prevede, de asemenea, o cooperare extinsă în domeniul democrației și buneii guvernări, al securității energetice, al reformei sectorului de securitate, al problemelor de mediu etc.

Parteneriatul Estic a menținut, de asemenea, pasivitatea UE în soluționarea conflictelor și a validat în continuare înclinația UE de a rezolva problemele persistente ale conflictului prin asistență și stabilizare economică, nu prin implicarea directă în medierea conflictelor. Unii consideră Parteneriatul Estic ca o altă „încercare de a camufla slăbiciunea politicii de vecinătate”.

Faptul că UE și-a păstrat un profil scăzut în procesul de soluționare a conflictelor din Caucazul de Sud pentru o perioadă considerabilă de timp s-a datorat,

în principal, lipsei de dorință a statelor membre ale UE de a-și asuma mai multe angajamente într-o zonă geografică mai mare. Multă vreme, Caucazul de Sud a fost un „punct alb” pe agenda de politică externă europeană, fără niciun interes al UE de a se implica în problemele regionale.

Concluzii. Contribuția UE în soluționarea conflictelor din Caucazul de Sud a fost determinată de atitudinea sa îndepărtată, care a sporit în cadrul conflictului din Georgia. Uniunea Europeană acordă o importanță deosebită instituțiilor și diverselor instrumente de promovare a stabilității, cooperării și soluționării conflictelor. Reieșind din cele menționate, se pot trage următoarele concluzii cu privire la rolul UE în soluționarea conflictelor din Caucazul de Sud:

- Din cauza reticenței statelor membre de a se angaja în promovarea securității regionale, Caucazul de Sud și problemele sale au fost multă vreme absente în agenda de politică externă a Uniunii Europene (conform primei abordări interguvernamentaliste). Creșterea rolului UE în conflictul din Georgia s-a datorat inițiativei individuale a unui stat membru al UE (cea de-a doua presupunere interguvernamentalistă).

- În ciuda faptului că, în urma războiului din august 2008, UE a trebuit să joace un rol mai activ în soluționarea conflictelor din Caucazul de Sud, rolul său este inferior în comparație cu alți actori regionali, precum Rusia, Turcia și S.U.A.

- Abordarea Uniunii Europene față de Caucazul de Sud prin diverse aranjamente instituționale, cum ar fi Politica Europeană de Vecinătate și Parteneriatul Estic, este dictată de convingerea că, prin promovarea diferitelor reforme, cooperare regională în multiple domenii și efectul de propagare pe care astfel de modele de cooperare le-ar putea crea, va fi mai ușor pentru guvernele respective să negocieze și să ajungă la o rezolvare pașnică rapidă a conflictelor (presupoziție neofuncționalistă). Chiar și rezoluția Parlamentului European din 2010, care a subliniat necesitatea unui rol mai puternic al UE în soluționarea conflictelor este un salt în atribuirea unui rol mai direct al UE în soluționarea conflictelor în Caucazul de Sud, care este încă destul de vag, deoarece pune accentul pe programele de reabilitare, asistență și contribuția UE la consolidarea păcii și gestionarea conflictelor, sprijinind proiectele societății civile.

În conflictul din Nagorno-Karabakh, rolul UE, din păcate, nu s-a modificat vizibil nici după numirea Reprezentantului Special al UE și a creșterii rolului UE în Georgia după august 2008. Reprezentantul Special al UE exercită rolul de asistență, fără a aduce o contribuție importantă, care ar genera implicarea directă a UE în soluționarea conflictelor dincolo de oferirea de sprijin pentru procesul administrat de OSCE. Rolul UE se limitează doar la unele declarații politice și exprimarea sprijinului pentru eforturile Grupului de la Minsk.

Vizibilitatea sporită a UE în medierea conflictelor din Caucazul de Sud a fost astfel lăsată în limitele conflictelor din Georgia și nu s-a aplicat conflictului din Nagorno-Karabah, față de care UE se presupune că încearcă să mențină o abordare echilibrată evitând orice parțialitate în favoarea oricăreia dintre părți, Armenia sau Azerbaidjan. UE evită să-și exprime sprijinul pentru integritatea teritorială a Azerbaidjanului, fără a face referiri egale la dreptul la autodeterminare. Acest lucru s-a transformat într-un obstacol în relațiile UE-Azerbaidjan, deoarece Baku nu își ascunde dezamăgirea față de reticența UE în această problemă. Acest lucru este evident diferit de cazul Georgiei, în care UE nu și-a ascuns niciodată sprijinul clar, pentru integritatea teritorială și suveranitatea Georgiei.

Politica Uniunii Europene se promovează prin intermediul diferitor instituții, cum ar fi Politica Europeană de Vecinătate și Parteneriatul Estic, prin care UE speră să realizeze o cooperare regională pe mai multe fronturi și astfel să ajute statele să găsească independent o soluție la conflictele lor. Cu toate acestea, problema cooperării regionale și promovarea ei în continuare poate reprezenta o provocare pentru eficacitatea și succesul PEV și a politicii generale a UE în Caucazul de Sud. Dacă UE va continua să folosească PEV ca instrument pentru promovarea cooperării regionale cuprinzătoare în regiunea Caucazului de Sud în circumstanțele actuale, riscul ineficienței poate fi determinat de absența unor precondiții fundamentale, precum securitatea și stabilitatea, încrederea reciprocă și încrederea.

REFERINȚE:

1. „JAFAROVA, Esmira. *EU Conflict Resolution Policy Towards the South Caucasus*. In: *Connections*. Vol. 10, No. 3 (SUMMER 2011), p. 59-80. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: https://www.jstor.org/stable/26326244#metadata_info_tab_contents
2. *EU support to the Europe-Caucasus-Asia Transport Corridor*. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/press-corner/detail/en/MEMO_12_141
3. *Conflict Resolution in the South Caucasus: the EU's role*. In: *Europe Report*. 2006. March. No. 173. p.20 [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: https://www.files.ethz.ch/isn/15548/173_conflict_resolution_south_caucasus.pdf
4. POPESCU, Nicu. *Europe's Unrecognised Neighbours The EU in Abkhazia and South Ossetia*. [online] [citată 10.05.2022]. Disponibil: <http://aei.pitt.edu/7384/2/7384.pdf>

5. DELCOUR, Laure, HOFFMANN Katharina. *The EU's Policy in the South Caucasus*. In: *L'Europe en Formation*, 2018/1 (No. 385), p.7-25. [online] [citat 10.05.2022]. Disponibil: DOI: 10.3917/eufor.385.0007. <https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2018-1-page-7.htm>
6. CORNELL, Svante E., STARR, S. *Frederick The Caucasus: A Challenge for Europe. Silk Road Paper*. 2006, June. [online] [citat 10.05.2022]. Disponibil: https://www.files.ethz.ch/isn/30287/12_Caucasus_Challenge_Europe.pdf
7. *Strategia Europeană de Securitate „O Europă sigură într-o lume mai bună”*. [online] [citat 10.05.2022]. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/media/30815/qc7809568roc.pdf>
8. *Council Joint Action 2003/496/CFSP of 7 July 2003 concerning the appointment of an EU Special Representative for the South Caucasus*. [online] [citat 10.05.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32003E0496>
9. *European Neighbourhood Policy. Strategy Paper*. [online] [citat 10.05.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004DC0373&from=DE>
10. *The need for an EU strategy for the South Caucasus*. [online] [citat 10.05.2022]. Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2010-0193_EN.html

CONTRIBUȚIA UNIUNII EUROPENE ÎN PROCESUL DE REGLEMENTARE A CONFLICTULUI DIN KARABAHUL DE MUNTE

EU CONTRIBUTION TO THE PROCESS OF REGULATING THE NAGORNO-KARABAKH CONFLICT

CZU: 327.56:061.1 UE:327(479.243)

Tatiana SOLONARU
Studentă, Universitatea de
Studii Europene din Moldova
e-mail: copycopyright000@gmail.com

Rezumat: *Conflictul din Nagorno-Karabakh este unul dintre conflictele regionale periculoase și importante pentru Uniunea Europeană. Deși tensiunile de luptă s-au diminuat, Armenia și Azerbaidjan sunt încă departe de o soluționare politică completă a problemelor legate de Nagorno-Karabakh. Acest articol examinează contribuția Uniunii Europene (UE) la procesul de soluționare a conflictelor din Caucazul de Sud. În acest sens vom analiza acțiunile UE în două domenii principale de activitate legate de soluționarea conflictelor - medierea și menținerea păcii. Pentru a înțelege rolul real și posibil al UE în procesul de soluționare a conflictului Nagorno-Karabakh, este necesar, în primul rând, să fim atenți la ce interese urmărește UE prin participarea la soluționarea conflictelor din Caucazul de Sud.*

Cuvinte-cheie: *Nagorno-Karabakh, Armenia, Azerbaidjan, Caucazul de Sud, Parteneriatul Estic, Uniunea Europeană, OSCE*

Abstract: *Role of the European Union in the peaceful settlement of Nagorno -Karabakh conflict between Armenia and Azerbaidjan. Although fighting tensions have eased, Armenia and Azerbaijan are still far from a complete political solution to the Nagorno-Karabakh problems. Question on the current interests of the whole European Union in this region that can contribute to realization of concrete measures between conflict parts as well as retard negotiations and cause new escalation wave. Negotiating arenas, established by European countries, and institutions within the EU that control the situation in the region. Analysis of sceneries in Karabakh and possible future steps for problem's solution by the European Union.*

Keywords: *Nagorno-Karabakh, Armenia, Azerbaijan, EU, European neighborhood policy, South Caucaz, OSCE*

Conflictul din Nagorno-Karabakh sau Karabakh-ul de Munte datează din Evul Mediu, când diferite state se luptau pentru acest teritoriu. În prezent aceasta este

o problemă care se manifestă în cadrul relațiilor dintre Azerbaidjan și Armenia. Aceste țări din spațiul post-sovietic începând cu sfârșitul anilor ‘80 ai sec. al XX-lea au dus dispute acerbe asupra dreptului de proprietate asupra teritoriului, care în următorul deceniu s-a transformat într-un conflict armat.

Un rol important în încheierea stării de război în anii 1990 l-au jucat țările terțe, care au acționat ca mediatori, oferind platforme pentru negocieri și ajutând părțile conflictuale să ajungă la un consens în procesul de negociere. Oficial, ostilitățile au fost oprite, s-a semnat un armistițiu între țări, dar, cu toate acestea, problema a rămas deschisă până în prezent, deoarece atât Armenia, cât și administrația Karabakhului sunt nemulțumite de faptul că teritoriul face parte din Azerbaidjan. [1] Negocierile continuă în cadrul reuniunilor bilaterale și al activității Grupului de la Minsk. Multe țări sunt interesate de eliminarea completă a acestui diferend. Dar, având în vedere interacțiunea activă a Armeniei și Azerbaidjanului cu puterile europene și cu Uniunea Europeană în ansamblu, pare important să analizăm contribuția acestor actori la soluționarea conflictului din Karabakh-ul de Munte.

Din momentul în care locuitorii din Karabakh și-au declarat independența în anul 1991, unele dintre țările UE individual au început să ceară părților din conflict să înceteze ciocnirile armate. Franța a jucat un rol deosebit, care a purtat negocieri active nu numai pe platforma Grupului Minsk, ci și bilateral [2]. Mulți experți subliniază că în acest caz Franța a acționat nu doar în interesul său, ci a reprezentat interesele întregii Uniuni Europene, fiind o verigă importantă în acest sistem. Evident, delegațiile franceze au acționat ca mediator și au trebuit să echilibreze interesele Armeniei și ale Azerbaidjanului, iar aceasta a creat o mulțime de probleme, deoarece părțile aveau interese diametral opuse și negocierile directe nu și-au atins scopul din cauza atitudinii distructive ale ambelor părți. În același timp, trebuie subliniat că de cele mai multe ori Franța a susținut poziția Armeniei cu privire la o serie de problem-cheie, dar este încă inacceptabil să numim astfel de acțiuni complet pro-armene. Conform factorilor de decizie, Franța, ca și alte puteri europene, atunci când discută despre conflictul din Karabakh, acționează în conformitate cu interesele europene comune, iar în anul 1992 s-a afirmat că Franța a fost unul dintre inițiatorii creării celei mai importante platforme de negociere pentru părțile din conflict - *Grupul OSCE de la Minsk* [3]. Grupul de la Minsk este un format multilateral în care toate țările cointeresate se întâlnesc regulat pentru a discuta pozițiile părților aflate în conflict, iar problema este discutată și în format bilateral. Cu toate acestea, toate acordurile obținute în timpul negocierilor nu sunt documentate și de fiecare dată ele trebuie discutate din nou [4].

După numeroase runde de negocieri a Grupului OSCE de la Minsk în cooperare cu Rusia, care avea calitatea de mediator, în mai 1994 s-a ajuns la încetarea

schimbului de focuri. Doi ani mai târziu, la *summit-ul din 3 decembrie 1996 de la Lisabona*, șefii de state și guverne ai OSCE, pentru a soluționa conflictul a recomandat Armeniei și Azerbaidjanului să adere la următoarele principii:

- păstrarea integrității teritoriale a Armeniei și Azerbaidjanului;
- acordarea statutului juridic definitiv al NK,
- asigurarea securității NK și a întregii sale populații.

În aceeași măsură, un rol important l-au avut și așa-numitele „*Principii de la Madrid*”, formulate de către Grupul de la Minsk OSCE la 29 noiembrie 2007, care cuprind următoarele prevederi:

- revenirea teritoriilor din jurul Nagorno-Karabah sub controlul azer;
- un statut temporar pentru Nagorno-Karabah, care oferă garanții pentru securitate și autogovernare;
- un coridor care leagă Armenia de Nagorno-Karabah;
- determinarea viitorului statut juridic al Nagorno-Karabah printr-o exprimare a voinței obligatorii din punct de vedere juridic;
- dreptul tuturor persoanelor strămutate intern și al refugiaților de a se întoarce la locurile de reședință ale acestora;
- garanții internaționale de securitate care ar include o operațiune de menținere a păcii [5].

Din anul 2003, rolul UE ca actor internațional implicat în problemele de securitate din Caucazul de Sud a crescut. Uniunea Europeană a inclus Armenia, Azerbaidjan și Georgia în Politica Europeană de Vecinătate și la sfârșitul anului 2006 a început consultări privind punerea în aplicare a Planului de acțiune [6]. Bruxelles-ul consideră că planurile de acțiune vor ajuta guvernele din Caucazul de Sud să stabilească relații de bună vecinătate și să înceapă cooperarea pentru dezvoltarea regiunii și că aceasta va deveni baza pentru o soluționare pașnică a conflictului [7]. Prin lansarea PEV și lansarea activităților în cadrul Politicii Europene de Securitate și Apărare, UE a demonstrat că are nu numai motivele, ci și instrumentele necesare pentru a participa la procesul de soluționare a conflictului.

Planurile de acțiune din cadrul Politicii Europene de Vecinătate pentru țările din Caucazul de Sud includ multe sarcini, care vizează construirea păcii. Acestea sunt sarcini, precum *consolidarea statului de drept, dezvoltarea democrației, protejarea drepturilor omului, promovarea dezvoltării economice, cooperarea în domeniul securității și gestionării frontierelor și cooperarea regională* [8]. Cu toate acestea, UE poate oferi mai multă asistență în soluționarea conflictelor regionale, în special prin Planul de Acțiune, care este în prezent în discuție cu fiecare dintre țări. Pentru UE, aceste instrumente reprezintă o oportunitate de a asigura stabilitatea și cooperarea în Caucazul de Sud, dacă, desigur, sunt imple-

mentate planuri de acțiune în legătură cu procesul de soluționare a conflictului și includ criteriile specifice legate de democratizare, guvernanta și drepturile omului. Pentru regiune, aceasta ar putea fi o oportunitate de a contura mai clar procesul de reformă, dar acesta este un drum foarte lung de parcurs.

În primul rând, Politica Europeană de Vecinătate, în această regiune este prezentată în contextual proiectului Parteneriatului Estic [9]. Se știe că PaE a fost lansat în anul 2009 și include nu doar interacțiunea directă cu țările din Caucazul de Sud, ci și crearea unei baze favorabile UE pentru promovarea propriilor interese, precum ar fi societate democratică, stabilitatea economică și politică obținută în urma reformelor, a soluționării celor mai acute probleme interne ale statelor și a absenței așa-numitelor „puncte fierbinți”. Trebuie de remarcat faptul că Uniunea Europeană a prezentat o serie de revendicări Armeniei și Azerbaidjanului. Țările din spațiul post-sovietic sunt cuprinse de probleme interne și trebuie să realizeze reforme în multiple domenii. Este necesară și integrarea în sfera culturală, de aceea se acordă o atenție deosebită acestui segment [10], [11]. Datorită unor astfel de proiecte, se poate soluționa și conflictul din Karabakh, deoarece se creează un teren favorabil vieții pașnice, oamenii se îmbogățesc cultural, ceea ce înseamnă că este posibil un dialog constructiv între popoare.

În al doilea rând, vorbim despre interesele energetice ale UE în această zonă geografică. Nu este un secret pentru nimeni că regiunea este bogată în resurse energetice. Oficial, cooperarea UE cu țările din regiune a început deja cu programul Parteneriatului Estic, care unește cel puțin ambele părți ale conflictului. Desigur, există proiecte separate care merită o atenție deosebită: Nabucco, Nabucco West și TAR. Cel de-al treilea proiect le-a înlocuit pe celelalte două, care ne sugerează despre consolidarea complexă a relațiilor dintre state care au propriile interese în regiune. Uniunea Europeană în același timp trebuie să țină cont de pozițiile mai multor țări - Azerbaidjan, Georgia, Turcia, Turkmenistan. Fiecare stat își urmărește propriile interese naționale și interesele aliaților săi, așa că este extrem de greu de prevăzut toate nuanțele, fapt dovedit de eșecul mai multor proiecte. Azerbaidjanul ocupă un rol deosebit în problema cooperării energetice, care are posibilitatea de a-și alege aliații în politica energetică datorită rezervelor sale suficient de mari de resurse energetice și întrucât are cea mai avantajoasă poziție geopolitică. TAR nu a fost încă implementat, dar construcția Shah Deniz - 2 se apropie de finalizare. Acest lucru va facilita foarte mult implementarea altor proiecte energetice și va consolida și mai mult poziția Azerbaidjanului în regiune [12]. Situația afectează direct problema Karabakh-ului, deoarece lansarea diferitelor proiecte costisitoare de care sunt interesate un număr semnificativ de țări poate avantaja administrația azeră. Evenimentele din aprilie 2016 au arătat că, în

ciuda încetării oficiale a focului, părțile în conflict sunt gata să lanseze operațiuni militare cu drepturi depline în orice moment. Legea marțială va îngheța automat proiectele existente, ceea ce înseamnă că UE va sprijini Azerbaidjanul în toate modurile posibile și va suprima nemulțumirea Armeniei și a regiunii NK pentru a preveni izbucnirea războiului.

În al treilea rând, UE consideră regiunea ca fiind o zonă strategică importantă. Țările europene își construiesc astăzi propriul sistem de securitate în Caucazul de Sud. Acest lucru este evidențiat de punctele politicii europene de securitate și apărare și de faptul creării unui mecanism de răspuns rapid [13]. În ciuda faptului că UE tratează soluționarea conflictului drept o oportunitate de a stabili controlul sau cel puțin afirmarea în calitate de aliați, în timpul ostilităților țările europene nu și-au trimis contingentul de menținere a păcii [14].

Unii experți consideră că Uniunea Europeană din nou nu a putut alege o parte, pentru că la acea vreme, pe lângă UE și țările europene, Federația Rusă era interesată de propriul scenariu. Pentru a stabili controlul asupra regiunii în 2003, în sistemul UE a fost creat postul de Reprezentant Special pentru Caucazul de Sud. Heikki Talvitie și Peter Semneby, primii doi reprezentanți speciali, au căutat neliniștit modalități de a face din UE un actor mai puternic în regiune [15]. Principalele sale funcții includ coordonarea activității cu Grupul OSCE de la Minsk, rezolvarea problemelor privind refugiații, monitorizarea respectării acordurilor deja încheiate și medierea încercărilor de a ajunge la un consens. De fapt, reprezentantul urmărește situația, puterile sale sunt destul de limitate și, prin urmare, munca sa nu poate fi numită eficientă, întrucât cazurile de împușcături sunt încă înregistrate periodic la granițele dintre teritorii. UE a încercat de atunci să joace un rol mai important în conflictul din Nagorno-Karabakh. Dar politica comună a UE a devenit rapid blocată în multiple dezacorduri în interiorul blocului și între Armenia și Azerbaidjan.

Interesul economic, importanța strategică și problema energetică determină Uniunea Europeană să participe la soluționarea pașnică a problemei. În ciuda numărului mare de proiecte comune care acoperă diverse domenii, medierea în negocieri rămâne principalul instrument de soluționare a conflictului. În acest caz, Uniunea Europeană a avut multe oportunități de a pune capăt definitiv confruntării armeno-azerbaidjane, dar diplomației nu au putut face acest lucru, pe niciuna dintre platforme.

Pe 27 septembrie 2020 a izbucnit cel de-al Doilea Război din Karabakh de Munte, atunci UE a intervenit solicitând încetarea imediată a ostilităților, detenționarea și respectarea strictă a încetării focului. Revenirea la negocieri pentru soluționarea conflictului din Nagorno Karabakh sub auspiciile copreședinților Grupului OSCE de la Minsk, fără condiții prealabile, este necesară urgent [16].

Mai apoi, pe parcursul anilor 2020-2021, UE alocase suport financiar substanțial în ajutor umanitar pentru civilii afectați de conflict [17].

Pe data de 6 aprilie 2022, Președintele Consiliului European, Charles Michel, i-a găzduit pe președintele Republicii Azerbaidjan, Ilham Aliyev, și pe prim-ministrul Republicii Armenia, Nikol Pashinyan, pentru continuarea discuțiilor lor privind situația din regiunea Caucazului de Sud și dezvoltarea relațiilor UE cu ambele țări. Liderii au făcut un bilanț al evoluțiilor de la ultima lor întâlnire de la Bruxelles, în decembrie 2021, și de la videoconferința lor, împreună cu președintele Macron, din februarie 2022. În acest scop, s-a convenit ca miniștrii de externe să lucreze la pregătirea unui viitor tratat de pace, care să abordeze toate problemele necesare. Delimitarea și demarcarea frontierei lor bilaterale vor fi esențiale; în acest scop, în conformitate cu Declarația de la Soci din 26 noiembrie 2021, s-a convenit și convocarea unei Comisii mixte de frontieră până la sfârșitul lunii aprilie. Mandatul Comisiei mixte de frontieră va fi: 1) de a delimita granița bilaterală dintre Armenia și Azerbaidjan; 2) de a asigura o situație de securitate stabilă de-a lungul și în apropierea granițe [18].

Liderii au discutat, de asemenea, despre restabilirea infrastructurii de comunicații/ conectivitate între Armenia și Azerbaidjan în special și în Caucazul de Sud în general. Președintele Michel a salutat pașii către refacerea liniilor de cale ferată, încurajând în același timp Armenia și Azerbaidjan să găsească soluții eficiente pentru restabilirea legăturilor rutiere. UE este pregătită să sprijine dezvoltarea legăturilor de conectivitate, inclusiv în conformitate cu Planul său economic și de investiții și prin utilizarea forumului de consultanță economică propus pentru a identifica proiecte comune. Mulți specialiști consideră că în viitor situația va fi la fel de instabilă în Karabakh. Din păcate, în prezent Armenia și Azerbaidjan au început să folosească teritoriul ca monedă de schimb pentru a-și atinge obiectivele, uitând că acolo locuiesc persoane civile, care își pot pierde viața în cursul acestui joc politic. UE și alți actori au fost implicați activ în negocieri de mulți ani, care nu au condus deocamdată la un rezultat concludent. Cu toate acestea, prin construirea unui sistem multilateral de interacțiune cu țările aflate în conflict, Uniunea Europeană creează astfel un teren fertil pentru viețile oamenilor, ceea ce înseamnă că se formează o oportunitate reală de a obține un capăt oficial al conflictului și un consens.

În cele din urmă, diplomația UE ar putea facilita procesul de soluționare a conflictului punând mult mai multă presiune atât asupra Armeniei, cât și asupra Azerbaidjanului pentru a începe punerea în aplicare a Principiilor de la Madrid. Dacă ar exista progrese în acest sens, UE ar putea fi solicitată din nou să contribuie fie la operațiunile de menținere a păcii, fie la un fond de reconstrucție post-conflict,

fie să organizeze o conferință a donatorilor care să stimuleze Armenia și Azerbaidjan să înceapă implementarea principiilor, însă, UE poate oferi un astfel de ajutor doar cu acordul Armeniei, Azerbaidjanului, copreședinților Grupului OSCE de la Minsk și acum Ankara (având în vedere sprijinul său pentru Baku) [19].

Concluzii. Trebuie menționat că UE are un potențial suficient pentru a demonstra o poziție mai puternică în domeniul dialogului politic față de toate părțile implicate și pentru a găsi un format mai eficient pentru activitățile care vizează stabilizarea. Din punct de vedere politic, UE trebuie să-și îndeplinească atât rolul de donator, cât și aspirația sa de a fi un actor principal în problemele de securitate regională. Contribuția UE este necesară nu numai pentru a asigura o schimbare treptată care pregătește terenul și creează condițiile potrivite în regiuni, ci și pentru a încuraja eforturile de a găsi voința politică necesară pentru a lua măsuri decisive și a ajunge la un acord.

REFERINȚE:

1. ХАБАРОВА, А.А. *Участие Европейского союза в урегулировании карабахского конфликта.* Disponibil: https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/63589/1/978-5-7996-2408-8_2018_27.pdf (accesat 11.04.22)
2. АКОПЯН, Э. *Роль Франции в качестве сопредседателя Минской группы ОБСЕ и варианты решения Нагорно-Карабахского конфликта.* Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-frantsii-v-kachestve-sopredsedatelya-minskoy-gruppy-obse-i-varianty-resheniya-nagorno-karabahskogo-konflikta/viewer> (accesat 11.04.22)
3. OFLAZ, B. *The Role of International Organizations for Solving the Problem of Nagorno-Karabakh.*
4. BORUT, Gr., BERNHARD, Knoll-Tudor. *What role for the EU in post-war Karabakh?* Disponibil: <https://www.euractiv.com/section/azerbaijan/opinion/what-role-for-the-eu-in-post-war-karabakh/> (accesat 11.04.22)
5. *Statement by the OSCE Minsk Group Co-Chair countries.* Disponibil: <https://www.osce.org/mg/51152> (accesat 11.04.22)
6. *EU/ Armenia Action Plan.* Disponibil: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/armenia_enp_ap_final_en.pdf (accesat 12.04.22)
7. *Eu / Azerbaijan Action Plan.* Disponibil: https://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/pdf/action_plans/azerbaijan_enp_ap_final_en.pdf (accesat 12.04.22)

8. *Politica Europeană de Vecinătate*. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/170/politica-europeana-de-vecinatate> (accesat 12.04.22)
9. *Parteneriatul Estic*. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/> (accesat 12.04.22)
10. *Facts and figures about EU- Azerbaijan relations*. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/media/44398/685-annex-5-b-azerbaijan-factsheet.pdf> (accesat 12.04.22)
11. *Facts and figures about EU- Armenia relations*. Disponibil: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eap_factsheet_armenia_eng_web.pdf (accesat 12.04.22)
12. МЕЛИКЯН, Р. *Энергетические приоритеты ЕС на Южном Кавказе*. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/energeticheskie-prioritety-es-na-yuzhnom-kavkaze/viewer> (accesat 13.04.22)
13. *European Security Strategy – A secure Europe in a better world*. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/> (accesat 13.04.22)
14. *Conflict Resolution in the South Caucasus: The EU’s Role*. Disponibil: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/conflict-resolution-south-caucasus-eu-s-role> (accesat 13.04.22)
15. *Caucazul de Sud și criza din Georgia: UE numește un nou reprezentant special*. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2017/11/13/south-caucasus-and-the-crisis-in-georgia-eu-appoints-new-special-representative/> (accesat 13.04.22)
16. *Nagorno Karabakh: Statement by the High Representative/Vice-President Josep Borrell*. Disponibil: https://www.eeas.europa.eu/eeas/nagorno-karabakh-statement-high-representativevice-president-josep-borrell_en (accesat 13.04.22)
17. *The diplomatic service of EU*. Disponibil: https://www.eeas.europa.eu/search_en?fulltext=nagorno+karabakh
18. *Statement of European Council President Charles Michel following the Second Trilateral Meeting with President Ilham Aliyev and Prime Minister Nikol Pashinyan*. Disponibil: https://www.eeas.europa.eu/delegations/armenia/statement-european-council-president-charles-michel-following-second-trilateral_en (accesat 13.04.22)
19. *Helping Stabilise the New Status Quo in Nagorno-Karabakh*. Disponibil: <https://www.crisisgroup.org/ru/europe-central-asia/helping-stabilise-new-status-quo-nagorno-karabakh> (accesat 13.04.22)

ACȚIUNILE EXTERNE ALE UNIUNII EUROPENE PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, CLIMEI ȘI SECURITĂȚII ENERGETICE

EXTERNAL ACTIONS OF THE EUROPEAN UNION ON THE PROTECTION OF THE ENVIRONMENT, CLIMATE AND ENERGY SECURITY

CZU: 327:061.1 UE:504.06:502.131.1

Marcelina SIMION

studentă, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: simionmarcelina1@gmail.com

Rezumat: Scopul acestui articol este de a identifica rolul și acțiunile întreprinse de Uniunea Europeană în direcția protecției mediului, schimbărilor climatice și securității energetice prin acțiuni, politici și relații pe care UE le-a implementat și le va implementa până în 2050. De asemenea, articolul urmărește să determine gradul de implicare a Uniunii Europene în ceea ce privește protecția mediului atât în țările care fac parte din Uniunea Europeană, cele de pe continentul european, cât și în restul lumii. Pentru identificarea acestora voi folosi temeiul legal al tratatelor care au fost semnate pentru protecția mediului.

Cuvinte cheie: Uniunea Europeană, mediu, poluare, climă, securitate energetică, resurse alternative, acord.

Abstract: The purpose of this article is to identify the role and actions taken by the European Union in the direction of environmental protection, climate change and energy security through actions, policies and relations that the EU has implemented and will implement by 2050. The following article also aims to determine the degree of involvement of the European Union with regard to environmental protection both in the countries that are part of the European Union, those on the European continent, and in the rest of the world. To identify these, I will use the legal basis of treaties that have been signed for environmental protection.

Keywords: European Union, environment, pollution, climate, energy security, alternative resources, agreement.

Uniunea Europeană are cele mai ridicate standarde de mediu din lume, care au fost dezvoltate de-a lungul deceniilor prin politica de mediu, care ajută economia europeană să devină mai ecologică, protejează resursele naturale ale Europei, salvagardează sănătatea și bunăstarea oamenilor care trăiesc pe continentul european.

Calitatea mediului este un factor fundamental pentru sănătatea, economia și bunăstarea populației. Cu toate acestea, Uniunea Europeană se confruntă cu mai multe provocări importante și nu în ultimul rând cele legate de schimbările climatice, consumul și producția nedurabile, precum și diferite forme de poluare. Recent politica de mediu a început să ocupe un loc central în procesul de elaborare a politicilor Uniunii Europene. Comisia Europeană a lansat Pactul verde european ca principal motor al strategiei sale de creștere economică. Principiile de bază pe care se bazează politica europeană de mediu sunt precauția, prevenirea și corectarea poluării de la sursă și „poluatorul plătește”. Programele multianuale de acțiune pentru mediu stabilesc cadrul pentru viitoarele acțiuni în toate domeniile politicii de mediu. Ele sunt integrate în strategiile orizontale și sunt luate în considerare în negocierile internaționale în materie de mediu.

Pentru a fi implementate politicile de mediu stabilite, în cadrul Uniunii Europene s-a introdus un cadru juridic prin intermediul articolului 11 și articolele 191-193 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Astfel, UE are competența de a acționa în toate domeniile politicii de mediu, precum poluarea aerului și a apei, gestionarea deșeurilor și schimbările climatice. Sfera de aplicare a competenței sale este limitată de principiul subsidiarității și de cerința unanimității în Consiliu în ceea ce privește aspecte de natură fiscală, amenajarea teritoriului, utilizarea terenurilor, gestionarea cantitativă a resurselor de apă, alegerea surselor de energie și structura aprovizionării cu energie.

După prima conferință ONU, în cadrul Consiliului European de la Paris din 1972 au fost implementate acțiuni de protecție a mediului. Șefii de stat sau de guvern au declarat că este nevoie de o politică comunitară de mediu care să însoțească expansiunea economică și au solicitat un program de acțiune. Actul Unic European din 1987 a introdus un nou titlu „Mediul”, care a oferit primul temelie juridic pentru o politică de mediu comună care are drept obiective conservarea calității mediului, protejarea sănătății umane și asigurarea unei utilizări raționale a resurselor naturale. Revizuirile ulterioare ale tratatului au consolidat angajamentul Uniunii față de protecția mediului și rolul Parlamentului European în dezvoltarea acesteia. Prin Tratatul de la Maastricht (1993), mediul a devenit oficial un domeniu de politică al UE, s-a introdus procedura de codecizie, iar votul cu majoritate calificată în Consiliu a devenit regulă generală. Tratatul de la Amsterdam (1999) a stabilit obligația de a integra protecția mediului în toate politicile sectoriale ale UE, în vederea promovării dezvoltării sustenabile. În Tratatul de la Lisabona (2009), „combaterea schimbărilor climatice” a devenit un obiectiv specific, la fel ca dezvoltarea sustenabilă în relațiile cu țările terțe.

În plus, de când a apărut pentru prima dată în urma unei inițiative a Consiliului European de la Cardiff din 1998, integrarea preocupărilor legate de mediu în alte domenii de politică ale UE a devenit un concept important în politicile europene. În ultimii ani, integrarea politicii de mediu a înregistrat progrese semnificative, de exemplu, în domeniul politicii energetice, cum s-a văzut în dezvoltarea în paralel a pachetului energie/climă al UE sau în Foaia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în 2050.

În vederea Politicilor de mediu au fost stabilite șase obiective prioritare: atingera obiectivului pentru 2030 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră și obținerea neutralității climatice până în 2050; creșterea capacității de adaptare, consolidarea rezilienței și reducerea vulnerabilității la schimbările climatice; promovarea unui model de creștere regenerativă, decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor și degradarea mediului și accelerarea tranziției către o economie circulară; urmărirea obiectivului zero poluare, inclusiv pentru aer, apă și sol și protejarea sănătății și a calității vieții europenilor; protejarea, conservarea și refacerea biodiversității și îmbunătățirea capitalului natural, în special a aerului, apei și solului și a ecosistemelor forestiere, de apă dulce, de zonă umedă și marine; reducerea presiunilor asupra climei și mediului legate de producție și consum, în special în domeniile energiei, dezvoltării industriale, construcțiilor și infrastructurii, mobilității și sistemului alimentar.

Acțiunile Uniunii Europene privind protecția mediului ambiant. Inovațiile continue merg concomitent cu degradarea mediului ambiant. Producerea deșeurilor nedegradabile și folosirea tot mai multor produse chimice care amenință biodiversitatea sunt un pericol pentru mediu, iar UE a elaborat acțiuni concrete pentru ca acestea să fie evitate, înlocuite sau reutilizate. Degradarea mediului este o amenințare existențială pentru Europa și pentru întreaga lume. Pentru a o împiedica, a fost elaborat Pactul verde european, care va transforma UE într-o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să ajungem, până în 2050, la zero emisii nete de gaze cu efect de seră, să avem o creștere economică disociată de utilizarea resurselor și nicio persoană și niciun loc să nu fie lăsat în urma progresului ecologic. Comisia Europeană a adoptat o serie de propuneri menite să adapteze politicile UE în domeniul climei, energiei, transporturilor și fiscalității, pentru a reduce cu cel puțin 55 % până în 2030 emisiile nete de gaze cu efect de seră, față de nivelurile din 1990.

Pe plan extern, UE este parte a numeroase acorduri globale, regionale sau subregionale în domeniul mediului, care vizează o gamă largă de chestiuni, printre care protecția naturii și biodiversitatea, schimbările climatice și polua-

rea transfrontalieră a aerului sau a apei. Uniunea a contribuit la elaborarea mai multor acorduri internaționale majore adoptate în 2015 la nivelul ONU, cum ar fi Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, care include cele 17 obiective globale de dezvoltare durabilă (ODD) și cele 169 de ținte aferente acestora, Acordul de la Paris privind schimbările climatice și Cadrul de la Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastru. Totodată, în anul 2015, Uniunea Europeană a devenit parte la Convenția privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție (CITES).

Tratatul Comunității Europene a creat Politica de mediu a Uniunii Europene (UE) și are ca scop asigurarea sustenabilității măsurilor de protecție a mediului. Principalul pilon al politicii de mediu este conceptul de dezvoltare durabilă, care constituie o politică transversală ce înglobează toate celelalte politici comunitare, subliniind nevoia de a integra cerințele de protecție a mediului în definirea și implementarea tuturor politicilor europene. Obiectivele ce stau la baza construirii politicii de mediu a Uniunii Europene au fost stabilite prin Tratatul Comunității Europene. Astfel, acesta prevede că obiectivele politicii europene de mediu sunt conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului, protecția sănătății umane, utilizarea prudentă și rațională a resurselor umane, promovarea de măsuri la nivel național, în vederea tratării problemelor regionale de mediu și nu numai. Politica de mediu europeană se bazează pe instrumentul de gestionare a riscurilor, care poate fi invocat în cazul în care există o incertitudine științifică cu privire la un posibil risc la adresa sănătății umane sau a mediului și prevenirea sau remedierea daunelor aduse mediului prin amenzi.

Un alt aspect al Politicii de Mediu sunt cele 6 Programe de Acțiune pentru Mediu (PAM). Prin intermediul lor Uniunea Europeană a creat un cadru de lucru pentru politica de mediu, aceasta reușind să prevină, să reducă, să limiteze distrugerea mediului, să conserveze echilibrul ecologic și să utilizeze rațional resurselor naturale. Unul dintre instrumentele acestei politici a fost creat în 1992 și a fost numit Programul LIFE (Financial Instrument for the Environment), având ca scop contribuirea la implementarea și dezvoltarea politicii și legislației de mediu. Programul a cuprins trei faze: LIFE I cu un buget alocat de 400 milioane de euro pentru perioada 1992-1995, LIFE II cu trei componente: LIFE Natura, LIFE Mediu și LIFE State Terțe, având un buget de 450 milioane de euro pentru perioada cuprinsă între 1996-1999 și, de asemenea, LIFE III cu un buget de 640 milioane de euro pentru perioada 2000-2006. Pentru perioada 2007-2013 a fost adoptat programul LIFE+ cu un buget de 2,143 mld. LIFE+ este împărțit în trei componente LIFE+ Natură și biodiversitate, LIFE+ Politică și guvernare în materie de mediu, LIFE+ Informare și comunicare.

Uniunea Europeană tinde să elaboreze strategii reale de implementare a politicii de mediu, iar acțiunile UE pentru protecția mediului care au fost puse în aplicare implică activ comunitatea europeană pentru stoparea poluării aerului prin eliminarea substanțelor care diminuează stratul de ozon, interzicerea producției și vânzării substanțelor halonii, hidroclorofluorocarburile, deșeuri - interzicerea materialelor de plastic de unică folosință, crearea sistemelor de reutilizare a deșeurilor, colectarea deșeurilor provenite de la navele maritime, natură și biodiversitate - conservarea anumitor stocuri de pești, interzicerea traficului cu specii sălbatice de faună și floră, zgomot - reducerea nivelului sonor al autovehiculelor, Soluri și păduri - combaterea defrișărilor, Mediul costier și marin - echipamente mai sigure și mai puțin poluante la bordul navelor UE, siguranța operațiunilor petroliere.

Începând cu anii 1970, calitatea aerului s-a îmbunătățit considerabil în Europa când UE a început să se ocupe pentru prima dată de această problemă. Una dintre acțiuni a fost reducerea pe scară largă a concentrațiile de substanțe cum ar fi dioxidul de sulf (SO₂), monoxidul de carbon (CO), benzenul (C₆H₆) și plumbul (Pb). De asemenea, au fost adoptate mai multe directive pentru a limita poluarea cauzată de transport, prin stabilirea unor norme de emisii pentru diferite categorii de vehicule, cum ar fi autoturismele, vehiculele utilitare ușoare, autobuzele, camioanele și motocicletele, precum și prin reglementarea calității combustibilului. Pentru protecția oceanelor și apelor globale, a fost votată reducerea drastică a conținutului nociv de sulf din combustibilii marini de la 3,5 % la 0,5 % până în 2020 și a fost combătut cu succes tentativele de amânare cu cinci ani a acestui termen.

Parlamentul European a solicitat norme mai stricte privind calitatea aerului, în special privind particulele fine în conformitate cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății. Datorită acestor realizări, datele Eurostat indică faptul că, în UE, 4,2 milioane de persoane sunt angajate în sectorul bunurilor și serviciilor de mediu (activități de protecție a mediului și gestionarea apei și a energiei), o creștere de 49 % față de anul 2000. Producția din acest sector este estimată la 5,1 % din produsul intern brut (PIB), respectiv 710 miliarde euro. Se estimează că tranziția către o economie circulară ar putea duce la creșterea PIB-ului cu 1 până la 7 puncte procentuale până în 2030, în funcție de ritmul schimbărilor tehnologice luate în considerare. De asemenea, ecosistemele mai puternice, calitatea mai bună a aerului și a apei și cantitățile mai scăzute de substanțe chimice din produsele destinate consumatorilor ar putea aduce beneficii importante atât domeniului economic, cât și celui social.

Uniunea Europeană se implică activ pentru protejarea mediului ecologic. Pentru perioada 2021-2027 a fost alocat un buget de peste 370 mlrd euro pentru

acest domeniu, o creștere importantă în comparație cu cele 180 mlrd euro alocate în perioada 2014-2020.

Acțiunile Uniunii Europene privind stoparea schimbărilor climatice. UE formulează și pune în aplicare politici și strategii în domeniul schimbărilor climatice, preluând inițiativa în ceea ce privește negocierile internaționale privind schimbările climatice. UE s-a angajat să asigure reușita punerii în aplicare a Acordului de la Paris și a Sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS). În această privință, țările UE au convenit să îndeplinească diverse obiective în anii care urmează. UE urmărește să asigure că preocupările privind clima sunt luate în considerare în alte domenii de politică (de exemplu, transportul și energia) și promovează tehnologiile cu emisii reduse de carbon și măsurile de adaptare.

Pentru stoparea schimbărilor climatice, Acordul de la Paris reprezintă primul angajament global legal în ceea ce privește acest aspect. În conformitate cu acest angajament, statele membre au convenit ca UE să urmeze calea de a deveni prima economie și societate neutră din punct de vedere climatic până în 2050. Respectând cerințele acordului, UE și-a prezentat strategia pe termen lung de reducere a emisiilor și planurilor sale actualizate în ceea ce privește clima înainte de sfârșitul anului 2020, angajându-se să reducă emisiile UE cu cel puțin 55% până în 2030. În același timp, este de menționat faptul că UE se află în prima linie în lupta împotriva schimbărilor climatice. Prin politicile și acțiunile sale îndrăznețe, UE stabilește standarde la nivel mondial și determină obiective ambițioase în materie de climă în lume. Acordul de la Paris plănuiește un cadru global pentru a evita schimbările climatice prin limitarea încălzirii globale la sub 2 grade Celsius, însă realizarea practică a UE privind schimbările climatice o constituie Pactul Ecologic European, care are scopul de a crea o climă neutră până în 2050, iar economia - durabilă, astfel încât să nu depindă de utilizarea resurselor. Acesta întrunește mai multe obiective, printre care și furnizarea de energie curată, sigură și accesibilă, transformarea economiei UE pentru un viitor durabil, mobilizarea sectorului industrial pentru o economie curată și circulară, construirea și renovarea clădirilor într-un mod eficient din punct de vedere energetic și din punctul de vedere al utilizării resurselor, „de la fermă la consumator”: conceperea unui sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic, activarea educației și a formării profesionale.

Îndeplinirea obiectivelor Pactului ecologic european va necesita investiții semnificative. Se estimează că atingerea obiectivelor actuale pentru 2030 privind clima și energia va necesita investiții anuale suplimentare în valoare de 260 de miliarde euro, reprezentând aproximativ 1,5% din PIB-ul din 2018. Aceste

investiții vor necesita mobilizarea sectorului public și a celui privat. Uniunea Europeană a obținut deja rezultate solide în ceea ce privește reducerea emisiilor sale de gaze cu efect de seră, menținând totodată creșterea economică. În 2018, emisiile au fost cu 23% mai mici decât în 1990, PIB-ul Uniunii crescând cu 61% în aceeași perioadă, însă este nevoie să se depună mai multe eforturi. Având în vedere vasta sa experiență, UE promovează și susține proiectele de creare a unei economii verzi și favorabile incluziunii. Încălzirea globală a provocat și va provoca un număr tot mai mare de cataclisme climatice extreme (inundații, secete, precipitații extreme, valuri de căldură), incendii forestiere, deficit de apă, dispariția ghețarilor și creșterea nivelului mărilor, modificarea distribuției sau chiar dispariția unei părți a faunei și a florei, bolile și dăunătorii plantelor, penurii de alimente și de apă dulce, precum și migrația populațiilor care încearcă să scape de aceste pericole. Există dovezi științifice care arată că riscurile de schimbări ireversibile și catastrofice ar crește semnificativ în cazul în care încălzirea globală ar depăși cu 2 C – sau chiar cu 1,5 C – nivelurile preindustriale.

Se prognozează că în următoarele decenii, schimbările climatice cauzate de gazele cu efect de seră emise de activitățile umane vor fi mult mai vizibile și vor avea de suferit întreaga regiune europeană atât prin multiplicarea secetelor (Moldova se clasează ca fiind cea mai vulnerabilă țară din Europa), cât și prin inundații (Azerbaidjan este una dintre cele mai predispuse țări la inundații). Georgia estimează că pericolele legate de climă ar putea însemna peste 10 mlrd euro pierderi în domeniul economic pentru țară. Pentru prevenirea acestor acțiuni, UE alocă statelor membre ale Parteneriatului Estic peste 1 mlrd euro pentru inițiative ecologice (perioada 2018-2019) și se promovează în această zonă programele UE ecologice, cum ar EU4Environment (19 mln euro) și EU4Climate (8 mln euro). Datorită acestor programe, 30 milioane persoane ai statelor membre a Parteneriatului Estic au fost aprovizionați cu apă, iar Ucraina se află în top 20 state ce promovează agricultura ecologică.

Acțiunile Uniunii Europene privind securitatea energetică. Energia a fost dintotdeauna parte componentă a procesului de integrare europeană. Astfel, Tratatul privind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (1951) și Tratatul Euratom privind instituirea unei Comunități Europene a Energiei Atomice (1957) se concentrau pe două dintre cele mai importante surse de energie, respectiv cărbunele și energia nucleară. În vederea creării unei piețe energetice europene, activitatea de reglementare în domeniul energiei la nivel comunitar s-a intensificat și a condus, după 50 de ani, la conferirea unei baze juridice politicii UE în domeniul energiei, în cadrul Tratatului de la Lisabona (2007), dar și la partajarea competențelor în acest domeniu între Uniunea Europeană și statele membre UE.

Articolul 194 din Tratatul privind funcționarea UE statuează obiectivele politicii Uniunii Europene în domeniul energiei: să asigure funcționarea pieței energiei, să asigure securitatea aprovizionării cu energie în Uniune, să promoveze eficiența energetică și economia de energie, precum și dezvoltarea de noi surse de energie și energii regenerabile.

În anul 2015, Comisia a lansat Comunicarea privind Uniunea Energiei, care prezintă viziunea pentru viitor a sistemului energetic european și pașii necesari pentru realizarea acesteia. Uniunea Energiei are la bază cele trei obiective ale politicii energetice a UE (competitivitate, sustenabilitate și securitatea aprovizionării cu energie) și se concentrează pe cinci dimensiuni: securitatea energetică, solidaritatea și încrederea, piața internă a energiei, eficiența energetică, decarbonizarea economiei, cercetarea, inovarea și competitivitatea. Crearea unei Uniuni a Energiei complet funcționale contribuie la stimularea economiei UE, a securității energetice a acesteia și a angajamentului său de a combate schimbările climatice, oferind în același timp o gamă mai largă de opțiuni și prețuri mai mici pentru consumatori și întreprinderi.

Sursele regenerabile de energie (energia eoliană, energia solară, energia hidroelectrică, energia oceanelor, energia geotermală, biomasa și biocombustibilii) constituie alternative la combustibilii fosili care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, la diversificarea ofertei de energie și la reducerea dependenței de piețele volatile și incerte ale combustibililor fosili, în special de petrol și gaze. Legislația UE privind promovarea surselor regenerabile a evoluat semnificativ în ultimii 15 ani. În 2009, liderii UE au stabilit obiectivul ca, până în 2020, 20 % din consumul de energie al UE să provină din surse regenerabile de energie. În 2018, s-a stabilit obiectivul ca, până în 2030, 32 % din consumul de energie al UE să provină din surse regenerabile de energie. În iulie 2021, având în vedere noile ambiții ale UE în materie de climă, colegiitorii au primit propunerea de a revizui obiectivul la 40 % până în 2030. În prezent au loc dezbateri privind cadrul de politici viitor pentru perioada de după 2030.

Concluzie. Uniunea Europeană este cel mai activ actor global în domeniul ecologic, datorită acțiunilor, măsurilor și politicilor promovate pe parcursul secolului al XX-lea și implementarea planurilor până în anul 2050 în ceea ce privește protecția mediului înconjurător, stoparea schimbărilor climatice și amplificarea securității energetice. Măsurile întreprinse de Uniunea Europeană sunt eficiente și în mare parte corespund realităților contemporane. În vederea crizei energetice care se manifestă în contextul conflictului dezastruos din estul Europei, statele UE trec la o politică energetică mai eficientă ceea ce ar reduce folosirea gazului rusesc, astfel favorizând trecerea la resurse renovabile. Baza juridică pe care se

ține politica de mediu este foarte importantă și eficientă, totuși, chiar dacă se încearcă metode esențiale de protecție a mediului, nu trebuie să uităm de realitatea pe care o trăim, astfel fiind realizați de impactul măsurilor care sunt întreprinse.

REFERINȚE:

1. *O Europă durabilă în perspectiva anului 2030*. [online] [citat 09.04.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/info/publications/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030_ro
2. *Strategia în domeniul biodiversității pentru 2030* [online] [citat 09.04.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_ro
3. *Protejarea mediului și a oceanelor cu ajutorul Pactului Verde* [online] [citat 09.04.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/protecting-environment-and-oceans-green-deal_ro
4. *Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa. Studiu de performanță în domeniul protecției mediului. Republica Moldova. Studiul al doilea*. New York și Geneva, 2005. [online] [citat 09.04.2022]. Disponibil: https://unece.org/DAM/env/epr/epr_studies/moldova%20II%20m.pdf
5. *Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa. Studiu de performanță în domeniul protecției mediului. Republica Moldova. Studiul al treilea*. Națiunile Unite, 2014. [online] [citat 09.04.2022]. Disponibil: https://unece.org/DAM/env/epr/epr_studies/Synopsis/Moldova_III_Synopsis_RO.pdf

POLITICA UNIUNII EUROPENE ÎN DOMENIUL DEZVOLTĂRII

EU DEVELOPMENT POLICY

CZU: 327:061.1 UE:339.94:502.131.1

Andreea OSTROFET

studentă, Universitatea de Stat
din Moldova

e-mail: andreeaostrofet6@gmail.com

Rezumat: *La baza politicii externe a Uniunii Europene se află politica de dezvoltare, care își propune să reducă și, în final, să lichideze sărăcia, fiind esențială pentru răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Organizației Națiunilor Unite (ONU), cunoscută și sub denumirea de Agenda 2030. UE acționează la nivel global și este cel mai mare donator de asistență umanitară pentru dezvoltare la nivel mondial. Cooperarea cu statele membre ale UE și alinierea la Agenda 2030 vor facilita furnizarea eficientă a ajutorului pentru dezvoltare.*

Cuvinte-cheie: *UE, Politica de Dezvoltare, Politica Externă a Uniunii Europene, Cooperare, Ajutor, Republica Moldova.*

Abstract: *At the heart of the European Union's foreign policy is development policy. It aims to reduce and ultimately eradicate poverty and is essential for the EU's response to the 2030 Agenda for Sustainable Development of the United Nations (UN), also known as the 2030 Agenda. The EU acts globally and is the largest world development assistance donor. Cooperation with EU Member States and alignment with the 2030 Agenda will facilitate the efficient delivery of aid.*

Keywords: *EU, Development Policy, European Union's foreign policy, Cooperation, Help, Republic of Moldova.*

Mottoul Uniunii Europene este „Uniți în diversitate”. În centrul politicilor externe ale Uniunii Europene se află politica de dezvoltare. Aceasta urmărește reducerea și, în cele din urmă, eradicarea sărăciei și este esențială pentru răspunsul UE la Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a Organizației Națiunilor Unite (ONU), cunoscută și sub denumirea de Agenda 2030. Printre obiectivele sale se numără sprijinirea creșterii durabile, apărarea drepturilor omului și a democrației, realizarea egalității de gen, promovarea păcii și a societăților favorabile incluziunii și abordarea provocărilor climatice și de mediu. UE acționează la nivel mondial și este cel mai mare donator de asistență pentru dezvoltare din lume. Cooperarea cu statele membre ale UE și alinierea la Agenda 2030 facilitează livrarea eficientă a ajutorului.

Ce reprezintă Ajutorul Oficial pentru Dezvoltare (AOD)? Ajutorul sau asistența oficială pentru dezvoltare reprezintă sprijinul acordat de către țările dezvoltate țărilor în curs de dezvoltare, prin intermediul granturilor, creditelor, asistenței tehnice sau a altor forme de cooperare. Obiectivul primordial al acestui ajutor îl reprezintă reducerea și, pe termen lung, eradicarea sărăciei, prin sprijin acordat dezvoltării economice și sociale, integrare treptată în circuitul economic și comercial mondial, dezvoltarea și consolidarea democrației, statului de drept etc. AOD poate fi unul bilateral (contribuțiile agențiilor donatoare guvernamentale, la toate nivelurile, către țări în dezvoltare) și/sau multilateral (ajutorul care vine de la instituțiile internaționale).

Momente cheie în evoluția politicii UE de cooperare pentru dezvoltare Începutul politicii UE de cooperare pentru dezvoltare (PCD) coincide cu adoptarea Tratatului de la Roma (1957), prin care s-au pus bazele Fondului European pentru Dezvoltare (FED), principalul instrument financiar al acestei politici. La începutul procesului de integrare, Fondul răspundea aspirațiilor manifestate de unele state membre (Franța în mod special) de a acorda tratament preferențial fostelor colonii și teritorii de dincolo de mări. În cadrul Convențiilor de la Yaoundé I și II din anii 1963, respectiv 1969 au fost create al doilea și al treilea FED care au acoperit perioada până în anul 1975. Cele două convenții au meritul de a fi oferit avantaje comerciale preferențiale și sprijin financiar Țărilor Asociate Africane și Malgaze. În anul 1971 se pun bazele Sistemului Generalizat de Preferințe (Generalized System of Preferences – GSP), un acord comercial prin intermediul căruia este oferit acces preferențial pe piețele UE unui număr de 176 de state în curs de dezvoltare. Acesta se realizează prin practicarea unor tarife reduse la intrarea produselor ce aparțin acestor țări pe piața UE, în scopul încurajării țărilor în curs de dezvoltare să participe la comerțul internațional și să obțină venituri suplimentare din export. În 2008 a fost adoptat un nou sistem GSP pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2009 și 31 decembrie 2011.

Baza legală a politicii UE de dezvoltare internațională și ajutor umanitar se sprijină pe cei trei piloni clasici: 1) *legislația primară* (tratele constitutive ale UE); 2) *legislația secundară obligatorie*, formată din toate acele acțiuni cu efect juridic menite să asigure implementarea politicilor stabilite în tratate (regulamente, directive, decizii) și *legislația secundară neobligatorie*, cunoscută și drept *soft laws* (recomandări, opinii, concluzii, declarații ale Consiliului, comunicări ale Comisiei și ale Parlamentului, etc.); 3) *jurisprudența*. Un alt segment important al *acquis-ului comunitar* îl reprezintă *legislația internațională*, care include acorduri, tratate, declarații, etc. *Legislația primară* este constituită din tratatele UE, dintre care cele relevante pentru dezbatere cu privire la politica de AUD

sunt: Tratatul de la Roma (1957/1958), Tratatul de la Maastricht (1992/1993), și Tratatul Lisabona (2007/2009). Tratatul de la Amsterdam (1997/1999) și Nisa (2001/2003) nu aduc modificări de substanță politicii de cooperare pentru dezvoltare. *Legislația secundară* include, pe de o parte, acte juridice obligatorii, din categoria regulamentelor, prin care sunt definite, de pildă, modalitățile de acțiune ale instrumentelor financiare specifice acestei politici și, pe de altă parte, acte juridice neobligatorii, precum sunt declarațiile, comunicările, ghidurile, etc, prin care este explicitat cadrul legal obligatoriu.

Instituțiile UE Organizarea instituțională a politicii UE de cooperare pentru dezvoltare aduce alături un număr important de actori, alături de instituțiile UE jucând un rol important statele membre, organizațiile internaționale și actorii non-statali. Tratatul de la Lisabona menționează faptul că „În domeniile cooperării pentru dezvoltare și ajutorului umanitar, Uniunea dispune de competență pentru a întreprinde acțiuni și pentru a duce o politică comună, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect lipsirea statelor membre de posibilitatea de a-și exercita propria competență.” (Art.4, alineatul 4, TFUE). Pentru a consolida eficacitatea ajutorului UE, este indispensabilă o mai bună divizare a activității între CE și statele membre. Ceea ce este de dorit este ca Uniunea să-și concentreze activitatea în domeniile în care poate aduce cel mai mare aport: comerț și în integrarea regională, mediu și gestionarea resurselor naturale, infrastructuri; apă și energie; dezvoltarea rurală, agricultură și siguranță alimentară; guvernare, democrație, drepturile omului și sprijin pentru reformele economice și instituționale; prevenirea conflictelor și a fragilității statelor; dezvoltarea umană, coeziune socială și ocuparea forței de muncă.

Principii, obiective ale politicii UE de dezvoltare pentru cooperare Tratatul de la Lisabona a reformulat obiectivele generale ale acțiunilor externe ale UE și pe cele ale politicii de cooperare pentru dezvoltare. Titlul V, Cap. I, Dispoziții generale privind acțiunea externă a Uniunii, Art.21, TUE (1) Acțiunea Uniunii pe scena internațională are la bază principiile care au inspirat crearea, dezvoltarea și extinderea sa și pe care intenționează să le promoveze în lumea întreagă: democrația, statul de drept, universalitatea și indivizibilitatea drepturilor omului și libertăților fundamentale, respectarea demnității umane, principiile egalității și solidarității, precum și respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite și a dreptului internațional. (2) Uniunea definește și desfășoară politici comune și acțiuni și acționează pentru asigurarea unui nivel înalt de cooperare în toate domeniile relațiilor internaționale, în scopul:

- Apărării valorilor, intereselor fundamentale, securității, independenței și integrității sale;

- Consolidării și sprijinirii democrației, statului de drept, a drepturilor omului și a principiilor dreptului internațional;
- Menținerea păcii, prevenirii conflictelor și consolidării securității internaționale, în conformitate cu scopurile și principiile cartei Organizației Națiunilor Unite, precum și cu principiile Actului final de la Helsinki și cu obiectivele Cartei de la Paris, inclusiv cele privind frontierele externe;
- Promovării dezvoltării durabile pe plan economic, social și de mediu a țărilor în curs de dezvoltare, cu scopul primordial de a eradica sărăcia;
- Încurajării integrării tuturor țărilor în economia mondială.
- Etc.

Politica Uniunii în domeniul cooperării pentru dezvoltare se desfășoară cu respectarea principiilor și obiectivelor acțiunii externe a Uniunii. Politica de cooperare pentru dezvoltare a Uniunii și politicile statelor membre se completează și se susțin reciproc. Obiectivul principal al politicii Uniunii în acest domeniu îl reprezintă reducerea și, în cele din urmă, eradicarea sărăciei. Uniunea ține seama de obiectivele cooperării pentru dezvoltare la punerea în aplicare a politicilor care pot afecta țările în curs de dezvoltare. (2) Uniunea și statele membre își respectă angajamentele și țin seama de obiectivele pe care leau acceptat în cadrul Organizației Națiunilor Unite și al altor organizații internaționale competente.

Cadrul de politică. Uniunea Europeană sprijină țările în curs de dezvoltare promovând dezvoltarea durabilă și stabilitatea. Obiectivul pe termen lung este eradicarea sărăciei, un obiectiv central al politicii externe a UE încă de la instituirea Fondului european de dezvoltare (FED) în cadrul Tratatului de la Roma din 1957. FED a fost creat pentru a sprijini o relație specială cu fostele colonii din regiunile ACP. Acesta este încă funcțional și acoperă, de asemenea, comerțul. Începând din 1 ianuarie 2021, asistența pentru dezvoltare acordată de UE a fost furnizată prin intermediul Instrumentului extins de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională: IVCDCI - Europa globală (a se vedea detaliile de mai jos).

UE și statele sale membre constituie împreună cel mai mare donator de ajutor extern, oferind, în 2020, 66,8 miliarde de euro sub formă de asistență pentru dezvoltare. Cooperarea pentru dezvoltare este o competență partajată a UE: aceasta este în măsură să aplice o politică de dezvoltare comună, cu condiția să nu împiedice statele membre să își exercite propriile competențe în acest domeniu. Cooperarea se face la un nivel strâns, ceea ce permite ca, adeseori, agențiile pentru dezvoltare din statele membre să implementeze programe finanțate de UE.

UE a devenit un lider internațional în materie de coerență a politicilor și se străduiește să încorporeze obiectivele de dezvoltare în toate politicile sale care

afectează țările în curs de dezvoltare. În acest scop, și-a asumat, în 2005, un angajament politic privind „coerența politicilor în favoarea dezvoltării” (CPD). În 2009, acest angajament a fost grupat în cinci domenii: (1) comerț și finanțe; (2) lupta împotriva schimbărilor climatice; (3) asigurarea securității alimentare la nivel mondial; (4) punerea migrației în slujba dezvoltării și (5) consolidarea legăturilor și a sinergiilor dintre securitate și dezvoltare în contextul unei agende globale de consolidare a păcii. Un raport, anterior prezentat bienal, în prezent având o frecvență mai redusă, urmărește progresele înregistrate de UE în domeniul PCD; cel mai recent raport a fost publicat în august 2019. Comisia pentru dezvoltare a Parlamentului European are un raportor permanent pentru CPD începând din 2010. Acest rol este îndeplinit în prezent de Hildegard Bentele (Partidul Popular European, Germania).

Ajutorul pentru dezvoltare este o resursă limitată. Din acest motiv, UE se angajează să asigure eficacitatea ajutorului și promovează relații strânse cu țările partenere în cadrul programării și implementării acțiunilor de dezvoltare. „Codul de conduită al UE privind diviziunea muncii în politica de dezvoltare”, publicat în 2007, și „Cadrul operațional privind eficacitatea ajutorului”, din 2011, au fost ambele adoptate din această perspectivă. Eforturile respective merg în aceeași direcție cu măsurile luate la nivel internațional pentru a da curs Declarației Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) de la Paris din 2005, care promovează „asumarea, armonizarea, alinierea, rezultatele și răspunderea reciprocă” în ceea ce privește ajutorul pentru dezvoltare. Cadrul internațional privind eficacitatea ajutoarelor a fost revizuit de două ori, prin Agenda pentru acțiune de la Accra (2008) și prin Parteneriatul de la Busan pentru eficacitatea cooperării pentru dezvoltare (2011). După adoptarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU (ODD), au fost asumate noi angajamente în documentul final de la Nairobi (2016).

UE a participat activ la elaborarea Agendei 2030, care stabilește o nouă paradigmă globală pentru a contribui la eradicarea sărăciei și la realizarea unei dezvoltări durabile și include principiile „a nu lăsa pe nimeni în urmă” și „a aborda mai întâi nevoile celor mai defavorizați”. Aprobata la New York în septembrie 2015, aceasta este o continuare a obiectivelor de dezvoltare ale mileniului și prevede un nou set de 17 ODD-uri axate pe ținte în materie economică, socială, de mediu și de guvernare ce trebuie atinse până în 2030. UE și statele sale membre au prezentat pentru prima oară un raport de sinteză comun la Forumul politic la nivel înalt pentru dezvoltare durabilă al ONU, în septembrie 2019. Documentul s-a axat pe acțiunile UE vizând îndeplinirea Agendei 2030 și va fi publicat o dată la patru ani.

În urma aprobării Agendei 2030, UE a convenit asupra unei versiuni revizuite a Consensului european privind dezvoltarea din 2005, care se baza pe obiectivele de dezvoltare ale mileniului (ODM). Noul consens stabilește principiile de bază ale ODD și o abordare care va orienta urmărirea acestora de către UE și statele sale membre în ceea ce privește țările în curs de dezvoltare. Deși se axează în principal pe politica de dezvoltare, consensul se referă și la acțiuni prin intermediul altor politici, aplicând în același timp principiul CPD. Eradicarea sărăciei rămâne principalul obiectiv al politicii de dezvoltare a UE. Consensul a fost semnat la 7 iunie 2017 de Președintele Parlamentului European (Parlamentul), de prim-ministrul Maltei în numele Consiliului UE (Consiliul) și al statelor membre, de Președintele Comisiei Europene și de Vicepreședintele Comisiei / Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.

Comunicarea Comisiei din 2016 intitulată „Următorii pași către un viitor european durabil: Acțiunea europeană pentru durabilitate” integrează ODD în cadrul de politică al UE și în prioritățile actuale ale UE. Dincolo de frontierele sale, UE și-a reluat angajamentul de a cheltui 0,7 % din venitul său național brut (VNB) pentru ajutorul pentru dezvoltare, în prezent până în 2030, cu o componentă de 0,15-0,20 % din VNB pentru țările cel mai puțin dezvoltate. Acest lucru reflectă angajamentele asumate în Agenda de acțiune de la Addis Abeba privind finanțarea pentru dezvoltare (care a fost convenită în cadrul unei conferințe a ONU în 2015) și face parte integrantă din Agenda 2030. În 2020, asistența oficială pentru dezvoltare acordată de UE (din partea UE și a statelor membre ale UE) s-a ridicat la 0,50 % din VNB-ul UE.

Abordarea UE în materie de finanțare a acțiunii externe (a se vedea tabelul 1 de mai jos) s-a schimbat ca urmare a creării IVCDCI - Europa globală. Ca urmare a propunerii Comisiei de regulament de instituire a acestui instrument din 14 iunie 2018 și a trei ani de negocieri ulterioare cu Consiliul și Parlamentul, regulamentul a intrat în vigoare la 14 iunie 2021. Acesta se aplică retroactiv începând din 1 ianuarie 2021.

O inovație majoră, IVCDCI - Europa globală este în prezent principalul instrument financiar pentru acțiunea externă a UE, cu o alocare totală de 79,5 miliarde EUR (în prețuri curente) pentru perioada 2021-2027. Instrumentul simplifică arhitectura de finanțare externă a UE (fuzionând programele anterioare, inclusiv Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare, Instrumentul european de vecinătate, Instrumentul de parteneriat, Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului, Fondul european pentru dezvoltare durabilă și Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace). Acesta acoperă cooperarea cu toate țările

din afara UE, cu excepția țărilor implicate în procesul de preaderare la UE (în Balcanii de Vest) și a Turciei.

Instrumentul de Vecinătate, Cooperare pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională – „Europa globală” - va fi organizat în jurul a trei piloni principali: 1) pilonul geografic, constând în programe pentru țările din vecinătatea europeană (estică și sudică), Africa Subsahariană, Asia și Pacific, America și zona Caraibilor. Aceste programe se axează pe domenii de cooperare precum buna guvernare, eradicarea sărăciei, migrația, mediul și schimbările climatice, creșterea economică și ocuparea forței de muncă sau securitatea și pacea, printre alte aspecte transversale. Cea mai mare parte a fondurilor IVDCI-Europa globală sunt direcționate către acest pilon; 2) pilonul tematic, constând în programe cu acoperire mondială privind drepturile omului și democrația, organizațiile societății civile, stabilitatea și pacea, precum și provocările globale; 3) pilonul pentru reacție rapidă, care permite finanțarea unei capacități rapide de gestionare a crizelor, de prevenire a conflictelor și de consolidare a păcii. Aceste acțiuni urmăresc, de pildă, să coreleze eforturile umanitare cu cele de dezvoltare, să sporească reziliența țărilor afectate de criză sau să abordeze priorități în materie de politică externă.

Conceput ca instrument flexibil, Instrumentul de Vecinătate, Cooperare pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională – „Europa globală” include o „rezervă” suplimentară pentru finanțarea noilor provocări și priorități (de exemplu, răspunsuri la circumstanțe neprevăzute, presiuni exercitate de migrație, situații de criză/post-criză sau noi inițiative ale UE/internaționale). Europa globală canalizează cea mai mare parte a fondurilor pentru acțiuni externe, în cadrul unui buget total de 79,5 miliarde de euro. Programele geografice primesc aproximativ 75 % din fonduri, iar programele tematice 8 %. În plus, 12 % este alocat pentru „rezervă” destinată provocărilor și priorităților emergente și 4 % pentru „acțiuni de răspuns rapid”. Restul, aproximativ 2 %, sunt destinate cheltuielilor de sprijin.

Rolul Parlamentului European. *Cadru juridic:* Din punct de vedere juridic, la articolul 209 din Tratatul de Funcționare a UE se prevede că Parlamentul și Consiliul, „hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsurile necesare pentru punerea în aplicare a politicii de cooperare pentru dezvoltare”. Controlul parlamentar al punerii în aplicare a politicilor. Parlamentul are dreptul de a solicita Comisiei lămuriri și chiar de a formula obiecțiuni cu privire la deciziile de punere în aplicare ori de câte ori consideră că aceasta își depășește competențele. Parlamentul încearcă, de asemenea, să influențeze dezbaterea și prin organizarea unor discuții periodice privind politicile cu Comisia, atât formale, cât și informale. În cadrul Instrumentul de Vecinătate, Cooperare

pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională – „Europa globală”, Parlamentul se angajează de două ori pe an într-un dialog geopolitic cu Comisia.

Autoritatea bugetară: Parlamentul European și Consiliul UE reprezintă autoritatea bugetară comună a Uniunii. În ceea ce privește cadrul financiar multi-anual pe șapte ani, Consiliul deține în continuare principala putere de decizie, dar este necesară aprobarea Parlamentului pentru adoptarea acestui cadru (articolul 312 din TFUE). În ceea ce privește bugetul anual, la articolul 314 din TFUE se prevede o procedură care include o lectură, atât a Parlamentului, cât și a Consiliului. Odată ce aceste lecturi au luat sfârșit, Parlamentul European poate aproba sau respinge bugetul. În domeniul cooperării internaționale, Comisia pentru dezvoltare a Parlamentului European urmărește deliberările bugetare și face sugestii concrete cu privire la liniile bugetare din sfera sa de competență.

Concluzii. Uniunea Europeană este principalul actor în materie de ajutor pentru dezvoltare la nivel mondial. Fundamentele cooperării pentru dezvoltare sunt stabilite în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (Titlul III). Principalul obiectiv al Uniunii Europene este de a reduce și, pe termen lung, de a eradica sărăcia. Politica comunitară în materie de dezvoltare a evoluat treptat: a vizat inițial doar țările și teritoriile de peste mări asociate Uniunii, pentru ca în prezent să fie extinsă la toate țările în curs de dezvoltare. Această politică reprezintă unul dintre pilonii relațiilor externe ale Uniunii, oferind un răspuns adaptat nevoilor țărilor în curs de dezvoltare.

REFERINȚE:

1. O prezentare generală a politicii de dezvoltare. Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/163/o-prezentare-general-a-politicii-de-dezvoltare>
2. Dezvoltare și cooperare. Disponibil: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/development-and-cooperation_ro
3. Ghidul politicilor Uniunii Europene - nr. 2 Politica de cooperare pentru dezvoltare și Politica de ajutor umanitar. Disponibil: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/politica_aud_brosura_nr.2_.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ALTE ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE DIN SFERA COMERȚULUI

THE EU AND OTHER INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE SPHERE OF TRADE

CZU: 327:061.1 UE:339.5.012.42

Victor OSARENOKERE OSAMUDIAMEN
student, Republica Federală Nigeria

Valentina ȘINGHIREI
doctor, conferențiar universitar,
American University of Moldova
e-mail: singhire@mail.ru

Rezumat: *Pe baza documentelor juridice fondatoare, Uniunea Europeană (UE) este responsabilă pentru politica comercială a țărilor sale membre și negociază acorduri pentru acestea. Vorbind ca o singură voce, UE are mai multă greutate în negocierile comerciale internaționale decât ar avea fiecare membru în parte. De aceea, UE se angajează activ cu țări sau grupări regionale pentru a negocia acorduri comerciale. Uniunea Europeană afectează afacerile fiecărui stat membru, deoarece comerțul liber între statele membre permite tuturor întreprinderilor din UE să cumpere și să vândă bunuri și servicii între ele, fără taxe suplimentare care sunt instituite de guverne. În plus, libera circulație a forței de muncă permite oricărei persoane care locuiește într-un stat membru al UE să se deplaseze liber în alte țări membre pentru a trăi sau a lucra. În concluzie, politica economică a UE se suprapune companiilor transnaționale și multinaționale.*

Cuvinte cheie: *UE, politică comercială, comerț liber, state membre, companii transnaționale și multinaționale*

Abstract: *On the basis of founding legal documents the European Union (EU) is responsible for the trade policy of its member countries, and it negotiates agreements for them. Speaking as one voice, the EU carries more weight in international trade negotiations than each individual member would. That is why the EU actively engages with countries or regional groupings to negotiate trade agreements. The European Union affects businesses of each its member state because free trade between member states allows all businesses within the EU to buy and sell goods and services to each other with no additional taxes that are put in place by governments. Moreover, free movement of labour allows any person that lives in an EU member state to freely move to other member countries to live or work. To sum up, the economic policy of the EU overlaps transnational and multinational companies.*

Keywords: *the EU, trade policy, free trade, member states, transnational and multinational companies*

It is known now that the European Union (EU) is one of the most outward-oriented economies in the world. It also has the world's largest single market area for free trade among its members. It is important to point out that free trade is one of the EU's founding principles, and it is committed to opening up world trade as well. Due to the fact that the EU is responsible for the trade policy of the member countries, its corresponding commissions and bodies negotiate agreements for all or only some member states. Analyzing the relations between the EU and other International Organizations in the sphere of trade we have noticed that speaking as one voice, the EU carries more weight in international trade negotiations than each individual member would.

Thanks to the fact that the EU actively engages with countries or regional groupings, it constantly and successfully negotiates trade agreements in the international arena. As far as these agreements grant mutually-beneficial access to the markets of both the EU and the countries concerned, EU companies can grow their business, and they can also more easily import the raw materials they use to make their products. Meanwhile each agreement is unique and can include tariff reductions, rules on matters such as intellectual property or sustainable development, or clauses on human rights. In addition, the EU also gets input from the public, businesses, and non-government bodies when negotiating trade agreements or rules.

Another important thing concerning the benefits of being a member state in the EU is that it supports and defends EU industry and business by working to remove trade barriers so that European exporters gain fair conditions and access to other markets. At the same time, the EU supports foreign companies with practical information on how to access the EU market [1]. The statistical analysis witnesses about significant success, for example, in the period from 1999 to 2010, EU foreign trade doubled, and now it accounts for over 30 per cent of the EU's gross domestic product (GDP).

The comparison between the EU with other international organizations gives the evidence that the EU is different from them because its member states have delegated sovereignty to common institutions representing the interests of the EU as a whole. The EU works with the international organization that is called World Trade Organization (WTO) which helps set global trade rules and remove obstacles to trade between WTO members. The WTO is made of governments and customs territories that set, apply and enforce the global rules for trade between themselves. The WTO is an intergovernmental organization that regulates and facilitates international trade. Governments use the organization to establish, revise, and enforce the rules that govern international trade. It officially com-

menced operations on 1 January 1995, pursuant to the 1994 [3], thus replacing the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) that had been established in 1948.

The WTO is the world’s largest international economic organization, with 164-member states representing over 98 per cent of global trade and global GDP. The WTO facilitates trade in goods, services and intellectual property among participating countries by providing a framework for negotiating trade agreements, which usually aim to reduce or eliminate tariffs, quotas, and other restrictions; these agreements are signed by representatives of member government and ratified by their legislatures [4; 10]. The WTO also administers independent dispute resolution for enforcing participants’ adherence to trade agreements and resolving trade-related disputes. The organization prohibits discrimination between trading partners, but provides exceptions for environmental protection, national security, and other important goals [4; 10].

The WTO is headquartered in Geneva, Switzerland. Its top decision-making body is the Ministerial Conference, which is composed of all member states and usually convenes biennially; consensus is emphasized in all decisions. Day-to-day functions are handled by the General Council, made up of representatives from all members. A Secretariat of over 600 personnel, led by the Director-General and four deputies, provides administrative, professional, and technical services. The WTO’s annual budget is roughly 220 million USD, which is contributed by members based on their proportion of international trade [4; 10].

The WTO’s main activities are:

- being a forum for international trade negotiations (e.g. the Doha Development Round);
- resolving trade disputes (Dispute Settlement);
- setting legal rules for trade in the form of trade agreements;
- monitoring members' trade policy through the Trade Policy Review Mechanism.

Both the EU and its individual countries are members of the WTO [9]. The member states of the EU are also WTO members in their own right.

From the historical retrospective the description of the European Union activity with the WTO is the following. The European Union (until 30 November 2009 known officially in the WTO as the European Communities for legal reasons) has been a WTO member since 1 January 1995. The peculiarity of the EU’s trade is in the fact that the EU is a single customs union with a single trade policy and tariff. The European Commission as the EU’s executive body speaks for all EU member States at almost every WTO meetings.

The EU's objectives at the WTO are the following:

- keep the world's trading system fair, predictable and based on common rules;
- modernize the world's trade markets in such a way that European goods, services and investment can benefit;
- follow the common WTO rules, and make sure others also play by the rules;
- make the WTO more open by interacting with both non-members and other international organizations;
- bring developing countries into the WTO, its decision-making, and the global economy;
- reinforce the WTO's support for sustainable trade policies worldwide.

The European Commission has also put forward a first set of ideas to modernize the WTO and to make world trade rules fit for the challenges of the global economy. Without prejudice to the EU's final position, these ideas relate to three key areas:

- updating the rule book on international trade to capture today's global economy,
- strengthening the monitoring role of the WTO
- overcoming deadlock on the WTO dispute settlement system

The WTO's highest decision-making body is the Ministerial Conference. The EU Trade Commissioner represents the EU in this forum. The European Commission also represents the EU in other following official bodies:

- the General Council of the WTO, which acts on behalf of the Ministerial Conference and meets regularly;
- subsidiary WTO bodies, which set up rules for specific areas of world trade, that is respecting the environment and monitor how they are applied.

Free trade between member states allows all businesses within the EU to buy and sell goods and services to each other with no additional taxes that are put by governments. Free movement of labour allows any person that lives in an EU member state to freely move to other member countries to live or work. In order to define if the EU is a transnational organization we should single out our own position on the definition of a transnational unity and multinational one.

Now let us look at the EU from the definition of multinational corporation and find the difference between multinational corporation and transnational corporation. Multinational companies operate in more than one country and have a centralized management system, while transnational companies have many companies around the world but do not have a centralized management system.

While traditional multinational corporations are national companies with foreign subsidiaries, transnational corporations spread out their operations in many countries to sustain high levels of local responsiveness. *Transnational companies* have many companies around the world, but they do not have a centralized management system, while multinational companies operate in more than one country and have a centralized management system.

A *transnational corporation* (TNC) is an enterprise that is involved with the international production of goods or services, foreign investments, or income and asset management in more than one country. It sets up factories in developing countries as land and labor are cheaper there. Thus, any business with centralized operations that is based in one country but has additional overseas operations and assets is defined as transnational. A transnational strategy determines the levels of global integration and local responsiveness for a given brand. Here are some examples of transnational companies. Hence, a transnational corporation is any company that operates in more than one country at a time. Apple is one of the many examples of TNC's. In fact, it is one of the most successful in the world. Other examples of transnational corporations in the world are the following:

- Shell. Shell petrol station in the UK.
- McDonald's. McDonalds in Kazan, Russia.
- Vodafone. Vodafone advert in Kumily, India.
- Coca Cola. Coca Cola advert in Kabul, Afghanistan.
- Advert for Three in Hong Kong.

Transnational cooperation encourages highly integrated partnerships impacting beyond national boundaries in a transnational cooperation area. Such partnerships span and represent different levels of government and administration, embracing both public and private-sector bodies and different policy areas.

What are the advantages and disadvantages of transnational corporations? In the sphere of employment, we can single out the advantage that they create jobs for the local population. On the other hand, we can mark as the disadvantage that on the account of the fact that the jobs are often highly skilled, the company brings in their own specialists. Also, the technological nature of many of the countries where transnational corporations develop their business does not allow opening as many working positions as they might have done.

The establishment of the European Economic Community (in 1957), as phase 1 in the integration process, stimulated transnational corporations (TNCs) from the United States to invest, locate and later expand activities in this region during the 1960s and 1970s. The implementation of the Single Market Program (phase 2) and the completion of the Single European Market in 1993 were expected

ted to increase investment of Japanese TNCs in the European Union. However, the realization of this expectation also depended, in part, on the evolution of tariffs and non-tariff barriers in the EU. The establishment of the eurozone in 1999 as phase 3 might reinforce the attractiveness of the EU as a location for foreign direct investment. This expectation was initially supported by a relative decline in the value of the euro relative to the dollar in the first year of its operation, and the start of the Lisbon Agenda plan (2000-2010).

At present, there are 15 transnational cooperation areas across the EU. Under certain conditions, territories in neighboring third countries can also be part of transnational cooperation areas and benefit from cohesion policy funding. Through these partnerships, transnational cooperation projects are able to develop, prepare and implement joint solutions to common problems and challenges inherent to a large part of their transnational cooperation area. There is a strong emphasis on the transnational working arrangements of projects and on the transnational dimension of the planned results. Projects should typically contribute to a long-term vision, a big idea as a source for strategic action, for example. in the field of flood protection, maritime policy, inter-modal transport corridors, urban and rural networks, and interlinked transnational innovation systems.

Transnational cooperation programs are funded by the European Regional Development Fund (ERDF) under the European territorial cooperation goal of cohesion policy. The European Regional Development Fund (ERDF), one of the European Structural and Investment Funds (ESIF), contributes to smart, sustainable and inclusive growth, as well as aims to reinforce economic, social and territorial cohesion in EU regions and cities. In the 2014-2020 programming period, over EUR 2.1 billion was available for transnational cooperation as Interreg V-B funding. At present, the European Regional Development Fund (ERDF) aims to strengthen economic, social and territorial cohesion in the European Union by correcting imbalances between its regions. In 2021-2027 it will enable investments in a smarter, greener, more connected and more social Europe that is closer to its citizens.

Organizations such as multinational corporations are the most important form of business globally. The defining role on the world economy could be seen at the onset of the financial crisis of 2008, but also in the recent events related to the Covid-19 pandemic, when corporations transformed their production lines to respond to the need for protective equipment for the frontline workers in the health system, but also for the broader population. Through Foreign Direct Investment (FDI), multinational corporations make a positive impact on economies around the world. In addition to contributing to the local development of areas

where they setup subsidiaries, multinational corporations are a form of integration of a local economy into the global economy. Speaking about the role of multinational corporations in the EU we can look at Romania, one of member states of the EU. In the Romanian economy, multinational corporations play a decisive role, representing the companies with the highest turnover, but also the most desired employers for those looking for a job [6].

An international company is involved in exporting and selling its goods or services to other nations, but other than exporting (or importing, such as purchasing raw materials), has no other investment in these other nations. Some such examples are Amazon, Citigroup, Coca-Cola, etc. These companies have independent operations in each country, and each country has its own set of offices, employees, etc. An international business company or international business corporation (IBC) is an offshore company formed under the laws of some jurisdictions as a tax neutral company which is usually limited in terms of the activities it may conduct in, but not necessarily from, the jurisdiction in which it is incorporated.

Central roles of the EU in the global political economy are the interrelated principles of multilateralism and international cooperation, which find expression among other things in EU activism within a wide range of international organizations. EU external policies have embodied an awareness of multilateral engagements and commitments since the Treaty of Rome at least, and the increasing engagement of EU external activities with multilateral organizations and structures has been a prominent and growing feature of the Union's international existence.

It has been inscribed prominently in many EU policies directed towards the global political economy, including both those generated within multilateral organizations and those encapsulated in bilateral agreements. As a result of such approaches, a number of enduring issues and tensions have been uncovered: the tension between the EU's commitment to multilateralism and its development of 'European interests' or a 'European identity'; the variations in the salience of and the effectiveness of multilateral commitments in different issue areas; the potential for tensions and contradictions between the EU's activities in a range of different multilateral, unilateral and bilateral arenas; and the extent to which the EU can sustain a commitment to multilateral cooperation and international organizations in times of rapid change, challenge and crisis [2]. Another central fact of life for the EU in the global political economy is that EU activism will inevitably bring about close encounters with the US. The US is the EU's most significant other in the global political economy, although this bilateral relationship

is under pressure from the kinds of challenges and frictions that accompany the increasing securitization of economic issues and the rise of a number of emerging powers [5].

There is another form of international economic company, that is a multinational one. A multinational company is a corporate organization that owns and controls the production of goods or services in at least one country other than its home country. Multinational corporation (MNC), also called transnational corporation, is meant any corporation that is registered and operates in more than one country at a time. Generally, the corporation has its headquarters in one country and operates wholly or partially owned subsidiaries in other countries. Examples like; Apple, Amazon, Microsoft, Dell, and other world's largest corporations. Every multinational firm generally have offices and workshops in different countries and a centralized headquarters where they coordinate global management. Global companies also has locations in multiple countries, but they have figured out to create one company culture with one set of processes that facilitate a more efficient and effective single global organization. Transnational companies are much more complex organizations.

What is the difference between transnational corporations and multinational ones? While both multinational and transnational corporations operate globally, multinational corporations have a centralized global management system while transnational corporations do not have a centralized management system. For this reason, business decisions occur at different levels. Structure of multinational enterprise (MNE) groups in the EU in 2019 as well as the analysis on data from the EuroGroups register (EGR), which is the statistical business register of the European Union Member States and European Free Trade Association (EFTA) countries on MNE groups are presented with the statistics annually in the EU bodies for detailed analysis [8].

The topic of multinational corporations has been intensively used by the media and the politicians in Romania in the recent years [6]. It is important to analyze the role that these companies play in the Romanian economy and on the national labour market. Romania is among the European countries where foreign companies run the economy the most. Specifically, Romania is the 4th country in the European Union among the countries where companies controlled by foreign companies are responsible for the largest share of value added over 43 per cent according to the latest data available from Eurostat.

The data previously published by the Statistics National Institute (INS) regarding the commercial presence of multinational corporations show that at the end of 2016 almost 28,000 foreign companies were active in the Romanian eco-

onomy, which represents a percentage of 6 per cent of the total. For comparison, the average in the European Union was 5 times lower, only 1.2 per cent of companies being controlled by a foreign company, but these companies were responsible for 15.3 per cent of the workforce and 25 per cent of value added obtained in the non-financial sector [6]. The issue of the European Union and global development is recently in the focus of world researchers [7].

To sum up, European Union (EU) is an international organization comprising 27 European countries and governing common economic, social, and security policies. Originally confined to Western Europe, the EU undertook a robust expansion into central and Eastern Europe in the early 21st century. The European Commission participates in a number of international organizations including the International Monetary Fund (IMF), the World Bank, the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), the G7, G20, regional development banks, and the European Bank for Reconstruction and Development. Despite the similarities between the EU and other international organizations, it is different from other international organizations because the member states have delegated sovereignty to common institutions representing the interests of the EU as a whole. In addition, the unique feature of the EU is that, although the member states all remain sovereign and independent ones, they have decided to pool some of their “sovereignty” in the areas where it makes sense work together.

BIBLIOGRAPHY:

1. An Official Website of the European Union. europa.eu domain: trade Last visited on 20 April 2022. https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/trade_en
2. BLAVOUKOS, S., BOURANTONIS, D. *The EU Presence in International Organizations*. Ldn.: Routledge. 2011. 196 p.
3. Marrakesh Declaration of 15 April 1994. The official website of the WTO. Last visited 20 April 2022 https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/marrakesh_decl_e.htm
4. MALANCZUK, P. International Organisations and Space Law: World Trade Organization. In: *Encyclopædia Britannica*. Vol. 442. 1999. 305 p.
5. McGUIRE, S., SMITH, M. *The European Union and the United States: Competition and Convergence in the Global Arena (The European Union Series, 100)*. Ldn. Red Globe Press, 2008. 336 p.

6. PÂRJOLEANU, R. The Role of Multinational Corporations in the European Union. In: *Postmodern Openings*, Volume 11, Issue 4, 11(4). 2020. pp. 109-126.
7. SALTNES, J. D. *The European Union and Global Development*. Taylor and Francis. 2021. 240 p.
8. Structure of Multinational Enterprise Groups in the EU. EuroGroups Register. 2019. Last visited on 20 April 2022 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Structure_of_multinational_enterprise_groups_in_the_EU#MNE_groups_operating_in_the_EU
9. The European Union and the WTO. Last visited on April 20, 2022 https://www.wto.org/english//thewto_e/countries_e/european_communities_e.htm
10. TRACHTMAN, J., FRIEDEN, J. U.S. *Trade Policy: Going it Alone vs. Abiding by the World Trade Organization*. Harvard University and the Fletcher School of Law and Diplomacy, Tufts University. 2018. 226 p.

PUBLICITATEA UNIUNII EUROPENE CA PROCES DE COMUNICARE

EU'S ADVERTISING AS A COMMUNICATIVE PROCESS

CZU: 339.138:061.1 UE:659.1

Abechi Joseph OMABA
student, Republica Federală Nigeria
Valentina ŞINGHIREI
doctor, conferențiar universitar,
American University of Moldova
e-mail: singhire@mail.ru

Rezumat: *Multe companii studiază mijloacele de a profita de oportunitățile oferite de o piață europeană unificată. Publicitatea în afaceri este un tip de comunicare care convinge și încurajează oamenii să întreprindă o anumită acțiune. Publicitatea UE ca proces de comunicare este analizată în acest articol. Comunicarea este importantă pentru că îi pune pe oameni în legătură cu diferitele lucruri pe care afacerea le are de oferit. Articolul oferă perspective printr-o examinare a 13 companii internaționale din UE care au de-a face cu 15 mărci. De asemenea, subliniază în ce măsură ar trebui să fie centralizate marketingul și publicitatea pentru a produce rezultate optime în piețe cu culturi și limbi diferite; și care sunt beneficiile unei astfel de centralizări atât pentru consumatori, cât și pentru agenții de publicitate.*

Cuvinte cheie: *publicitate, comportamentul consumatorului, practici de afaceri, diferențe și asemănări interculturale*

Abstract: *Many companies are studying the means to take advantage of the opportunities offered by a unified European market. Advertising in business is a type of communication that persuades and encourages people to take a particular action. EU's advertising as a communicative process is analyzed in this article. Communication is important because it verses people on the different things that the business has to offer. The article provides insights through an examination of 13 international companies in the EU that are dealing with 15 brands. It also points out to what extent should marketing and advertising be centralized in order to produce optimal results in market places with different cultures and languages; and, what are the benefits of such centralization to both consumers and advertisers.*

Keywords: *advertising, consumer behavior, business practice, cross-cultural differences and similarities*

Before analyzing advertising in the European Union as a communicative process we consider it is important to define the proper term *advertising*. *Ad-*

vertising is defined in Webster's dictionary as the action of calling something to the attention of the public especially by paid announcements, to draw public attention by emphasizing desirable qualities so as to arouse a desire to buy or patronize, in other words, promote. From our point of view, advertising is both one of the most visible forms of communication and also a significant tool for an internationally oriented company. Thus, international advertising can be viewed as a communication process that takes place in multiple cultures that differ either in terms of values and communication styles, or consumption patterns.

A very important thing is that advertising in business on the globe and in the EU is a type of communication that persuades and encourages people to take a particular action. In addition, advertisements through communication also show the advantages, features and values of a certain product. Thus, many companies are studying the means to take advantage of the opportunities offered by a unified European market. As a result, the examination of the profiles and advertising policies of leading companies operating in Europe provided the formulation of successful advertising and marketing policies. They are the general business philosophy of international companies, the managerial and organizational aspects of advertising on an international scale, the role of research and the use of national and international agencies, the media, legal and voluntary restrictions in the use of advertising, consumer profiles in European markets and the study of the factors that can be affected by a unified market in Europe [9].

In a series of studies, the changing consumer in the nations of the European Union is not once described. Although at present large cross-sectional differences exist, some common trends are also clearly seen. As a rule, the examples of the changing consumer are the results of demographic and cultural developments such as the fading trend, smaller household sizes, internationalization, or environmental and health concern [7]. It has been noticed that the EU nations converge to a more similar macro-marketing environment and macro-marketing mix [2; 10].

It is noticeable that viability and effectiveness of international advertising depend on the climate for advertising in the foreign target markets as well as the differences in the availability and usefulness of advertising media. Further on, as advertising is a mass-mediated communication in the EU, it can be the following:

- ✓ paid for,
- ✓ delivered to an audience via mass media, and
- ✓ be attempting to persuade.

Another important thing is that the EU is a cluster of 27 countries that are

closely connected by their economic mutual interests recorded in legal documents. But Europe is not what one could call a homogeneous market. The main challenge for European market among other ones is always the local language. Thus, if a company wants to expand into Europe, knowledge of the local language, market maturity, buyer behavior, and content preferences *usually* matter. We say “usually” because sometimes it doesn’t matter so much, for example, in the medical or investment-banking industries the working language is English anyway, and the field of expertise is global. But in general terms, content marketing that works well in Europe is highly localized (both in language and in theme). Sometimes European marketers make the mistake of creating a content campaign to roll out across Europe without adapting their content to the specific target market and buyers in the specific countries.

The best marketing strategies are those that are adapted to the needs of the customer. In Spain, a buyer of office furniture looks at office requirements in a different way than a buyer in the UK or in the Netherlands. There are cultural differences and they should be taken into account. There’s no one-way-fits-all solution. *Despite the fact that Europe is not a homogeneous market, it is a well-known fact that some brands still plan their content marketing strategies for Europe without paying much attention to the language they use.* It’s important to have native British English speakers create original content for the UK because most of the European Union countries tend to follow British English. When the budget allows producing original content in the local language, it guarantees the best results. In the same way, it is important to consider the coexistence of different languages within national borders. In Spain, Spanish is the most spoken language, but some territories have their co-official languages, such as Galician, Catalan, and Basque. When a strategy is specifically focused on those customers, a careful decision has to be made about the language to use. In any case, it is always essential to work with native writers for each language.

Another important thing is to take into account the coexistence of different cultures within national borders. In order to persuade or be effective in each of member states of the EU, the advertisement must communicate to the audience the message that it needs to be understood. Therefore, in international advertising we are aiming at communicating across cultures, such a message needs to be encoded by the target culture. At this point, it is also advisable to add that advertising is a form of communication that employs not only verbal but also non-verbal signs for communicating messages about products and services. In addition, advertising in EU’s member-states contributes to wider economic growth through its ability to support competitiveness.

On the one hand, EU's advertising can, therefore, be viewed as a communication process that takes place in multiple cultures that differ in terms of values, communication styles and consumption patterns. On the other hand, advertising in the European Union is also a business activity involving advertisers and the advertising agencies that create ads and buy media in different EU's countries. The total sum of these activities constitutes the European Union's industry that is growing in importance. EU's advertising is also a major force that reflects social values and propagates certain values across the national boundaries not only in the EU but also beyond it.

In the European Union's markets, the process of communicating to a target audience is more complex because communication takes place across multiple national contexts, which differ in terms of language, literacy and other cultural factors. In addition, media differ in their effectiveness in carrying various appeals. A message may, therefore, not get through to the audience because of people's inability to understand it (due to literacy problems), because customers misinterpret the message by attaching different meanings to the words or symbols that are used, or they do not respond to the message due to a lack of income to purchase the advertised product. Media limitations also play a role in the failure of a communication to reach its intended audience. Hence, an advertising message can have a variety of effects upon the receiver. They can be such as:

- create awareness;
- communicate information about attributes and benefits;
- develop or change an image or personality;
- associate a brand with feelings and emotions;
- create group norms;
- precipitate behavior.

We have found that the process of communication in the EU's markets involves the *seven* identifiable steps which can ultimately affect the accuracy of the process. The process consists of the following:

- ✓ An information sources. An international marketing executive or the EU's staff with a product message to communicate.
- ✓ Encoding. The message from the source converted into effective symbols for transmission to a receiver.
- ✓ A message channels. The sales force and/or advertising media that convey the encoded message to the intended receiver in the EU or beyond it.
- ✓ Decoding. The interpretation by the receiver of the symbolism transmitted from the information source within the EU or beyond it.

✓ Receiver. Consumer action by those who receive the message and are the target for the thought transmitted.

✓ Feedback. Information about the effectiveness of the message that flows from the receiver (the intended target) back to the information source for evaluation of the effectiveness of the process.

✓ Noise. Uncontrollable and unpredictable influences such as competitive activities and confusion that detract from the process and affect any or all of the other six steps.

It is also important to mention the language problems, to be exact, the translation ones. So, in encoding a verbal message, care needs to be taken in translation. Numerous examples exist of translation difficulties with colloquial phrases. For example, when the American Dairy Association entered Mexico with its “Got Milk?” campaign, the Spanish translation read “Are you Lactating?” Low levels of literacy may result in the need to use visual symbols. Here again, pitfalls can arise due to the differences in color association or perception. In many tropical countries, green is associated with danger and has negative connotations. Red, on the other hand, is associated with weddings and happiness in China. Appeal to humor also needs to be treated with considerable care as its expression and effectiveness varies from one culture to another. The dry British sense of humor is not always translated effectively even for other English-speaking countries. The first thing that stands out in the European market is, of course, the language issue. Although many Europeans are now fluent in English, this doesn't mean that they prefer to be addressed in that language. Fortunately, there's an easy way out, that is visual content. And YouTube, for example, has a pretty decent closed captioning feature that is worth investigating.

In addition to encoding the message, as it attracts the attention of the target audience, it should be interpreted correctly. That is why advertisers need to select the media channels that reach the intended target audience. For example, use of TV advertising may only reach a relatively selected audience in certain countries. Equally, print media will not be effective for the areas where there are low levels of literacy. Thus, only some media may be more effective in certain cultures. For example, radio advertising has substantial appeal in South America where popular music is a key aspect of the local culture. In addition to encoding the message, it attracts the attention of the target audience, and it is interpreted correctly. The advertisers are recommended to select only media channels that can reach the intended target audience.

Decoding problems are generally created by improper encoding, which caused such errors as Chevrolet's brand name for the Nova model which means ‘new

star”. It was decoded into Spanish as No Va!, meaning “it doesn’t go”. In another misstep, a translation that was supposed to be decoded as “hydraulic ram” was instead transmitted as “wet sheep”. In a Nigerian advertisement, a platinum blonde sitting next to the driver of a Renault was intended to enhance the image of the automobile. However, the model was perceived by the audience as not respectable, and so the ad created the feeling of shame.

Finally, the feedback step of the communication process is significant as a check on the effectiveness of the other steps. Companies that do not measure their communication efforts are apt to allow errors of source, media selection, decoding, or receiving the message by the audience. In fact, a prosper feedback system (ad testing) allows a company to correct errors before substantial damage in the process of advertising occurs. In addition to the problems inherent in the steps outlined, the effectiveness of the international communication process on the globe and in the EU, in particular, can be impaired by noise. Noise comprises all other external influences, such as competitive advertising, other sales personnel, and confusion at the receiving end, which can detract from the ultimate effectiveness of the communication. Noise is a disruptive force interfering with the process at any step, and it is frequently beyond the control of the sender or the receiver.

Another important aspect in the sphere of advertising in international arena including the EU area is the concept of “high and low context” cultures. High-context cultures will use communication that focuses on underlying context, meaning, and tone in the message, and not just the words themselves. Countries that fall into this categorization are Japan, China, France, Spain, Brazil, and others. The cultural context impacts the effectiveness of communication. In “high context” cultures, such as the collectivist Asian cultures of Japan and China, the context in which information is embedded is important [6]. In low context cultures, which include most Western societies, the information is contained in the verbal messages. In these cultures, it is important to provide adequate information relating to the product or service in order to satisfy their need for the content [3]. Conversely, people in high context cultures are often more effectively reached by image or mood appeals, and so they rely on personal networks for information and content. Awareness of these differences in communication styles is essential to ensure effective communication.

The problems associated with communicating to people in diverse cultures present one of the great challenge in advertising. One advertising executive puts it bluntly: “International advertng is almost uniformly dreadful mostly because people don’t understand language and culture”. Communication is more difficult

because cultural factors largely determine the way various phenomena are perceived. If the perceptual framework is different, perception of the message itself differs.

Language is one of the major barriers to effective communication through advertising. The problem involves different languages of different countries, different languages or dialects within one country, and the subtler problems of linguistic nuance and vernacular. Language raises innumerable barriers that impede effective, idiomatic translation and thereby hamper communication. This is especially apparent in advertising print materials. Abstraction, terse writing, and word economy are the most effective tools of the advertiser, but they pose problems for translators. Communication is impeded by the great diversity of cultural heritage and education that exist within countries and which causes varying interpretations of even single sentence and simple concepts. Some companies tried to solve the translation problem by hiring foreign translators who live in their domestic country. This is often not satisfactory because both the language and the translator change, so the expatriate is out of touch after a few years. Everyday words have different meanings in different cultures. Even pronunciation causes problems: Wrigley had trouble selling its Spearmint gum in Germany until it changed the spelling to *Speermint*.

In addition to translation challenges, low literacy in many countries seriously impedes communication and calls for greater creativity and use of verbal media. Multiple languages within a country or advertising area pose another problem for the advertiser. Even a tiny country such as Switzerland has four separate languages. The melting-pot character of the Israeli population accounts for some 50 languages. A Jerusalem commentator says that even though Hebrew “has become a negotiable instrument of daily speech, this has yet to be converted into advertising idiom”. Advertising communication must be perfect, and linguistic differences at all levels should not cause problems. In-country testing with the target consumer group is the only way to avoid these difficulties.

International advertising can also be viewed as a business activity through which a firm attempts to inform target audiences in multiple countries about itself and its product or services offers. In some cases, the advertising message relates to the firm and its activities, that is, its corporate image. In other cases, the message relates to a specific product or service that is marketed by the firm. In either case, the firm will use the services of an advertising agency to determine the appropriate message, advertising copy and the media placement.

Advertising has gone through five major stages of development; they are domestic, export, international, multi-national, and global ones. For global ad-

vertisers, there are four, potentially competing, business objectives that must be balanced when developing worldwide advertising; they are building a brand while speaking with one voice, developing economies of scale in the creative process, maximizing local effectiveness of ads, and increasing the company's speed of implementation. Born from the evolutionary stages of global marketing there are the three primary and fundamentally different approaches to the development of global advertising executions, such as exporting executions, producing local executions, and importing ideas that travel around the globe.

An important issue in determining international advertising strategy is whether or not to develop a global or regional advertising campaign, or rather tailor communication to differences in local markets [8]. If the purpose of advertising is to develop a strong corporate or global image, a uniform global campaign is more likely to be used. When, on the other hand, the objective is to launch a new product or brand, or to more clearly differentiate the product or brand from other competing brands or products, local campaigns tailored to local markets are more typical.

The EU's campaign as a part of global one offers a number of advantages. In the first place, it can be an important means of building a strong and coherent EU's image for the firm and / or its products worldwide. Use of the same image in different countries builds familiarity and generates synergies across the EU's markets [1]. It allows utilization of good ideas and creative talent (both of which are scarce commodities) on a worldwide basis. In addition, use of a single campaign provides substantial cost savings in copy development and production costs. Conversely, development of multiple local campaigns can lead to duplication of effort, result in inconsistent brand images across countries and confusion in consumers' minds with regard to the benefits offered by the brand and corporate image.

While use of uniform advertising appeals offers a number of advantages, differences in customer perceptions and response patterns across countries and cultures, as well as media availability and government regulation are major barriers to use of a standardized campaign. Even though technological developments allow adaptation of advertising appeals to different languages (for example, TV can have audio channels in two languages, Internet messages can be automatically translated), development of visual and verbal copy that works effectively in multiple countries poses major creative challenges.

The organizational structure of the firm often plays a key role in the choice of global vs locally adapted campaigns. If the EU's operations are organized on a country-by-country geographic basis, and organizations operate as local profit

centers with local advertising budgets, pressures exist for use of local advertising campaigns. If, on the other hand, the company is organized by product divisions, with centralized advertising budgets at corporate or regional headquarters, use of the regional or global advertising campaigns is more likely for more information on global strategy [4].

The EU’s advertising industry is characterized by a large number of small and medium sized advertising agencies that operate primarily in one country and by a small number of very large advertising agencies with operations in many countries. These agencies have developed extensive networks of offices throughout the world in order to coordinate the advertising process in all the countries where their clients do business. These networks often include both wholly-owned subsidiaries and formal relationships with local advertising agencies to establish a presence in new markets, particularly in emerging markets.

In an effort to establish greater control over their advertising, many major EU’s advertisers are consolidating all their advertising with one agency. Before the creation of the EU, for some major advertisers such as IBM and Citibank, the annual advertising expenditures exceeded \$500 million worldwide [5]. As a consequence, advertising agencies that do not have a global network are at a serious disadvantage when competing for new advertising accounts or attempting to retain existing ones that are expanding globally.

An advertising agency handles part or all marketing communications activities on behalf of a client organization. The agencies themselves tend to vary in size from small, perhaps a handful of people, to vast organization where many thousands of employees make up the company. A commission is generally taken by the agency which tends to be taken from the media purchases of the client organization. This is done rather like a theatrical agent would take a percentage of the income of an actor for whom employment had been found. The agency may also take payment from the media owners (i.e. sometimes take a discount and do not pass it on to the client). More transparent means of payment are becoming more popular, with some agencies being paid-by-results. There are many types of agency, but it is generally accepted that the main ones are full-service agency, *a la carte* agency, or specialist agency. A full-service agency will take on the whole project or campaign. An *a la carte* agency will offer some aspects of a campaign such as media buying, rather like buying items from a menu. A specialist agency tends to be small and more focused on a specific aspect of marketing communications and/or a specific market such as Internet Marketing.

The majority of these large advertising agencies are headquartered in the US. Of the ten largest advertising agency groups, seven are headquartered in the

US and one each in UK, France and Japan, although WPP, the British agency holding company, is made up of two large US-based agencies. With the exception of Dentsu, the Japanese agency, most other agency networks generate the majority of their revenues outside their home country. The largest agency group, Omnicom places over \$ 37 billion of advertising for its clients around the world and derives half its revenue from outside the US. Omnicom has 891 offices in over 85 countries and employs 35,600 persons worldwide (57 % work outside the US). US-based advertising agencies and their subsidiaries are responsible for most of the advertising throughout the world. For example, of the approximately \$60 billion in advertising placed by the top 25 agency networks in Europe during 1955, 89 % of the total was placed by subsidiaries of US-based agencies. This general pattern holds in most parts of the world that do not have restrictions on foreign ownership. The major exception is Asia where the three major Japanese agencies account for 62% of the advertising placed by the top 25 agency networks.

To sum up, the EU's advertising has its own history that is based on the best practices of the international advertising around the globe. It also has its own characteristics, such as, the unity of economic interests of 27 member-states of the EU while promoting the goods and services of each single country. Accepting advertising as a powerful means for sale, the EU's companies take into account the important aspects such as communication across national borders and translation of advertisements into English and local languages. Respect of local cultures and values plays a crucial role in advertising both within the EU and beyond it.

BIBLIOGRAPHY:

1. CANNON, Jackie, ODBER DE BAUBETA, Patricia, WARNER, Robin. *Advertising and identity in Europe: the I of the beholder*. Bristol; Portland, OR: Intellect, 2000. p.138
2. CHUNG, Henry F.L. An Investigation of Crossmarket Standardization Strategies: Experiences in the European Union. In: *European Journal of Marketing*. Emerald Group Publishing. 2005, pp. 3-165.
3. De MOOIJ, M. *Global Marketing and Advertising: Understanding Cultural Paradoxes*. Sage Publications, Thousand Oaks, CA.1998. 246 p.
4. DOUGLAS, S.P., CRAIG, C.S. *Global Marketing Strategy*. McGraw Hill, New York.1995. 238 p.
5. GREIN, A., DUCOFFE, R. *Strategic Response to Market Globalization among Advertising Agencies*. In: *International Journal of Advertising*, 17, 301-319. 1998. 256 p.

6. HALL, Edward T. *Beyond Culture*. Anchor Press, Garden City, NY. 1976. 197 p.
7. LEEFLANG, P.S.H., W.F. van RAAIJ. The Changing Consumer in the European Union: A “Meta-Analysis”. In: *International Journal of Research in Marketing*, 1995, nr.12,2, pp.373-387
8. PEEBLES D.M., RYANS, J.K. *Management of International Advertising: A Marketing Approach*. Allyn and Bacon, Boston. 1984. 256 p.
9. RIJKENS, R. *European Advertising Strategies*. Cassell, London, 1992. 367 p.
10. WISCHERMANN, Clemens. *Advertising and the European city*. Aldershot: Ashgate Publishing. 2000. 234 p.

**ACȚIUNEA DE POLITICĂ EXTERNĂ
A UNIUNII EUROPENE:
DIRECȚII, REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE**

*Materialele Mesei Rotunde
cu participare internațională, organizată în cadrul proiectului
620069 Modulul Academic Jean Monnet
„EU Economic Diplomacy as an Instrument of Foreign Policy
Action”
15 aprilie 2022*

Asistență computerizată – *Maria Bondari*

Bun de tipar 2023. Formatul 70x100 $\frac{1}{12}$.
Coli de tipar 15,7. Coli editoriale 12,1.
Comanda. Tirajul ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009